

अनुक्रमणिका.

विषय.

पृष्ठ.

मंगलाचरणना दोहा.	.....	१
सम्यक्त्वव्रतस्वरूपं.	.....	१
प्रथम सम्यक्त्वस्वरूपं.	.....	१
व्यवहारशी शुरु देवतत्व श्रीअरिहंतजीनुं लक्षण.	.....	१
अठार दोषनां नाम.	.....	२
श्रीअरिहंतजीना चार निक्षेपा.	.....	३
निश्चयशी शुरु देवतत्वनुं लक्षण.	.....	४
व्यवहारशी शुरु गुरुतत्वनुं लक्षण.	.....	४
निश्चयशी शुरुगुरुतत्वनुं लक्षण.	.....	६
व्यवहार शुरुधर्मनुं लक्षण.	.....	६
निश्चयशुरुधर्मनुं लक्षण.	.....	ए
सिध्यात्वनुं लक्षण, अनेक जेदसहित.	.....	१०
निश्चयसम्यक्त्वनुं स्वरूप.	.....	१६
निश्चयधर्मनुं स्वरूप.	.....	१६
देराशरनी सहोटी दश आशातनानां नाम.	.....	१७
सम्यक्त्वीनी करणीनुं स्वरूप.	.....	१७
सम्यक्त्वव्रतना पांच अतिचारनुं स्वरूप.	.....	१८
ठ ठिंमिनां नाम तथा स्वरूप.	.....	१ए
चार आगारनुं स्वरूप.	.....	२०
प्रथम स्थूल प्राणातिपातविरमणव्रत स्वरूपं.	.....	२२
द्रव्य अने ज्ञावशी स्वरूप.	.....	२२
आकुटी, दर्प, प्रमाद ने कदपहिंसानुं स्वरूप.	.....	२३
श्रावकने सवा विश्वानी दयानुं स्वरूप.	.....	२४

प्राणातिपातविरमणव्रतना पांच अतिचार.	....	....	१७
द्वितीय स्थूल मृषावादविरमणव्रतस्वरूपं.			१८
द्रव्य अने जावथी स्वरूप.	....	....	१८
कन्यालिकादिक पांच मोटकां जूठनां स्वरूप.	....	....	३१
मृषावादविरमणव्रतना पांच अतिचार.	....	....	३७
तृतीय स्थूल अदत्तादान विरमणव्रतस्वरूपं.			४०
द्रव्य अने जावथी स्वरूपं.	....	....	४१
चार प्रकारनां अदत्तनुं स्वरूप.	....	....	४१
अदत्तादानविरमणव्रतना पांच अतिचार.	....	....	४३
चतुर्थ स्थूलब्रह्मचर्यव्रतस्वरूपं.			४७
द्रव्य अने जावथी स्वरूप.	....	....	४७
परदरागमनविरमणव्रत तथा स्वदारासंतोषव्रतस्वरूपं.			४७
ब्रह्मचर्यव्रतना पांच अतिचार.	....	....	४८
पंचम स्थूलपरिग्रहपरिमाणव्रतस्वरूपं			५३
द्रव्य अने जावथीस्वरूप.	....	....	५३
चौद अज्यंतरग्रंथिनां नाम.	....	....	५३
नव प्रकारना बाह्य परिग्रहनुं जेदसहित विस्तारें वर्णन.			५४
नव प्रकारना परिग्रहनी दूट राखवा संबंधि विचार.			५६
परिग्रहपरिमाणव्रतना पांच अतिचार.	....	....	५७
षष्ठ दिशिपरिमाणगुणव्रतस्वरूपं-			६०
निश्चयव्यवहारथी दिशिव्रतनुं स्वरूप.	....	....	६१
दिशिपरिमाणना जेद.	....	....	६२
दिशिपरिमाणव्रतना पांच अतिचार.	....	....	६३
सप्तम जोगोपजोगविरमणव्रतस्वरूपं.			६४
निश्चयव्यवहारथी जोगोपजोगनुं स्वरूप.	....	....	६५
बावीश अजक्ष्य वस्तुनां नाम.	....	....	६६

वत्रीश अनंतकायनी जातिनां नाम.	....	....	....	७२
अनंतकायनां लक्षण.	....	....	....	७३
चौद नियम, प्रत्येक दिवसें धारवा, तेनां नाम तथा स्वरूप.	....	....	....	७४
पंदर कर्मादाननुं स्वरूप, सविस्तर पणोठे.	....	....	....	७१
पंदर कर्मादान राखवानी विगत.	....	....	....	७१
जोगोपजोगविरमणव्रतना पांच अतिचार.	....	....	....	७५

अष्टम अनर्थदंरुविरमणव्रतस्वरूपं.

७७

सप्रयोजन अर्थदंरुना चार प्रकारनुं स्वरूप.	....	....	....	७७
प्रथम अनिष्टसंयोग अने बीजुं इष्टवियोग आर्त्तध्याननुं लक्षण.	....	....	....	७७
त्रीजुं रोगनिदान आर्त्तध्याननुं लक्षण.	....	....	....	१००
चोथुं अग्रशोच आर्त्तध्याननुं लक्षण.	....	....	....	१०१
पेहेलुं हिंसानंद रौद्रध्याननुं लक्षण.	....	....	....	१०४
बीजुं मृषानंद रौद्रध्याननुं लक्षण.	....	....	....	१०६
त्रीजुं चौर्यानंद रौद्रध्याननुं लक्षण.	....	....	....	१०६
चोथुं संरक्षणानंद रौद्रध्याननुं लक्षण. अहीं सुधी प्रथम अप	....	....	....	१०७
ध्यान अनर्थ दंरुना आर्त्तध्यान अने रौद्रध्यान, ए बे जेद ठे. ते	....	....	....	१०७
प्रतिज्ञेदो सहित कह्या.	....	....	....	१०७
बीजुं पापकर्मोपदेश अनर्थदंरुनुं लक्षण.	....	....	....	१०७
त्रीजुं हिंसप्रदान अनर्थदंरुनुं लक्षण.	....	....	....	११२
चोथुं प्रमादाचरित अनर्थदंरुनुं लक्षण.	....	....	....	११५
अनर्थदंरुविरमणव्रतना पांच अतिचारनुं स्वरूप.	....	....	....	११७

नवम सामायकनामक प्रथम शिद्धाव्रतस्वरूपं

१२०

सामायकमां लागता बार कायना, दश मनना अने दश वच	....	....	....	१२१
नना. ए रीतें वधा मली वत्रीश दोषनां नाम तथा लक्षण.	....	....	....	१२१
सामायकव्रतना पांच अतिचारनुं स्वरूप	....	....	....	१२५

दशम देशावगाशिक द्वितीय शिक्षाव्रतस्वरूपं.	१२९
देशावगाशिक व्रतना पांच अतिचा.	१३१
एकादश पौषधोपवासरूप तृतीय शिक्षाव्रतस्वरूपं.	१३५
देशथकी तथा सर्वथकी पोसहनुं स्वरूप.	१३५
आहारादिक चार प्रकारना पोसहनुं लक्षण.	१३५
पोसहनो प्रज्ञाव तथा फल.	१३७
पोसहव्रतना पांच अतिचार.	१३९
पोसहमां अठार दोषनो त्याग करवो, तेनां नाम.	१४०
द्वादश अतिथिसंविज्ञागनामक चतुर्थशिक्षाव्रतस्वरूपं.	१४१
अतिथिनुं लक्षण.	१४२
जैनमार्गीदातारना पांच गुणनां नाम.	१४२
आहार आपतां श्रावकथी यता शोल दोषनां नाम.	१४७
साधुथी यता शोल दोषनां नाम.	१४९
दश ग्रहणदोषनां नाम.	१५६
आहार करति वखत मंडलीना पांच दोषनां नाम.	१५९
अतिथिसंविज्ञागव्रतना पांच अतिचार.	१६१
श्री संक्षेपणाव्रतातिचार स्वरूपं.	१६५
द्रव्यसंक्षेपणा अने ज्ञावसंक्षेपणालुं स्वरूप.	१६५
संक्षेपणा व्रतना पांच अतिचार.	१६७
ज्ञानाचारना आठ अतिचार.	१६९
दर्शनाचारना आठ अतिचार.	१७२
चारित्राचारना आठ अतिचार.	१७९
तपाचारना वार अतिचार.	१८२
वीर्याचारना त्रण अतिचार	१९२
ग्रंथसमाप्तिना दोहा.	१९४

॥ श्री गौतम गुरु श्योनमः ॥

अथ

श्री श्रावकना बार व्रतनी टीप प्रारभ्यते.

॥ दोहरा ॥

सदा सिद्ध जगवानके, चरण नसुं चित लाय;

श्रुतदेवीपुनी समरिये, पूजुं ताके पाय. ॥ १ ॥

करुं सुगम जाषा सही, बारह व्रत विस्तार;

जिन्न जिन्न जेदे करी, जव्य जीव उपगार. ॥ २ ॥

पंचाणु व्रत प्रथमते, तीन गुण व्रत जाण;

शिक्षा व्रत चारु मिढी, बारह व्रत जु वखाण ॥३॥

शास्त्र सुगुरु उपदेश सुनि, धारे व्रत शुच चाल;

ता घरि जश सुख संपदा, होवे संगल माल. ॥ ४ ॥

बुध उद्योत सागर गणी, अपनी मति अनुसार;

विधिश्रावकके व्रततणी, पीपल्लिखुं निरधार. ॥ ५ ॥

त्यां प्रथम सम्यक्त्वरूप लिखेढे. ते समकितना बे जेदढे. एक व्यवहार समकित अने बीजो निश्चय समकित. अंहींसम्यक्त्व शब्दानुं अर्थ लिखेढे (तत्त्वार्थ श्रद्धानं सम्यक्त्वं) तत्व एटले जे यथार्थ स्वरूप विज्ञान पूर्वक श्रद्धा तेने सम्यक्त कह्णीए, ते तत्व त्रण प्रकारनुं ठे. एक देव तत्व, बीजुं गुरु तत्व, त्रीजुं धर्म तत्व, अने वली ए त्रणे तत्वनी सदहणा एटले जे साची प्रतित तेना बे जेदढे. एक व्यवहारथी अने बीजी निश्चयथी तेमां प्रथम व्यवहारथी शुरू देव तत्वनी सदहणा देखाडे ठे.

एमां देवतो श्री अरिहंतजी जेमना अढारे दोष क्षय पाभ्या ठे. ते अढार दोषना नाम नीचे प्रमाणे ठे.

પ્રથમ અજ્ઞાન દોષ, વીજો ક્રોધ દોષ, ત્રીજો માન દોષ, ચોથો માયા દોષ, પાંચમો લોભ દોષ, ઠાઠો અવિરતિ દોષ, સાતમો હાસ્ય દોષ, આઠમો રતિ દોષ, નવમો અરતિ દોષ, દશમો જય દોષ, અગીઆરમો શોક દોષ, બારમો ડુગઢા દોષ, તેરમો નિંદા દોષ, ચૌદમો કામ દોષ, પંદરમો અંતરાય દોષ, સોલમો મોહ દોષ, સત્તરમો મિથ્યાત્વ દોષ તથા અઠારમો નિદ્રા દોષ. એ અઠાર દોષ જેના મટી ગયા છે, અને એ અઠાર દોષનો નાશ થવાથી અઠાર ગુણ પ્રગટ થયા છે, જેમને રત્નત્રયી જે જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર તે ક્ષાયક જાવે થઈ છે, જેમને અનંત ચતુષ્ટયી સંપૂર્ણ પ્રગટી છે, જેનાથી ઘનઘાતી કર્મની સત્તા વિઘટી છે, જે જિન ચારે નિકાયના દેવતાઓને અને ચોસઠે દેવેંદ્ર તથા નરેંદ્ર જે ચક્રવર્ત્યાદિક તેને પૂજનીક છે, તથા જે ચોત્રીશ અતિશયેકરી યુક્ત છે, અને પાંત્રીશ ગુણ યુક્ત વાણીવહે દેશના દેહે, જેમના આઠ મહાપ્રાતીહાર્ય શોભાયુક્ત સદા વિરાજે છે, તથા જેમની એવી પ્રજ્ઞતા જગત્રયાતિશયરૂપ, બલ, ऐश्वर्य, રૂઢિ, સિદ્ધિ, બુદ્ધિ, જાતિ તથા કુલાદિ જાવે ઉત્કૃષ્ટ છે. તો પણ મદદોષનો જેમને સ્પર્શ નથી વલ્લી જે અગિલાણ પણે યથાર્થ અને નિર્દોષ એવી સકલ જગત જીવને ઉપકારી દેશના દેહે, વલ્લી જ્યાં શ્રી અરિહંતજી વિચરે ત્યાં ફરતી સવાસો યોજનમાં ઇતિ ઉપદ્રવ નિવર્તે, તે ઇતિ ઉપદ્રવ સાત પ્રકારના છે. પહેલો વર્ષાની અતિવૃદ્ધિ, વીજો અનાવૃદ્ધિ, ત્રીજો ઝંદર પ્રમુખ જીવાદિકની વહુજ ઉત્પત્તિ થાય, ચોથો પતંગ પક્ષી તોતા તીડ પ્રમુખ ઘણા થાય, પાંચમો મરકી જેનાથી વમનાદિક વિકારેકરી ઘણા મનુષ્યાદિક મરણ પામે, ઠાઠો સ્વચક્ર તે પોતાના દેશસંવંધી રાજાઓનું સૈન્ય વિગ્રહ કરે અને સાતમો પરચક્ર ઇટલે અન્યદેશનું આવેલું કટક યુદ્ધ હેતુ એ પરસ્પર લડાઈથી વિગ્રહ ઉપદ્રવ કરે. એ પ્રમાણેની સાતે ઇતિ જે મના આગમને કરી નાશ પામે છે એવા શ્રીઅરિહંતજી છે. વલ્લી કૃત

કૃત્ય થયાથી જેમને કોઈ સાધનની ન્યૂનતા રહી નથી; જે મની નિર્વિકારી શાન્ત મુદ્રા જોવાથી કામ, ક્રોધ, લોભ અને મોહાદિક અનાદિના દોષ મટે, અંતરમાં સંવરની શૈલી પ્રગટે, જેના વચન સાંજલતાંજ અનાદિની મિથ્યા ત્રમ જૂલ મટે જે શ્રીઅરિહંતજી ચારે નિદેષે સકલ જીવને હિતકારી છે.

ચાર નિદેષા તે આ પ્રમાણે છે.

પ્રથમ માન નિદેષો એટલે શ્રીઅરિહંતજીનું નામ જાણવું. જેમ નમો અરિહંતાણં એટલું નામ માત્ર આરાધવાથી અનંતજીવ મુક્તિ પામ્યા.

બીજો સ્થાપના નિદેષો એટલે જે શ્રી અરિહંતજી સકલ દોષના ચિન્હોએ રહિત, નિરુપમ, સહજ સુજગ, સમચતુરસ્ર સંસ્થાનીય એવું જે પદ્માસન કાઠસ્સગ મુદ્રાતે જિન બિંબે; તેને શ્રીઅરિહંતજીનો સ્થાપના નિદેષો કહિએ. તે નિઃકામી લોકોત્તર સ્થાપનારૂપ જિન મુદ્રાનાં દર્શને કરી સેવા અર્ચાએ કરી અનંત જીવ મુક્તિ પામ્યા.

ત્રીજો દ્રવ્ય નિદેષો તે આવીરીતે કે, જેણે જિન પદ નિકાચ ત્ત કહ્યું, પણ પામ્યાનથી, અને આગલ જિનેશ્વર થશે એવો જે જીવે તેને દ્રવ્ય અરિહંત કહિએ. એના જાવી ગુણનું જૂત કાલે ઉપચાર કરીને વંદન, નમન; સ્મરણ, પૂજન અને સ્તવન કરતાં પણ અનેક જીવ મુક્તિ પામ્યા.

ચોથો જાવ નિદેષો એટલે આપ જગત ઉદ્ધરણ સમર્થ, ચવન જન્માદિ કલ્યાણક મહોત્સવ પૂર્વક ઉત્તમ કુલમાં અવતાર પામી ને, જોગ કર્મ સીમ ઉદય અવ્યાપક રીતે જોગ વિઘ્ન મટાડીને લોકાંતિક દેવકૃત સંકેત અવસરે વરસીદાન સવા પહોરસુધી નિ ત્યે દેશ કરીને, સંયમ ગ્રહીને સમ્યક્જ્ઞાન ક્રિયાવડે ચારે ઘનઘાતી કર્મ હાય કરીને કેવલ જ્ઞાન પામે. એ વચ્ચે ચલીતાશન, ચોસઠે ઇંદ્ર સપરિવાર આવી કરીને અષ્ટ મહાપ્રાતિહાર્ય યુક્ત સમવસરણ બનાવે અહીંયાં રત્નમય સિંહાસન ઉપર બેસીને નિરવય દેશનાવડે

जव्य जीवने प्रतिबोध करी चतुर्विध संघनी स्थापना करीने तीर्थप्रवर्त्तावे. सकल जीवने देशनावडे अनुग्रह करे. एवा जे समोसरणमां विराजमान श्री सीमंधरादि विहरमान परमेश्वर तेने जाव अरिहंत कहिए, एमना चर्णाविंदनी शेवाथी पण अनंत जीव मुक्ति पाम्या.

एवा जे श्री अरिहंत देवाधिदेव, महा गोप, महा माहण, महा निर्यामक, महा सार्थवाह, महावैद्य इत्यादि बिरूदधारी, सकल समकेति जीवना प्राणाधारक, सकल मुनि मनमोहन एवा जे श्री जिनेश्वर अरिहंत देव तेमने हुं देवकरी सरदहुं, एमनी सेवा करुं, एमनी आज्ञा शिरधरुं, इतिश्री व्यवहार शुद्ध देवतत्व समाप्त.

हवे निश्चय देव तत्व कहेठे.

शुद्धात्म स्वरूप वस्तुगते वस्तुरूप प्रतीतिवडे शुद्ध तत्व श्रद्धा प्रगटे, ते निश्चय देव तत्वठे. एटवे वरण, गंध, रस, स्पर्श, शब्द, रूप, क्रियादिथी रहित, शरीरथी निन्न, योगथी निन्न, अतिद्रिय, अविनाशी, अनुपाधी, अवंधी, अक्लेशी, अमूर्ति, शुद्ध चैतन्य, ज्ञान, दर्शन, चारित्रादि अनंतगुण जाजन, सच्चिदानंद स्वरूपी एवुं मारुं आत्मतत्वठे, एम जे जाणवुं तेने निश्चें देवतत्व कहेठे.

हवे वीजा गुरुतत्वमां प्रथम व्यवहारथी शुद्ध गुरु कहेठे.

जे पांच समिते समिता, त्रण गुप्तेकरी गुप्ता, समतात्मरमणे रमतां, पंचेंद्रिय दमता, अनेक दुःकर परीसह उपसर्ग सर्व दा माथी खसता, अनेक स्तुति निंदा सांचलवानुं तजीने समतारूप शुद्ध ध्यानाग्रिवडे कर्मरूपी काष्टने वालता, अनादि परचित विज्ञाव परिणतिने वमता, जेने नहिं माया नहिं ममता, प्रतिक्षणे गुरु चर्णाविंदे नमता, प्रतिक्षणे नव नव संयम स्थाने चढता, प्रतिक्षणे ज्ञान दर्शनादि गुण पर्याये वधता, पोतपोतानी शक्ति प्रमाणे नवीन नवीन तप क्रिया करतां, प्रतिदिन आत्मवीर्योद्धासयुक्त ज्ञान क्रियाज्ञास वडे लब्धि प्रमुख गुणे वर्त्तता, पंचांगी प्रमाण शु

ઋસ્યાદ્વાદશી અનુસરીને શુદ્ધ ચારિત્રાચાર પાલનરૂપ પ્રવહણે ક
 રીને સંસાર સમુદ્ર તરતા, સકલ આશંસા દોષ ત્યાગી એક મુક્તિ
 પદ સાધ્ય મન ધરતા, ત્રિકરણ શુદ્ધે એક વિધ શ્રીજિનાજ્ઞાનાં પ્રતિ
 પાલક, દ્વિવિધ ધર્મના પ્રકાશક, ત્રિવિધ રત્ન ત્રયીના ધારક, ચતુર્વિ
 ધ કષાયના જીપક, પંચવિધ શુદ્ધનાવનાયે યુક્ત થકા પાંચ મહાવ્ર
 તના ધુરંધર ધોરી, ષઠવિધ ઢકાયના પરમ રક્ષક, સપ્તવિધ જ્ઞય
 સ્થાનથી રહિત, અષ્ટવિધ મદસ્થાનકના જીપક, નવવિધ બ્રહ્મગુ
 સ્તિના ધારક, દશવિધ યતિધર્મ પ્રતિપાલવામાં સાવધાન, એકાદ
 શાંગ સૂત્રના અર્થ વિસ્તારે પઠન કરવામાં રસિક, શ્લોકાદિ ઉત્તરો
 ત્તર અગણિત ગુણ ગણાલંકૃત ગાત્ર, પરમ પાત્ર, પરમોપકારી, અ
 ષ્ટાદશ સહસ્ર શીલાંગરથધારી, નવ કોટી વિશુદ્ધ પ્રત્યાખ્યાન ચારી,
 અનિયત નવ કલ્પવિહારિ, સડતાલીશ દોષરહિત શુદ્ધાહાર આ
 હારી, જેની પરીક્ષા કસોટીએ કસ્યા જાત્યવંત સોનાની પરે અ
 ધિક અધિક ગુણના રંગધારી, શત્રુ મિત્ર સમચિન્તદૃષ્ટિ, જે કુલિ પૂ
 રક સંબલથી નહીં અધિક વિત્ત, પરમગુણી, પરમદયાલ, જગતબંધુ,
 જગહિતકારી, જ્ઞારંમ પંચીની પેરે અપ્રમત્તચારી, પૃથ્વીની પેરે સર્વ
 સહન કરનારા, મધુકરી વૃત્તિની પેરે મુધા જીવી, આકાશની પેરે નિરા
 ધાર, ગતપ્રતિબંધી, અંતરમાં અને બાહ્યમાં, સુતા તેમ જાગતાં, દિવસ
 માં તેમ રાત્રીમાં, એકાકીમાં તેમ મહોટી પરખદામાં જેમને એકજ પ્ર
 વૃત્તિ છે. એવા મુનિરાજ જીવિક જીવોને સંસાર સમુદ્ર તારવાને જેમના
 ચરણ વડસફરી વહાણ સમાન સ્વપરોપકારી છે, એવા આજના વલ્લ
 ભાઈમાં પણ પંદર કર્મ જૂમિમાં સર્વ મલ્લીને બે હજાર કોડી સાધુ વ
 ત્તે છે. તેમને હું ગુરુત્વ કરી સર્વે હું, એમની આજ્ઞા માણું, એમને પર
 મપાત્ર બુદ્ધિ પડિલાજું, એમની ક્રિયાની અનુમોદના કરું, એવા શુદ્ધ
 સાધુ મારા ગુરુત્વ છે. શ્રી વ્યવહાર શુદ્ધ ગુરુત્વ સમાપ્ત.

હવે નિશ્ચયથી ગુરુત્ત્વ કહેઠે.

નિશ્ચય ગુરુત્ત્વ તે શુદ્ધાત્મ વિજ્ઞાન પૂર્વક ઠે. જે હેયોપાદેય ઉપયોગયુક્ત પરિહાર પ્રવૃત્તિજ્ઞાન તેને નિશ્ચે ગુરુત્ત્વ કહીએ.

હવે ત્રીજા ધર્મતત્ત્વમાં પ્રથમ વ્યવહાર ધર્મ કહેઠે.

શ્રીઅરિહંત દેવાધિદેવ તીર્થંકર પરમેશ્વર સમવસરણમાં બેસી કરીને બાર પર્પદાની વચમાં શ્રીગણધર પદધારીને ત્રીપદી દાન પૂર્વક દ્વાદશાંગીની રચના કરી, ત્યાં યથાર્થ અર્થના કર્તા શ્રીઅરિહંતજી અને તે અર્થાનુયાયી સૂત્રના કર્તા શ્રીગણધર તેને આગમ કહિએ તે આગમમાં પ્રકાશ્યા જે જાવસકલ જીવોને હિતકારી ડુર્ગતિ પડતાં જીવને રાખે તેને ધર્મ કહિએ તે ધર્મ સ્વરૂપના બે જોદ ઠે એક શુદ્ધ વ્યવહાર ધર્મ, બીજો શુદ્ધ નિશ્ચય ધર્મ. ત્યાં પ્રથમ વ્યવહાર ધર્મ તે શ્રીજિનાગામોક્ત શુદ્ધ દયા સ્વરૂપ વિજ્ઞાન પૂર્વક જે ધર્મ પ્રવૃત્તિનું કરવું તેને કહિએ ઠેએ.

આહિંયાં વલી દયાનું સ્વરૂપ લખીએ ઠેએ.

દયાના આઠ પ્રકાર ઠે. દ્રવ્યદયા, જાવદયા, સ્વદયા, પરદયા, સ્વરૂપદયા, અનુબંધદયા, વ્યવહારદયા તથા નિશ્ચયદયા. હવે અનુક્રમે એ આઠે પ્રકારની દયાનું સંક્ષેપ વર્ણન કરીએ ઠીએ.

પ્રથમ દ્રવ્ય દયા એટલે જયણ પૂર્વક પ્રવૃત્તિએ કરી જે જીવર દ્વા કરવી તે જૈનમાર્ગિનો કુલધર્મઠે. એને દ્રવ્યદયા કહિએ.

બીજી જાવ દયા એટલે બીજા જીવને ગુણ પ્રાપ્તિની વુદ્ધે તથા ડુર્ગતિનો પતનોદ્ધારણ અંતર અનુકંપાવુદ્ધિ સહિત ઉપદેશાદિક કરવો તેને જાવ દયા કહિએ.

ત્રીજી સ્વદયા એટલે આપણો આત્મા અનાદિ કાલનો મિથ્યાત્વ અશુદ્ધ ઉપયોગથી અશુદ્ધ શ્રદ્ધાન પૂર્વક અશુદ્ધ પ્રવર્તિએ કરીને કષાયાદિક જાવ શસ્ત્રથી પ્રતિસમયે જ્ઞાનાદિક ગુણઘાત રૂપ જાવ પ્રાણ હણાયઠે; એવું શ્રી જિનવચનના ઉપકારે જાણી કરીને

સ્વસત્તા જે પરસત્તા પ્રવૃત્તિ પરિહારરૂપ, શુદ્ધોપયોગધારી, વિષય ક
 ષાયથી દૂર રહે. શુચ્છાશુચ્છ હૃદયે અવ્યાપક રહે. અહીંયાં ચેતના સ્વ
 રૂપ સન્મુખહે. તેને સુખ દુઃખની પ્રાપ્તિ તે કર્મોદયિક છે, પણ મન
 માં હર્ષ વિષાદ નરહે, પ્રતિક્ષણ કર્મબંધની ચિંતા રહે તે સ્વદયા. એ
 સ્વદયા વાલો જીવ પોતાની ચેતના સમારવાને જિન પૂજા, તીર્થ
 યાત્રા, રથ યાત્રા, પ્રમુખ શુચ્છાશ્રવ પ્રવૃત્તિ કરીને જિનગુણ ગાન વ
 હુમાન પૂર્વક પોતાની ચેતન તત્વાવલંબી કરે, પુજલાવલંબી પણ
 મટાહે, જોકે એ શુચ્છાશ્રવમાં બાહેરથી જોતાં તો હિંસાહે, પણ એ નિ
 મિત્તથી અનાદિની વિજ્ઞાવ ચાલ મટે, ગુણી જે શ્રી અરિહંતાદિક
 તેના બહુમાને કરીને આત્મા ગુણગ્રાહી થાય, અને ત્યારે ગુણ
 ગ્રાહી થાય ત્યારે તે જ્ઞાની પણ થાય, તે માટે સર્વ સાધકોને
 એ સ્વદયા તે પરમ સાધન છે. સાધુ પણ નવકલ્પી વિહાર કરે,
 ઉપદેશઆપે, ચર્ચા કરે, પૂંજન પ્રમાર્જન કરે તે સ્વદયાની પુષ્ટિને
 વાસ્તે કરે. અહીંયાં યોગની ચપલતાએ કરીને આશ્રવ થાય
 સ્વરો, પણ ચેતના સ્વરૂપાનુયાયી રહે, જિનાજ્ઞાપલે, કષાય
 સ્થાન મંદ પહે, હૃદયકતા મટે, યથા બંદી પણ મટે, ધર્મ
 પ્રવૃત્તિ ચહે તેથી સ્વદયા નિમિત્ત જે શુચ્છાશ્રવ તેને સાધુ પણ
 પોતાની દશા માફક આદરે.

ચોથી પરદયા તે એ કે, ઠાક કાયના જીવોની રક્ષા કરવી જે કા
 રણે સર્વ જીવ જીવ્યું ચહાયહે, સુખના અર્થી સર્વ છે, જેમ આપણો
 જીવ દુઃખથી મરે છે તેમ સર્વ જીવ દુઃખથી જન્ય પામેહે; એવું જા
 ણીને જીવની દયા કરે તેને પરદયા કહીએ. વહી જ્યાં સ્વદયાહે ત્યાં
 પરદયા નિયમા છે; અને જ્યાં પરદયાહે ત્યાં સ્વદયાની નજના છે.

પાંચમી સ્વરૂપદયા તે એ કે આ લોક તથા પરલોકનાં પુજ્ઞલીક
 સુખની આશામાં તથા દેખા દેખીયેં કરીને જીવ રક્ષા કરે તેને સ્વ
 રૂપદયા કહીએ. આ દયાવહે કરીને તરત તો પુજ્ઞલીક સુખ પામેહે

पण पढी मेडकाना चूर्णनी पेरे संसार वधे आ स्वरूप दया विषे देखवामां दयाळे पण जावथी हिंसाळे.

ठळी अनुबंध दया एटले श्रावक बहु आमंवर करीने मुनि वं दनने माटे जाय, उपकार बुद्धिवडे बीजा जीवोने आक्रोश ताड नादिक करीने शिक्षा आपे, सुमार्गे लावे कुमार्गे तजावे आमां उपरथी जोतां हिंसाळें पण आगळ पोताना अने पारका जीवने लाज आय तेथी अनुबंधनुं फल दयाने पामे. साधु तथा आचार्य पण पोताना शिष्य शिष्यणिने सारणा, वायणा, चोयणा तथा पडिचोयणादिक करे शासनना प्रत्यनीकने पोतानी लब्धि करी शिक्षा आपे कदापि पंचेंद्रि जीवने पण शुद्ध मार्गे प्रवर्त्ताववाने अर्थें शिक्षा करे, शासन स्थिर करे, ते अनुबंध दया कहिए.

सातमी व्यवहार दया एटले विधि मार्गानुयायी जयणा पा ले, कम वेस नकरे, जुळे नहिं ते व्यवहार दया कहिए.

आठमी निश्चय दया एटले शुद्ध साध्य उपयोगमां एकी जा व अज्ञेदोपयोग होय, साध्य जावमां एकता ज्ञान तेने निश्चय दया कहिए ए दया गुण ठाणे चढावे तेणे करी उत्कृष्टे.

इत्यादिक अनेक प्रकार दया स्वरूप विज्ञान पूर्वक सूत्र, निर्युक्ति जाण्य, चूर्णि अने वृत्ति ए पंचांगी संमत्त प्रत्यक्षादि प्रमाण पूर्वक नैगमादिक नय शैली पूर्वक नासादि निक्षेप रचना पूर्वक स्यादस्ति नास्तिप्रमुख सप्तजंगी स्वरूप रूप, यथार्थ विज्ञान पूर्वक ज्ञान क्रि या, तथा निश्चय व्यवहार, तथा अव्यार्थिक, पर्यायार्थिक इत्या दिक उच्चय जावमां यथावसरे अर्पितानर्पित नय निपुणताथी मुख्य गौणजावे, उच्चय नय सम्मत एवी शुद्धस्याद्वाद शैली विज्ञान पूर्वक श्री सिद्धांतोक्त दान, शील, तप, जावना, रूप शुच प्रवर्त्ति प्रवर्त्तन तेने व्यवहारथी शुद्ध धर्म कहिए.

(૯)

હવે શુદ્ધ નિશ્ચય ધર્મ કહેહે.

શુદ્ધ નિશ્ચય ધર્મ તે આત્માની આત્મતા જાણે, વસ્તુ સ્વજ્ઞાવ
ઉલ્લેખે, જે આત્મ દ્રવ્યથે તે શુદ્ધ ચૈતન્યતારૂપ અસંખ્યાત પ્રદેશી
અમૂર્ત લોક પ્રમાણ, સર્વ પુજ્જલથી ત્રિજ્ઞ, અલંકાર, અલિપ્ત, અનંત
જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર સુખ વીર્ય અવ્યાવાધાદિ અનંત ગુણમયી, સ્વ
ગુણ જોગી, અવિનાશી, અનુપાધી, અવિકારી એવો મારો આત્મ
દ્રવ્ય સ્વજ્ઞાવ તેજ ઉપાદેયથે, એનાથી જે વિલક્ષણ પરપુજ્જલાદિક તે
મારું નથી, હું તેનો નથી, તે પુજ્જલ જે વર્ણ, ગંધ, રસ ફરસરૂપ તે
ના પાંચ વિકારથે. શબ્દ, રૂપ, રસ, ગંધ, સ્પર્શ, એ પાંચેના ઉત્તર જ્ઞેદ
અનેકથે એ શબ્દાદિ એકેક જ્ઞેદ વર્ણાદિ ચાર ચાર જ્ઞેદ લઈ રહ્યા
થે. આ લોકાકાશમાં જે અજવાલું છે; તથા અંધારુથે, શબ્દ જે ઉ
ઠેથે, સર્વ રૂપી વસ્તુનો પરઠાયો પડેથે, રત્નાદિકની કાંતિ પડેથે,
શિત પડેથે, ઠાયા પડેથે, ધૂમ્ર પડેથે, તાપ પડેથે, નાનાપ્રકારના
રૂપ, રંગ, સંસ્થાનના ઘાટનો નમુનો દીઠામાં આવેથે તથા નાના
પ્રકારના રૂપ, રંગ, સંસ્થાનની સુગંધ તથા ડુર્ગંધ આવેથે, નાનાપ્ર
કારના રસની મજા છે, સર્વ સંસારી જીવોની દેહ, જાણ, મનની
કલ્પના તથા પ્રાણના દશ જ્ઞેદ છે, તથા પર્યાપ્તિના ૪ જ્ઞેદથે, હાસ્ય,
રતિ, અરતિ, જય, શોક, ડુર્ગંઠા. સુશબ્દી, ઉદાસી, કદાગ્રહ,
હઠ, લઢાઈ, કષાય, ક્રોધાદિક ચાર, સાતા, અસાતા, ઊંચપણું,
નીચપણું, નિદ્રા, વિકથા, સર્વ પુન્ય પ્રકૃતિ, સર્વ પાપ પ્રકૃતિ, રીઝ,
મોજ; સ્ત્રી, સ્ત્રી, સ્ત્રી, સ્ત્રી, સ્ત્રી, સ્ત્રી, સ્ત્રી, સ્ત્રી, સ્ત્રી, સ્ત્રી,
ચતુરતા, સ્ત્રી, પુરુષ, અને નપુંસક વેદ, કામચેષ્ટા, ગતિ, જાતિ
ઈત્યાદિક જે આઠ કર્મના વિપાકથે. તે સર્વ જીવને અનુજવ સિદ્ધથે.

બીજા પણ સુદ્ધપુજ્જલ જે ઇન્દ્રિયોથી અગોચર પરમાણુ આદિ
લક્ષ્ને અનેક જ્ઞેદના અગ્રહિત એવા બુટાપુજ્જલ છે. એ પુજ્જલના સંયોગ
થી ચારે ગતિમાં જીવ જટકે છે, એ પુજ્જલનો સંગ તેજ સંસારથે.

એના સંયોગથી જીવના અનંત જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રાદિક અનંત ગુણ
 વગર, એવી જે પુજ્જલ દ્રવ્યની રચના છે તે મારો સ્વજ્ઞાવ નથી, એ પુજ્જ
 લ મારીજાતી નથી, એ પુજ્જલથી મારો સંબંધ નથી એ પુજ્જલ મારેત્યા
 ગવા યોગ્ય છે પણ આદરવા યોગ્ય નથી. તથા જે ધર્માસ્તિકાય દ્રવ્ય છે
 તે પણ જીવને તથા પુજ્જલને ગતિ સહાયકારી છે, અને અધર્માસ્તિકાય
 દ્રવ્ય તે જીવ પુજ્જલને સ્થિતિ સહાયકારી છે, આકાશ દ્રવ્ય સર્વનું જ્ઞા
 નન અવગાહના દાઈ છે; કાલ દ્રવ્ય નવપુરાતનકારી વર્તનાલક્ષણ
 વંત છે; એમ એ ચાર દ્રવ્ય જે છે તે મારે જ્ઞેયરૂપ છે; એનાથી પણ મારું સ્વરૂપ
 ન્યારું છે. તથા વીજાપણ સંસારી જીવ જે છે, તે પણ પોત પોતાના
 સ્વજ્ઞાવ સત્તાના ધણી છે. એ પણ મારા જ્ઞેયરૂપ છે. એ સર્વનાથી હું ન્યા
 રોહું. એ મારા સંગી નહીં તેમ હું એમનો સંગી નહીં. હું મારી સ્વ
 જ્ઞાવસત્તાનો ધણી હું. મારો સ્વજ્ઞાવ સમ્યક્ જ્ઞાન દર્શન ચારિ
 ત્રાદિ રૂપ, અવન્ને અગંધે, અરસે, અફાસે, ચેયણગુણે, અનંત અ
 વ્યાવાધ, અનંત દાન, અનંત લાજ, અનંત જોગ, ઉપજોગ, અનં
 ત વીર્યાદિક, અનંત ગુણ સ્વરૂપ છે. તેમની શ્રદ્ધા જાસન પૂર્વક
 ગુણાસ્વાદિકરૂપ ચિદાનંદનઘન મારો સ્વજ્ઞાવ છે. એવો માહરો પૂર્ણ
 નંદ સ્વજ્ઞાવ છે તેને પ્રકટ કરવાને વ્યવહાર નયથી, સર્વ શુદ્ધ વ્ય
 વહાર જે છે તે નિમિત્ત માત્ર છે. પણ મુખ્ય તો મારા સ્વજ્ઞાવમાં જ ર
 મણ કરવું તેજ શુદ્ધ સાધન છે. તેજ ધર્મ છે. તથા ચોક્કં શ્રીજીત્તરા
 ધ્યયનસૂત્રે ॥ વહુંસહાવો ધર્મો ॥ ઇત્યાદિ વિજ્ઞાનપૂર્વક ચેતન
 પ્રવૃત્તિ તેને નિશ્ચય ધર્મ કહીએ. ॥ ઇતિ ધર્મ તત્ત્વં સમાપ્તમ્.

એ ત્રણે તત્ત્વની જે શ્રદ્ધા નિશ્ચલ પરિણતિ રૂપ પ્રતિત તેને સમ્યક્ત્વ
 કહીએ. ॥ યદુક્તં સિદ્ધાંતે । નિસ્સંકં પાવચણં ॥ જંજિણેહિં પવેહિયં ।
 તંતહા મેવસચ્ચં । એસમઠે સેસે અણઠે ॥ ઇત્યાદિ તે કારણે તત્ત્વાર્થ સ
 ર્વદહણા તેપણ સમ્યક્ત્વ કહીએ. અને એનાથી વિપરીત વાસના એટલે
 તત્ત્વાર્થ અશ્રદ્ધાન અપ્રતીત, અતત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાન તે મિથ્યાત્વ કહીએ.

ए मिथ्यात्वना मूल चार जेद ठे. तेमां प्रथम परूपणा मिथ्यात्व एटले जिनवाणीची विपरीत प्ररूपे. बीजुं प्रवर्तन मिथ्यात्व एटले मिथ्यात्वनीज करणी करे ते जाणवुं. त्रीजुं परिणाम मिथ्यात्व एटले मनमां, परिणाममां विपरीत कदाग्रह रहे, शुद्धार्थ सरदहे नहीं. चोथुं प्रदेश मिथ्यात्व एटले सत्तागत जे मिथ्यात्व मोहनीना कर्मदल ठे, तेने प्रदेश मिथ्यात्व कहीए ए कर्म दल विपाकमां आवे त्यारे परिणाम मिथ्यात्व होय, अने ज्यां सुधी तेदलीक सत्तामां पड्यां रहे त्यारे तो जीवने समकेत पण आय.

हवे ए चारे मिथ्यात्वना उत्तरजेद एकवीशठे ते लखे ठे.

१ प्रथम तो जिनप्रणीत जे शुद्ध निरवद्य धर्म तेने अधर्म कहे.

२ बीजो हिंसाप्रवृत्तिप्रमुखआश्रवमयीअशुद्धअधर्मतेनेधर्मकहे.

३ त्रीजो संवरत्ताव सेवनरूप जे मार्ग तेने उन्मार्ग कहे.

४ चोथो विषयादि सेवनरूप जे उन्मार्ग तेने मार्ग कहे.

५ पांचमो सत्तावीश गुणैकरी विराजमान, काष्टना नावसमान, तरण तारण समर्थ एवा जे साधु तेने असाधु कहे.

६ षष्ठो आरंज परिग्रह, विषय कषाये जरेलो, लोभ मग्न, कुवा सना दायी, लोढाना तथा पाषाणना नाव समान, एवो जे अन्य लिंगी तथा कुलिंगी असाधु होय तेने सुसाधु कहे. पण एम न विचारे के जे पोते दोश थकी जरेलोठे ते बीजाने कैवीरीते निदों षि करशे ? जेम पोते दारिद्री ठतां बीजाने धनपती क्यांथी करशे ?

७ सातमो एकेंद्रियादिक जे जीवोठे तेने अजीव करी माने.

८ आठमो काष्ठ सुवर्णादिक अजीव पदार्थठे तेने जीवकरी माने.

९ नवमो मूर्तिवंत एवा जे रूपी पदार्थठे तेने अरूपी कहे जेवी रीते. स्पर्शवान वायुने अरूपी कहे, पण ते जो अरूपी ठे तो तेमां स्पर्श केमठे ? एवुं विचार करे नहीं.

१० दशमो अरूपी पदार्थने रूपी कहे. जेवी रीते मुक्तिमां तेजनो

गोलो माने पण एम न विचारे के जे अरूपी चीज ठे तेनुं तेज केम नजरमां आवे ? एवो विचार न करे. ए दश जेद कख्या.

तथा पांच बीजां मूल जेदठे ते लखेठे.

१ जे पोतानी मतिमां आव्युं ते साचुं बीजुं सर्व जुंतुं पण प रीक्षा करवानी इत्था राखे नही शुद्धा शुद्धनी खोल करे नही ते प्रथम अज्जिग्रहिक नामे मिथ्यात्व जाणवो.

२ सर्व धर्म साराठे सर्व दर्शन जलांठे सर्व कोइने वंदना करि ए पण कोइनी निंदा करिए नही. एणे अमृत अने विष ए वस्त्रे समान गण्या ते बीजो अनज्जिग्रहिक नामे मिथ्यात्व जाणवो.

३ जे जाणी बुजीने जुतुं बोले, पहेला पोताना अज्ञानपणा थ की कांइ चूलपडे विपरीत प्ररुपणा करे तेवारे कोइ शुद्ध मार्गानु सारी जीव तेने कहे के आ तमे सिद्धांत विरोद्ध बोलोवो तमे चू लोवो एवं सांचले तेवारे तेने ह्ठ आवे तेथी कुमति कदाग्रह कु युक्ति करीने पोतानुं वचन राखवानी अपेक्षा करे पोते जुठो पडे तोपण नमाने ए पुरुष विराधक बहु जव ज्रमण करनारो जाणवो ए त्रीजो अज्जिनिवेश नामे मिथ्यात्व जाणवो.

४ जे जिनवाणीमां संशय राखे एने पोताना अज्ञान दोष थ की सिद्धांतना गहनार्थमां खबर पडे नही त्वारे रुगमगतो थको रहे जे ए केम ह्शे ए संशयिक नामे मिथ्यात्व जाणवो.

५ जे अजाण पणाने लीधे कांइ समजे नही ते अनाजोगिक मिथ्यात्व अथवा एकेंद्रियादिक जीवोने अनादि कालनो लागो र ह्योठे ते पण अनाजोगिक मिथ्यात्व जाणवो. ए वद्धा मलीने पू र्वला दश जेद साथे मेलवता पंदर जेद मिथ्यात्वना थया.

हवे बीजा ठ जेद लखेठे. एक लौकीक देव, बीजो लौकीक गु रु, त्रीजो लौमीकपर्व, चोथो लोकोत्तरदेव, पांचमो लोकोत्तरगुरु, अने ठठो लोकोत्तरपर्व. ए ठ जेद ववरीने कहेठे.

१ जे देव राग द्वेष थकी जरेलांठे, एक उपर मेहेरबान थाय ठे, एकनो विनाश करेठे तथा स्त्रीयादिकना विलाशमां मग्न रहेठे, अनेक जातना हथीयारो हाथमां धारण करेलांठे, पोतानी प्रभु तमां कांइ न्यूनता नथी, हाथमां माला धारण करेठे, सावध्यन्नोग पंचेंद्रिय वधादिकनी चाहना करेठे एवा देवोने माने, पूजे, अने तेमना कहेला मार्ग यज्ञ याग अनेक प्रवृत्ति हिंसामयी करे, तेने प्रथम लौकीक देवगत मिथ्यात्व कहिए. एना अनेक जेदठे ते मिथ्यात्व सत्तरी प्रमुख ग्रंथो थकी विस्तारे जाणवा.

२ जे अठार पापस्थानकथी जरेलांठे, नवविध परिग्रहधारी, गृहस्थाश्रमी, एवा ठता गुरुनाम धरावे ते जाणवा. तथा बीजा कुलिंगी जे नव नव प्रकारना जेष बनावीने आरुंबर करे, बाह्य प रिग्रह त्याग करे, पण अज्यंतर ग्रंथी ठोडी नथी, अनादिनी चूल मटी नथी, शुद्ध साध्यनी जलखाण थइनथी, एवाने गुरु करी मा ने, तेनो बहुमान करे, एवाने शुद्धदान आपे, तेमां परमपात्र बु ङ्गि धरे, ते बीजो लौकीक गुरुगत मिथ्यात्व जाणवो.

३ आ लोके पुजलिक सुखनी इष्टाथी अनेक मिथ्यात्व क ट्पित लौकीकपर्व दिवश जेवांके दिवासो, रक्षाबंधन, गणेशचोथ, नागपंचमी, सोमप्रदोष, सोमवती, बुद्धाष्टमी, होली, दशेरा, प्र मुख शतपर्वने लाजदायी जाणीने श्रद्धायेंकरी आराधे, द्रव्य व्यय करे, कुपात्रने दान आपे, ते बीजो लौकीक पर्वगत मिथ्यात्व जाणवो.

४ देव श्रीअरिहंत धर्मना आगर, विश्वोपकारसागर, परमेश्वर, परमपूज्य, सकलदोषरहित, शुद्ध निरंजन, तेनी स्थापना जे मूर्तिसा धिष्ठायक प्रतिमां तेने आ लौकिक पुजलिक सुखनी इष्टा धारणकरी माने के माहरुं कार्य थशे तो महोटी पूजा करीश, ठत्रादिक चडा वीश, दीवाकरीश, रात्रि जागरण करीश, एवीरीते श्रीवीतरागनी मा नता करे अहीं चिंतामणीना दातार पाशेथी काचना कटकानी

માંગણી કરવી તેકાંઈ યુક્ત નથી પણ જેને કર્મોદયની પ્રતીત નથી તે વ્યર્થ જૂલા જટકેઠે પુણ્યોદય વિના કાંઈ પણ થતુ નથી વ્યર્થ નિરંજન દેવને પુજલિક સુખની આશા ધારણ કરી માને તે ચોથો લોકોત્તર દેવગત મિથ્યાત્વ જાણવો.

૫ જે સાધુ વેશધારી, નિર્ગુણી, જિનવચન ઉઘાપક, પોતાની મતિકલ્પનાયેં કરી અર્થની દેશનાના પ્રરૂપક, સૂત્રાર્થના સંતાડનાર, એવા ઉત્સૂત્ર જાણ કરનારાં લિંગીઝ તેમને ગુરુ બુદ્ધિયેં કરી વહુમાન કરે તથા જે સુસાધુ, સદ્ગુણી, તપસ્વી, સદાચારી, વહુક્રિયાવંત હોય તેને આલોકના સુખની ચાહનાધરીને વહુમાન કરે અને એમ વિચારેજે એવાગુણીની અત્યંત સેવા કરીશું તો એમની મેહેરવાની થકી ધન રૂઢિ પામીશું એવી ઇન્દ્રિય સુખની ઇલાધારણ કરીને તેમને માને તે પાંચમો લોકોત્તર ગુરુગત મિથ્યાત્વ.

૬ કલ્યાણીકાદિક પર્વદિવશેં પુત્રાદિકની વાંઠનાણ કરીનેં અરિહંત દેવનું આરાધન કરે તે ઠઠો લોકોત્તર પર્વગત મિથ્યાત્વ.

એપ્રમાણે સર્વમલીને મિથ્યાત્વના એકવીશ જ્ઞેદ થયા તેને હું પરિહરું પરંતુ એમાં દેવતત્વમાં એટલો આગાર કે જે કુલની પરંપરા ચાલી આવીઠે એવી જે ગોત્રજ કુલદેવતાદિકની પૂજા, અને દીપ પૂજા પ્રમુખ વિવાહાદિક કરણીને વિષે જે કરવી પડેઠે તેની જ યણાઠે પરંતુ તેને શુદ્ધ કરણી જાણુ નહીં.

અને ગુરુતત્વમાં કુગુરુ જે અન્યલિંગી બ્રાહ્મણાદિકઠે જે વિવાહાદિક જોડાવે પરાણાવે તેના અધિકારીઠે જેમની પરંપરાની વૃત્તિ લાગેલીઠે તે આવીને આસિરવાદ આપે તેવારે તેમને લોકીક વ્યવહારને અર્થે પ્રણામ કરવું પડે, કાંઈ ઉચિત્ત આપવું પડે. તથા કોઈ મિથ્યાત્વી રાજવર્ગીને ઘેર ગયા થકાં ત્યાં તેમના ગુરુ આવે તેવારે તે રાજવર્ગી પોતાના ગુરુનું વહુમાન પ્રણામાદિક કરે તેવારે તેની આદવથી આપણને પણ સલામ પ્રમુખ વહુમાન કરવું પડે. તથા

जेणे नामा लेखादिक अंकविद्या प्रमुख आजीविका चलाववानो हुन्नर शिखाव्यो होय एवो उस्ताद ब्राह्मणादिक होय तेनुं बहुमान करवुं पडे, नक्ति करवी पडे, अन्न वस्त्रादिक आपवुं पडे, तेनुं आगार ठे. उचित्त व्यवहार जाणी ए सर्व करुं पण धर्म बुद्धियें नकरुं.

तथा मिथ्यात्वीना कोशक लौकीक वार तेवार आवे तेवारे ते ना उबवादिक कारणे ते कांश् द्रव्यादिक मांगवा आवे तथा ते मिथ्यात्वी कूप सरोवरादिकनुं खनन करवानी जे लौकीकरीतीठे तेने धर्म बुद्धि करी मानेठे तोतेवाकायोंने अर्थें कांश् द्रव्यादिक मांगवा ने आवे तेवारें शासननी निंदा मटाडवानी बुद्धि धारण करीने द्रव्यादिक आपुं पण तेमां सुकृतनी बुद्धि धारण करुंनही.

बीजा पण कोश् कुलिंगीने कोश् लज्जा दाक्षिणता नय प्रमुख कारणने लीधे बहुमान करवुं पडे, अथवा दान आपवुं पडे, ते केवल लोक व्यवहार तथा शासननी हीलना मटाडवाने अर्थें तथा द्वेष मटाडवाने अर्थें लोकचाल करुं पण तेमां धर्म बुद्धि धरुं नही. अने ते खरच संसार खाते लखुं.

तथा स्वलिंगी हिनाचारी केवल वेषधारी जेखधारी होय तेने शासननी निंदा मटाडवाने अर्थें तथा तेमनो खेद मटाडवाने अर्थें प्रणामादिक बहुमान करुं तथा कुल परंपरागत वृत्ति जाणीने अन्न वस्त्रादिक आपुं केमके जिनमार्गनो लिंगी तथा दर्शनी पण याचना करे नही ए पण एक गुणठे तो त्यां ए गुण आगलकरीने आपवो.

तथा तेवा हीनाचारीमां पण जे शुद्ध प्ररूपकठे. अने जेणे आपणने जणवा सुणवानुं उपकार कीधुंठे, जेणे आपणने सुबुद्धि आपीठे, आपणी चूल मटाडीठे, तो तेवाने ए आपणुं उपकारीठे एवी बुद्धि धारण करीने वंदन नमन सन्मान सन्मुख गमन प्रमुख मनमां हर्ष धारण करीने करुं, माहारी शक्ति प्रमाणे सेवा करुं, मोहोटा उपकारी-धर्माचार्य करी मानु, पण तेने सुसाधु शुद्ध

ગુરુ તત્ત્વ કરી સર્વદેહું નહિ માત્ર ઉપકારી સરદ હું. એરીતે મિથ્યા ત્વનું ત્યાગ કરું શુદ્ધ સમકેતને ધારણ કરુ. ઇતિ વ્યવહારસમ્યક્ત્વ.
હવે નિશ્ચય સમ્યક્ત્વ લિખેલે.

નિશ્ચય સમ્યક્ત્વતેજે પૂર્વે નિશ્ચય દેવ, ગુરુ અને ધર્મ તત્ત્વમાં લખેલુંલે તે તત્ત્વની વિચારણા કરતાં નિષ્પન્ન સ્વરૂપ સંગ્રહ સ તાગ્રાહી નય ગવેષતાં, નિશ્ચય દેવ તે એ આપણો આત્માજલે ત થા નિશ્ચય ગુરુપણ આપણો આત્માજ છે જે કારણ માટે સ્વરૂ પોપયોગીજીવ તે પોતાની આત્માને સન્માર્ગી કરે જાવાશ્રવનું ત્યા ગ કરાવે એમાટે આત્મા એજ ગુરુ તત્ત્વલે.

તથા નિશ્ચય ધર્મ પણ આપણો આત્માજલે જે કારણ માટે ધર્મ જે વસ્તુ સ્વજાવ તેને જે પામે તે ધર્મ કહેવાય. એટલે ધર્મ જે તત્ત્વ રમણતા પોતાના સ્વરૂપમાં લીનતા નયમાર્ગે જે જેટલી વચ્ચત જેમાં અજ્ઞેદોપયોગી હોય તેને તેટલી વચ્ચત તદ્મયીજ ક હિં, જેમ પુરુષને સ્ત્રીની આશક્તે કરી લીનતા ઉપયોગ સ્ત્રીનોજ થાય, તેને શુદ્ધનય સ્ત્રીજ કહેલે માટે સ્વધર્મે અજ્ઞેદોપયોગી આ ત્માજ ધર્મરૂપ કહિં. અને વસ્તુગતે શુદ્ધ સ્વરૂપ રમણતા તે સ્વ ગુણલે અને સ્વગુણ તેધર્મલે તેમાટે ધર્મપણ આત્માજ છે. એટલે શુદ્ધ સમ્યક્ત્વ શ્રદ્ધાગુણ તે નિશ્ચયથી દેવદર્શનલે એટલે નિશ્ચય દેવલે, તથા સમ્યક્ શુદ્ધાત્મ વિજ્ઞાન તે નિશ્ચય ગુરુલે, તથા તત્ત્વ રમણતા, આત્મસ્વરૂપે મક્ષતા, તે નિશ્ચય ધર્મલે.

જે કારણ માટે જેમ દેવદર્શન થકી અશુદ્ધ મટેલે, મંગલીક થાયલે, ગ્રહ પીડા મટેલે, મનકામના સિદ્ધિ થાયલે તેમ અંહીં સમ્યક્ત્વ પામવાથકી મિથ્યાત્વ અને અનંતાનુવંધિરૂપ પરમ અશુદ્ધ મટેલે અને અપુનર્વંધકરૂપ શ્રદ્ધાન પ્રાપ્તિરૂપ મંગલીક થાયલે તથા કુમતિ કદાગ્રહરૂપ ગ્રહ પીડા ટલેલે અને સકામ નિર્જારારૂપમન કામના સિદ્ધિ થાયલે માટે શુદ્ધસમ્યક્ત્વદર્શન પ્રાપ્તિ તે દેવલે.

तथा जेम गुरु मलवा थकी झूल मटेवे, हितवतावे, रहस्या पामे. तेम अंहीं आत्मविज्ञाने करी पण विविध परज्ञाव त्रमण रूप झूल मटी जायवे, तथा तत्वरमण रूप परमहितने पामेवे, अने निश्चय समता सहेज उदाशीनतानो जे रहस्य तेने जाणवा ने अर्थे तो ज्ञान तेज गुरुवे.

तथा जेम धर्मनी संगत थकी दुर्गतिमां पडे नही, दिवसेंदिव से अधिक सौजाग्यनी वृद्धि थाय, तेम तत्वरमणरूप धर्म थकी पण परज्ञाव धसणरूप कुगतिमां पडेनही, दिवसेंदिवसें असंख्य गुण निर्झरा थाय तेशी अनेक गुण प्रगटरूप सौजाग्य पामे, माटे जे स्वरूपोपयोग तेज धर्म जाणवो इति निश्चयसम्यक्त्व संपूर्णम्.

हवे ए सम्यक्त्वनी जे करणी ठे ते लिखेवे नित्यप्रत्ये ठती जोगवाइयें अने ठती शक्ते वाट घाटविना श्रीजिनप्रतिमां जुहारुं, परंतु जो प्रतिमांनुं योग नमले तो पूर्व दशा सन्मुख श्री वहेर मान प्रभुने सन्मुख उपयोग राखीने चैत्यवंदन करुं, रोगादिक कारणे नथाय तेनो आगारवे.

श्रीदेराशरनी दश आसातना मोहोटीवे ते नकरुं ते दश आसातनना नाम कहेवे. देरासरमां तंबोल पानफल प्रमुख नखावा, पाणी नपीवुं, जोजन न करवुं, पगरखा प्रमुख चैत्यनी अंदर न लइ जवा, मैथुन सेववुं नही, चैत्यमां शयन नकरवुं, थुकवुं नही, लघुनीत नकरवी, वडीनीत नकरवी, जुगटु रमवुं नही ए दश आसातना श्रीजिन मांदरमां नकरुं. अने बीजीपण चोरासी आसातना जे ठे तेने टालवानी मनमां चाहना राखुं के जे थकी मोहोटी चैत्यनी आसातना मने नलागे.

मासप्रत्ये अमुक सेर प्रमुख फूल चडावुं, मासप्रत्ये अमुक प्रमाण पूर्वक फलादिक चडावुं, मासप्रत्ये घृतादिक अमुक सेर प्रमुख चडावुं, वर्ष प्रत्ये अंगलुठणा पांच अथवा दश चडावुं,

वर्षमध्ये केसर, चंदन, बरस जीमसेनी प्रमुख प्रभु पूजानिमित्ते जाइए तेमां माहारी शक्ति प्रमाणे द्रव्य खरचुं, देरासर निमित्ते वर्षप्रत्ये धूप अग्रबती कर्पूर प्रमुख अमुक रकमनुं चडावुं, वर्ष प्रत्ये अमुक अष्टप्रकारी पूजा तथा सत्तर प्रकारी पूजा करुं करावुं.

वर्षप्रत्ये साधारण द्रव्य अमुक रकम सुधी खरचुं, वर्षप्रत्ये ज्ञान हेतुए ज्ञान सामग्रीमां अमुक द्रव्य खरचुं, दिनप्रत्ये नवकरवादी दश अथवा पंदर आत्महिते गुणु, नगुणाएतो आगल पाठल गुणीने पूरण करुं, परंतु रोगादिक कारणे नगुणाए तो तेनी जयणाठे.

दिनप्रत्ये ठती समर्थाइए प्रज्ञाते नवकारसी अने संध्याका ले डुविहार पञ्चखाण करुं, परंतु वाटघाटमां अथवा रोगादिक कारणे नथाय तो तेनो आगारठे. वर्षप्रत्ये सामीवत्सल एटले अमुक संख्या साधर्मिकोनी जमाडुं. एवीरीते समकेतपाळुं.

ए समकेतना पांच अतीचार जे ठे ते टाळुं ते दिखेठे.

१ पहेळुं संकाअतिचार तें श्रीजिनवचनना गंज्जीर गहनज्ञाव सांजलीने पोताना मनमां संका संदेह धारण करे जे आ केमह शे मने वरावर बेसतो नथी एवो मनमां रुगमगाट रहे.

२ बीजो आकांक्षातिचार ते जे कोइ अन्यमती पाखंकीनी कष्टक्रिया देखीने कांइ चमत्कार जुए तथा आलोकमां पण पूर्व जन्मना अज्ञान कष्टक्रियाना फल थकी अन्य मतिने घणोज सुखी दोलतवान देखीने मनमां विचार करे के अन्यमतिजनो धर्म पण सारुंठे एमनु ज्ञान धर्म सहु सारुंठे एपण धर्म करेठे एवी चाह ना धरे ते आकांक्षा नामे बीजो अतिचार जाणवो.

३ बीजो वित्तिगिष्ठानामे अतिचार कहेठे जेकोइ पोताना पूर्व कृत पापोदय ने दीधे दुःख पामे तेवारे एवुं विचार करे के जे धर्म करिए ठेए तेनुं फल शुं जाणीए क्यारे पामीशुं एटळुं फल थशे के न थाय तेकरतां तो जे धर्म नथी करता ते घणज सुखी देखा

यठे अने अमे तो जेम जेम धर्म करणी करिए ठैए तेम तेम दुःखी
 थैये ठैए एधर्मतो शुं जाणीये क्यारे फलशे किंवा नहीज फलशे एवी
 विचारणाकरे तथा साधुना मलमलीन शरीर अने वस्त्र देखीने दु
 गहा करे जे शुं आ कांश्ज नही आवा गंदा हालमां रहेवुं सारुं
 नथी ए बापडा शुं तरशे एजो फाशु पाणी थकी स्नान करे तो तेथी
 कयोव्रत जंग थायठे ? एवी दुगहा करे तेत्रीजो अतिचार जाणवो.

४ चोथो मिथ्यात्विनी प्रशंसानुं अतिचार कहेठे. एटले मिथ्या
 त्विर्जना गुरु जे ब्राह्मण तापसादिकठे तेनी प्रशंसा करे ते आवीरीते
 के ए मोहोटा तपस्वीठे, महापुरुषठे, मोहोटा पंक्तिठे, एना ब
 रोवरीज कोइ नथी एमनी शुं वात करिए एवी एवी तेमनी प्रभु
 ता वखाणे अने कहेजे एतो पोतानुं अवतार सफल करेठे, तथा
 कोइक मिथ्यात्वी व्रत याग यज्ञ करे त्यारे तेनी घणीज खुसाम
 तीने खातर अत्यंत तारीफ करीने कहेके माहाराज तमे रुडुं
 कार्य किधुं तमे तो तमारो जन्म कृतार्थ करोठो इत्यादिक क
 हेवुं ए पण समकेतनो चोथो अतिचार जाणवो.

५ हवे पांचमो अतिपरिचयनामा अतिचार कहेठे जे मिथ्या
 त्विसाथे घणोज परिचय राखवो एकत्र जोजन संवास करवो,
 अत्यंत प्रीति वधारवी ते पांचमो अतिचारठे. केमके एवुं अत्यंत
 परिचय कस्या थकी पण कोइ दिवसे मन बिगडे, चित्त चक्षित
 थाय, पाप लागे तेमाटे परिचय न करवो ए पांचे अतिचार जा
 णवा पण आदरवा नही. एरीते ठ छिंमी तथा चार आगार
 सहित सम्यक्त्व पाहुं तेमां प्रथम ठ छिंमीना नाम कहेठे.

१ प्रथम (रायानियोगेणं) एटले कोइ राजा नगरादिकनो मा
 लक होय अने ते बलात्कारे कांश् विरुद्ध कार्य करावे ते करवुं
 पडे तो तेथकी माहारो सम्यक्त्व जांगे नही.

२ बीजी (गणानियोगेणं) एटले जाति ज्ञाति अथवा पंच

एटले लोकनो समुदाय तेमना हठने लीधे कांइ विरुद्धाचरण करवुं पडे तेथी माहारुं सम्यक्त्व जांगे नही.

३ त्रीजी (बलान्नियोगेणं) एटले बलवंत चोर म्हेष्ठादिक ने वश पमे थके ते लोको बलात्कारे कांइ विरुद्ध कार्य करावे ते करवुं पडे तेथी माहारुं सम्यक्त्व जांगे नही.

४ चोथी (देवान्नियोगेणं) एटले क्षेत्रपाल माता व्यंतर विं जासणी अने पितरादिक प्रमुख तेमना आवेश थकी जीव परव श थइ जाय तेवारे कांइ विरुद्ध कार्य थइ जाय तेथी माहारुं सम्यक्त्व जांगे नही अथवा देवता मरणांत कष्टमां पाडे अत्यंत कृष्ट आपे तेथी चेतना सिथिल पणे कायर थाय तेवारे दंरु जरण न्याये कांइ विरुद्ध करवुं पडे तेथी माहारुं सम्यक्त्व जांगे नही.

५ पांचमी (गुरुनिग्गहेणं) गुरु एटले माता पिता उस्ताद प्रमुख तथा पूज्य इत्यादिक महोदयाना केवा थकी कांइ विरुद्धावात कुचाल कार्य करवो पडे तो तेथी महारो सम्यक्त्व जांगे नहीं.

६ ठठी (वित्तिकंतारेणं) वृत्ति एटले दुर्जिहमां आजीविका निमित्ते कोइरीते पेट जराइनो धंधो उद्यम नमले घणीज आपदा पडे तेवारे कांइ विरुद्धाचरण करवो पडे तेथी सम्यक्त्वने दूषण लागे परंतु तेमां अजीविका चलाववा निमित्ते दुर्जिहमां कांइ अनाचार करूं तो तेथी माहारुं सम्यक्त्व नजांगे ए ठठिंकी कही.

हवे चार आगार लिखेते.

१ प्रथम (अन्नवृणान्नोगेणं) एटले कोइ कार्य अजाण पणे उपयोग दीधाविना कांइ एकनो बीजो थइ जाय परंतु जेवारे यादगरीमां उपयोग आवी जाय तेवारे तेज वखत आगारने पाले परंतु दूषण नलगाडे ते प्रथम आगार जाणवो.

२ बीजो (सहस्सागारेणं) एटले सहसात्प्रकारे एका एकी जाणेते परंतु उपयोगनी चपलता थकी अथवा नित्य बहुल अ

ज्यास थकी जाणते जाणते पण कांइ विरुद्ध थइ जाय तो तेथी माहारी प्रतिज्ञा जंग नथाय. ए बीजो आगार जाणवो.

३ त्रीजो (महत्तरागारेणं) एटले कोइ कार्य विशेष थकी लाजालाजनी शैली थकी (महत्तर के०) महोटा गुणवंतनी आझा थकी कांइ कमवेश करवो पडे ते त्रीजो आगार जाणवो.

४ चोथो (सबसमाहिवत्तियागारेणं) एटले सर्व समाधि व्यत्यय अंहीं कोइ महोटा सन्निपातादिक रोगनी विक्रिया थकी उत्पन्न थयुं जे ग्रथिल पण तेने दीधे बेशुद्ध थइ जाय एवी अवस्था प्राप्त थयेथी कांइ विरुद्धता करवी पडे तेथी पण माहारी सम्यक्त्वनी प्रतिज्ञा जंग नथाय ए चोथो आगार जाणवो.

ए ठ छिंमी अने चार आगार सहित समकित पाळुं अंहीं दिवसनो नियम दिवसमां नकरी शकुं तो बीजे दिवसे करी पोहोचाडुं अने महीनानु नियम बीजा महीनामां करी पोहोचाडुं तथा वर्षेनुं नियम बीजा वर्षेमां करी पोहोचाडुं एरीते जेवीरीते पोतामां पालवानी शक्ति होय तेवीरीते बूट राखवी.

ए ठ छिंमीने चार आगार जेम अंहीं समकेत व्रतमां लख्याठे तेज नियमनी रीतें यथायोग्य शैली प्रमाणे अंहीं लखवा थकी आगल पण बीजा सर्व बारे व्रतोमां समजी लेवां फरी एकेका व्रतमां नहीं लखीशुं बधामां अंहीथीज धारणा करवी अंहीं सर्व प्रतिज्ञानुं रहस्य लिखुंठे अंहीं सम्यक्त्व मार्गना कथननी गाथा नीचे लिखियेंठैए गाथा ॥ अरिहंतो महदेवो, जावज्जीवंसु साहुणो गुरुणो ॥ जिणपन्नत्तंतं, इय सम्मत्तं मए गहियं ॥ १ ॥

इति श्री स्याद्धाद शैली पूर्वक सम्यक्त्व अंगीकार करवानो विधि तेनी पीठिकासमाप्त थइ.

હવે આગ્રંથમાં કેહેવાના બાર વ્રતોના નામ કહેઢે.

પ્રથમ પ્રાણાતિપાતવિરમણવ્રત, બીજો મૃષાવાદ વિરમણવ્રત, ત્રીજો શ્રદ્ધતાદાન વિરમણવ્રત, ચોથો બ્રહ્મચર્યવ્રત, પાંચમો સ્થૂલ પરિગ્રહ પરિમાણવ્રત, ઢઢો દિગ્ પરિમાણવ્રત, સાતમો ઝોગોપઝોગ પરિમાણવ્રત, આઠમો અનર્થદંઢ વિરમણવ્રત, નવમો સામાયકવ્રત, દશમો દેશાવગાસિકવ્રત, અગીઆરમો પૌષધોપવાશરૂપ વ્રત અને બારમો અતિઢિસંવિઝાગવ્રત ં બાર વ્રતના નામ ઝાણવા. ॥ અથ પ્રથમ સ્થૂલપ્રાણાતિપાત વિરમણવ્રત પ્રારંઢઃ ॥

ં પ્રથમ સ્થૂલપ્રાણાતિપાત વિરમણ વ્રત તેના બે ઝેદઢે. તેમાં ંક ઢ્રવ્ય પ્રાણાતિપાત બીઝો ઝાવ પ્રાણાતિપાત ત્યાં ઢ્રવ્યપ્રાણાતિપાત વિરમણ વ્રત તે ંકે પરઝીવને પોતા સરખો ઝાણીને ઝ યણા પાલે. ંના દશ ઢ્રવ્ય પ્રાણોની રક્ષા કરે, ઝગારે. ં ઢ્રવ્ય પ્રાણાતિપાત વિરમણ વ્રત કહીં. ંમાં વ્યવહાર દયાઢે. અને ઝાવપ્રાણાતિપાત વિરમણ વ્રતતે આપણો ઝીવ કર્મને વશ પઢ્યો થકો ઢુખ પામેઢે. આપણા ઝાવ પ્રાણ ઝે ઝ્ઝાન દર્શનાદિક તેનું મિથ્યાત્વ કષાયાદિક અશુઢ્ઢ પ્રવર્તનરૂપ શસ્ત્રથી પ્રતિઢ્ઢાણે ઘાત થાયઢે, પ્રતિઢ્ઢાણે હણાયઢે. તે આપણા ઝીવને કર્મ રૂપ શત્રુથી ઢોઢાવવાની ફિકર કરીને તેનો ઝપાય ઝે આત્મગુણ રમણતા તેને ઢારણ કરે, પરઝાવ રમણતા વારે, શુઢ્ઢોપયોગે વર્તે, ઝદયે અવ્યાપક રહે. ંક સ્વઝાવ મગનતા તેઝ સમસ્ત કર્મ રિપુને ઝઢેદ વા અમોઢ શસ્ત્રઢે. ંટલે સર્વ પરઝાવ ઝ્ઢ્ઢતા નિવારીને. સ્વરૂપ સન્મુખ ઝપયોગતે ઝાવ પ્રાણાતિપાત વિરમણ વ્રત કહી ં. અને નિશ્ચય દયાપણ ંઝઢે.

અંહીયાં સ્થૂલ પ્રાણાતિપાત વિરમણવ્રત તે સ્થૂલ ંટલે ઝે મો ટા નઝરમાં આવે, ફરે, પઢે, ંટલે ત્રસઝીવ ંમને સંકટપ કરી

ને નહાણું. એ હનન ક્રિયાપણ ચાર પ્રકારની છે. એક આકુટી કરી ને હાણું બીજું દર્પ્પ કરીને હાણું ૨ ત્રીજું પ્રમાદ કરીને હાણું અને ચોથો કલ્પ કરીને હાણું એ ચારેના અર્થ લેખે છે.

૧. પ્રથમ આકુટી એટલે જે નિષેધિવસ્તુ તેનું જ ફરી ઉત્સાહ થકી સેવન કરે જેમ આખો સરાઈ વસ્તુનો ફલ તેનો જાડથો ન કરવો જે નિલોત્રી મોકલી રાખી હોય તોપણ તેનું જાડથો કરીને રાખું નહીં ઠતાં તેની ચાહના ધરીને જાડથો કરે તે આકુટિ દોષ.

૨ દર્પ્પ આકુટિ એટલે જીવક પણાથી જન્મતપણે માન અને ગર્વ ધરીને દોડ કરે ને તેથી હિંસા થાય તેને દર્પ્પ આકુટિ હિંસા કહીએ, જેમ ગાડી, વહેલ ઘોડા પ્રમુખને પરસ્પર એકેકથી અન્નિમાન ધરીને દોડાવે એ આકુટી દર્પ્પ હનન ક્રિયા જાણવી.

૩ ત્રીજી આકુટિ પ્રમાદ એટલે કામ જોગને વિષે તીવ્ર અન્નિલાષથી જે હિંસા કરે, તેમ કામો દીપન કરવા માટે ત્રસાદિ જીવની હિંસા કરીને પટ્ટી, ગોલી, માજમ પ્રમુખ બનાવે તે આકુટિ પ્રમાદ હનન ક્રિયા જાણવી.

૪ ચોથી કલ્પ હિંસા એટલે પોતાના ઘરકામને સારું રંધનાદિ ક કરે તેને જાણવી. અહીંયાં શ્રાવકને પ્રથમ હિંસા તો બીલકુલ ન જ કરવી જોઈએ. જોરતી કરે તો પણ જયણાથી કરે તે માટે અહીંયાં સંકલ્પ કરી આકુટી તથા દર્પ્પ કરી ત્રસજીવને ન હાણું. એ ચીટી જાતી છે એને મારું એવો સંકલ્પ કરીને જીવને હાણે હાણાવે એને આકુટી સંકલ્પ કહીએ.

એવો સંકલ્પ કરીને નિરાપરાધી જીવને કારણ વિના ન હાણું, ન હાણાવું કારણે, આરંજે, રંધનાદિ ગૃહસ્થ કરણી કરતાં તથા પુત્રાદિકના શરીરે જીવોત્પત્તિ થઈ હોય તેના ઔષધાદિ કારણે કરવું પડે તેની જયણા છે. ઘોડા, બલદ પ્રમુખને ચાવકાદિક મારવાપડે તેનો આગાર, તથા પેટમાં કરમીયા, ગંઘોલ પગમાં નારુ અથવા હરસ, શ

રીરમાં ચમ્મ અને જું પ્રમુખ ઉપજે, તથા મિત્રાદિક અથવા બીજા સ્વ જનાદિકના શરીરને વિષે ઉપજે તેનો ઉપચાર કરવાની જયણા. જે કારણે સાધુને તો સૂક્ષ્મ અને વાદર એ બંને જાતીના જીવની, ત્રસ અને થાવર બંને જોદના જીવની નવકોટિ વિશુદ્ધ પચ્ચાણથી હિંસાનો ત્યાગઠે. એકારણે સાધુને વીશ વિશ્વાની દયાઠે, અને યુદ્ધસ્થને સવા વશ્વાની દયાઠે. તે કેવીરીતે તેનો વિવરો લક્ષીએ ઠેએ.

॥ ગાહા ॥ જીવા સુહુમાથૂલા । સંકપ્પારંજાજવેડુવિહા । સાવરાહ નિરવરાહા । સાવિસ્કાચેવનિરવિસ્કા ॥ ૧ ॥ અર્થ—જગતમાં જીવના વે જોદ કહ્યાઠે. એક થાવર, બીજા ત્રસ, તેમાં થાવરના વલી સૂક્ષ્મ, વાદર એ વે જોદઠે, તેમાં પણ સૂક્ષ્મની હિંસા નથી કારણ અતિ સૂક્ષ્મ જીવના શરીરને વાહ્ય શસ્ત્રનો ઘાવ લાગતો નથી, તેમને સ્વકાય એટલે પોતાની જાતીના જીવોથી ઘાત પાતઠે. પણ વાદર નથી એમાટે અહીંયાં સૂક્ષ્મ શબ્દથી પણ જાણવુંકે થાવર જીવ, પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ, વનસ્પતિરૂપ વાદર એ પાંચે થાવર તેમને સૂક્ષ્મ કહીએ. અને શૂલ એટલે વેંદ્રિ, ત્રેંદ્રિ, ચૌરેંદ્રિ, પંચેંદ્રિરૂપ જાણવા એ જીવના મૂલ જોદ વે ઠે તેમાં સર્વ જીવ આવ્યા. તેડું સર્વની ત્રિકરણ શુદ્ધ સાધુ રક્ષા કરેઠે. તેમાટે વીશવિશ્વાની દયા, મુનિનેઠે.

પણ શ્રાવકથીતો પાંચ થાવરની દયા વલી શકાય નહી. સચિત્ત આહારાદિ કારણથી અવશ્ય હિંસા થાયઠે. માટે દશ વિશ્વાગયા અને દશ રહ્યા. એટલે એક ત્રસ જીવની દયા રાખવાના દશ વિશ્વા રહ્યા તેના પણ વલી વે જોદઠે. એક સંકલ્પ. વીજો આરંજ. તેમાં આરંજે કરીને જે ત્રસ જીવની હિંસા થઈ જાય તે ઠોડી ન જાય તેમાટે વે હિંસામાં એક સંકલ્પ હિંસાનો ત્યાગ અને આરંજ હિંસાની તો જાયણાઠે, એમ ગણતાં ફરી દશમાંથી અડધા ગયા એટલે પાંચ વિશ્વા રહ્યા, એટલે સંકલ્પ કરી ત્રસ જીવ નહાણું. એમાં પણ જીવના વે જોદઠે. એક સાપરાધી જીવ અને વીજા નિરપરાધી જીવ

हे. तेमां जे निरपराधी जीवते तेमने न हणुं, अने सापराध जी वने हणवानी तो जयणा हे. जेथी करी सापराधीनी दया, श्राव कथी सदा सर्वरीतिंथी पळे नहीं.

जेम के घरमां चोर पेठा हे. तेउ आपणी चीज लइ जा हे ते माख्या कूट्या विना ठोडे नहीं. वढी बीजुं दृष्टांत एके आपणी स्त्री साथें कोइ अन्य पुरुषने अनाचार सेवतां देखियें तो तेने तस्दी दीधा विना ते बूटे नहीं. ए प्रमाणे सापराधी कहीएं. बीजुं पण क्यारेंक रा जानी आझाथी युद्धमां गया थका संग्राम करवो पडे, त्यारें त्यां आ गलथी शस्त्रादिक चलावियें नहीं. सामो शत्रु प्रथम शस्त्रनो मारो करे, त्यार पढी आपणे करीएं. ए माटे सापराधीनो संकटप पण न बूटे. त्यारें बाकी रहेला पांच वशामांथी पण अडधा गया, बाकी अढी वशा रह्या. एटले संकटपीने “निरपराधी जीवने न मारुं” एट लुंज फकत रह्युं. एमा पण वढी बे जेद हे. एक सापेक्ष, अने बीजो निरपेक्ष, तेमां सापेक्ष निरपराधी जीवनी दया, श्रावकथी पळे नहीं तेनुं कारण शुं ? ते कहेते. श्रावक पोतें घोडा, घोडी, बेल, बलद, रथमां, गाडीमां, के इत्यादि बीजा वाहनोपर बेसे हे. त्यारें घोडा प्रमुख बलद विगेरेने चाबका के आर लगावे हे, पण विचारतो नथी के, घोडाएं के बलदें शो अपराध कस्यो हे ? एमनी पीठ उपर तो चढी बेवो हे. ए जीवना शरीरसामर्थ्यनी तो कांइ खबर हे नहीं. जे आजीव, बलवान् हे, के दुर्बल हे. पोतें उपर चढी बेवो हे, ने वढी तेने गा ल प्रमुख दइने मारे हे ! पण एतो निरपराधीज हे. वढी आपणा अंगमां तथा आपणां पुत्र, पुत्री, नाती, गोत्री, आदिकना मस्तक मां अथवा कानमां कीडा पड्या हे, अथवा आपणाज मोढामां के, दाढमां के दांतमां, के जडबामां कीडा पड्या हे, तेवारें ते मने मारवाना उपायें करीने कीडानी जग्याएं ओषध लगाडवुं पडे, प ए एजीवोएं शो अपराध कस्यो हे ? एतो पोतानी योनि उत्पत्ति

स्थान पामीने कर्मने आधीन आवीने अहीयां उपजे ठे, पण
 क्यारें कशी दुष्टताथी उपजता नथी, तो ए अपराधी नथी. ते
 कारणमाटे निरपराधी जीवनी पण हिंसा, कारणे करीने श्रावक
 थी तजी जाय नहीं. वढी वाग बगीचामां गया थका फूल, फ
 ल, पांढडां, गुढा प्रमुखने तोडवा सारु चोट देवी, अथवा फल, फू
 ल, तोडी लेवां; ते माटे अढी वशामांथी अडधो गयो त्यारें सवा
 वशानी दया रही. एटली सवा वशानी दया शुरू श्रावक ने ठे. ए
 टले त्रसजीव संकटपीने निरपराधीने कारणविना हणुं नहीं. एवी
 प्रतिज्ञा थइ. ए प्रतिज्ञा ज्यारें शुरू रहे. त्यारें ते श्रावक व्रती
 कहेवाय. ज्यां लगी पोतानी शक्ती पहोचे त्यां लगी ठगाइ न
 करे, अने निर्ध्वसपणे न रहे. रखेने कोइ जीवनी विराधना
 थाय! एवो उपयोग न ठांने. तथा घरमां आरंज कारणे ला
 कडानां गाडां प्रमुख लावे, ते सारां लाकडां होय, सडेलां होय
 नहीं, ते लाकडां घणा दिवस रहे तो पण तेमां जीव न पडे, एवां
 पाकां, अने सुकां होय तेवां लावे. तेपण ज्यारें रसोइनुं काम
 पडे त्यारें पूंजी करी, अने काटक फूटक करीने वाले. तथा
 घी, तेल, मीतुं, तथा अथाणा प्रमुख रसजरी चीजनां वाशण, ज
 तनथी राखे, मोडुं बांधी करीने राखे, उघाडुं राखे नहीं. वढी
 चुला उपर, अने पाणी राखवाना ठेकाणा उपर चंदरवा बांधे,
 तथा अनाज खावाने लावे ते पण शुरू, अने नवुं लावे. अथवा
 वर्षनी उपरनुं अनाज लावे, पण ते सडेलुं होय नहीं. कोइ
 त्रस जीव नजरमां न आवतो होय तेवुं लावे. पाणी गालवानुं ग
 राणुं पण जाडुं मजबूत जोइने राखे. एक प्रहर वीत्यो के पा
 णी गाढी नाखे. वढी वर्षाऋतुमां बहुजीवनी उत्पत्ति थाय, तेथी
 ते ऋतुमां गाडी, रथ, घोडानी स्वारी न करे. कारणके, ज्यां रथनुं
 के गाडीनुं चक्र फरे, त्यां असंख्य जीवनी घात थाय. वढी

हरिकाय बहुबीज त्रसकाययुक्त पूर्वक जेमां अति आरंज होय, एवी हरिकाय प्रमुख लावे नहीं. खाटला प्रमुखमां जीव होय, ते माटे खाटला प्रमुखने तडकामां नाखे नहीं. सडेलो दाणो तडकामां नाखे नहीं. एतुं पाणी अनाजना संसर्गवाळुं मोरीमां नाखे नहीं. काचुं दूध, मग तथा मठथी विदल खाय नहीं. फागण वदिथी आरंजिने आठ महिना पर्यंत शाक, पत्र, चाजी, प्रमुख खाय नहीं. मीठाइनो काल पूर्ण थया पढी मीठाइ पण खाय नहीं. मणशील चक्षितरस, तथा वाशी अन्न अन्नद्वय मधु प्रमुख, विषप्रमुख आदर करी खाय नहीं. घरमां बुहारणी पण शण प्रमुख घांसनी अने ते पण कोमल राखे, कारण के कठोर राखवाथी जीवनी हाणी थायठे. माटे कोमल राखे. बे चार जण मढी, एक थालमां जेलां नोजन करे. स्नानादिक बहु पाणीथी न करे, जे टळुं प्रयोजन होय ते टळुंज पाणी वापरे. तडकामां, मेदानमां, अथवा मोरीनी जगायें चोकी उपर बेसिने नहाय. न्हावानुं पाणी वासणमां लश्ने बुटुं बुटुं ढोले. ज्यां सुधी निरारंज्नी व्यापार मले, त्यां सुधी खर कठोर कर्मादिक बहु आरंज्नी व्यापार न करे. कोइनो हक चांगे नहीं. घरमां एठा, अन्ननुं धोवण बे घडी उपरांत राखे नहीं. पूजन प्रमार्जन कस्या विना कशी पण क्रिया करे नहीं. मोठी मोरीमां पाणी चलावे नहीं. दीवाबत्ती प्रमुख लगाडे, ते पण यत्नवडे करी जीवरक्षा थाय तेवीरीतें करे. जे आ बखोरा प्रमुख वासणथी पाणी पीधुं होय, तेमां मोढानी लाल पडी होय, अथवा वलगी होय, ते कारणे ते पात्र पाणीमां बोलीने फरी नरे नहीं. पाणी नरवानुं पात्र दांढीवाळुं होय, तेना वडे आबखोरो के लोटो नरे. इत्यादि व्यवहार शुद्ध उपयोगें प्रवर्ते. एवा श्रावकोने सवा वशानी दया पूरी कहीठे. ए प्रमाणे प्रथम व्रत शुद्धठे, तेना पांच अतिचारठे. ते हवे लखीयें ठैयें.

૧ પ્રથમ વધનામા અતિચારઠે. તે એકે,ક્રોધ કરીને પોતાના બલ વડે નિર્દયપણે ગાય,ઘોડા,પ્રમુખને મારે,ચલાવે,તે પહેલો અતિચાર.

૨ વીજો બંધ અતિચાર.તે એ કે, ગાય બલદ, વાઢરડાં પ્રમુખ જીવોને ગાઢ બંધનથી બાંધે,તે આકરા બંધનથી જીવ અતિદુઃખ પામે, નીચું માથું રાખે. વિચારાં, અબોલાની જેમ મનમાં કઢપે. કદાપિ એ જાનવરોને ગાઢબંધને કરી બાંધ્યાં ઠે; એટલામાં અગ્નિ જય થયો, ત્યારે તેડું ઉતાવલે ટૂટી શકે નહીં. તેથી એ જીવની વિરાધના થઈ જાય. તે વાસ્તે ગાઢબંધન પણ અતિચારઠે. વાસ્તે જાનવરને ઢીલા બંધનથી બાંધે. અને કોઈ ગુન્હેગાર મનુષ્યને પણ નિર્દય તથા નિપટ ગાઢ બંધથી બાંધે તો ત્યાંપણ વીજા બંધઅતિચારનું દૂષણ લાગે.

૩ ત્રીજો ઠવિઠેદ અતિચાર, તે એ કે, બલદ પ્રમુખના કાન ઠે દાવે નાથ ઘાલે, ધાસી કરે, પુરુષત્વપણું મટાડે. વીજું પણ ઠેદન જોદન કરે, કરાવે. તે ત્રીજો ઠવિઠેદ અતિચાર જાણવો.

૪ ચોથો અતિચારારોપણ અતિચાર ઠે. તે એ કે, જે બલદ પ્રમુખ ઉપર જેટલો વોજો અનુમાન પ્રમાણે જરવાની રીતી હોય, તેના કરતાં વધારે જરે તો, અતિચારારોપણ અતિચારનો દોષ લાગે. શ્રાવકને તો ઠકડા બલદ પ્રમુખ જે જારથી જરે,તે હમેશાં જરવાની જેટલી ચાલ હોય, તેના કરતાં પણ પાંચ શેર દશ શેર ઊંઠો જાર જર વો, તો વ્રત શુદ્ધ રહે. એમાં પણ જાનવરની ચાલવાની શક્તિ એટલી નથી તો વિવેકથી ચલાવે. જાર ઊંઠો કરે, જાનવર નિર્વલ હોય તો તેના ધાવા પીવાની તથા ઘાંસ, દાણા, પાણીની યવર લે, તથા લેવ રાવે,પરંતુ એવું ન વિચારે કે,લોક સર્વ જે પ્રમાણે જાર નાખેઠે તો આ પણે પણ તેટલો જાર એના પર નાખીયેં. તે વ્યવહાર શુદ્ધઠે, એમાં કાંઈ હરકત નથી. એવું ન વિચારે. વ્રતી હોય તો તે વીજો બલદ કરે એ વ્યવહારઠે. એ પ્રમાણે ચોથો અતિચારારોપણ અતિચાર જાણવો.

૫ પાંચમો અતિચાર જાત પાણીનો વિઠેદ કરે. તે એ કે,બલ

द, घोडानी मरजी माफक खाणुं बंध करे, हमेशना खाणामांथी कांइ उठुं, करे, अथवा असूर करीने आपे, वखत वटावीने आपे. तयारें ते अतिचार लागे. वली कोइ मनुष्यनी वृत्ति तथा आजीविका बंध करवी, ते पण एसां आवी गयुं. अने श्रावक तो दास, दासी, चाकर, ढोर प्रमुख पोतानी पाठल जेमनी आजीविका बांधी होय, तेमनी खबर लइने पढी पोतें नोजनादिक करे. तो व्रत शुरू र हे. ए पांचमो ज्ञातपाणी विछेदनो अतिचार जाणवो. ए पांचे अतिचार श्रावकने जाणवा, पण आदरवा नहीं ॥

इति द्वादशव्रतविवरणे प्रथमस्थूलप्राणातिपातविरमणव्रते पं
क्ति श्री उद्योतसागरगणिनाकृतज्ञाषा संपूर्णा ॥ १ ॥

॥ अथ ॥

॥ द्वितीयस्थूलमृषावादविरमणव्रत प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥

अरिहंतादिक समरिके, त्रिकरण शुध चित्त लाय;
दुतिय व्रत विवरण लिखुं, मृषावाद जिम जाय ॥ १ ॥

हवे स्थूल मृषावाद व्रत एटले, स्थूल कहियें मोटुं, अने मृषावाद एटले जुतुं बोलवुं, तेनुं विरमण कहेतां त्याग करवुं, तेने स्थूलमृषावाद विरमण व्रत कहियें. एटले घणुं जुतुं बोलवार्थी जगत् मां अप्रीति वधे, अपयश आय, धर्मनी निंदा आय. माटे कोइ जीवने दुःख आय, हानी पहोचे, एवुं जुतुं न बोले. पोताना मतलबनी वात अनेक तरेहथी बनावी बनावीने अनेक गुणी वधती कहे, अने गेर मतलबनी वात होय ते अनेक गुणी उंठी करीने कहे; पण जेवुं होय तेवुंज न कहे. एवा दुर्गुणनो जे त्याग करवो, तेने स्थूल मृषावाद विरमणव्रत कहियें. एना बे जेदठे. एकद्वय मृषावाद, अने बी

જો જાવ મૃષાવાદ. તેમાં દ્રવ્યમૃષાવાદ એટલે જાણતાં અજાણતાં વિપરીત કહે, જુઠું કહે, તે દ્રવ્ય મૃષાવાદ. બીજો જાવમૃષાવાદ એટલે સર્વ પરજાવ પુજ્જલાદિકને આત્મત્વબુદ્ધિયેં કરીને પોતાનાં જાણે, પોતાનાં કહે, રાગદ્વેષયુક્ત કૃષ્ણાદિક અશુદ્ધલેશ્યાથી આગમ વિરુદ્ધ વોલે, આગમાર્થ તુપાવે. જત્સૂત્ર પ્રરુપે, કુયુક્તિ લગાડે, તે જાવ મૃષાવાદ કહિયેં. એ મૃષાવાદ જાણતાં ઠતાંજ થાય. આ વ્રત સર્વવ્રતમાં મોટું છે. જો પાલવામાં અતિશુદ્ધ ઉપયોગી થાય, ત્યારેં જ શુદ્ધ રહે, અને વ્રત પલે. જે કારણે બીજાં વ્રત દ્રવ્યલેશ વિષયીઠે તે દેખાડેઠે. એક માત્ર જીવનીજ શુદ્ધ ઝંલખાણથી જીવદયા પલેઠે. તથા પરનિષ્ઠાગત પુજ્જલ પર્યાય, એટલે પોતાની નિષ્ઠાની વસ્તુથી બીજી કોઈ જે ત્રણમાત્ર પ્રમુખ ચીજઠે તે પરનિષ્ઠા કહેવાય છે. તે તેના માલેકના દીધા વિના ન લહે, એટલે અદત્તવ્રત પલે. તથા માત્ર સ્ત્રીના સંયોગનો ત્યાગ, મન વચન કાયાથી કરે, એટલે બ્રહ્મચર્ય વ્રત પલે. તથા ધન ધાન્યાદિક નવવિધ પરિગ્રહ ત્યાગ કરે, મૂર્ઘા ન ધરે, એટલે પરિગ્રહવિરમણ વ્રત પલે. એમ એક એક દ્રવ્ય દેશયકી ઝંલખાણ થવાથી ચારેં વ્રત પલેઠે. અને જે મૃષાવાદ વિરમણ વ્રતઠે તેતો જ્યારેં ષટ્દ્રવ્યની દ્રવ્યગુણ પર્યાયથી, દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ જાવથી, ઝોલખાણ થાય. એવો તીવ્ર કેહતાં જોરાવર ઉપયોગી થાય. ત્યારેં શુદ્ધ પાલે, તો તો ઠીક, નહીં તો એકપર્યાય માત્ર વિરુદ્ધ વોલવાથીવ્રત જંગ થાય. એ માટે સાધુ પણ પ્રાયેં વધુ જાપા વોલે નહીં. તથા સાધુ પણ પ્રાણાતિપાતવ્રતાદિક ચાર મહાવ્રતમાં અન્યતર જાંગે, ત્યારેં એક ચારિત્ર ગુણનો જંગ થાય, પણ જ્ઞાનદર્શનની જજના, અને તેથી આગલી ગતિ વગડે. અને જ્યારેં મૃષાવાદ વ્રત જાંગે ત્યારેં રત્નત્રયી સમૂલીજ જાય, ડુર્ગતિમાં રોલે અને અનંત સંસારી થાય ડુર્લ્લેખવોધી થાય. એ માટે એ વ્રતને શુદ્ધરીતેં પાલવાને અર્થેં ઠે દ્રવ્યની સમજ વરાવર જોઈયેં, સાવધાનપણું રાખવું જોઈયેં.

तथा आ जगत्मां द्रव्य असत्यना त्यागी तो ठए दर्शनमां जोइएं ठैयें. पण जाव असत्यनो त्याग तो एक श्रीजिनागमरुचि शुद्ध श्रद्धावंत पुरुषनेज थाय. बीजाने नहीं थाय. त्यां स्थूलमृषावाद त्याग व्रतनां पांच मोटां जुठ ठे. ते व्रती श्रावकें अवश्य ठांरवां जोइएं. ते पांच जुठ हवे लखियें ठैयें.

१ प्रथम कन्यालीक एटले आपणा मेलापीनी कन्या ठे. तेनी सगाइ थती होय, त्यारें कन्याना ग्राहक पूठे के कन्या केवीठे ? तो पोताना मेलापीनी प्रीतिएं करीने ते कन्यामां जे दोष होय, ते ठु पावे. गुण होय, न होय, तोपण जुठुं वधारीने कहे के, ए कन्या निदोष ठे. एवी सारा कुलनी अने सारां लक्षणनी मलवी मुश्केल ठे. आ तो साक्षात् पार्वती ठे. एवुं रागथी कहे. अने जो कांइ परस्पर द्वेषजाव होय तो, जोके ते कन्या निदोष अने सुलक्षणवंती होय तोपण कहे के, ए कन्या कुलक्षणी ठे. नठारां पगलांनी ठे. बहू बोलकणी ने बढकणी ठे. एवा एना दुर्गुण, ए ठोडीना पाडोशी लोक कहेठे ते अमे सांजळ्या ठे. एनार्थी जे संबंध करशे, ते पस्ता शे. एवी रीतें अठता दोष कहे, पण श्रावक जे व्रतधारी ठे तेने तो कोइनी सगाइ सादी आरंजना जुठ कामने माटे जुठुं बोलवुं पण युक्त नथी. जे कारण माटे स्त्री जरतारनो संबंध कराववो ते संसारभ्रमण बीज, वाववानुं ठे. एम करतांय आपणो संबंधी ठे, घरनी वात ठे, दाक्षिण्यताथी पण बुटाइ शकाय नहीं, एवुं होय तो पण अति जुठुं अशुद्ध न बोले. अने गुण होय ते कहे. बढी कहे के, जाइ ! तमे तमारी मैलें पोतानी खातर जमा करी ल्यो. कारणके जन्म सुधीनो संबंध ठे. एम केहेवुं, ए व्यवहारठे. बढी कोइ चाकर राखतो होय, तथा जे कोइ जाग, पांती के, व्यापारनुं खातुं नामुं कोइनी साथें जोडाववा मेलववानुं चाह्य, त्यारें ते यण कोइ एक आवीने पुठे के, ए केवोठे ? सारो ठे के नठारो ठे. त्यारें व्रती श्रावक होय, ते तो राग

દ્વેષની વાત ન કરે. તેથી ત્યાં પણ કન્યાલીકની પરેં કમ વેશ ન વોલે, પણ ગુણ હોય તે કહે અને વલી કહે કે, જાણ ! મનુષ્યના મનોગત જાવમાં કોણ સાહિતગાર છે ? તમે શાહાણાઓ. પોતે પોતાની તજવીજ કરી લ્યો. એ પ્રમાણે કન્યાલીક જુઠ જાણવું.

૨ વીજું મોટું જુઠ ગવાલીક છે. તે કેહે છે. જેમ કોઈ રીતે કોઈ એક મલતીયા દોસદાર સ્નેહી માણસની ગાય વેચાતી હોય, ત્યારે તેનો સ્નેહી પુરુષ લેનાર ધણીને કહે કે, આ ગાયને ખુશીથી લ્યો. આ ગાય ઘણું દૂધ દેનારી છે, સુલક્ષણી છે, લાત પ્રમુખ ટૂંજતી વચ્ચે ચલાવતી નથી, આ ગાયની માની પણ અમને ખબર છે. તે પણ બહુ દૂધ દેતી હતી. એવી વાતો કહીને તે મિત્રની ગાયને વેચાવી આપે. અને તે ગાય તો ઘણા અપલક્ષણવાલી છે, તથા થોડા દૂધ ની દેવા વાલી છે, અને દોહોતી વચ્ચે લાત પ્રમુખની મારનારી, ઇત્યાદિક દોષની ઝરેલી છે. પણ ત્યાં જે વતી શ્રાવક હોય, તે તો રાગ દ્વેષથી તે દોષને નિર્દોષ છે એમ કહે નહીં, પરંતુ યથાર્થ જાણ વોલે. એમાં સહુ ઓપમાં જાનવર હાથી, ઘોડા, સૂતર, વલદ, ગાય, ઝેંપનો એવો વિવરો જાણી લેવો. પ્રથમ તો એ હાડ વિક્રય કરાવવો જ યોગ્ય નથી. તેમ કરતાં કદાપિ સ્નેહ સંબંધ હોય ને તેને લીધે વોલવું પડે, તો આપણા વ્રતને દોષ ન લાગે એવું વચન વોલવું. એ રીતે એ ગવાલીક જુઠ ત્યાગ કરવું જોઈએ.

૩ ત્રીજો મૃષાવાદ, જૂઝ્યાલિક છે. તે એકે, જમીનને લગતું જુઠું વોલવું તે એવી રીતે કે જમીન કોઈની હોય ને આપસ આપસમાં કહે કે આ જમીન મારી છે, એવો બુદ્ધિપ્રપંચ કરીને તે જમીન આપણી ઠરાવે અથવા વીજા કોઈ વે જણ જમીન વાસ્તે લડતા હોય, ત્યાં રાગ દ્વેષની પરણતિથી યુક્તિ કુયુક્તિ કરીને તે જમીન પોતાના રાગી મલતીયાની ઠરાવે, અને દ્વેષીને જુઠો ઠરાવે. એમ હોય કોઈની, ને અપાવે કોઈને. જગ્યાતો કોઈ વી

जानीज होय तो कहे के, आतो अमुक धणीनी जग्या ठे ए पण महोटा मृषावाद ठे. प्रथम तो व्रती श्रावकने जमीनना कजी यानी वातमां पडवुंज नहीं. केम के, जमीननो कजीउं महोटा उत्पात आरंजनी खाण ठे. तोपण कदापि आपणो तेनाथी कांइ संबंध ठे, ने तेथी ए वातमां पड्या विना बुटको न थतो होय तो जेवुं होय तेवुं यथार्थ कह्णीएं. पण जूतुं कह्णीएं नहीं. पेहेलांथीज एकांतमां आपणा मलतीया संबंधीने समजावीं के, जाइ ! ए वा तमां हुं नहीं बोलुं, माटे मने ए वातमां वच्चें नाखशो नहीं. एवी रीतें करतां पण कोइ पंच मलीने आपणी पर ए कजीयाना ठरावनी वात नाखे, तो ते वखतें चतुराइथी पेहेलां तो नज बोले; अने ए वुं कहेके, माराथी तो बीजा महोटा महोटा पंच ठे. ते पंच मली जे ठराव करशे ते खरो. वली बीजा पण काह्या घणाठे. इत्यादिकवि नय वचन कह्णी ठानो मानो बेसे, पोताना व्रतनो जय राखे अने कदा चित् ए वातनो ठराव करवा बधा मली तेने बहुज आग्रह करे त्थारें कहे के, मने वारें वारें शुं कहोठो ? हुं तो ए जमीननी वातमां पूरो माहितगार पण. नथी, एवुं कहे, पण जूमिसंबंधी जूतुं कदापि न बोले. एमां घर, हवेदी, बाग, बगीचा विगेरे सर्व जमीन संबंधी नी वात आवी गइ. कोइ एमानुं कांइ खरीदतुं होय, त्थारें ते सारुं ठे के नठारुंठे. ते न कहे. धन धान्यादिक परिग्रहनो मृषा वाद पण एमांज आवी गयो. ए त्रीजुं जूतुं जूम्यालिक ठे. तेनो व्रती श्रावक होय, तेणे त्याग करवो.

४ चोथो थापण मोसो, व्रतधारी श्रावकें न करवो. जे कोइ अना मत द्रव्य, जूषणादिक वस्तु, जलो गृहस्थ जाणी साक्षी राख्या वि ना मूकी गयो होय, ते केटलाएक दिवस वीत्या पठी ते धणी मा गवाने आवशे त्थारें हुं नहीं आपुं. एवो कांइ बुद्धिप्रपंच करी तेने पंचमां जूठो ठेरावीश ! ए ज्यारें मागशे त्थारें हुं एवुं कह्णीश के, अ

मारी पासें तमो थापण मूकी गया ते संवंधीनो कोइ अमारा हाथ नो लखेलो दस्तावेज ठे ? अथवा कोइ साक्षी ठे ? बीजा जे कोइ थापण कोइने घेर मूके ठे, तेनी पासेंथी लखावी करीने राखे ठे. एवुं कही तेने दवावी पाडवानी युक्ति रचे, ने विचारे के हुं नगरमां मात वर हुं. ने एतो आव्यो गयो परदेशी ठे. एनी कोण पद्द खेंचशे ! मारी मरजी तोडीने एनी तरफ कोण बोलशे ! एवी द्रव्यनी चीज शा वास्ते ठोडीएं !! अने हुं मारी अकलथी बधाने जबाब आपीश. कोइना पण दाव पेचमां हुं नहीं आवीश. एवा कुविचारमां पडे. एटलमां पेलो थापण मूकनार आवीने मागे के जाइ ! मारो माल आपो. ते वखतें तेने गुस्सो करीने कहे के जाइ ! माल केवो ? अने तमे कोने सोंप्योठे ? आते शुं बोलोठो वारु आते कांइ ठीक कहेवाय ? अमें तम ने उलखता पण नथी, के तमे कोणठो ? जोलपणमां कोइने त्यां मूक्यो होय तो त्यां तेनी तजवीज करो. अमे तो परिचय उलखाण विना कोइनी थापण राखता पण नथी. तेमां तमे तो वली परदेशी ठो, तो तमारी चीज शा वास्ते राखियें ? एटली तेनी वात सांजलीने थापण मूकवा वालो कहे के, अरे साहेब ! हुं देवावालो, ने तमे देवावाला. आपण बंने जीवता ठैएं. कांइ घणां वरस पण थयां नथी. चार पांच मास थयां तमारा पासें चीज मूकीठे. तो एटली थोडी मुदतमां तमे आवा शाहुकार थइने, आम जीवती माखी गलवा जेवी वात करोठो ते वात सारी नथी. जूठा ऊगडामां सारुं नथी. एम करतां वन्नेने कजीउं थयो, ने बढवा लाग्या. शाहुकार, पोताना जाइवं धोने कहेके, आ दगाखोर गले पसुने कोइ समजावो. पठी कहेशे कहुं नहीं. नहिंतो बहु दिवस याद करशे, एवी तस्दी पामशे. तयार पठी समजशे, आज पठी कोइ साथें जूठो ऊगडो न करे, ते माटे एने समजावो. नहीं तो पठी फोजदारीमां मोकली दीयो. अमारी पासेंथी सहु द्रव्य के चीज गणीने लेवा करतां एटलुं कहेवार्थी जो समजी

ने पोताने घेर जाय तो सारुं; अमारानी जूगे कजीउ नहीं करे! एवा जोरावरीनां वचन तेने संजलावे. हवे बापडो थापण मूकवावालो विचारे के, हवे हुं शुं करुं! अरे हुं क्यां! ने क्यां आ सहु लोक !!! ब धाए एनी मरजी प्रमाणे बोलेढे. हुं एकलो परदेशी माटे एनाथी पद्दो ची शकीश नहीं. एम विचारी ते अबोलो थइ रहे. एवी दुर्बुद्धि करी ने पोतें साचो थाय, अने आगला साचाने जूगे ठेरावे; अने पारको माल हजम करी जाय. ए थापण उलवी राखवानुं महा पाप ठे. आ लोकमां कदापि पापना उदयथी कोइ दिवस वेचतां, के कोइ ठेकाणे मूकतां जाहेर थाय तो राजा तरफथी महोटो दंरु पडे, लोको मां अपयश थाय, अप्रतीति वधे, साख जाय, अने परजवे, कूडां कलंक चढे, दुर्गतिमां पडे, डारिड्रताव कदी पण न मटे. जिनेश्वर जाषित धर्म पण उदय न आवे. ए माटे व्रती श्रावक होय, ते पर नी थापण अथवा हरकोइ अनामत वस्तु कोइ मूकी जाय, ते सर्वथा उलवे नहीं. शास्त्रमां तो कोइनी अनामत चीज राखवीज नहिं. एवी आझाठे. तेम ठतां कदापि मूलजांगे दाक्षिण संबंधी जोगजोगें रा खवी पडे तो जाइबंधनी के कोइ बीजानी साक्षी लखावीने तथा तोल, मुद्दय करावीने राखवी. कदापि घणा दिवस ते चीज आपणे घेर रहे, तो तेने उंठी वधती न कहेवाय. अथवा आपणी चेतना पण बगडे नहीं. कदाचित् पोताना मरण पढी पुत्रादिकनी पण बुद्धि बगडे नहीं. ते माटे लखत साक्षी करावीने खत करीने राखे; के तेथी तेउने पाढी आपवानी जरूर पडे, अने मनमां बीक रहे. धणी मागे त्यारें खुशी थइने थापण मूकेली चीज हो य ते पाढी आपे. एमां सहु वातनां बिड्रो जाणी लेवां. कपट व्रत्ति, विश्वासघात, ए सहु व्रतीश्रावकें थापण मोसो न करवो.

५ पांचमो मृषावाद जूठी साक्षी. ए व्रती श्रावक होय, ते क दी न पूरे. तेनो विस्तार लखीएं ठैयें. कूडी साक्षी तेने कहीएंके,

વે જણા કજીઁ કરવા લાગ્યા, તેમાં કોણ સાચો ને કોણ જૂઠો ! તથા કોનો વાંક છે ! હવે જે સાચો છે ને જેનો વાંક નથી, તેના પર નગરવાસી લોકોનો દ્વેષ છે. તે પુરુષોયે પોતાના દિલમાં ધારી રાખ્યું હોય કે ક્યારેં પણ અમે અવસર પામીને એને ઉપર જબરજસ્તી કરશું. એ વાતનો અવસર જોઈને સાચાને ઠગાવવાનું વલ્લવાંધે, તે એમ કે દ્વેષપોષણને માટે પોતે કજીયાની અંદર તત્પર થાય અને માતવર થઈ લોકોને કહે કે, એ વાતથી હું માહિત ગાર હું. એની સાક્ષી હું પૂરીશ. કદાપિ રાજદ્વારમાં કોઈ કામ પડશે, અને મારી સાક્ષીની જરૂર હશે તો ત્યાં પણ હું સાક્ષી પૂરીશ. એની યાતરદારી સાક્ષી સર્વરીતેથી મારી પાસેથી લેજો. એવી રીતે જૂઠાનો પક્ષ કરે. ઉપર પ્રમાણેની વાત કરીને જૂઠી સાક્ષી પૂરે. પણ કૂડી સાક્ષીનું મહાપાપ છે. આ જવમાં પણ જૂઠો પડે તો આ વરુ જાય, રાજદરવારમાં સ્વર પડે કે, આ જૂઠો માણસ છે. શેહેરમાં જેની તેની સાથેં ઝગડો કસ્યા કરે છે. એવું જાણ થતાં ની સાથેં ધન ધાન્ય સર્વ રાજા લૂંટી જાય. જૂઠી સાક્ષીવાલો માર જાય. અને પરજવમાં તો એવાં પાપેં કરી એ ડુઃખથી પણ વલ્લી વહુજ ડુઃખ જોગવે, ડુર્ગતિનો સાથી થાય, પગલે પગલે અણચિંતવી આપ દા આવીને પ્રાપ્ત થાય, એ માટે શ્રાવકને સર્વથા જૂઠી સાક્ષી કોઈની પૂરવી યોગ્ય નથી. એ પાંચ તો મહોટાં જૂઠ છે. જે શ્રાવક નામ ધરાવે તેણે એ પાંચે જૂઠ ત્યાગ કરવાં. તથા વીજું પણ જે વોલવાથી રાજ જય ઉપજે, દંડુ જરવો પડે. જીજ્ઞ, કાન, નાક, હાથ આદિક અંગ જે વોલવાથી ઠેદાય. એવી જાપા વોલવી નહીં. એવી રીતે વીજું મૃષાવાદ વિરમણ વ્રત લીધું છે. એમાં આજીવિકા નિમિત્તે પોતાના પરિણામની કચ્છાઈથી કોઈ રીતે જૂઠ વોલવું પડે, તો તેનો આ ગાર છે. અહીંયાં ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, રાગ, દ્વેષ, રતિ, અરતિ, ક્રીડા, લજ્જા, વિકથા, જય, હાસ્ય શ્ત્યાદિક જૂઠું, વોલવાનાં કા

रणो ठे. अहीं हास्यादि वात विनोदमां तथा कोइ निमित्तें क
षायादिकने परिणम्यो, आत्मा मूढ चेतनामां रह्यो थको कांइ
आलपंपाल बोलाय. तेनी जयणा, तथा कोइ चाडीयो प्रमुख दु
ष्ट मनुष्य, निष्कारण बहु दुःख देतो होय, कोइ रीतें दुःख देतो
रहे नहीं, त्यारें ते सापराधीने शिक्षा देवराववानेसारु कांइ उं
हुं वक्तुं बोलवुं पडे; तेनो आगांर ठे. एटले संकल्प करीने विना
प्रयोजन निरपराधें हास्यादि कारण विना निरपेक्ष जूहुं न बोलुं.
वली पांच महोटां जूठमां पण स्वसंबंधी कन्यालीक, गवालीक, भू
म्यालीकमां न चालतां जूठं बोलवुं पडे, तेनो आगार ठे. एना
पांच अतिचार ठे. ते जाणवाने लखेठे.

१ प्रथम सहसात्कार अतिचार ठे. ते एके, कोइने एका एक
आण विचारुं कहे, अयुक्त कलंक चढावे. जेमके, तुं चोर ठे, व्य
भिचारी ठे, जूठो ठे, इत्यादि विना तपास कस्ये कहे, ते पहेलो
अतिचार ठे. श्रावकने तो साक्षात् कांइ विरुद्धवात जोइ होय
तो पण प्राणांत सुधी तें जाहेर न करवी. वली न कहे तो जूहुं
बोलवानो दोष लागे, त्यारें विचारे जे ए वात कहेवाथी महोदुं
पाप लागशे. एम विरुद्ध वातने जाहेर करतां कांइ दोषादिक
उपजे, अने तेथी श्रावकने अतिचार लागे. माटे ए विरुद्ध वात
ठे. तेथी पोतानी मेलें जाहेरमां आवशे पण पोतें कहे नहीं.

२ बीजो रहस्यनाषण अतिचार. ते एके, कोइ बे जण पोताना
घरनी सुख दुःखनी वात करेठे, ते जोइने तेमने कहे के, खब
रदार रहेजो! तमे बन्ने मलीने राजद्वार विरुद्धनी वात करोठो पण
तमे महोटो तमासो देखशो, आगल विचार करवो पडशे, माटें आ
ज पठी एवी वात न करशो. एवुं कहीने ते बन्नेने दुःख उपजावे.
बीजुं पण स्त्रीजननी, मित्रनी, पोताना मेलापिनी तथा बीजा पण
कोइनी ठानी वात अथवा कांइ एवनी वात, आपणे जाणीने ते वात

लोकोनी आगल प्रकाशे, ने तेनी चरचा चलाव्या करे. पढी रहेते रहेते ते वात, राजद्वार जइ पहोचे. त्यारें राजदंमनो नय उपजे, कांश्नुं कांश् थइ जाय. ते रहस्यज्ञाषण अतिचार जाणवो.

३ त्रीजो दारमंत्रजेद अतिचार. ते एके, आपणी स्त्री तथा जाइ प्रमुख घरनां माणस तथा आपणो मित्र के कोइ हितेबु ते मनार्थी कोइ झूलचूकथी अथवा नादानबुद्धिथी कांश् ठानी विरुद्ध वात थइ गइ अने पढी पस्तावो करी ते दोष तेणे ठां डी दीधो होय, ते बहु दिवस वित्या पढी कोइ प्रसंगोपात ते गइ गुजरी वातने फरी प्रकाश करीने केहे; त्यारें ते लाजनो माख्यो आपघात करी जीव काढे. ने तेथी आपणने पण मोटी एव लागें, बहु वेदना तथा दुःख आय, लौकीकमां अपयशनी वृद्धि आय, ए दारमंत्रजेद त्रीजो अतिचार जाणवो.

४ चोथो मृषाउपदेश अतिचार ठे. तें एके, पोतें मापणवालो थवानेसारु पापोपदेश जे मंत्र, यंत्र, जडी, बुट्टी, बतावे. ने कहे के, फलाणी बुट्टीनुं मूल कहाढो. ते अमुक बुट्टीना रसमां मेलवीने आटली चीज वाटो. तेनी गोली करीने खाउं. तेथी बहु जोगशक्ति थशे. वली आ मंत्रनो जाप करो, मद्य मांसनी आहुति आपो, जे श्री करी देवता प्रसन्न थाय, वली जेनी चाहना करो तेनी प्राप्ति थ शे. वली कहे के, सांजलो! अमुक जानवरना लोहीथी अमुक औषधि नां पांढडा पर यंत्र लखीएं, घुअडना पग साथें बांधीएं तो शत्रु जा गी जाय अथवा मरण पामे. बीजुं कहे के, जनावरनां इमाना रस श्री पारा प्रमुखनो खरल करो. अने पढी ते पाराने अग्निमां राखशुं. शोल प्रहरनी अग्निएं करी पारो सिद्ध थशे. एवा उपदेशनो देनारो थाय. वली कहे के, हुं कामशास्त्रमां महा निपुण हुं, तमोने चोरा शी जोगासननो विधि शिखवाडुं, ते तमे शीखो. एथी करी विविध प्रकारनी रतीविलास क्रिया ने बहुवार वीर्य वृद्धि रहेशे. काम जा

गशे, कामदेवना वासानुं स्थानक जाणशे. तो तमारो जीव बहु खुशी मां र्हेशे. अंधारा पक्षमां तथा अजवालीया पक्षमां स्त्रीने कामनो वासो जूदे जूदे ठेकाणे र्हेबे. तिथि तिथिनो विवरोबे. ते बधुं तमने बतावीश, इत्यादि बहु पापोपदेश करे. बीजां पण औषधादिकनां शास्त्र बतावे, जणावे अथवा कोशने दुःखमां नाखवाना उपाय बतावे. एना प्रतिपक्षी होय तेने पण कुबुद्धि बतावे, शीखवाडे, तथा विषयकषाय जागे, एवी नवी वात उठावे, ते पापोपदे शकथन चोथो अतिचार जाणवो.

५ हवे पांचमो कूटलेखन अतिचारबे. ते एके, कोशनो जूठो लेख लखे, नामामां जूठुं लखे, उंठो वधारे अक्षर लखे, प्रथम द्विखित अक्षर ठरी प्रमुखना प्रयोगें करी ठेकी नाखे, पर वाना उपर जूठी मोहोरकरे, खोटुं खत बनावे, तेमां रुशनाश्ना जेद पण सहु आव्या. ए पांचमो कूटलेखन अतिचार जाणवो.

अहींयां आजीविका निमित्तें चित्तद्रव्हताना योगथी आडतिया प्रमुख व्यापारमां अधिक लाजनी प्राप्तिथी कांश् धारणा प्रमाणे उंठुं वत्तु लखवानो आगारबे पण एने मूलमां तोटो आवे, ए वुं न करवुं. वली बीजुं पण आजीविका निमित्तें उंठुं वत्तु मर्यादा धिक धारणा प्रमाणे लखवानो आगार. ए पांचे अतिचार मृषावा द उपदेशनाबे. आ पांचे अतिचार महादुर्गतिना सहायकबे. ते माटे ए अतिचारने जाणवा पण आदरवा नहीं.

॥ इति श्रीछादशव्रतविवरणे द्वितीयस्थूलमृषावादविरमणव्रते पंक्तिश्रीउद्योतसागरगणिना कृतज्ञाषा संपूर्णा ॥ २ ॥

॥ अथ ॥

॥ तृतीयस्थूलअदत्तादानविरमणव्रत प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥

सङ्गुरु पदपंकज नमी, कहिशुं विवरण शुद्ध ;

तृतीय अदत्तादान व्रत, न कहुं शास्त्र विरुद्ध ॥ १ ॥

हवेस्थूलअदत्तादानविरमण लखीएं ठैयें. प्रथमस्थूल जे महोटी चोरी जे संकल्प करीने देवाल फोडी खातर पाडे, अथवा मार्गा दिक्कें मुसाफरना ड्रव्यने लूटवानी इन्ना थइ. ते एम के, आ ए काकी ठे. बीजो कोइ एनी साथें ठे नहीं. त्यारें जाणी जोइने कोइ नवो प्रपंच करी, एनुं ड्रव्य होय ते लइ लेइएं अथवा बलात्कारें करीने पारकी चीज लेवी तथा नजर चूकावीने कोइनी चीज उठावी लेवी तथा आपणे घेर कोइ अनामत चीज मूकी गयो होय ने ते ज्यारें पाठी मागे त्यारें नासुकर जवुं तथा खरुं जवाहीर प्रमुख लइने घरमां मूकवुं. अने पावुं ते मागे त्यारें खोदुं आपवुं, तथा बीजा कोइएं हीरा मोती बेचवाने आप्यां होय, तेमाथी नंगनो फेरफार करी सारुं नंग होय, ते पोतें लइ लिये, अने उंठी किम्मतनुं नंग होय, ते तेमां मेलवी आपे. ए सहु अदत्तादाननो दोष कहीएं. जे कारणे क्यारें पण तेनी जाण पडे, प्रगट आय, त्यारें राजदंरु देवो पडे, अपयश आय, अप्रतीति उपजे, ए माटे स्थूलअदत्तादानने जे त्यागे, ते अदत्तविरमणव्रत ठे. ते अदत्तव्रतना वे जे दठे. ते कहेठे. एक ड्रव्यअदत्तव्रत, बीजुं जावअदत्तव्रत.

१ ड्रव्यअदत्तविरमण एटले पारकी चीज पूर्वोक्त प्रकारें गएली पडेली, विसरी गएली लीये नहीं. ते ड्रव्यअदत्तविरमणव्रत जाणवुं.

२ तथा जे पर पुजलड्रव्य, तेनी चीज वर्ण गंध रसादिक रचना रूप त्रेवीशविषय तथा आठे कर्मनी वर्गणा ते पण पराइ चीज

હે. તે વસ્તુગતે જીવને અગ્રાહ્ય છે. એની જે વાંઘા ઉદયિક જા
વમાં ધસણ, તે જાવઅદત્ત ગ્રહણ જાણવું. તેને શ્રીજિનાગમોક્ત
તત્ત્વ સાંજલીને, પુજલાનંદી પણું મટાડે, શુરૂ ઉપયોગેં દિલથી
ઉદય અવ્યાપક રહે. નિર્જરાના બહુલ પરિણામ તે જાવઅદત્તવિ
રમણવ્રત કહીયેં. જેટલી જેટલી કર્મ પ્રકૃતિ છે તેનો બંધ મઢ્યો. એ
ટલું જાવઅદત્તવિરમણવ્રત કહીયેં. ત્યાં સામાન્ય અદત્તના ચાર જો
દહે; તે કહેહે. ૧ પ્રથમ સ્વામિઅદત્ત, ૨ બીજો જીવઅદત્ત, ૩ ત્રી
જો તીર્થકરઅદત્ત, અને ૪ ચોથો ગુરુઅદત્ત.

૧ તેમાં પ્રથમ કોઈની ચીજ આપ્યા વિના લિયે, તે સ્વામિઅદત્ત.
૨ બીજું જે સચિત્ત બીજ ફલાદિ ગુઠા પ્રમુખ તોડે, અથવા છે
દે, જોદે, તે જીવઅદત્ત કહીએ. જે કારણે ફલના જીવોએં એવી
કાંઈ આજ્ઞા દીધી નથી કે; અમોને તમે ઠેદન જોદન કરો. તે હે
તુએં એ જીવઅદત્તનો બીજો જોદ જાણવો.

૩ ત્રીજો શ્રીતીર્થકર દેવેં જે ચીજનો નિષેધ કહ્યોહે. તે ચીજ
ને ગ્રહણ કરે. જેમ કે, સાધુને આધાકર્મી આહાર નિષેધ કહ્યો
હે. શ્રાવકને અજ્ઞદ્ય વસ્તુ નિષેધ કહી છે; તેને આચરે ત્યારેં તે
તીર્થકર અદત્ત કહેવાય. એ ત્રીજો જોદ તીર્થકરઅદત્તનો જાણવો.

૪ ચોથો ગુરુઅદત્ત. તે એકે, કોઈ સાધુ, આગમોક્ત શુરૂ વ્ય
વહારપૂર્વક નિર્દૂષણ આહાર લાવીને પઠી તેને ગુરુની આજ્ઞા વિ
ના ખાય, તે ગુરુઅદત્ત કહીએ.

એ ચારે અદત્ત, સંપૂર્ણ રીતેં તો સાધુથી તજ્યા જાય, અને ગૃહ
સ્થથી તો કાંઈ અંશેં તજ્યા જાય. અહીંયાં શ્રાવકને ચારે અદત્ત
માં સ્વામિઅદત્તના ત્યાગની મુખ્યતા છે. એ માટે પરાઈ ચીજ પૂ
ર્વોક્ત ઉપાય કરીને ન લેજે. જે ચીજ લેવાથી ચોર નામ ઠરે, રા
જદંડુ ઉપજે, એવ લાગે, માટે એવી ચીજ ન લેજે પણ સૂક્ષ્મ ત
ણ કાષ્ઠ પ્રમુખ, જેની કોઈ બહુ મનાઈ ન કરે, તે ચીજ લેજે તે

नी जयणाठें. कोइनी चीज पडेदी पामुं तो ज्यां सुधी परिणाम टके, त्यां सुधी लेउं नहीं. कदापि बहु मूल्यवान् चीज जोइने परिणाम शिथिल थाय, त्यारें ते जीज लेउं. पठी लेइने केटला एक दिवस, पोता पासें राखुं. एटलामां जो ते चीजनो धणी ठतो थाय, तो तेने आपुं अने धणी ठतो न थाय, तो धर्मस्थानकमां त था धर्मना काममां खरचुं. एम पण परिणाम न रहे, तो तेमां श्री अर्थ जाग धर्म स्थानकमां खरचुं, अने अर्थ हुं पोतें राखुं.

वली पोतानी जमीन खोदतां द्रव्यनो जंडार निकळ्यो, तो तेने लेवानो आगार ठे. एमांथी पण अर्थ अथवा चोथो हिस्सो धर्म करुं. पठी पण जेवी धारणा ?

तथा पारकी जमीनमांथी द्रव्य निकले, त्यारें पण ज्यां सुधी परिणाम टके, त्यां सुधी ते द्रव्य लेउं नहीं. अने परिणाम शिथिल होय तो, अर्थुं हुं राखुं ने अर्थुं धर्ममां खरचुं.

तथा कोइ वारस विनानो माणस कोइ चीज अनामत मूकी गयो होय, पठी ते देशांतर गयो त्यां मरण पाम्यो त्यारें तेनी चीज पंचमां, जला अने सारा रुचिवाला मनुष्य आगल जाहेर करीने जे पंच कहे, ते करुं; कदापि देश कालनी विषमताथी जाहेर करतां उलटुं लफरुं लागे. ते एम के, दुष्टराजादिक होय तो ते लोचना माखा थका कहे के तारे घेर, मरनारें घणुं द्रव्य मूक्युंठे ? तुंतो पोतानी शाहुकारी जाहेर करवाने थोडुं देखाडे ठे. एवी उपाधि जागे, ते माटे कोइने न कहुं तो पण ते द्रव्य, धर्मस्थानकें खरचुं. ते खरच तां ते धन आपणुं पोतानुं केहेवुं पडे, तेनी जयणा.

तथा घरचोरी एटले घरमांनी सर्व चीजना मादिक तो पोताना पिताठे, अथवा माताठे. एमने पुठ्या विना वस्त्र द्रव्यादिक लेवुं, तेनी जयणाठे. वली जेनी साथें सहोवत होय, जे संवंधी होय, जेने घेर जवा आववानो, खावा खवराववानो व्यवहार होय, ते

ने घेर गये थके कशुं पुठ्या विना फल पान प्रमुख लेवुं; तेनो आगारठे. परंतु तेनो जीव कचवातो होय तो न लेवुं.

तथा कोइनी चाकरी करतां व्यापारमां कांइ कसुर करीने द्रव्य मेलववानी जयणा. ए रीतें त्रीजुं व्रत पाले, ते व्यवहार शुद्ध अदत्तादान विरमणव्रत जाणवुं. अने निश्चयथी तो जेटलो आत्मानो अबंधक परिणाम थयो, गुणस्थाननी वृद्धि थइ, अने बंधविच्छेद थयो, ते निश्चय अदत्तविरमणव्रत कह्णीं. एना पांच अति चार ठे, ते कहे ठे.

१ प्रथम “तेनाहड” अतिचार कहेठे. स्तेनाहट् त्यां स्तेन एटले चोर, तेणे आहट् एटले हरण करी लीधेली एवी जे चोरीने कांइ चीज, तेने स्तेनाहट् कहियें. एटले चोरें चोरेली चीजने खरीद करवी. कारण के, चोरीनी चीज सोंधी मले, ते जोइ आत्मा लोचमां पड्यो थको ते वखतें विचारे के मोरे तो पारकी चीज हाथमां लेवी नहीं. पण आतो चोर पोतें चोरी लाव्यो ठे. ते लेवामां मने शो दोषठे ? एवी मूढ विचारणाथी ले, पण एम न विचारे के, आ अ शुद्ध द्रव्यें करीने मारी चेतना बगडशे. वली कदाचित् कोइ वख तें जाहेरमां आवे. त्यारें ते पकडाय. त्यारें राजवाढा पूठे के, शेहे रमां जेमनी चीज गइ होय ते सर्व लोक, चबुतरें आवी बतावो. ते वखतें चोरने तस्दी आपे. त्यारें ते चोर जेनुं तेनुं नाम तथा पत्तो बतावे के, अमुक जग्याएं चीज राखीठे, किंवा अमुक जग्याएं वेचीठे. एम करवार्थी सर्व जग्याएंथी चीज जाहेरमां आवी. शाहुकारोएं पण सोंधी जोइने लीधी हती, ते पण सह पकडवामां आव्या. त्यारें तेमने पण उलटो दंरु परे, ने वली जे चीज चोरपा सेंथी लीधी हती, ते पण जाय, पोतें खराब थाय, लोको वात करे के आ लोक, चोरोने पैशा प्रथम देठे ने चोरी करावेठे. एवी वात जला गृहस्थने सांजलवी पडे. माटे ए धंधो केम करीं ? वली लौ

किकमां अपयश वधे, ते तो आ जवनुं दुःख, अने परजवनुं दुःख जोइएं तो चोरीनो माल संगरनाराउं दुर्गतिने जोगववा वालाठे ज. परंतु अहीं कदापि अजाण पणे एटले चोरीनो माल ठे. एम न जाणुं होय ने लीधो होय, तो तेनो आगार. परीक्षा विना बहु मूली वस्तु थोडामां मले, तो तेनो आगार ठे. तथा परंपरायें आवी तेनो आगार. पण एने जूठी साची कटपना दे खाडीने तेनी पासेंथी लेवी. ए पेहेलो अतिचार जाणवो.

१ बीजो तस्कर प्रयोग अतिचार. एटले जे चोरने चोरी कर वानी प्रेरणा करे के, तमे आज काल नकामां बेशी रह्याठो प ए उद्यम कस्या विना शुं खाशो ? आ पेटने तो रोज जरबुं जोइ एं ? ते माटे घरमां बेठे तो कांइ नहीं थरो. अमे तमारा मोहोव तीया ठैएं. ते माटे कहीए ठैएं. बीजो पण अमुक, फलाणे ठेका णे गयो हतो, ते थोडा दिवसमां चार पैशा सारी रीतें लाव्यो; माटे तमे पण रोजगार सर थाउं. तेथी माथा परनुं करज पण उतरशे. नहीं तो आगल तमने फरी करजें कोण रूपैया देशे ? दी धा लीधाथी सहनुं काम चालेठे, माटे जाइ ! धंधो करो. अमारुं पण तमारी उपर लेणुं ठे; ते पण आपो. कारण के बहु दिवस थया ठे. नहीं तो पांच सात बीजा पण आपीयें, परंतु शुं करीएं ? जे तमने आवा हाले देखीए ठैएं. तेथी बहुज खीज आवेठे, आ वा बलदार ठो, पण सर्वदा कमाया विना एमज निजाव केम थ शे ? ते माटे व्यापार रोजगारमां तमने नफो न होय तो, कोइनी नोकरी करो. हथीयार लइ शीपाइगीरी करो. तमारी पासें हथी यार हाजर न होय तो जेटला जोइयें तेटला अमारी पासेंथी लइ जाउं, पण रोजगारसर थाउं. एवी एवी खोटी प्रेरणा करे. ते प्रयोग कहीएं. चोरने प्रेरणा करे, संवल आपे, लोढानां शस्त्रादि क अधिकरण आपे. तेने तत्वद्रष्टिएं देखतां चोर तुल्य कहीएं.

जे कारणे नीतिशास्त्रादिकमां चोरना सात प्रकार कह्या ठे. ते एके, प्रथम चोर जे आप चोरी करे १, बीजो चोरनी पासें रहे २, त्रीजो चोरनी साथें आलोच करे ३, चोथो चोरना भेदमां माहितगार थाय ४, पांचमो चोर साथें व्यापार सहीयारो राखे ५, ठठो चोरने अन्नपाणी आपे ६, सातमो चोरने घरमां राखे ७, ए सातेने चोर कहेवा. हवे अहीयां अदत्तनो त्यागी होय, ते विचारे के मारे पोताने तो पराइ चीज लेवानुं पच्चखाण ठे, पण बीजो कोइ लइ आवे, तो ते चीज लेवामां मने शो दोष ठे ? ए माटे प्रयोगअतिचारव्रत पण श्रावक न धरे. कारण के ते सापेक्षठे. ए माटे ए प्रयोगअतिचार बीजो जाणवो. २

३ त्रीजो “तप्पडिरूव” अतिचार. ते एके, कोइ सारी वस्तुमां तेना सरखी मलती बीजी हलकी चीज मेलवीने वेचे, ते तत्प्रति रूप कहियें. जेम केशरमां केशरना जेवो तार, अने एवाज रंगने मलतुं एवुं कोइ द्रव्य लावीने कर्त्रिम करी वेचे, वढी मछा प्रमुख ने मथीने घृतमां मेलवी वेचे. एटले जे चीजठे तेना सरखी बीजी चीज बनावीने मूलद्रव्य शुद्ध होय तेमां मेलवीने वेचे तथा बना वटनी कस्तुरी करीने वेचे. गुंदर प्रमुखनो बांधो करी तेने होंगमां मेलवीने वेचे. तथा जे यवादि सुगंधिक द्रव्य थायठे, ते कर्पूरसाथें मेलवीने वेचे. अफीणनो जोडो करी वेचे, तथा जूनां वस्त्रने रंगावीने नवाने ठेकाणे नवाने जावे वेचे. रुने पाणीमां जींजवी वजनदार करीने वेचे. सूतली प्रमुखनी पिं निमां अंदर महोटा गाजा घालीने उपरथी सुतलीने जीजवी करी लपेटीने वेचे. लोकमां सारी जोशने वधारे मूल आवे, तो य पण विचारे नहीं के, हुं खोटो व्यापार करुंहुं. पाणीमां दुध ए कतुं करीने दुधना जावें वेचे. गहुं प्रमुख दाणामां जुसो, कांकरी, अने चूनो प्रमुख मेलवीने वेचे. ए सहु प्रतिरूप कह्णीएं. अहीं

યાં આપણી ચીજ વ્યાપારની હોય, તેને પરિકર્મ કરી વેચવાનો આગારહે. એ ત્રીજો અતિચાર જાણવો.

૪ ચોથો વિરુદ્ધગમન અતિચાર. લખીએ થેં. તે એકે, આપણા ગામના રાજાએ ફરમાવ્યું કે, ફલાણે ગામ જશે નહીં. તે ગામની ચીજ લેવી નહીં. તેમની સાથે વ્યાપાર, ખાતું, લેણું, દેણું, કાંઈ પણ કરવું નહીં. એવો સરકારનો હુકમ છે. કેમકે, સરકારના કોઈ મુદ્દાઈ ગુનેગાર છે, તે ત્યાં જઈ કોઈનું શરણ લઈને રહ્યા છે. માટે ત્યાંથી તેમને કોઈ દિવસ પકડી મંગાવવાનો છે. ત્યાં સુધી તે ગામવાલા કોઈ સરકારની ચીજ વેચવા આવે, તે લેશે નહીં. એ પ્રમાણે રાજાએ હુકમ કર્યો છે. હવે આ માણસ તો લોજને વશ પડ્યો, તે ગામમાં જઈને સોંધી વસ્તુ જાણીને ઠાનો માનો જઈ ત્યાંથી લઈ આવે અને પોતાના ગામમાં ઠાની માની લાવી વેચે. એવામાં કોઈ ચુગ લીંચોર તે વાત જાણે અને રાજાને જાહેર કરે કે અમુક માણસ, આપણા ગામમાં પરરાજ્યની ચીજ, ત્યાંથી લાવે છે. ને અહીં વેચે છે. અથવા રાજસંબંધી કાંઈ ઠાની વાત વિગત હોય, તે કરે. ત્યારે તે કદમાં પડે. દાણચોરી પણ એમાં અવી ગઈ. એ માટે એ વિરુદ્ધગમન અતિચાર થાય. અહીંયાં દાણચોરી તો સર્વથા તજવી. કદાપિ લોજને વશ પડ્યો થકો ન રહી શકે, તો વર્ષે પ્રત્યે પ્રમાણ કરી રાખે. તથા શ્રાવક હોય, તે ચોથા વિરુદ્ધગમન વ્રતનો આગાર રાખે.

૫ પાંચમો કૂડાં તોલ તથા કૂડાં માપ કરણ અતિચાર કહે છે. તે એકે, લેવાનાં તોલ માપ જૂદાં રાખે. અને દેવાનાં તોલ માપ પણ જૂદા રાખે. એવી રીતે ગજ પણ લેવાનો જૂદો રાખે અને દેવાનો પણ જૂદો રાખે. કોઈ દેશમાં અનાજ ઝરવાનું પણ માપ છે ત્યાં પાલી માણું પ્રમુખ, લેવાનું જૂડું રાખે અને દેવાનું માપ ઊંટું, તે પણ જૂડું રાખે. વલી ત્રાજવાની માંમીમાં અંતરકોણ રાખે. માપમાં પણ એવી દગલવાજી કરે. ઝરતી વચ્ચે પાલીને મગાવીને આપે.

लेवानी वखतें माथा सुधी संपूर्ण दाणो जरीने लिये. वढी वस्त्र ले, त्यारें पण गज अथवा हाथ सरकावीने ले, तथा आपे. तेवारें अतिचार लागे. ए पांचे अतिचार, जे विरति श्रावक होय, ते जाणे, पण ते अतिचार लागेठे. एम जाणी आदरे नहीं.

अहीं आजीविकाने माटें वर्तमान लोक व्यवहारनी रीतिएं उंबूं वधतुं देवा लेवानी मने जयणाठे. अजाण पणे कोइ खोटां तोल माप थइ जाय, तेनो अतिचार नहीं. विरति व्रतनीठे. ते प्रमाणे पाद्रीश. अधिक लोचने वश पडीने नहीं करीश. आ पांचे अतिचार, अदत्तादानविरमणव्रतना जाणवा.

इति श्रीछादशव्रतविवरणे पंक्तिश्री उद्योतसागरगणिना कृत तृतीयस्थूल अदत्तादानविरमणव्रतज्ञाषा समाप्ता ॥ ३ ॥

॥ अथ ॥

॥ चतुर्थस्थूलब्रह्मचर्यव्रत प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥

आद्यद्धार ऊँकारकूँ, मंगलरूप मनाय;

चोथे व्रतके जेद सब, ज्ञाषा करुं बनाय ॥ १ ॥

चोथू ब्रह्मचर्यव्रत. एटले मैथुननो त्याग करवो. त्यां मैथुनत्यागना बे जेदठे. एक द्रव्यमैथुन त्याग, अने बीजो ज्ञावमैथुन त्याग.

१ द्रव्यमैथुन एटले परस्त्रीनो तथा परपुरुषनो परस्पर संगम जाणवो. त्यां पुरुषें परस्त्रीनो त्याग करवो. अने स्त्रीएं पण परपुरुषनो त्याग करवो. रतिक्रीडा तथा कामसेवन करे, ते द्रव्यमैथुन कहियें. तेने जे पुरुष, तथा स्त्री, त्याग करे. तेने द्रव्यब्रह्मचारी तथा व्यवहारब्रह्मचारी कह्यीं.

२ बीजो ज्ञावमैथुनरूप. ते एके, चेतनरूप पुरुषने विषया जिलाष परपरणति रूप, तथा तृष्णा ममत्तरूप इत्यादि निश्चय

परस्त्रीठे तेनी साथें जे मलबुं, तेने रीऊ मोज आपवी, तेनी साथें वांछित विलास करवो, ते ज्ञावमैथुन जाणवो. एने जिनवाणी ना उपदेशें तथा जे सज्जु हितशिक्षानो उपदेश करे. त्यारें पो तें परपुङ्गलादिकने उलखी, जातिहीन जाणी, आगामिक काळें एने महादुःखदायी जाणी, पूर्वें गतकाळें अनेक मरणांत दुःख परंपरा एनाथी पाम्यो, ए माटे मने ए विजाति स्त्रीउ तजवानुं क ह्युंठे, माहारे तो मारी स्वजाति, परमन्नक्त, उत्तम, सुकुलीन शमता रूप सुंदरीनो संग करवो सारोठे. विज्ञावपरणतिरूप परस्त्रीएं मारी सर्व विज्ञूति खेंची दीधी. हवे सज्जुनी सहायताथी ए दुष्ट परिणाम स्त्रीसाथें हुं लाग्योबुं. तेने थोडे थोडे निग्रह करुं. त्य जवानो ज्ञाव आदरुं, के जे थकी महारी शमता सुंदरी, शुद्धस्वभावा घटरूप घरमां आवी रहे, तो घरनुं तेज वधे. एवी समजण पा मीने परपरणतिमांथी मग्नता ठोडे. उदयें कर्म व्यापे नहीं. शुद्ध चेतनानो संगी थइ रहे. शुद्ध परिणामथी दूर न रहे. ते ज्ञाव मैथुनत्यागी कहीएं.

अहींयां द्रव्यमैथुन त्यागी तो षट् दर्शन मांहे मले पण ज्ञावमैथुन त्यागीतो श्री जिनदर्शननेत्यांज श्री जिनवाणी सांज लतां ज्ञानज्जेद, जेना हृदयमां प्रवर्त्तायोठे, ते सहज उदास उपायथी ज्ञावमैथुननो त्याग करे. ते बीजा दर्शनोमां न मले.

अहींयां स्थूल परस्त्रीगमनव्रत. ते एके परस्त्रीनो त्याग कख्यो. परपुरुषनी परणेली तथा पारकानी राखेली जे स्त्री होय, तेनी साथें अनाचार सेवन न करुं. एवो पचस्काण करे, तेने परदार गमनविरमणव्रत कहीएं. बीजुं जे स्वदार केहेतां पोतानी स्त्री, ते नाथी संतोष धरुं. एवुं जे व्रत धरे, तेने स्वदारसंतोषव्रत कहीएं. त्यां देवसंवंधी देवांगना, तथा तिर्यंच संवंधी स्त्रीजाति, तथा मनुष्य संवंधी स्त्रीजाति, एनाथी मैथुनसेवा निषेध. एकेकी

विधिना जाग करीने, एटले कायायें करी परस्त्री साथें सोइमां दो रो परोववो, ए न्यायें संयोग करवानो निषेध अने मने, तथा वचनें अने स्वप्नमां जोग थाय, तेनी जयणा. सहज स्पर्श करवानी जयणा. वर्तमान स्त्री टालिने बीजी स्त्री साथें विवाह न करवो, तथा दिवसें ब्रह्मचर्य पालुं, न पलेतो प्रमाण राखुं, नववाड पालवानो खप क रुं. स्त्रीजनने पण एवी रीतें परपुरुषनो त्याग जाणवो. हवे ए व्रतना पांच अतिचारठे, ते लखीयें ठैएं.

१ प्रथम अपरिगृहीतागमनअतिचार. ते एके, नहीं परणेस्त्री स्त्री, जे कुमारी तथा विधवा स्त्री, तेने अपरिगृहीता स्त्री कहीएं. जे कारणे कोइ एनो स्वामी केहेवातो नथी. ए कोइनी स्त्री केहेवाती नथी. तेने जोइ, कोइ मूढमति विषयान्जिदाषी थइ. जड्रक जावथी विचारे के, में तो परस्त्रीनो त्याग कस्योठे अने आ तो कोइनी स्त्री केहेवाती नथी माटे एनी साथें मेलाप करवाथी मने शुं दोष ठे? एवुं विचारीने ते कुमारीनी साथें के विधवानी साथें जोग विलास करे. एज प्रमाणे व्रतधारी स्त्रीने पण परपुरुषनो त्यागठे. ते पण अपरिगृहीत पुरुष कुंवारी होय अथवा जेनी स्त्री परलो क पहुँची होय तेनी साथें पूर्वोक्त न्याय मनमां धरीने संग क रे, तो ते स्त्रीने पण प्रथम आतिचारना दोष लागे.

२ बीजो इत्वरपरिगृहीतागमन अतिचार. ते इत्वर केहेतां थोडो काल जाणवो. एटले मास, ठमासनी मर्यादा करीने वे श्यादिकने खरची आपी पोतानी आस्नाव स्त्री करीने राखे. अहींयां कोइ अज्ञान पणाथी एम विचारे के, मारे तो पर स्त्रीनो त्यागठे. पण आने तो में महारी करीने राखीठे, तो एमां मने शुं दूषण ठे ? एम जाणी करीने अज्ञान पणे ते वेश्याने सेवे, तो तेने बीजो आतिचार लागे. एवी रीतें आविकाने पण बीजो अतिचार लागेठे. ते एम के, वे शोक्यो होय तेमां शोक्यनो वा

रो धणी पासे जवानो होय ते दिवसें जरतार ने पोतें सेवे, ने मनमां विचारे के, पोताना स्वामीने सेवतां शुं दूषणठे ? मारे तो परपुरुषनो त्याग ठे. पण एस न विचारे के, आ दिवसें तो ए शोक्य नो जरतार ठे. मारो तो आ दिवस धणी पासे जवानो वारो नथी. तेम ठतां पण ठल करीने स्वामीने सेवे, तो ते स्त्रीने बीजो अतिचार लागे.

३ त्रीजो अनंगक्रीडा अतिचार. एटले अनंग कहेता कंदर्प, तेने जाग्रत करवासारु आलिंगन, चुंबन, नख प्रमुख अथवा नेत्रना हाव, जाव, कटाक्षादिक हास्य प्रमुख ठछामिश्करी विगेरे पर स्त्री साथें करे. दिलमां एस विचारे के मेंतो सोझमां दोरो परोववा नो जोग त्याग कस्यो ठे. परस्पर एक शय्यामां सुझे जोग करवानो मारे त्यागठे बीजानुं तो में व्रत लीधुं नथी पण ते, कामांध अवाथी एस न विचारे के, चेतना तो वन्नेमां वगडेठे एनाथी पण व्रत वेहेलुंज जांगेठे, मन चलेठे. तथा पोतानी स्त्री साथें चोरशी आसने करी काम जाग्रत करे. जोगविलास करे. तिथि प्रमाणे कामनिवासनी जग्यायें हाथनो स्पर्श करे. अंगमर्दनादि करीने काम प्रगट करे. अथवा परम अजिलाष थये थके, पोतानी स्त्री हाजर न होय तो न चालते कार्य हस्तकर्म करे. स्त्री पण कामव्याकुल थये थके पोताना अंगुठार्थी सुखवासीया प्रमुख करे, अथवा स्त्री स्त्री मलीने, अधिकरणार्थी गुह्य स्थाने संचारण करे. अनें पोतानी इछा संतुष्ट करे, त्यारें पण तेने अतिचार लागे. ते माटें श्रावकने ज्यां त्यां कामसंज्ञा घटाडवानी चाहना करवी जोझें. जेम लोत्री माणस पोताना व्यापार धंधामां मग्न होय एटलामां जूख लागे, तोपण सह्या करे. धंधाना वचमां जूख ने गणकारे नहीं. एस करतां पण ज्यारें जूखथी रह्युं न जाय, त्यारें त्यांथी उठी करीने उतावळें उतावळें रसोझनी जग्यामां जे रसोझ हाजर होय, ते खाइ लिये, पण सुखादनीके कुखादनी कांइ पण

तजवीज न करे, फरी पण त्यांशी उठीने पोताना धंधामां वलगे. तेवी रीतें समकेती, देशव्रत धारी पुरुष, परलोकना सापेक्ष धंधामां मग्न रहेवे. एवामां कामसंज्ञा उदय थइ, त्यारें अंतरज्ञाव लाज मर्यादा छुगंठादिकने अनुसरतां ते कामसंज्ञाने गणतीमां न गणे. एम करतां अतिवेदोदय थाय, त्यारें व्याकुल थाय तो तत्काल उतावलथी कंदर्परोग निवारण करीने, फरी पोताना स्वकार्यमां प्रवर्तें तो ते व्रती, कामसंज्ञा वधारवानी इच्छा शा माटें राखे? शुद्ध श्रद्धावंत श्रावक तो मैथुनसेवानी जग्याने जेवु जांऊरुखानुं होय, तेवुं करी जाणे. अने कहे के ए मलीन जग्यावे, तेनी इच्छा ते वडिनीतिनी वेलाशिवाय बीजे वखतें न रहे. तेवी रीतें मैथुन पण निषेध ठे. दोषनुं स्थानक ठे. आ प्रमाणे त्रीजो अतिचार जाणवो.

४ चोथो परविवाहकरण अतिचार. ते ए के, जे पोताना संताननो अथवा परजातिनो अथवा अपणी नात जातमां पोतानुं माहापण जणाववाने अर्थे आगल थइने विवाह करी आपे. कोइ वस्तु वानुं अथवा द्रव्यादिकनी सहायता करे, अथवा प्रेरणा दिक करीने कोइनी पासेंशी अपावे. तेणे करी ते विषयी प्राणी ने स्त्रीनो लाज थयो त्यारें ते पुरुषतो तेनुं सारुं कहे. बीजाउने कहे के फलाणाने त्यां फलाणे मारुं घर वसाव्युं. जो एवा हता, तो आ विवाह थयो. नहीं तो मारा शा हाल थात? एवी रीतनी अर्थीजनना मोढाशी पोतानी प्रशंसा सांजलीने बहुज खुशी थइ जाय. तेने जोइने बीजा पण जेउ विवाहना अर्थी होय, तेउ आवीने तेनी खुशामद करे, स्तुति करे, ने कहेके, आप साहेव जेवा परोपकारी थोडाज नजरे आवेवे? एवां वखाणनां वचन सांजलीने तेने कहेके, कांइ काम काज होय, तो मने कहेजो. सज्जन सम्मत करजो. अमारो तमारो एक वास्तो ठे. एवी रीतें विवाहादिकनो सज्जनसंबंध, संसारमां जग्याए जग्याएं कराववो, ए अनर्थनुं बी

ज वाववा जेवुं ठे. तेवुं करवाथी व्रत शुरू न रहे. अने काम अ धिकरण वधारतां संसार वधे. श्रावकने तो पोताना घरमां पण कोइ एवुं कार्य करवुं होय, तो ते बीजाने जलावीने पोतें न्यारो ने न्यारो रहे. तो जे व्रती थइने परायो विवाह जोडावे, तेने चोथो अतिचार लागे. अहींयां पोताना घरसंबंधी तथा जेनाथी बूटा य एम नथी, एवा संबंधीनो विवाह करवानी जयणा, ते पण प रिमाण राखी लेवुं. एमज स्त्री पण पारका विवाहमां मोड प्रमुख बांधे, ने आगल थइने कुलधर्म बजावे. त्यारें अतिचार दोष लागे.

५ पांचमो तीव्रानुरागअतिचार. ते एके जे कोइ, स्त्रीउपर ती व्र अजिलाष धरे. पारकी स्त्रीने जोइने मनमां बहुज चाहना करे. ते स्त्री विना क्णमात्र पण रही शके नहीं. हरतां, फरतां, जीव, तेनामांज बलगयो रहे. तथा देहमां काम वधारवाने तथा संजोग सामर्थ्य करवाने माटे अफीण, माजम, ज्ञांग, अने बीजी पण धातु हरताल, पारा प्रमुख पट्टी, बंधेजनी गोली शोधे. इत्यादि तीव्रकाम रागथी करे; त्यारें ते पांचमो अतिचार लागे. अने स्त्री पण काम वृ द्धि करवानी अनेक योजना करे. जेम के योनिसंकोचन औषध, मांयां फलक, शीश, त्रिफलां, लोदर इत्यादिक अंगमां गोली करीने संचरावे अत्यंत उद्धांठ वेष जोवे. बहु हावजावादिक विषय लालसा करे, त्यारें तेने पांचमो अतिचार लागे. ए पांचे अतिचार जाणुं, पण आदरुं नहीं. अहीं स्वदारसंतोषव्रत वालाने ठेवटना त्रण अतिचार ठे. अने आग लना वे अतिचार ते तेने अनाचार ठे. तथा परदारविरमणव्रतवाला ने तो ए पांचे अतिचार ठे. स्त्रीने पण एज प्रमाणे अतिचार लागे.

॥ इति श्रीद्वादशव्रतविवरणे चतुर्थ स्थूलब्रह्मचर्यव्रत
पंक्ति श्री उद्योतसागरगणिना कृतज्ञाया संपूर्णा ॥ ४ ॥

॥ અથ ॥

॥ પંચમસ્થૂલ પરિગ્રહપરિમાણવ્રત પ્રારંભઃ ॥

॥ દોહા ॥

સુમતિ દશ શ્રીશારદા, તાકે પદ પામેવ ;

પંચમ પરિગ્રહ વ્રત તણી, જાણા કરું શુભેવ ॥ ૧ ॥

હવે પંચમ સ્થૂલપરિગ્રહ પરિમાણવ્રત, વિગતવાર સહિત કરીને લખી
એંઠેએં. પરિગ્રહ એટલે જે સમસ્ત પાણે બીજાં દ્રવ્ય નાના પ્રકારનાં ગ્રહણ
કરવાં, તે પરિગ્રહ જાણવો. તેના બે પ્રકાર છે. એક બાહ્યદ્રવ્ય પરિગ્રહ
અધિકરણરૂપ, તે નવવિધ પરિગ્રહ છે. બીજો જાવ પરિગ્રહ. તે એ
કે, ચૌદ અઞ્ચંતર ગ્રંથિરૂપ જે પરજાવનું ગ્રહણ, સમસ્ત આત્મગ્ર
દેશથી સકષાય પાણે બંધ, તે જાવપરિગ્રહ જાણવો. શાસ્ત્રમાં મૂર્ઘા
મુખ્યવૃત્તિ તેને જાવ પરિગ્રહ કહે છે. તેમાં ચૌદ ગ્રંથિનાં નામ. તે કહીયે
ઠેયે. ૧ હાસ્ય, ૨ રતિ, ૩ અરતિ, ૪ જય, ૫ શોક, ૬ ડુગંઠા, ૭ ક્રોધ,
૮ માન, ૯ માયા, ૧૦ લોભ, ૧૧ સ્ત્રીવેદ, ૧૨ પુરુષવેદ, ૧૩ નપું
સકવેદ, ૧૪ મિથ્યાત્વ, ૧૫ પ્રમાણે ચૌદ અઞ્ચંતર ગ્રંથિ છે.

અહીંયાં સંસારી જીવને કેવલ અવિરતિના બલથી ઇચ્છા આ
કાશ સમાન અનંત અપરિમિત છે. એ અવિરતિના ઉદયથી ઇચ્છા,
અને ઇચ્છાથી કર્મ બંધમાં પડ્યો થકો જીવ, ચારે ગતિમાં જટકે છે.
આમાં કોઈ અવિરાધક જીવ, પુણ્ય પ્રકૃતિના ઉદયથી મનુષ્ય જવાદિક
સર્વ સામગ્રી જોગ પામ્યો, અને સજ્જુની સંગતિ પામ્યો. જેથી કરી
શ્રીજિનવાણી સાંજલી ત્યારેં ચેતના જાગૃત થઈ, ચેતના સુધરી.
ત્યારેં તે જીવ, વિચાર કરે કે અહો ! હું સમસ્ત પરજાવથી ન્યારો, અ
બંધી, અઘેય, અજ્ઞેય, અદાહ્યધર્મી એવો ઢતો ઇચ્છાવશ પડ્યો. સમ
સ્ત ઢેદન, પ્રેદન, પરિવ્રમણાદિ ડુઃખનો જોગી, પરધર્મી થયો; તો હ

વે હુંસમસ્ત પરજાવનું મૂલ જે ઇચ્છા, તેને દૂર કરું, એવી ચેતના થઈ ત્યારે સમસ્ત પરજાવ ત્યાગરૂપ ચારિત્ર આદરે અને જેને બહુજ રસિક અવિરતિપણાના વલથી સમસ્ત પરિગ્રહ મૂર્છા એકા એક તૂટે નહીં. તથા દોષથી પણ મરે, ત્યારે તે લઘુમાર્ગ જે દેશવિરતિ પણ તે આદરે. ઇચ્છા પરિમાણ વ્રત ધરે. તે ઇચ્છા પરિમાણ વ્રત નવ પ્રકારે છે.

૧ તેમાં પ્રથમ ધનઇચ્છાપરિમાણ. તે ધન, ચાર પ્રકારનું જાણવું. તેમાં પ્રથમ ગણિમ ધન કહીએ. તે એકે જે વસ્તુ નંગ ગણીને વેચાય. એ શ્રીફલ પ્રમુખ જાણવાં. ૨ વીજું ધરિમ ધન. તે એકે જે વસ્તુ, તોલથી વેચાય. એ ગોલ, સાકર, કરિયાણા પ્રમુખ. ૩ ત્રીજું મવિધન. તે એકે જે માપથી વેચાય. જેમ દૂધ ઘૃતાદિક. ૪ ચોથું પરિઢેચ ધન. તે એકે, જે પરિદાયે વેચાય જેમ સોનું, રૂપું, જવાહીર અને વસ્ત્રાદિક, નાણાંપ્રમુખ પરિદાયે વેચાય છે. એ ચારે ધન કહીએ. તેનું જે પરિમાણ કરવું, તે ધન પરિમાણ વ્રત જાણવું.

૨ વીજું ધાન્ય પરિગ્રહ, તે ચોવીશ જાતિનું છે, તે લખીએ ઠેઠે, ૧ શાલિ, ૨ ગહું, ૩ જુવાર, ૪ વાજરી, ૫ જવ, ૬ મગ, ૭ મઠ, ૮ અડદ, ૯ તૂટ, ૧૦ વોડા, ૧૧ મટર, જવની સાથે થાય છે તે. ૧૨ અરહડ એટલે તુવર, ૧૩ કિસારી, ૧૪ કોડ્રા, ૧૫ કાંગ, ૧૬ ચણી, ૧૭ વાલ, ૧૮ મેથી, ૧૯ કલથી, ૨૦ મસૂર, ૨૧ તલ, ૨૨ મંરુવો, ૨૩ કૂરી, ૨૪ વંટી. એ ચોવીશ ધાન્યની જાતિ વ્યવહારમાં સદા ખાવા લાયક છે તે લેવાં. વીજાં પણ ૧ ધાણા, ૨ જીંડી, ૩ સુવા, ૪ અજમો, ૫ જીરું, એ પણ ધાન્યની જાતિમાં છે તે ઔષધાદિકમાં કોઈ પ્રકારે કામ આવે છે, વલ્લી વીજાં પણ ધાન્ય. જે વાંકે, ૧ સામો, ૨ મણકી, ૩ ચૂરટ, ૪ ચેકરિયા, આ ધાન્ય મારવાડ દેશમાં પ્રસિદ્ધ છે. વીજું પણ ચિરિયા, મોઠ, અડકધાન, ચડધાન, જે વાવ્યા વિના ઊગે અને જે કાલ હુઃકાલમાં ખાવા લાયક છે. એ સર્વ જાતિનાં અનાજનું જે પરિમાણ, તે ધાન્યપરિમાણવ્રત કહીએ.

३ त्रीजुं क्षेत्रपरिग्रह व्रत. क्षेत्र एटले खूट्ठी जूमी, अथवा वा ववानी तथा बगीचो करवाती जग्या. तेना त्रण जेद ठे. एक एवी जातिनी के, जेमां वरसादना पाणीथी धान्य नीपजे. एक जमीन एवीके, जेमां कुवाना पाणीथी धान्य नीपजे अने एक जमीन एवी के, जेमां वरसादना पाणीथी पण धान्य नीपजे. अने कुआना पाणीथी पण धान्य नीपजे, तेनुं परिमाण ते क्षेत्र परिमाण व्रत.

४ चौथुं वास्तुपरिमाणव्रत. एटले जे घर, हवेदी. डुकान प्रमुख, तेना त्रण जेदठे. तेमां ए खातवास्तुक ते ज्योरां प्रमुख. बीजो उद्धित वास्तुक ते ए के ज्योरुं, तहखानुं, ए विना उंची एक मालनी, बे मालनी, त्रण मालनी. एम यावत् सात मालनी हवेदी जाणवी. एनुं जे परिमाण राखे, ते त्रीजो जेद खातोद्धित वास्तुक. ते ए के, ज्योरां, तहखाना, कूवा, टांकां, ए सौ हवेदीनी अंदर होय, तेने खातोद्धित कहिएं. तेनुं जे प्रमाण राखे, ते वास्तुकपरिमाणव्रत.

५ पांचमुं रूप्यपरिग्रहपरिमाण व्रत. ते ए के, शिक्का विना काचा रूपानो तोल, तेनुं परिमाण करी राखे, ते रूप्यपरिमाण व्रत.

६ षष्ठुं सुवर्णपरिग्रह परिमाण व्रत. ते एके रूपानी जेम अघड, शीका विनाना सोनाना तोलनुं परिमाण करी राखे, ते सुवर्ण परिमाण व्रत.

७ सातमुं कुपदपरिग्रह परिमाणव्रत. ते ए के, कुपद केहेतां त्रांबु, पीतल, रांग कांसुं सीसुं, जरत लोडुं, ए सौ धातुना वास एनां परिमाणनो तोल करीने राखे, ते कुपद परिमाण व्रत जाणवुं.

८ आठमुं डुपदपरिमाण व्रत. ते ए एके, मूढ्य आपीने वेचातां दीधे लां, दास, दासी, ते डुपद कहिएं. पण चाकर गुमास्ता प्रमुख ए वर्गमां गणाय नहीं. एनुं जे परिमाण करी राखे, ते डुपदपरिमाण व्रत.

९ नवमुं चोपद परिग्रह परिमाण व्रत. ते ए के गाय, जेंष, घोडा, बलद, सूतर, बकरी, गामरी प्रमुख चोपगा जीव तेमने केट लां राखवां तेनी गणतीनुं परिमाण करी राखे, ते चोपद परिग्रह

परिमाणव्रत जाणवुं. हवे पोतानी झ्ठा प्रमाणे केटलो परिग्रह राखवो, तेनो विवरो लखीयें ठैएं.

१ प्रथम धन परिमाणमां रूपुं, सोनुं, अण घड्युं, तथा घड्युं, अटलुं राखुं त्यार पढी रोकडा रूपैया असरफी तथा जवाहीर प्रमुख अटला अमुक हद्द पर्यंत राखवानी तो जयणा ठे परंतु प्रमाण उपरांत पुण्ययोगशी वधे तो धर्म प्रीतिएं करीने धर्मस्थानकमां खरचुं.

२ धान्य प्रमाणमां एस के, वर्षमां आटला मण धान्य राखवानी जयणा. तेनो विवरो कहेठे. आटला मण घर आश्रित खरचसारु तथा आटला मण बाहार बीजा कोइ प्रकारना खरच माटें वापरवामां आवे, तेनी जयणाठे. उपरांत नहीं. अने व्यापारनी विगत तो सातमां गुण व्रतमां लखवामा आवशे.

३ क्षेत्रपरिमाणमां आटला विघा जमीन राखवानी मने जयणा. उपरांत नहीं. क्षेत्र, वाडी, वाग, वगीचा प्रमुखनी जमीन संवंधी पण सर्व एमांज आव्युं.

४ वास्तु परिमाणमां खडकीबंधघर अमुक हद्द सुधी राखवां. तेनी जयणा. तथा बूटी डुकान, तथा तवेला, आटला गोखानां, तथा आटली वखार. वली जो पुण्यना उदयशी लक्ष्मी वधे तो हाथी प्रमुख बांधवानां स्थल राखवानी जयणा. तथा परदेश संवंधी व्यापारनी डुकानो अमुक हद्द सुधी राखवानी जयणा. तथा आटलां घर जाडे देवानी जयणा. आटला जाडे राखेला घरने समराववानी जयणा. तथा कुटुंबसंवंधिना घरोना आदेश उपदेशनी जयणा. तथा पोताना संवंधी परदेश गया होय; तो तेना घर प्रमुख समराववानी जयणा. कोइ स्नेही गुमास्तो अथवा चाकर परदेशगयो होय, त्यारें तेना घरने समारवानी जयणा. तथा आजीविका हेतुयें कोइनी चाकरी करवी पडे, त्यारें ते धणी घर अथवा हवेली कराववानुं काम सोपें त्यारें ते काम करवा तथा कराववानो आगार ठे.

५ रूप्य.परिमाणमां रूपुं आटला शेर अथवा आटला मण पर्यंत राखवानी जयणा. अने जवाहिरने तो धनपरिमाणमां गणेलुंढे. ए सहु पोतानी निष्ठाना घरमां घरनी अजनाशे.

६ सुवर्ण परिमाणमां सोनुं, आटला तोल सुधी प्रमाण करी राखवुं. अने ए सोनुं, रूपुं, जवाहिर प्रमुखना व्यापार आश्रि तो सातमा व्रतमां लखीशुं.

७ कुपद परिमाणमां त्रांबु, पितल, रांग, लोडुं, कांसु तथा जर त. ए सर्व मलीने धातुनां वासण आटला शेर अथवा आटला मण पर्यंत राखवानी. जयणा अथवा बीजा कोइ जातना घडेला घाट आटला तोल प्रमाणें राखवानी जयणा, उपरांत निषेधे.

८ डुपद परिमाणमां दास, दासी वेचातां देवां, ते व्रत माफकरा खवानी जयणा. उपरांत राखवानो निषेधे. तथा गुमास्ता के चाकर प्रमुख राखवानी तो जयणा.

९ चोपद परिमाणमां गाय, ज्येष्ठ, वत्स सहित, तथा सांड सहित अमुक संख्या प्रमाणे करी राखवानी यजणा. वली तेमनी जे उलाद वधे, ते राखवानी जयणा, घोडा, घोडी, उलाद सहित एटलां राखवानी जयणा. बलद एटला राखवानी जयणा. बकरी उलाद सहित एटली राखवानी जयणा. सूतरी एटली राखवानी जयणा. हाथी एक, चार, दश अथवा अमुक संख्या सुधी राखवा, तेनी जयणा. ए शिवाय बीजा पण कोइ जातनां चोपद जनावरो पोताना जोग निमित्तें अमुक संख्या सुधी घरमां राखवानी जयणा. उपरांत कोइ लेणामां अथवा कोइ बीजी रीतीएं शिरपाव, नजराणा प्रमुख वकीश दाखल आव्या होय, तेने राखवांनो आगार. बीजानो निषेध. एम बीजां पण घरवखरीनां एटले घरमां वपरातां राठ पीठ मोटां अथवा ठोटां तथा वस्त्र प्रमुख ए सहु अधिकरण सर्व मलीने आटला शेंकडा रूपैयानां अथवा आटला हजार रूपैयानां राखवानी

જયણા, ઉપરાંત નિષેધ. વર્ષમાં આટલા મણ ઘૃતની જયણા. વર્ષ પ્રત્યેં તેલ મણ આટલાની જયણા. વર્ષ પ્રત્યેં પરચુરણ કરિયાણાં મણ આટલાં ઘરચરચ સારુ રાખવાની જયણા, એટલે ઘરમાં આટલું રાખીશ તેનું પ્રમાણ કરી રાખે, તેની જયણા, ઉપરાંત નિષેધ. વર્ષ પ્રત્યેં આટલા મણ લૂણ એટલે મીઠું રાખવાની જયણા. ઉપરાંત નિષેધ. વર્ષ પ્રત્યેં ગોલ, મિશરી, ચાંદ, ચીની સાકર વિગેરે આટલા મણ ઘરચરચ સારુ રાખવાની જયણા, ઉપરાંત નિષેધ.

એવી રીતેં વીજી પણ કોઈ ચીજ, ઘરસંબંધી વાપરવા સારુ આટલી હદ પર્યંત રાખવાની જયણા. એ સહુ એવી રીતેં પાંચમા વ્રતમાં ઘર સંબંધી ઇલાકે અને વ્યાપાર સંબંધી તો સાતમા વ્રતમાં કહેવી છે. હવે એ ઇલાપરિમાણ વ્રતના પાંચ અતિચાર છે, તે લખે છે.

૧ તેમાં પ્રથમ ધનપરિમાણાતિક્રમ અતિચાર છે. તે જ્યારેં ધન, ઇલાપરિમાણથી વધારે થાય ત્યારેં લોભ સંજ્ઞાથી મનમાં મનસુવા કરે કે આ પાંચ હજાર તો ઢોકરાના જમે કરીએ, કેમકે ઢોકરો પણ મહોટો થયો છે એને પણ જોઈશે, અને એને આપવું, તે પણ મને યોગ્ય છે. એવા કુવિકલ્પ કરીને દીકરાના પાંચ હજાર રૂપૈયા જૂદા કરી રાખે; અને વહી અનાજ ચાવલ પ્રમુખ ઇલા પ્રમાણે તો ઘરમાં તૈય્યાર પડ્યું છે તો પણ ફરી વીજું અધિક, જરી રાખવામાં લાજ જાણે, ત્યારેં ધાન્યનો શોદો કરી રાખે, અને જેની સાથેં તે ધાન્યનો શોદો કસ્યો હોય, તેને કહે કે એ અનાજ અમે લીધું છે, તે તમે તમારા ઘરમાં હમણાં રાખો, અમારે જેમ જોઈશે તેમ અમે લેતા જઈશું. એવી રીતેં ઠરાવ કરીને જેમ જેમ ઘરમાં ધાન્ય જોઈએ, તેમ તેમ તે ધાન્ય તેની પાસેંથી લાવે અને પોતાના અજ્ઞાનથી મનમાં એમ જાણે જે મારે તો ઇલાપરિમાણથી અધિક ધાન્ય, ઘરમાં રાખવાનો ત્યાગ છે, અને એ ધાન્ય તો વીજાના ઘરમાં રહ્યું છે; એમાં મને શું દૂષણ છે? એવા મનમાં કુવિચાર કરે. અથવા પૂર્વે નિયમ લેવા વચતનો

काचो मण मरिमाण करी राख्योठे अने देशांतर गये थके त्यां पाका मणनी चाल होय, तो पण ते मणने काचा मण परमाणे गणी राखे. एवा जे कुविचार करे, ते प्रथम अतिचारठे.

१ बीजो क्षेत्रप्रमाणातिक्रम अतिचार. ते ए के जे, वास्तु परिमाण राख्युं होय, तेनाथी वधारे वास्तु आय, त्यारें बेहु घर नी वच्चेनी दिवाल होय ते तोडी पाडे ; अने ते बे घरनुं एक महोदुं घर करे. क्षेत्र, बगीचा, वाडी प्रमुख तोडी नाखीने महो टो बगीचो करे. तेमज क्षेत्र पण महोदुं करे ; अने मनमां एम विचारे के में जे परिमाण राख्युं ठे, ते तो अखंरु ठे. जे कारण माटे गणती तो एक अथवा बेनी राखी हती, ते गणती प्रमाणे तो बराबर राख्युं ठे अने महोदुं करवामां शो दोषठे ? गणती तो तेटलीने तेटलीज ठे. एम जे करे, ते बीजो अतिचार.

२ त्रीजो रूपुं अने सुवर्णप्रमाणातिक्रम अतिचार. ते एम के, इठा परिमाणथी ज्यारें वधारे आय, त्यारें पोतानी स्त्रीनां घरेणां प्रमुख जारे तोलनां बनावे, अथवा तेउनी निष्टायें करीने राखे. कोइ जाजन एटले वासण प्रमुख सोना रूपानां होय, ते पण तोलमां जारे घडावीने राखे, ते त्रीजो अतिचार.

४ चोथो कुपदपरिमाणातिक्रम अतिचार. ते एमके, त्रांबु, पीतल अने कांसा प्रमुखनां जाजन, अथवा बीजां राठरचीलां जे गणतीमां प्रथम राख्यां होय अने ज्यारें संपदा मली, त्यारें यद्यपि ते जाजन, गणतीमां तो प्रतिज्ञापरिमाणनी संख्यानांज राखे, पण तोलमां बमणा त्रमणा शेरनां बनावे. अने मनमां एम धारणा धारे के, मारुं व्रत तो अखंरु ठे. जाजननी गणती तो में जांगी नथी !! अथवा व्रत लेती वखतें काचो तोल राख्यो ठे, अने कोइ पर देशांतर गये थके त्यां पाका तोलनो व्यवहार ठे. हवे पोताना अज्ञानदोषथी विचारे के, काचा पाकानी शी चर्चा ठे ? अमारे तो सर्व जणशनो संम

ત, શેર અથવા મણના પ્રમાણથી છે. અમે કાંઈ શેર વધાશ્યો નથી. અથવા અમારી યાતરદારીને માટે પણ કોઈએ બનાવ્યો નથી. અમારે તો શેરથી પ્રતિજ્ઞા છે. કાચા પાકાનો અમે કાંઈ હિશાબ રાખતા નથી, એવું કરે. તે ચોથો અતિચાર જાણવો.

૫ પાંચમો દ્વિપદ ચતુષ્પદપરિમાણાતિક્રમ અતિચાર. તે એમ કે દાસ, દાસી, ઘોડા, ગાયો, વલદ અને બીજાં પણ ચોપદ પ્રમુખ જનાવરો પોતાના પ્રમાણથી અધિક થયાં જાણે, ત્યારે તેડને વેચી નાચે અથવા ગર્જગ્રહણ વિલંબથી કરાવે, ગણતીમાં છે તેમાંના વેચે, ત્યારે ગર્જગ્રહણ કરાવે અથવા જાડ કે પુત્રની નિષ્ઠાએ કરીને રાખે. એટલે પોતાના પરિમાણ માફક કહેવામાં રાખે. એવી કુટિલતા પોતાની અજ્ઞાનતાએ કરે, તે પ્રાણીને પાંચમો અતિચાર લાગે. એ પાંચે અતિચાર જાણવા, પણ આદરવા નહીં. પણ અહીંયાં ક્ષેત્ર, વાસ્તુ, ચતુષ્પદાદિક, કોઈ માગણા લેણામાં આવે, તે જ્યાં સુધી વેચાય નહીં ત્યાં સુધી અધિક રાખવાં પડે, તેનો આગાર.

॥ ઇતિ શ્રી દ્વાદશવ્રતવિવરણે પંચમ સ્થૂલપરિગ્રહપરિમાણવ્રતે પંક્તિ શ્રી ઉદ્યોતસાગરગણિના કૃતજાણા સંપૂર્ણા ॥ ૫ ॥

એટલે પાંચ અણુવ્રત થયાં ; હવે ત્રણ ગુણવ્રત લખે છે

॥ અથ ॥

॥ ષષ્ઠદિશિપરિમાણવ્રત પ્રારંભઃ ॥

॥ દોહા ॥

પ્રણમું ગણધર પદકમલ, ગૌતમ લલિધનિધાન ;

અવ ગુણવ્રત વિવરણ કહું, ષષ્ઠ દિશિપરિમાણ ॥ ૧ ॥

હવે ત્રણ, ગુણવ્રત કહે છે, તે ઠહું. સાતમું અને આઠમું. એ ત્રણને ગુણવ્રત કહીયે. તેમાં ઠઠા વ્રતમધ્યે દિશિનો વિચાર કહીશું, એ માટે એ વ્રતનું નામ દિક્ષપરિમાણ વ્રત છે, તે લખે છે. જે કારણ

માટે પૂર્વે જે પંચાણું વ્રત કહ્યાં, તેને એ ગુણકારી છે. એ ત્રણ વ્રત શ્રી પંચાણું વ્રતની પુષ્ટિ થાય છે એમાટે ગુણવ્રત કહેવાય છે. તે કેવી રીતે ? તોકે જ્યારે દિશિપરિમાણ કહ્યું, ત્યારે દિશિનિયમ ક્ષેત્રથી બાહર જે જીવ રહે, તેમને અન્નયદાન દીધું તો પહેલું પ્રાણાતિપાત વ્રત, તેની પુષ્ટિ થઈ. તથા એ ક્ષેત્રગત જીવોથી જૂઠું બોલવાનો ત્યાગ થયો, એટલે બીજું મૃષાવાદ વ્રત, તેની પણ પુષ્ટિ થઈ. તથા તે ક્ષેત્રની चीज, દીધા વિના લેવાનો ત્યાગ થયો, એટલે ત્રીજું વ્રત જે અદત્તાદાન, તેની પુષ્ટિ થઈ. તથા તે ક્ષેત્રગત સ્ત્રીથી કામ ઝોગાઝિલાષ મટયો, એટલે ચોથા બ્રહ્મચર્ય વ્રતની પુષ્ટિ થઈ, તથા તે ક્ષેત્રગત વસ્તુના ક્રયવિક્રયના નિષેધથી પરિગ્રહ મૂર્ખા કમી થઈ, એમાટે પાંચમા પરિગ્રહપરિમાણ વ્રતની પુષ્ટિ થઈ. તથા તે ક્ષેત્રના વ્યાપાર સંબંધી અઢાર પાપસ્થાનકનો ત્યાગ થયો. તે માટે એ વ્રત, પાંચે વ્રતને ગુણકારી છે. તેકારણમાટે એને ગુણ વ્રત કહે છે. ત્યાં દિક્પરિમાણ તે ચારે દિશિ, તથા ચાર વિદિશિ અને ઊર્ધ્વ તથા અધોદિક્પરિમાણ વ્રત છે. તે દિક્પરિમાણવ્રતના વેગેદ છે. એક વ્યવહારથી, અને બીજો નિશ્ચયથી.

૧ તેમાં એક વ્યવહારથી દિક્પરિમાણ. તે સ્વકાયાએ દિશિએ તથા વિદિશિયે જાવાનો અને માણસ મોકલવાનો તથા વ્યાપાર પ્રમુખ કરવાની ઇચ્છા તેનું પરિમાણ કરીને રાખે, તે વ્યવહાર દિક્પરિમાણ વ્રત છે.

૨ તથા બીજું નિશ્ચયથી દિક્પરિમાણવ્રત. તે જે ગતિગમન છે તે સર્વકર્મનો ધર્મ છે. કર્મવશે પડ્યો જીવ, ચારે ગતિમાં હેઠળ પડ્યો છે. પરાનુયાયી ચેતના થઈ ત્યારે જીવ, પરસ્વચ્છાવને અનુસરતો થયો, તેથી ગતિચ્રમણ કરે છે, પણ જીવ તો શુદ્ધ ચૈતન્યરૂપ અગતિસ્વચ્છાવવાનું છે તથા સ્થિર નિશ્ચલ સ્વચ્છાવવાનું છે; એવું શ્રી જિનવાણીના ઉપકારથી જાણ્યું ત્યારે ચેતના, શુદ્ધસ્વરૂપાનુયાયી થ

इ त्थारें पोतानुं अगति स्वरूप जाणीने सर्वक्षेत्रथी उदास रहे, एटले सर्वक्षेत्रसाथें अप्रतिबंधक जावें वरते; ते निश्चयदिशि व्रतते.

१ अहींयां दश दिशि परिमाणना वे जेद ठे. एक जलवटनो, अने बीजो स्थलवटनो. त्यां प्रथम जलमार्ग एटले वहाणमां वेशी जवुं अने स्थलमार्ग एटले खुशकीने मार्गें जवुं ते. तेमां जल मार्गें अमुक दिशियें फलाणावंदर सुधी जवुं, एम राखे. कारण के जलमार्गनी कोशगणती संख्यामां न आवे, तेथी बंदरनो नियम करी राखे. तेमां पण पवन तथा मेघ आंधी प्रमुखना तोफानमां वहाण क्यहांनुं क्यहां लेइ जइ नाखे, अने वली अजाण पणे झूल चूकथी अधिकवतासथी गणती, जे बंदरनी हती तेथी दूर बीजा बंदरमां लइ जइने नाखे. तो तेनो आगार ठे.

२ तथा बीजो स्थलमार्ग. ते स्थलमार्गें आपणे पोतें जे क्षेत्रें व्रत उचाख्यां होय त्यहांथी चारे दिशि, चारे विदिशि सुधी योजन, गाउ, कोश प्रमुख. एम जेटलुं जवानुं परिमाण कखुंठे, तेटली हद सुधी अमने जवानी जयणा ठे. तेमां पण चोर अथवा कोइ म्लेच्छा दि कना बंधनमां पडवाथी ते धारेला नियमथी अधिकगाउ, कोश उ पर लेइ जाय तो, तेनी पण जयणा. कारण के परवश पडवाथी नियम उपरांत जवानुं थइ जाय, तो तेनो दोष नथी. तथा ऊर्ध्व दिशि एंवार कोश जवानी जयणा. अधोदिशि एंआठ कोश सुधी जा वानी जयणा. तेमां पण उंचुं चढीने नीचें उतरवानुं थाय, ते गणती मां नहीं. तथा नियमक्षेत्रथी बाहेरनुं कोइक उलखाणवालानुं पत्र आवे, ते वांचवानो तथा फरी तेनो उत्तर लखवानो आगार. पण पोतानी तरफथी बिना कारणे पत्रादिक न लखुं. परदेशनी विकथा सांजलवानो आगार. कोइ लेहेणादिक महोटा प्रयोजने आजीविकाना जयथी हक लेवाने अर्थे आदमी प्रमुख तगादो क रवा माटे मोकलवो पडे, तेनो मने आगार. वली दिशि तथा विदिशिनुं

परिमाण, पांचशे पांचशे कोश प्रमुख जेटलुं राख्युंठे. हवे आगल कोइ पापना उदयथी तथा राजजयथी अथवा आजीविकाना जयथी जे गाम अथवा नगरमां वसता हता, ते नगरथी शो बशें कोश दूर जइ रहेवुं पडे; तो पण पूर्वक्षेत्र परिमाण जे राख्युं हतुं, तेज राखे, अने तेटलीज हदमां जइ रहे, पण ते परिमाणथी दूर जवुं नहीं. आगलथी जे पोताना निवासना गामथी आगार, राखी ली धो होयठे, त्याथी शो अथवा बशो कोश दूर जइ पोतानो निवास नवो कस्योठे, तो पण पूर्वे जे पांचशें कोशनी गणती जे गामथी राखी हती तेज राखे पण ठोडे नहीं. जे पूर्व प्रतिज्ञा करी होय तेज पावे. एवी विगतें करी ठहुं व्रत ठे. ए ठछा व्रतना पांच अतिचार ठे, ते लखियें ठैयें.

१ तेमा प्रथम, ऊर्ध्वदिक्षप्रमाणातिक्रम अतिचार. ते एम के, अनाज्ञोगथी बेसुरतिने लीधे तथा कोइ पण बीजा कारणथी प्रमाण करतां विशेष गमन करे, त्यारें तेने प्रथम अतिचार लागे.

२ एवीज रीतें बीजो अधो दिशिप्रमाण पूर्वरीतें अतिक्रमे, त्यारें तेने बीजो अतिचार लागे.

३ तेमज तिर्हि चारे दिशिविदिशिप्रमाणातिक्रम अतिचार ठे. ते ज्यारें अनाज्ञोगादिकें करी एना प्रमाणने अतिक्रमे, त्यारें ते त्रीजो अतिचार जाणवो. अहीयां अनाज्ञोगें पोतें दिशिप्रमाणातिक्रम करे अथवा नियमनो जंग थशे, एवा जयथी गुमास्ता प्रमुखने मोकळे, त्यारें त्रीजो अतिचार जाणवो.

४ हवे चोथो अतिचार. ते एमके, जे एक दिशियें शो योजन परिमाण राख्युंठे, अने एक दिशिएं पचाश योजन परिमाण राख्युंठे. तेमा कदाचित् कोइ दिशियें दोढशो योजन जवानुं काम पडे, त्यारें पचाश योजन बीजी दिशिएं जवाना परिमाणना हता, ते जे दिशिएं जवुं पडे, ते दिशिना योजन, परिमाणमां जेद

वी ले अने अज्ञाने करी एवुं विचारे के, शो योजन पूर्व दिशिना मोकला राख्यां हता, तेमां पचाश कोश दक्षिणदिशिना हता ते, आमां आज गणी लेउं. एटले दोढशोनी गणती थइ. अने आज ने दिवसें दक्षिण दिशि तरफ नहीं जाउं, मात्र एकज दिशे जइश. एमां मारुं व्रत पण नहीं जांगशे. एवा कुविकल्प करे, पण एक दिशिएं जवानुं काम पडवाथी त्यहांनुं त्यहां काम करे नहीं. जेटलो जे दिशिएं जवा आववनो नियम राख्यो होय, तेवीज प्रतिज्ञा न पाले, पण पोताना कार्यनी गरज पड्याथी उलट पालट करे अने एवी कुविकल्पना करे, ते वारें तेने चोथो अतिचार लागे.

५ पांचमो स्मृतिअंतर्ध्यानातिचारठे. ते एमके, दिक्परिमाण करी ने केटला एक दिवस वीत्या पठी ते विसरी जायके, में तो अमुक दिशिएं जवानुं शो योजन परिमाण राख्युं हतुं, अथवा ए अमुक दिशिनुं आटलुं राख्युं हतुं. एवा विस्मयमां जीव पडे अने तेणे करी दिशिपरिमाणमां ते कमवेश करे, अधिक न्यून करे अथवा नियम लइने कागल प्रमुखमां लखी राख्युं न होय अथवा बुद्धि विलास मंद पणे थयो, तेणे करी घणा दिवस वीत्या पठी चित्तनी त्रमत्ववृत्ति थइ जाय, त्यारें परिमाणनी बधारे के थोडी गणती करे. तेथी पांचमो अतिचार लागे. ए पांचे अतिचार जाणवा, पण आदरवा नहीं.

॥ इति श्री द्वादशव्रतविवरणे शष्टदिशिपरिमाणगुणव्रते पंक्ति श्रीज्योतसागरगणिना कृतज्ञाया संपूर्णा ॥ ६ ॥

॥ अथ ॥

॥ सप्तम जोगोपज्ञोगविरमणव्रत प्रारंभाः ॥

॥ दोहा ॥

अव सप्तमकी विधि रचौं, पाले नविजन लोग ;

यह है गुणव्रत दूसरा, नामे जोगोपज्ञोग ॥ १ ॥

હવે ઝોગોપઝોગ ગુણવ્રત બીજુંઠે, જે કારણે, એ વ્રત આદરવા થકી સચિત્ત ચીજનું ખાવાનું બોહે, અથવા પરિમાણ કરી રાખે. તથા જેમાં ઘણોજ આરંજ હોય તેવો વ્યાપાર ન કરે, એટલે જેમાં બહુ હિંસાદિક અવશ્ય કરવાં પડે, એવા વ્યાપારનો ત્યાગ કરે, અને અન્નદ્યનો પરિત્યાગ કરે. એટલા નિયમ, આ વ્રતમા લીધા જાય છે. તે માટે એ વ્રત, પહેલાં પાંચે વ્રતને સફલ કરનારુંઠે અને એ માટે એને ગુણવ્રત કહીયે. હવે એ વ્રતની શૈલી સર્વ લખેઠે, તેમાં ઝોગોપઝોગવ્રતના બે જોડેઠે. એક વ્યવહારથી, અને બીજો નિશ્ચયથી,

૧ તેમાં પ્રથમ વ્યવહારથી તે જ્ઞદ્ય અન્નદ્યની સમજણ પામીને તથા બીજી આશ્રવ સંવરની સમજણ પામીને, ખાનપાનાદિક જે ઇન્દ્રિયસુખનાં કારણઠે, તેમાં શક્તિ પ્રમાણે બહુ આરંજ ત્યાગીને અદ્વપારંજી થાય. તે વ્યવહારઝોગોપઝોગ વિરમણ વ્રત કહીયે.

૨ તથા બીજો નિશ્ચયથી, તે એમકે, જે શ્રીજિનવાણી સાંજલી વસ્તુતત્ત્વનું સ્વરૂપ પામીને વિચારે, જે જગત્માં પરવસ્તુ લેઈને ખાવી, તે હરામ કહીં. જે પારકી ચીજ ખાય, તે હરામખોર કહેવાય. તે માટે જે નેકીવાલા લોકો ઠે, તે પોતાના હક્કને ડલે અને તે રીતે ચાલે. પણ પારકી ચીજ ગ્રહણ કરવા માટે સ્વપ્નમાં પણ ઇચ્છા ન રાખે. એમ હું પણ શુદ્ધચૈતન્ય જ્ઞાવ ધારી, અને પરમ સત્પુરુષની જાતિ થઈને, જે વસ્તુ સહે, પડે, અને જતી પણ રહે; એવા પર પુજલના પર્યાય ઠે, જગત્ની જે જૂઠ ઠે તેવા પદાર્થોનો ઝોગ મને હરામઠે. પરવસ્તુનો ઝોગ કરવાથી યશ નથી, અને સામર્થ્ય પણ નથી, એવું વિચારી પરજ્ઞાવનો પરિત્યાગ કરું, તેણે કરી સ્વગુણવૃદ્ધિ થાય, એવી સમજણ પામીને પોતાના આત્માને જગાડીને સ્વરૂપાનંદી કરે, ચેતનવિલાસ અનુજવે. તે નિશ્ચય ઝોગોપઝોગવિરમણવ્રત કહીયે. અથવા ઝોગ શબ્દનો અર્થ લેલી લખેઠે.

સાતમા વ્રતના બે જોડેઠે. એક ઝોગ, અને બીજો ઉપઝોગ,

તે કર્મ વ્યાપારાદિ ક્રિયારૂપ એમ છે, ત્યાં જોગના વલી વે જોદ છે. એક ઉપજોગ, અને બીજો પરિજોગ, તેમાં જે ચીજ એકજ વાર જોગમાં આવે. જેમ આહાર, પુષ્પ અને વિલેપનાદિક, તે ઉપ જોગ. અને પરિજોગ એટલે જે વારંવાર જોગમાં આવે તે, જેમ જવન, વસ્ત્ર, સ્ત્રીપ્રમુખ તથા કર્મથી એમઠે એના જોદ ઘણાઠે, તે આગલ લેખશું, હવે એક, એ જોગોપજોગ તે જોજન વસ્ત્ર સ્ત્રીયાદિકથી તથા બીજો, કર્મ વ્યાપાર ક્રિયાથી. તેમાં પ્રથમ જોજનાદિકથી કહેઠે.

ત્યાં આવકને ઉત્સર્ગમાર્ગે નિરવધ્ય આહાર લેવો, તેની શક્તિ ન હોય તો સચિત્ત વસ્તુનું પરિહારી થવું, કદાપિ તે પણ ન થાય તો સચિત્ત વસ્તુનું પરિમાણ કરી લેવું. અને વાવીશ અન્નદ્ય, વત્રીશ અન્ન તકાય પ્રમુખ ધુર્ગતિના હેતુ જાણી, અવશ્ય ત્યાગ કરવા. એમાં પણ પૂરી શક્તિ ન હોય તો, પોતાના મંદવીર્યનો પશ્ચાત્તાપ કરીને પરિમાણ કરી લેવું. તેમાં પ્રથમ વાવીશ અન્નદ્યનાં નામ લેખેઠે.

૧ વડની પીપુ, ૨ પીંપલાની પીપુ, પારસ પીંપલીની પીપુ, તથા ૩ પ્લક્ષ એ પણ પીંપલની જાતિવિશેષઠે, ૪ ઝંવરની, પીપુ, ૫ અને કાલુંવરની પીપુ, એ પાંચે વૃક્ષનાં ફલ અન્નદ્ય છે, એ પાંચે ફલમાં મરકી સરખા મરકી જીવ છે. આકારથી તે જીવ, સર્વ સરખા થાય છે. એ માટે એ પાંચે ફલ અન્નદ્ય છે. વલી ૬ મધ, ૭ મદિરા, ૮ માંસ અને એ માખણ, એ ચાર વસ્તુઝં જીવો એ વસ્તુઝંનો રંગઠે તેવાજ રંગના તેમાં નિરંતર અસંખ્ય જીવો ઉપજે છે. વલી એ ચારે વસ્તુઝં મહા વિગયઠે. એ જદ્દાણ કરવાથી ઘણોજ વિગાડ કરે, કા માદિક દોષોને વધારે. પ્રથમ તો એ વસ્તુઝં હિંસા કષ્ટા વિના થતી નથી, અને પઠી પણ ચેતનાને વગાડે, એ માટે એ વસ્તુઝં અન્નદ્યઠે. વલી પુરાણાદિક વૈષ્ણવમાર્ગમાં તથા કુરાણાદિક મ્લેષશાસ્ત્રમાં પણ મદિરા, મધુ, માંસના ઘણા દોષ કહ્યાઠે, એ માટે એ ચીજો તો, સ્વપરદર્શનમાં પણ ત્યાગ કરવાની કહીઠે. વલી જાંગ પ્રમુખ લે

वांथी ते चेतनाने बिगाडे, माटे एने पण अन्नद्वय वस्तुमां गणवी. एमां पण शरदी रहेते, ते कारणे एनाथी त्रसकाय जीवोनी घणी उत्पत्ति थाय, माटे एनो पण त्याग करवो.

१० तथा हिमना कांकरा एटले बरफ, ते पण अन्नद्वयते. कारण के, एमां अप्कायना असंख्य जीवते. खाधाथी ते चेतनाने मंद करे. शरदी करे. वली ए चीज खावानी कांइ जरूर पण नथी. ए बहु आरंजिक ठतां स्वादिष्ट पण नथी. ए बलादिकनी वृद्धिकारक पण नथी, अने वली श्री सर्वज्ञ परमेश्वरें पण प्रतिषेध कस्योते. एमां प्रसंगदोष तथा संगदोष घणाते, ए माटे ए पण अन्नद्वयते.

११ तथा विष जे अफीण प्रमुख चीज. ते अन्नद्वयते. जे कारणे अफीणादिक विषवस्तु खावाथी पेटना जे कृमि गंमोलादिक जीवते ते सहु मरी जाय. वली चेतना मुंजाय, अने ए चीजनी खावानी देव पडी, ते बूटे नहीं. महोताद एटले मिजाज वधे. वख तें वखत जो ए विषवस्तु, खावा माटे न मले तो घणो क्रोध उप जे; शरीर शिथिल थाय. वली अमली माणसने व्रत करवानुं डु णकर थाय, अने सारो स्वप्नाव होय ते बदलाशने नठारो थाय. ज्यारें अमल करे, त्यारे एक रंग होय, अने फरी उतरे त्यारें वली कांइ उर तरहेनो मिजाज थाय. अने स्ववशपणुं ढोडीने, परवश पडवुं थाय. वली ए चीज खावामां पण बहुज बेस्वादते. तथा अफीणादिक विषवस्तुने खावावालो, ज्याहां वढीनीति अने लघुनीति करे, ते क्षेत्रमां त्रस तथा स्थावर जीवनी हिंसा थाय. ज्यां सुधी पेशावनी शरदी जाय, त्यां सुधी पृथ्वीकाय प्रसुखना जीव एना गंधथी मरी जाय. ए माटे ए पण अन्नद्वयमां गणायते. सोमल, वल्ल नाग, हरताल प्रमुख जे विषचीज ते पण एमांज गणवामां आवे.

१२ वली जे मेघना करा एटले रोयडा, ते काचो गर्ज मेघनो गले, तेना कराना कटका पृथ्वी उपर गलेते, तेपण अशुरू ड्रव्यते,

एमां पण वरफना जेवो महा दोषठे. जिनआज्ञा विरुद्धे. ए माटे ए करा पण अन्नदयठे.

१३ तथा खडी माटी, पृथ्वीमां बहुजातिनी थायठे, ते अन्न दयठे. कारण ए माटीमां पण असंख्य जीवठे. वली ए चीज खा वार्थी पेटमां घणा जीवोनी उत्पत्ति थाय, तेमज पांशुरोग, आम वात, कवजीयत, पित्त, पथरि प्रमुख घणा रोग थाय, घणी मा टी खाय, तेना मुखनो चेहेरो पीलो थइ जाय, मुखनी सुरखी ए टले तेजी जती रहे, कोइ जातनी माटीमां मिनक प्रमुख जीव नी योनिठे, त्यां शरदी पामीने जीव सूक्ष्म उपजता होय एवामां तें माटी नक्षण करे तो पंचेंद्रिय जीवनी पण हिंसा थइ जाय. माटी खावानुं जिनाज्ञा विरुद्धे, ए माटे ए अन्नदयठे.

१४ तथा रात्रिजोजन तो प्रत्यक्ष दोषनिधानठे, अने आ लोक तथा परलोकने विषे ए दुःख हेतुठे रात्रीना चारे आहार अ न्नदयठे, जे कारण माटे रात्रीजोजनमां जेवो आहार होय, तेवा रंगना तेमां तमस्काय जीवो उपजे. वली आश्रित जीव संपातिम तेमां घणा आवी मले. रात्रीजोजन करवार्थी तेमां कांइ जेलसेल होय, तेनी खवर न पडे तथा प्रसंगदोष पण घणा लागे केमके जो रात्रीयें जोजन करवानी देव होय तो, नित्य रात्रें रसोइ करवी पडे, त्यहां अग्निना योगें जीवोनो संहार थाय, श्रावकना कुलनो आचार पले नहीं, सूक्ष्म त्रस जीवो नजरें न आवे अने जो नजरें आवे तो पण यत्न न थाय. वली रसोइ करतां जे अग्नि वले त्य हां पासेंनी ठत तथा दीवाल प्रमुखमां आश्रित जीवो रात्रीने वि पे जे बहु वेठा होय, ते सर्व तापना योगें व्याकुल थवार्थी अग्निमां जइ पडे तथा पतंग प्रमुख जीवो चक्षु इंद्रियना विषयें व्याकुल थइने अग्निमां जंपापात करी वली मरे. ठत के उपरमां रात्रीने विषे सर्प, घरोली करोलीया, मठर प्रमुख घणा जीव वसता हो

ય, એવામાં તાપ લાગે તેણે કરી તે સર્પાદિક જીવો વ્યાકુલ થઈ મુખમાંથી ગરલ નાખે, તે ગરલ કદાપિ જોજનમાં પડે અને તે જોજન અજાણતાં શ્વાધામાં આવે એટલે આત્માનો ઘાત થાય. વલી જે જોજન, દિવસેં રાંધી કરીને રાખી મૂક્યું હોય, તે પણ રાત્રે ન ખાવું, કારણ એમાં પણ ચીટી પ્રમુખ જીવ ચઢે; તેની શ્વર રાત્રીમાં ન પડે. તે જીવવાલું જોજન શ્વાધામાં આવે ત્યારેં બુદ્ધિનો નાશ થાય, એવું શાસ્ત્ર મધ્યેં પણ કહ્યું છે “ મેઘાં પિપીલિકા હંતિ ” એ માટે રાત્રીયેં જોજન કરવું નિષેધ કહ્યું છે. વલી વાસણ મેલતાં પણ રાત્રીયેં કોઈ જીવની રક્ષા પલે નહીં. વલી રાત્રીયેં જોજન કરવાવાલા, પરજવેં ઉલૂક, મંજાર, મૂષક, સર્પ, વાગુલ, ચામાચેડીયા પ્રમુખનો જીવ પામે. ધર્મ ડુર્લભ પામે, અને પોતે રાત્રીજોજન કરે તો તેના પુત્ર પૌત્રાદિક પણ એજ ઢંગેં પડે. તે પણ તેવીજ કુચાલચાલેં ચાલે. ઇથી અશુદ્ધ પરંપરા ચાલી જાય. અને જો પોતેં પ્રથમથીજ સારી ચાલેં ચાલે તો, એટલે રાત્રીજોજન ન કરે તો, પાઠલા પણ સુચાલેં ચાલે. રાત્રીજોજન માં પ્રત્યક્ષ જીવહિંસાઠે તે જોડને અન્યદર્શનીના જલ વીજલ આગલ ધર્મ પામ્યા હતા, એ જિનાઝા વિરુદ્ધ રાત્રીજોજન છે. ને મુનિ પણ પંચમહાવ્રતતુલ્ય ઢાંડું રાત્રીજોજન ત્યાગ વ્રત ઉચરાવે છે. એ માટે રાત્રીજોજન સર્વથા ત્યાજ્ય છે અને અજન્ય છે.

૧૫ તથા બહુબીજ તે જેમાં ગર્જ થોડો અને બીજ ઘણાં હોય તે તુષ્ઠફલ કહીયેં. રીંગણ, વનસ્પતિજાતિવિશેષ, પટોલ, શ્વસશ્વસ, પંપોટા પ્રમુખ એ ફલોમાં જેટલાં બીજ તેટલા જીવો છે. જે મ નવટાંક જર તિલમાં, તેરશેં જીવોઠે તો શ્વસશ્વસમાં તો એનાથી કેટલાએક ગુણા વધારા હોયઠે એ માટે ખાવું થોડું ને જીવઘાત ઘણોજ થાય, એનાથી કાંઈ ઉદરવૃત્તિ તો થાય નહીં, તેમજ રીંગણા પ્રમુખ બહુ બીજવાલી ચીજ, શ્વાય તો તે પિત્તાદિક રોગની હેતુ છે.

વલી એવી ચીજો ખાવી તે જિનાઝા વિરુદ્ધ છે. એમાટે અન્નદ્યતે.

૧૬ તેમજ આચાર ઇટલે બોલાનું અથાણું જે જ્ઞાતજ્ઞાતનું થાય છે જેમકે, આંબલીનું, પામલનું, લીંબુનું, કેરીનું, કેરડાનું, કિરમદાનું, આંબલીનું, કાકડી પ્રમુખનું અને આણું નીલી હલદર, જમી કંદ, ગરમર ઇત્યાદિનું અથાણું અથવા રાશ્તું ત્રણ દિવસ ઉપરાંત અન્નદ્યતે છે. એ સર્વ અથાણાં તુઢતે, ત્રસ જીવોની ખાણતે. વીલાં પ્રમુખ તો પ્રથમથીજ અન્નદ્યતે છે, તો તેનું ફરી અથાણું તો થાયજ કેમ ? વિપ તો હતું ને પઠી વલી તેમાં જેર મેલવીને તેને વધાણું ઇટલે તેનું કેવુંજ શું ? ચોથે દિવસે એમાં નિયમા વૈદ્રિય જીવ ઉપજે, અને જો એઠે હાથે સ્પર્શ કરે તો પંચેદ્રિય જીવ પણ ઉપજે. અન્યદર્શનીર્જના શાસ્ત્રમાં પણ અથાણું, નરકદ્વારતુલ્ય ગણ્યું છે. એ માટે એ પણ સર્વથા અન્નદ્યતે.

૧૭ તથા વિદલ જે ઘોલવડાં તે અન્નદ્યતે, જે કારણે તે વડાં દાલનાં થાય. તે વિદલ ધાન્ય જે કલાઈ, ટૂટ, વોડા, મગ, મઠ, તુવર પ્રમુખનાં થાય. એ વડાં જ્યારેં કાચું ગોરસ જે દહિં મઠો, એમાં નાચે ત્યારેં તે ખાવાં અન્નદ્યતે. જે કારણ માટે વિદલમાં દહિં મઠાના સંયોગ માત્રેં તત્કાલ વૈદ્રિય જીવ ઉપજે. માટે જે કોઈ ચીજ વિદલની હોય, તે મઠાની સાથેં મલે તો તે અન્નદ્યતે. જે અનાજની નીરસ દાલ હોય, અને જેમાં ચીકણાસ ન હોય તે વિદલ જાણવું. પણ રાઈ અને શરશવ પ્રમુખ તેમાંની જે દાલ હોય તેમાં વિદલ દોષ નથી. કારણ, તેમાં ચીકણાશતે. અહીંયાં ઠાશ પ્રમુખ ગરમ કરી વિદલમાં મેલવે, તો દોષ નથી. તથા ડુધ પણ જો ડું ન કણું હોય તો વિદલની ચીજ સાથેં ખાવું અયુક્ત છે. કારણ, તેમાં વૈદ્રિય જીવની ઉત્પત્તિ થાય. એ માટે વિદલને કાચા ગોરસની સાથેં ખાવું તે અન્નદ્યતે.

૧૮ તથા વેંગણ જાતિ અન્નદ્યતે. કારણકે, વેંગણમાં વધુ લી

જઠે. તથા એના બીજમાં સૂક્ષ્મ ત્રસ જીવ રહેઠે. વલી એ વેંગણ કામ સંજ્ઞાને વધારે. નિદ્રાને વધારે. મતિ ધીઠી કરે. એ દ્રવ્ય, અતિ અશુદ્ધે. એ વેંગણની જાતિ સર્વ પણ એવીજ અજ્ઞદ્ય જાણવી, બીજી લીલોતરી પ્રમુખ તો સુકી કરીને પણ ખાવાની આજ્ઞાઠે. અને એ ને તો સુકાં કરી ખાવાનો પણ નિષેધઠે. એ માટે એ અજ્ઞદ્યઠે.

૧૯ તથા અજાણ્યું ફલ, તે પણ અજ્ઞદ્યઠે. જે કારણ માટે અજાણ્યું ફલઠે. તેની તરેહ, ગુણ, દોષની માલમ નથી. તો તે કેમ खाधुं જાય ? કદાચિત્ વિષફલ હોય, તો આત્મઘાત થાય. વ્યગ્ર ચેતના થાય, એ માટે અજાણ્યું ફલ અજ્ઞદ્યઠે.

૨૦ તથા તુષ્ઠફલ એટલે વનબોર, જેને ચણીબોર કહેઠે. તે તથા પીલૂડાં, પીચૂ પ્રમુખ તથા અત્યંત કોમલ ફલ, ફલી, તે પણ અજ્ઞદ્યઠે. જે કારણે એવી જીજ ઘણી खाए તો પણ તેણે કરી તૃપ્તિ થાય નહીં. વલી પઠીથી ઘણા દોષો લાગે અને જે ફલ खाइને તેની ગોટલી જ્યાં નાખે, તે જગ્યાએ તે ગોટલીમાં સંમૂર્ઘિમ પંચેન્દ્રિય જીવ અસંખ્ય ઉપજે. વલી ઘણાં તુષ્ઠફલ જે खाय, તેને સઘ્ય એટલે થોડાજ વચ્ચતમાં રોગોત્પત્તિ થાય એ માટે એવા તુષ્ઠ ફલફલાદિ અજ્ઞદ્યઠે.

૨૧ તથા ચલિતરસ પણ અજ્ઞદ્યઠે. જે ચીજનો કાલ પૂરો થયો, સ્વાદ બદલ્યો, તેની મર્યાદા પૂર્ણ થઈ તે ચલિતરસ કહીયે. કોહ્યું, સહ્યું અન્ન, બીજું વાસી રોટલી, સીરો, કચોરી, તરકારી, ચિચડી, વડાં, નરમ પૂરી ઇત્યાદિક અનેક રસોઈ, જેમાં પાણીની સરસાઈ રહી હોયઠે, તે ચીજ વચ્ચે એકરાત વ્યતીત થયે વાશી થઈ એટલે તે અજ્ઞદ્યઠે. તથા મિઠાઈ વર્ષાકાલમાં સારી ઉત્તમ પ્રકારની બેશબની હોય તો, ઉત્કૃષ્ટ પંદર દિવસ સુધી જ્ઞદ્યઠે, પઠી અજ્ઞદ્યઠે. અને જો તેનો વર્ણ, ગંધ, સીતાવી વદલાઈ ગઈ તો કાલ પરિમાણ પહેલાં પણ અજ્ઞદ્યઠે. તથા ઉષ્ણકાલમાં મિઠાઈનો કા

લ વીશ દિવસનોઠે ઉપરાંત અન્નદ્યઠે. તથા શીતકાલમાં એક માસ કાલ ઉપરાંત અન્નદ્યઠે. તથા દહિં, શોલ પહોર પઠી અન્ન દ્યઠે. પણ એકરાત વીતેલી ન્નદ્ય જાણવી. તેમજ મઠાનો કાલ પણ એ પ્રમાણેજ જાણવો. એ રીતેં જેટલો જેટલો જે જે વસ્તુનો કાલ શાસ્ત્રમાં કહ્યોઠે, તેટલો તેટલો કાલ પૂરો થયા પઠી, તે चीज च दितरस થાય; એ માટે અન્નદ્યઠે, જે માટે ચલિત થાય, ત્યારેં અસંખ્ય વૈદ્યિય જીવ તેમાં ઉપજેઠે. એ માટે એ ચલિતરસનો ત્યાગ કહ્યોઠે.

તથા વત્રીશ અનંતકાય પણ અન્નદ્યઠે. જે કારણે, સોફની આળી ઉપર જેટલું કંદ મૂલ રહે, એટલામાં પણ અનંત જીવો ઠે. તે સહુ સૂક્ષ્મ, વાદર, પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ, એ સૂક્ષ્મ વાદરના જોદેં કરી આઠ પ્રકાર થયા અને નવમું, પ્રત્યેક વનસ્પતિ એ નવ જાતિના સર્વ જીવોથી પણ અનંત ગુણા જીવ, સોફના અગ્રમા ગમાં કંદની જેટલી જગ્યાઠે તેટલી જગ્યામાં એટલાં જીવોઠે. એ માટે સર્વ અનંતકાય અન્નદ્યઠે ॥૨૨॥ ઇતિ વાવીશ અન્નદ્ય વિવરણં ॥

હવે વત્રીશ અનંતકાયની જાતિ લખેઠે. ૧ જે ચૂમિમધ્યેં કંદ થાય, એવી સહુ કંદજાતિ, અનંતકાય જાણવી. ૨ સૂરણ કંદ તે જ મીકંદ કેવાયઠે, ૩ વજ્રકંદ, ૪ લીલી હલદર, ૫ નીલુ આહું કંદ, ૬ લીલો કચૂરો, ૭ સતાવરી વેલી ઔષધિ, ૮ વિરાલી લતા વિશેષ સોફાલી, ૯ કુઆંર, ૧૦ થોહરી કંદ જે સીજ તથા લંકા સીજની જાતિ ૧૧ ગિલો એટલે ગુલવેલ, ૧૨ લસણ, ૧૩ વંસ કરેલા એટલે વંસ સંવંધીની કારેલી, ૧૪ ગાજર, ૧૫ લૂણી એટલે સાજી વૃક્ષ, ૧૬ લોઢીપદ્મનીકંદ, ૧૭ ગરમર કઢદેશમાં પ્રસિદ્ધ, ૧૮ કિસલય કોમલ પાંદડાં જે નવાં ઊગતાં સર્વે ગુઠાનાં પાંદડાં, તથા સર્વ વનસ્પતિના જે ઊગતી વચ્ચતના અંકૂર હોય. એ સહુ અનંત કાયઠે. એટલે સર્વ વનસ્પતિનાં ઊગતાં પાંદડાં, અને ઊગતા અંકૂર, પ્રથમ અનંતકાય હોય, પઠી જ્યારેં મહોટાં થાય, ત્યારેં કોફ

પ્રત્યેક વનસ્પતિ થાય અને કોઈ અનંત કાયપણે પણ રહે, ૧૯
 સ્ત્રીસૂત્રાકંદ કસેરુ અનંતકાય, ૨૦ યેગ તે યેગીની ઝાઝી, મો
 થની જાતિ, ૨૧ હરિમોથ, ઇટલે લીલી મોથ, ૨૨ લૂણવૃક્ષની ઠા
 લ, ૨૩ ચિલોડા કંદ વિશેષ, જેને ટીંમોરું કહેહે, ૨૪ અમૃતવેલી,
 ૨૫ મૂલાની પાડ પ્રસિદ્ધ, ૨૬ ઝૂમિરુહા તે ઝૂમિફોડા કહીયું,
 ઠાકાર દેશઝાણાં સાપનું બેસવું, ૨૭ વઘૂલાની ઝાઝી, ૨૮ વ
 રુહાર પ્રસિદ્ધ વિદલ ધાન્ય, જેને અંકૂર આવ્યા હોય તે, ૨૯ સુઅર
 વૃક્ષી જે રોહિમાં મહોટી સીમ જેવી થાયહે, ૩૦ પલ્લંકાની ઝાઝી
 શાક વિશેષ, ૩૧ કોમલ આંબલી જ્યાં સુધી માંહે બીજ સંક્રમે ન
 હીં, ત્યાં સુધી અનંતકાય જાણવી, ૩૨ આલુકંદ તે રતાલુ,
 પિંચાલુવિશેષ એ પ્રમાણે વત્રીશ અનંત કાય જાતિનાં સામાન્ય
 નામહે તે કહ્યાં અને વિશેષ નામ તો અનેકહે. તે એમ જે, કોઈ
 વનસ્પતિ તો પંચાંગ અનંત કાયહે, કોઈ વનસ્પતિનાં મૂલ અનંત
 કાયહે, કોઈ વનસ્પતિનાં પત્ર અનંત કાયહે, કોઈનાં ફૂલ અનંત
 કાયહે, કોઈની ઠાલ અનંત કાયહે, કોઈનું કાષ્ઠ અનંત કાયહે,
 એમ કોઈનું એક અંગ અનંત કાયહે, કોઈનાં બે અંગ અનંત કા
 યહે, કોઈનાં ત્રણ અંગ અનંત કાયહે, કોઈનાં ચાર અંગ અનંત
 કાયહે, કોઈનાં પાંચે અંગ અનંત કાયહે.

હવે અનંતકાયનાં લક્ષણ લખેહે. જેણે કરી અનંત કાય ઝલ
 શાઈ જાય, તે લખેહે. જે વનસ્પતિનાં પત્ર, ફલ, ફૂલ પ્રમુખની
 શિરા ઇટલે નસ તે માલમ ન પડે ગુપ્ત હોય, જેના સંધિની મા
 લમ ન પડે, જેની ગાંઠ પણ ગુપ્ત હોય, જે ઝાંગી થકી બરોબર ઝાંગે,
 જે ઢેચા પઢી ફરી ઝગે, જેમાં પાંદડાં મહોટાં ગુજ સરખાં હોય,
 સચિક્કણ હોય અને જેમાં ઘણાં ફલ, પાંદડાં પ્રમુખ કોમલ હોય, તે
 સર્વ લક્ષણ, અનંત કાયનાંહે. એ વત્રીશ અનંત કાયનાં નામ કહ્યાં.

અહીંયાં અજ્ઞદ્યવસ્તુર્તમાં અફીણ, ઝાંગ પ્રમુખનો જો પ્રથમથી

खावानो चाल होय, जेना बिना चाले नहीं, ते खावा बूट राखे, तेनी जयणा. रात्रीजोजन. मासमध्ये चार अथवा पांच अथवा दश, तिथिना दिवस टाळे. अथवा जेवी शक्ति होय, ते प्रमाणे राखे के एटला दिवसें रात्रीयें आहार करवानी जयणा. उपरांत निषेध. बीजा दिवसोएं त्रिविहार, पुविहार करुं अथवा चोविहार करुं अने बीजी पण अन्नद्वय वस्तु, जे उंशड वेशडमां कोइ दिवसें खावामां आवे, तेनी जयणा. अने वत्रीश अनंतकाय निषेध करे, परंतु रोगादिक कारणें औषधमां लेवानी जयणा तथा अजाण पणे कोइ द्रव्यमां जल्यां थकां आवे तेनी जयणा ठे.

हवे चउद नियमनुं विवरण लखे ठे ॥ गाथा ॥ सचित्त द्रव्य विगड, वाणह तंबोल बड कुसुमेसु ॥ बाहण सयण विलेवण, वं जं दिसि न्हाण नत्तेसु ॥ १ ॥

अर्थः—श्रावकें यावत जीव, पंचाणुं व्रतमां इठा परिमाणमां को इ आगली अनेक तरेहनी कर्म परिणतिनी संभावनायें करीने, पोता ना निर्वाह समर्थनो उदय अति दुस्तर विचारीने घणी वस्तुजनुं परिमाण राख्युं होय, तेमांथी फरी नित्यनो आश्रव निवारणने माटे संक्षेप करवाने अर्थें चौद नियमनी दिनप्रत्ये धारणा राखे, ते कहेठे.

१ त्याहां प्रथम सचित्त परिमाणमां मुख्यवृत्तिथी तो श्रावकने सचित्तनो त्याग करवो जोइए, जे कारण माटे अचित्त वस्तुना आहारमां चार गुणठे. प्रथम तो प्रासुक जलादिक पीथाथी बीजा सर्व सचित्तनो त्याग थयो. ज्यां सुधी अचित्त थयो नथी, त्यां सुधी मुखमां प्रक्षेप न करे. बीजो गुण ए के रसनेंद्रियनुं जीतवुं थयुं. गमे तेवो स्वाद सचित्त वस्तुमां होय, तो पण खाय नहीं. केटलीक चीज तो रांध्या विनानी पण स्वादिष्ट लागेठे. परंतु सचित्तत्यागें करी, ते सर्वनो त्याग थयो. त्रीजो गुण ए के अचित्त जलादिक पीधे थके कामचेष्टानी शांति थाय. घडी घडी उपयोगमां जीव

રહે કે, રહે સચિત્ત વસ્તુ યાવામાં આવી જાય. ચોથો ગુણ એ કે, જેટલું જલાદિ દ્રવ્ય અચિત્ત કહ્યું હોય, તેનાથી જેટલા જીવોની વિરાધના થઈ, તેટલી બંધકજાવેં ચેતના થઈ એટલામાંજ ચેતના રહી, પણ વધી પ્રતિક્ષણે તે વસ્તુમાં અસંખ્ય અનંત જીવોની ઉત્પત્તિ થાય, તેનાથી વિરોધિજાવ મટયો. ઇત્યાદિક બીજા પણ ઘણા ગુણો; માટે તે કેટલા લખીયેં ?

જે અચિત્ત કરવામાં ઠકાયની વિરાધના થાય, એ માટે એક જ કાયની વિરાધના સારી. એમ કહી ને જે સચિત્તનો ત્યાગ નહીં કરે, તે જિનશાસનનું રહસ્ય નથી પામ્યો. જે સચિત્ત પરિહારમાં આત્મદમનતા, ઉત્સુક્યનિવારણતા અને મંદવિષયકષાયપરિણતિ પ્રમુખ અનેક ગુણ થાય છે, તે નથી જાણ્યા એટલુંજ નહીં, પરંતુ જેણે કરી સ્વદયા ઘણી થાય છે તે ગુણ તેણે ન જાણ્યા; એ માટે સચિત્તત્યાગમાં ઘણો લાજ છે. એવું આગમમાં ઘણું સૂક્ષ્મ રહસ્ય છે. તે કોઈ પણ ઠગ્ગસ્થ જીવથી આગમનો પાર પામવો વધુ મુશ્કેલ છે. જો હઠ ઢોડી કરીને વધુ બુદ્ધિનો સ્વરચ કરે, તો કાંઈક રહસ્ય પામે, એ માટે બાહ્ય અટ્પમતિની કુયુક્તિ સાંજલીને મુંજાવું નહીં. જૈનશૈલી અતિ ગંજીર છે; એ માટે મુખ્યપણે સર્વ સચિત્તપરિહારીજ થવું; અને તેમ નહીં બની શકે તો સચિત્તનું પરિમાણ કરી લેવું કે, આટલા સચિત્તની મને ટૂટ છે. ઇતિ સચિત્ત નિયમ પ્રથમ :

૨ બીજો દ્રવ્યનિયમ. તેમાં ધાતુમય શિલાકાપાત્ર પ્રમુખ તથા પોતાની અંગુલિ પ્રમુખ વિના જે મુખમાં યાવે, તેને દ્રવ્ય કહીએ. “પરિણામાંતરાપન્નં દ્રવ્યમુચ્યતે” એ લક્ષણ દ્રવ્યનું છે. ત્યાં હાં સ્વીચડી, મોદક, વડાં અને પાપડ પ્રમુખ વસ્તુ, ઘણાં દ્રવ્ય નિષ્પન્ન છે તો પણ પરિણામાંતરથી એક દ્રવ્ય કહીયેં. ઘણાં દ્રવ્ય વિના એક દ્રવ્ય નિષ્પન્ન છે. તો પણ ઘડની રોટલી, તથા વાટી, ઘુઘરી, પોલી, ઢોકલાં પ્રમુખ એ સર્વ, જિન્ન દ્રવ્ય કહીએ. જે કારણ

માટે નામાંતર, સ્વાદાંતર અને રૂપાંતર તથા પરિણામાંતરથી ડ્ર વ્યાંતર થાયઢે. અથવા અહીંયાં કોઈ આચાર્ય, બીજી રીતેં પણ ડ્રવ્યવિવક્તા કહેઢે; પરંતુ બહુ વૃદ્ધપરંપરાસંમત એહજ ઢે એ મા ટે ડ્રવ્યપરિમાણ રાખે કે, આટલાં ડ્રવ્ય, આજના દિવસમાં હું ખાઈશ. એ ડ્રવ્ય નિયમ બીજો જાણવો.

૩ ત્રીજો વિગયનિયમ. તેમાં દશ વિગયઢે, તેમાં ચાર મહા વિગય ઢે, એક મધુ, ૧ માંસ, ૨ માંખણ, ૩ મદિરા, ૪ એ ચારનો તો બાવીશ અન્નદ્યમાં ત્યાગ કસ્યોજ ઢે બાકી ઠ વિગય ઢે; તે ઞદ્યઢે. દૂધ, ૧ દહીં, ૨ ઘૃત, ૩ તેલ, ૪ ગોલ, ૫ અને સર્વ મિ ષ્ઠ પકવાન, ૬ એ ઠએ વિગયમાંથી એક, બે, ત્રણ ઢોઢે, બીજાની જયણા રાખે. એના નિવિઆતા, પાંચ પાંચ જાતિના એક એક વિગયના કહ્યાઢે. જ્યારેં વિગય ત્યાગ કસ્યા, ત્યારેં તે નીવિઆતા પણ ત્યાગ કરવા જોઈયેં. અને જો ન ઠોડયા જાય તો, તેજ વ ખત ધારી લે કે મને વિગયનોજ ત્યાગઢે પણ નીવિઆતાની જયણા ઢે. ઇતિ વિગયનિયમ તૃતીયઃ

૪ ચોથો ઉપાનહ નિયમ, એટલે જોડાનો નિયમ. પગરખાંની જાતિ એટલે જૂતી, ઁહાડ, મોંજા, બૂટ પ્રમુખ, એ જીવહિંસાનાં મહો ટાં અધિકરણઢે. ત્યાં શ્રાવકને જિનપૂજાદિક કારણવિના ઁહા ડ પહેરવાં નહીં અને જોડા વિના તો ચાલવાને સમર્થ નથી; એ માટે એનું પરિમાણ કરી લેવું કે, આજન દિવસમાં આટલા જૂતી ના જોડા પહેરીશ, બીજાની જૂતી પગમાં પહેરું નહીં. અ ને ઞૂલે ચૂક્યે બીજાની જૂતી પગમાં પઢે, તો તેની જયણા. એ ઉપાનહ નિયમ ચોથો.

૫ હવે પાંચમો તંબોલનિયમ. તે ચોથો જે સ્વાદિમ નામેં આ હારઢે તે જાણવો. પાન, સોપારી, લવિંગ, એલચી, તજ, તમા ઁપત્ર, સીતલ, ચિણિકવાવ, જાયફલ, જાવંત્રી, પીંપલીમૂલ.

અને પીંપર પ્રમુખ કરિયાણું જેનાથી મુખશુદ્ધિ થાય, પણ ઉદર પૂર્ણ ન થાય. તે ચીજ સ્વાદિમ આહારવિશેષ તંબોલ કહીયેં. એ નું પરિમાણ કરી લેવું કે, આજના દિવસમાં આટલાં તંબોલ, મુખવાસ, તે શેર અથવા અર્ધશેર, મારે खावां. એવી રીતે પરિમાણ રાખે, અથવા સંખ્યાયેં રાખે જે, આટલી ચીજ તંબોલમાં खावी, એ પાંચમો તંબોલ નિયમ.

૬ ઠઠો વસ્ત્રનિયમ. તે સ્ત્રી પુરુષના પાંચે અંગોનાં જે વસ્ત્ર, તે વેષ કહેવાય. એનેની સંખ્યા રાખે જે આજના દિવસમાં એટલા વેષ મારે પહેરવા અને આટનાં ઢૂંટાં વસ્ત્ર વાપરવાં. જે કારણ માટે રાત્રીએ પહેરવાનું તથા સ્નાનાદિક કરતી વખત પહેરવાનું વસ્ત્ર વેષમાં ગણ્યું જાય નહીં. એ માટે તે વસ્ત્રને જૂદાં રાખે, અથવા વેષ ન ગણે તો સમુચ્ચય વસ્ત્રની સંખ્યા રાખે કે, આજના દિવસમાં આટલી સંખ્યાયેં મારે વસ્ત્ર વાપરવાંઠે. બીજાં નહીં અને જોલ સંજોલ પણે અજાણથી બદલાઈને પહેરવામાં આવે, તેની જયણા. એ ઠઠો વસ્ત્ર નિયમ.

૭ હવે સાતમો પુષ્પઝોગનિયમ કહેઠે. તે એમકે, મસ્તકમાં રાખવા લાયક, ગલામાં પહેરવા લાયક ફૂલ તથા ફૂલની શય્યા, ફૂલના તકીઆ, ફૂલના પંચા, ફૂલના ચંદરવા, અને જાલી પ્રમુખ જે જે ચીજ ઝોગમાં આવે. ફૂલની ઠડી, ફૂલના સેહેરા, ફૂલની કલંગી, ફૂલના તોરા ઇત્યાદિક. અને ફૂલની જાતિમાં જે સુગંધિ ફૂલ ઝોગમાં આવે, તેની આટલી દ્રવ્યગણતિમાં ઇઠાપરિમાણે ઢૂંટ રાખે, તથા એટલાં ફૂલ, નાકેં કરી વાસ લેવાની ધારણા પ્રમાણે ઢૂંટ રાખે. તથા આટલી જાતિનાં દેહના ઝોગમાં લેવાં મોકલાં રાખે, તે ના તોલની ગણતી રાખે. એવો નિયમ, ઉપયોગ રાખીને કરે. જેટલું પલે, તેટલું તોલ, વજન, ગણતી, જાતિ, વ્યાપાર પ્રમુખ જેવી પોતાની શક્તિ હોય, તેવી રીતે રાખે. એ પુષ્પનિયમ સાતમો.

७ हवे आठमो वाहननियम. ते रथ, गाडी, गज, घोडा, पा लखी, उंट, बलद, नावप्रमुख. जे उपर वेशीने ज्यां जवुं होय त्यां जवाय, ते वाहन कहेवाय. ते वाहन सर्व त्रण जातनां ठे, ए क तरतां, बीजां फरतां अने बीजां वरतां. एनी संख्या परिमा ण करी राखी ले. ए नियममां कोश खेडवो, क्षेत्र समारवुं, चक मोल तथा हिंमोले चढवुं, शेरडी प्रमुखना चक्रमां वेसवुं, ए स हु आवे. ए माटे तेउनी संख्यापरिमाण राखी लेवुं के, आटली संख्यानां वाहन उपर आजना दिवसमां महारे चढवुं. ए वाह न नियम आठमो.

ए नवमो शयननियम. ते एम के, शय्यानो नियम राखे. शेज, खाट, ते न्हानी मोटी तखत, इत्यादि लाकडाना तथा तखता, चोकी तथा झूमिउपर तूलनी तथा रूनी चरेली सुखशय्या, एट लानुं परिमाण राखे. जे आजना दिवसमां मने आटलानो चोग करवो. एवो नियम राखे, आटला आज दिवसें महारे विठानां, उप रनां अने पलंग पोस प्रमुख अने आसन खुरशी उपर बीठाववानां, चोकीनां, पट्टा प्रमुखना. ए सर्व न्हाना महोटानो सर्व उपयोग धा रीने परिमाण करी राखवुं अने झूला चूक्यानी जयणा राखे. एवी रीतें शक्ति प्रमाणे परिमाण राखी ले. ए शयन नियम नवमो.

१० हवे दशमो विलेपननियम. ते एमके, चोगने अर्थें आट लो केसर, आटलुं चंदन, आटलो चूवो, अत्तर, जवादिक, तेल फू लेल, कमरी, कस्तूरी, अवीर, अरगजा प्रमुख जे जे अंगने लगा ववानुं तेल के अत्तर, ए सर्वनां नाम धारीने गुलावनुं अत्तर अथवा अंवरनुं, फितननुं खसखसनुं इत्यादिकना अत्तरनी संख्या करीने परिमाण राखे. अथवा उवटणा पण सहु एसांज आवे. ते सहु आजना दिवसमां आटला तोलनुं सारे जोड्शे एटलुं राखी ले. एधी बधारेनो नियमठे. बीजा पण विलेपननो सहु तोल परि

माण राखे. अहींयां पूजादिक धर्मकरणी करतां हाथ प्रमुखने विषे धूपधाणुं के अंगरबत्ती लेवी पडे ते. तथा पोतानां अंग के मस्तकें तिलक करवुं पडे तथा परमेश्वरना अंगें तिलक प्रमुख क रवां पडे, तेनाथी महारो नियम न जांगे, एम नियममां करेली धारणाथी धर्मने माटे जे कांइ विशेष अधिकरण जोइयें तेथी नि यमजंग थाय नहीं. ए विलेपननियम दशमो.

११ अगीआरमो ब्रह्मचर्यनियम. ते एमके, श्रावकनें दिवसें अ ब्रह्मसेवा तो प्रायें निषेधे. अने रात्रीनी जयणावे. अथवा परि माण करे के, आजनी रात्रीमां आटली वार अब्रह्मचर्यनी ज यणा. अहींयां स्त्री साथें हास्य, विनोद अने आलिंगनादिक, ते सर्वमांहे मैथुनक्रिया लागेवे, ए माटे जेवी शक्ति तेवा जांगा राखे. कोइ श्रावकनें रात्रीयें चतुर्विध आहार करवानो त्याग होय अथवा रात्रीएं एकांतध्यान करवानो चाल होय, जप जापनी रुचि तेने घणी होय. ते मनमां एम जाणे के, रात्रीयें विषयसेवा करी अशुद्ध अइने जप केम करुं ? वली विषयरूप रोगनी लगन लागीवे, ते पण परिणामने बगाडेवे, ए माटे दिवसने विषे विषय विकल्प मटाडीने पठी शुद्ध अइने रात्रीयें निश्चित पणे स्वस्थचित्ते जप करुं. एवी बुद्धिथी दिवसने विषे विषय सेवे, रात्रीयें न सेवे ए माटे कोइनें दिवसमां निषेध अने रात्रीनी जयणा, कोइने दिवसनी जयणा अने रात्रीयें निषेध, अने कोइने रात्री तथा दिवस ए बंनेनी जयणा. पण गणती राखे के, रात्री दिवस मलीने आटली वार स्त्रीसंगें जोगसेवा करवी, ते पण पोतानी जेवी शक्ति होय, ते प्रमाणे नियम राखे. इति ब्रह्मचर्य नियम एकादश.

१२ बारमो दिसि केण दिशिनो नियम. ते दशे दिशियें जवा आववानुं परिमाण. ते जेवी शक्ति अने जेवुं प्रयोजन, ते प्रमाणे राखे. अहींयां आदेश, उपदेश, आदमी मोकलवानुं, कागलनुं वा

चवुं, लखवुं. ए सर्व एमां आवे. माटे जेवुं पळे, तेवुं राखे. इति दिशि नियम द्वादश.

१३ तेरमी स्नाननियम. ते एमके दिवसमां तैलादिक अज्यंग पूर्वक स्नान करवुं तथा अज्यंग कस्या विना स्नान करवुं, तेनुं परिमाण राखे जे दिवसमां आटली वार स्नान करीश. अहिंया देवपूजा निमित्ते अधिक स्नान करवुं पडे, तो पण नियमजंग थतो नथी. एवी रीतें सर्वव्रतमध्ये धर्महेतुयें जे कमवेश करवुं पडे, तो तेनाथी नियमजंग नथी. इति त्रयोदश स्नाननियमः

१४ चौदामो ज्ञात पाणीनो नियम. ते एमके, चारे आहारमां स्वादिमनुं तो तंबोलना नियममां परिमाण राखुंठे अने बाकी त्रण आहार रह्या, तेमां प्रथम खादिममां मीठाइ मिष्ट मेवा अथवा मिष्टान्न, पान, मोदकादिक. अशनमां ज्ञात, रोटली, कचोरी, शीरो, तेनुं परिमाण प्रमुख राखे के, दिवसमां आटला शेरनी जयणा. अहिंयां घरमां घणो परिवार होय, तेजने माटे अशनादिक घणुं करवुं करवावुं पडे, तेनो गृहस्थने बूटको नथी ए माटे एनी जयणा राखे तथा पारके घेर, जाति प्रमुख संवंधें जम वा माटे जवुं पळे, त्याहां तो केटलाक मण ज्ञात प्रमुखनी रसोइ वनावी होय, पण नियम धारीने एनो दोष नथी, जे कारण माटे नियम धारीणें तो स्वनिष्टाणें खावानुं परिमाण कखुंठे; अने घरसंवंधी ज्ञाति संवंधीथी बूटातुं नथी; ए माटे पोतें खावानुं परिमाण करी राखे के, आटला तोलथी वधारे खावुं नहीं. एटलुं पळे. अने जो परिणाम दृढ करीने सर्व संवंध ठोमीने स्वनिष्टा परिमाणथी अधिक पचन पाचनमां न जमे, तो ते बहुज सारुं; पण सर्व गृहस्थथी एवुं पळे नहीं. ए माटे यथाशक्तिणें परिमाण राखे तथा त्रीजुं पानआहारनुं परिमाण राखे के, दिवसमां आटला कलश, पाणीना वावरुं. अहिंयां पण घणा परिवार वा

लाने पाणीनुं प्रमाण ते खनिष्ठजोगनिमित्त जूडुं राखवुं, समुदायना जेल संजेलनी बूट नथी, एमाटे ते जूडुं राखे तो बहु सारुं. इति ज्ञात पाणी नियम चतुर्दश.

अहींया जे कोइ अधिक जाववंत साधक होय ते सचित्तादि परिमाणमां तथा द्रव्यपरिमाणमां जूदां जूदां नाम लेइ लेइने राखे तेने महोटी निर्जरा आय, अने अशक्तने तो सामान्य क रवुं. ॥ इति चतुर्दश नियमाः समाप्ताः ॥

हवे पंदर कर्मादाननुं स्वरूप लखे ठे. कर्मादान एटले जे व्यापार करतां गाढां पापकर्मोनुं बंधन आय, एवुं व्यापारकर्म ते पापकर्म, तेनुं आदान एटले ग्रहणठे जे व्यापारमां तेने कर्मादान क हीएं. अहींयां संसारमां पाप तो सर्वे व्यापारमां आयठे, तोपण बी जासर्व व्यापारथी ए पंदरे कर्मादान व्यापारमां घणुं पाप अने म लिन परिणाम पणुं. ए व्यापारें करी पापनी परंपरा बहु चाले, ए माटे श्रावकने ए अवश्य लाज्यठे. कदापि ए कर्मादान व्यापारमांज पोतानी आजीविका लागी होय ने तेशी करी तेन बूटे तो परिमाण करी लेवुं ॥ हवे ए पंदर कर्मादाननुं जूडुं जूडुं विवरण कहे ठे ॥

१ प्रथम इंगालकर्म. ते लाकडां बाढी कोयला करीने वेचे अ ने तेणे करी पोतानी आजीविका उपजावे, ते इंगालकर्म. तथा कोइ तरेहनी जठ्ठी करे, इंट नीपजावे, कुंजार कर्म, लोहार कर्म, सोनार कर्म, अंगारा कर्म, बंगडीकार, सीसकार, कलाल, ज ठियारो, जाडजुंजो, हलवाइ, धातुगालक प्रमुख जेटला अग्नि वडे व्यापार आयठे, ते इंगालकर्म. ए व्यापारमां घणा दोषठे, जे कारणे अग्नि, सर्वशस्त्रमां मुख्य शस्त्रठे. चार दिशि, विदिशि, ऊर्ध्व, अधो, ए सर्व स्थलें ठकायना जीवने अवश्य हणे ए मा टे ए कर्म, अनाचरणीय ठे. इति इंगालकर्म प्रथमं.

२ बीजुं वनकर्म. ते एमके, ठेद्यां अणठेद्यां वन वेचे, बगिचा

નાં ફલ, પત્ર વેચે. પત્ર, ફૂલ, ફલ, કંદ, મૂલ, તૃણ, કાષ્ઠ, લક ડી, વાંસાદિક વ્યાપાર તથા લીલી વનસ્પતિ હરિવીજ વસ્તુનો જે વ્યાપાર, તે પણ સર્વ વનકર્મ જાણવું તથા खेती કૃષીનો વ્યાપાર કરવો, એ સર્વ વનકર્મ આજીવિકા નિમિત્તે કરવું તથા खेतને આગલથી પૈશા આપીને પઠી ધાન્ય નીપજે તેવારે તે ધાન્યમાં વધતું લે, તે પણ વનકર્મ તથા ધાન્ય દલાવે, ઁંઁાવે, ઁરડાવે, એ પણ એનાજ વ્યાપારઠે, એ વનકર્મ વ્યાપારથી, તે વનસ્પતિના જીવ અને વનસ્પતિ આશ્રિત વનના ત્રસજીવની અવશ્ય વિરાધના થાય, એ માટે વનકર્મ અનાચરણીય ઠે. ઇતિ વનકર્મ.

૩ ત્રીજું શાડીકર્મ. તે શકટ ઇટલે મહોટાં ગામાં, વહેલ તથા અસવારીનો રથ, ઇક્કા ગાડી ઇટલે ઢોટી ગાડી તથા નાવ જાતિ અથવા વજરા, પલવાર, મહિલગિરી, જલાક, જમલીઆ પ્રમુખ. તથા હલદંતાલ, ચરખા, ઘાણી પ્રમુખ. એનાં નાનાં મહોટાં અંગ ધોંસ રાં ચક્કી ઇટલે ઘંટી પ્રમુખ. જલલી, મુશલી એ સર્વ નવાં બનાવી ને વેચે તથા ઁપર રહી વેચાવે, તે સર્વ શકટકર્મ. એ મહા હિંસા નું કારણઠે, અનાચરણીયઠે. ઇતિ શાડીકર્મ.

૪ ચોથું જાડીકર્મ. તે ગાડી, વેલ, પોઢીયો, ઁંટ, પાડો, ગઢો, વેસર, ઘોડો, નાવ, રથ, સુખપાલ, મોલી પ્રમુખ પોતેં રાખે અને વીજાને જાડે આપે, વીજાનો જાર વોજ, તે કહે ત્યાં પહોંચાડી આપે તથા ઘર, ડુકાન, વસ્ત્ર, વઁાર પ્રમુખ પોતાની હોય, તે પાર કાને જાડે આપે તથા સાર્થવાહનો વ્યાપાર, હુંઁા જાડાનો વ્યા પાર. એ સર્વ જાડીકર્મમાં આવ્યું. જે પોતાની વીજનું જાડું લઈને પોતાની વીજ વીજાને સોંપે, તે પણ જાડીકર્મ જાણવું. એમાં વલ દ, ઘોઁા પ્રમુખ જીવને તાડનાદિક મહા ડુઁખ ઁપજે અને ચલાવ તાં થકાં માર્ગમાં ત્રસાદિ જીવોની હિંસા અવશ્ય થાય, એ માટે એ જાડીકર્મ અનાચરણીયઠે. ઇતિ જાડીકર્મ.

५ पांचमुं फोडीकर्म. ते कूप खोदाववो तथा तलाव खोदाववुं, होद वावडी खोदाववी तथा नीक खोदाववी इत्यादिक. तथा हल खेडन करवुं, संगत्रास पासें पत्थर फोडाववा, हीरा रत्ननी खाण खोदाववी तथा तेने रगडाववां, ठीडपडाववां परब कराववी, घाट कढाववा, तरसाववुं, जोयरां तहखानानुं वनाववुं, तथा जव धान्य बुंट प्रमुखनी दाव कराववी. शाखिमांथी चावल कढाववा इत्यादि व्यापार सर्व फोडीकर्ममां आवे तथा इंगालकर्ममां पण आवे. ए पृथ्वी विदारवामां पृथ्वीकाय अने त्रसकायना जीवोनी हिंसा आय ठे. अने बीजा जीवोनो पण अंगघात आय ठे. किलामणादि बहु उपजे तेथी पाप लागे ए माटे ए कर्म त्याज्यठे, ए पांचे कुकर्म ठे, महा हिंसामय ठे, ए माटे ढोडवां. हवे पांच कुवाणिज्य लखेठे.

१ तेमां प्रथम दंतकुवाणिज्य. ते हाथीना दांत, उब्रूना नख, जीज, कळेजुं तथा पंखीनां रोम तथा पंखालिंगि प्रमुखनां अने गायना पुष्पनां चमर तथा हरणनां शिंगडां तथा गेंनाप्रमुखनां शिंगडां, तथा शंख, कोमा, कोमी, कस्तुरी, जवादि, मोती, वाघनुं चामडुं, वाघनी मूठना केश, सावरनां शिंगडां, कचकडुं, किरमजदाणा, रेशम, उन, तांत, नमूंम प्रमुख जे त्रस जीवनां अंग तथा उपांग, ए सर्वनो व्यापार दंतवाणिज्यमां आवे. ए वाणिज्यमां ज्यारें अंग लेवाने आगरमां जाय, त्यारें ते छुद्र जिह्वादिक लोक, तत्काल हस्ती, गेंना, मृग प्रमुख जीवोनी हिंसा करवामां प्रवर्त्ते अने महा पाप अनर्थ करे. वली पोतानो परिणाम पण त्यां गये थके मलिन प्रवर्त्ते. लोचना हेतुयें व्याध लोकोने कदापि एवुं कहेवुं पडेके, अमारे वास्ते घणा सारा जारे अने मोहोटां दांत जो तमे आणी आपशो तो वली वधारे मूल्य पामशो. त्यारें ते व्याध लोको एना कहेवा उपरथी वधारे हिंसा कर्म करे. एवी रीतें सर्व द्रव्यमां जाणी

લેવું. એ માટે એ સર્વ ચીજ, વ્યાપારી પાસેથી લેવી પણ આગ રમાં જઇ ન લેવી. તે માટે આજીવિકા કરવા સારુ તો એ કુવા ણિજ્ય તજવું. એક હસ્તી મરે, ત્યારે માત્ર બે દાંત મલે, એક ગાય મરે, ત્યારે માત્ર એક પુઢ મલે. એ પ્રમાણે સર્વ ચીજમાં વિચારી લેવું. ઇતિ દંતકુવાણિજ્યં પ્રથમં.

૨ વીજું લાખકુવાણિજ્ય. તે લાખ, ધાઉડી, ગલી મહુડાં, સાજી ખાર, સાબૂ, મનશીલ, લોહ, સોહાગો, પડવાસ, કસુંબો, કપિલા, તૂરી. એ સર્વ ખારની જાતિ, એડનો જે વ્યાપાર, તે લાખવાણિજ્ય કહેવાય. તે લાખમાં પ્રથમ ત્રસ જીવોના સમૂહ વિના કાલી ઉ પજે નહીં. પઠી પણ જ્યારે રંગ કાઢે, ત્યારે અન્ન દેશને સડાવે છે, ત્યાં પણ તેમાં ત્રસ જીવો ઉપજે છે. મહાડુર્ગંધ રુધિરના જેવો ત્રસ ઉપજે. ધાઉડીમાં પણ ત્રસ જીવોનો આશ્રય છે. એમાં કુંથુઆ ઘણા રહે છે. વલી એ મદિરાનું અંગ છે. ગલી પણ પ્રથમ સડાવે, ત્યાં ત્રસ જીવ ઉપજે, તેડની જ્યારે હિંસા કરે, ત્યારે ગલી ઉપ જે. પઠી પણ ગલીના કુંમમાં ત્રસ જીવોની ઘણી હિંસા થાય. કેવ લ ગલીનાં વસ્ત્ર પહેરે તેમાં પણ ત્રસ જીવો જૂ, લીંચ પ્રમુખ ઉપજે. એમાટે એ જ્યાં ત્યાં હિંસાનાં હેતુ છે. તથા હરતાલ મનશિલા દિકની વાસનાથી ઘણાજ માખી પ્રમુખ ત્રસજીવ મરે. હરતાલ, મનશિલને વાટતાં જો જતન રાખે નહીં તો તેની વાસનાથી ત્રસ જીવો મરે. તૂરી, ડંસ, પડવાસ પ્રમુખ પણ જ્યાં જ્યાં જે જે કામમાં આવે, ત્યાં ત્યાં પણ ઘણા જીવોનો ઘાત થાય છે. એમાં આગલ પાઠલ ત્રસ જીવોની હિંસા થાય છે. એમાટે એ વસ્તુડે ત્યા જ્યે. ઇતિ લાખકુવાણિજ્યં.

૩ ત્રીજું રસકુવાણિજ્ય. તે મધ, મદિરા, માંખણ, માંસ, એ ચારે મહાવિગયનો જે વ્યાપાર, તથા ડુધ, દહીં, ઘી, તેલ, ગોલ, ધાં ન પ્રમુખ રસવાલી જે નરમ ચીજો તેડનો જે વ્યાપાર, તે રસ

वाणिज्य कहेवाय. अहींयां रसवाणिज्यमां चारमहाविगयठे. ते तो सदा अशुद्धे. जे माटे सदा ते वस्तुं त्रसजीवोयें करी संयुक्त थायठे. आगल पाठल हिंसा घणीठे. तथा दहीं, दुध, घृतादिक स चिकण रसवाली चीजो मध्यें ज्यहां ए चीजोथी जरेलां पात्रो पण खुद्धां रहे, तो त्यां पण नहाना मोटा जीवो आवी पडे ; ते जीव, कोइ पण जीवे नहीं. बे दिवस उपरांत दहींमां असंख्यात जीवो त्पत्ति थायठे. तैल घृतादिकना गंधथी घणाज कीडी प्रमुख जीव आवे अने जे आवे ते तरतज तेमां लपटाइ जाय, ते बचे नहीं. वली ज्यां घृत तैलादिकनां जाजन एटले पात्र रहेतां होय, ते जमीन ची कणी अने मलिन थइ रहे. त्यां फरनारा त्रस जीवो होय, ते लप टाइ रहे. तिलनो व्यापार ज्यां होय अथवा ज्यां तल, टीसी, काब रा प्रमुखनुं सदा पीलाववुं थातुं होय, त्यां ज्यांरें फागण मास उप रांत मास थाय त्यांरें अवश्य तिलादिकमां त्रस जीवो घणाज उ पजे. त्यांरें ते जीवसंयुक्त तल पीळ्या जाय. ते वारें ते जीवो प ण ते तलनी साथेंज पीलाइ जाय. तेलनो दीवो करे, त्यां पण अनेक त्रस जीवोनो घात थाय. एम आगल पाठल घणी जीव हिंसा थाय. तथा गोल, चीनी मिश्री प्रमुखमां पण मिष्टाना योगें करी मांखी, कीडी, मंकोडा प्रमुख घणा जीव आवे ते माटे तेनो संहार थइ जाय तथा सादी चीनी चोमासामां अन्नद्वय थाय. जे कारण माटे आर्द्रा नक्षत्र लागे, त्थारथी सादी चीनीमां असंख्य जीवोनी उत्पत्ति थायठे. ए माटे चार मासतो अशुद्धे. अने ज्या रें व्यापार थाय, त्यांरें तो एथी बहु त्रसजीवोनी हिंसा थाय. ते मज मीण पण घणा जीवोनो घात थया विना नीपजे नहीं. अ ने पढी पण बहु हिंसानुं कारणठे. ए वस्तुनो मीणवती तथा रं गारा प्रमुखना काममां अधिकार होयठे माटे तेनुं अधिकरण कार्यठे. तथा मुरब्बो, पाक, रोगान, अत्तर अने अर्क प्रमुखनो

ઘ્યાપાર પણ સર્વ એમાં આવે. કેટલા એક રસવાણિજ્યમાં ઇંગોલ કર્મ, યંત્રપીલનકર્મ, વિષકર્મ અને રસવાણિજ્ય. એટલાનો દોષ, એ કર્મમાં લાગે. એ માટે રસવાણિજ્ય નિષિદ્ધ છે. ઇતિ રસકુવાણિજ્યં.

૪ હવે ચોથું કેશકુવાણિજ્ય. તે દ્વિપદ મનુષ્ય દાસ, દાસી, ગુલામ, એ આજીવિકાને કારણે લેશને સ્વદેશ પરદેશમાં વેચે, તથા ગાય, ઝેંષ, ઘોડા, ઊંટ, હાથી, વલદ, બકરી, પાડા, ગઝા. તથા પંચીમાં વાજ, કુકડા, કુંહી, વહિરિ, સિકરા, લાલમેનાં, મરઘાં, તોતા, મોર, સારસ, સુરખ, તેતર, એ પંચેંદ્રિય પંચી જીવોને આ જીવિકા નિમિત્તે લે અથવા વેચે ; તે કેશવાણિજ્ય કહેવાય. એ કેશવાણિજ્યમાં દાસ, દાસી, તિર્યંચ પ્રમુખ જીવને તો પ્રથમ સ્થાનકુટુંબનો વિયોગ પડે અને જે લેશ કરીને વીજાને આપે, ત્યાં તેને નિત્ય પરવશ રહેવું પડે, પોતાના મનની ઇચ્છા કાંઈ સરે નહીં. વલી તિર્યંચ જીવતો કાંઈ મુખથી વોલે પણ નહીં, કે અમને ડુઃખ છે કે સુખ છે. તે કોને કહે ? જન્મપર્યંત વીચારાં વંધનમાં રહે, મનમાં ઘણાં કલ્પે, ઘણી જૂઝૂક, તૃષ્ણા સહન કરે, તે ઉપરાંત વલી જે માણસ વેચાતું લે, તે નિરપરાધેં મારે, જાર જરે, એ રીતેં વહુ વંધનાદિક અનેક ડુઃખ પામે, પંચી પણ પાંજરામાં પડે, અને મનમાં ઘણું ડુઃખ માને. વલી શકરા, વાજ, શિવરી, એ તો મહા હિંસાનાં હેતુ છે. એજીથીતો નિત્ય પરમાંસ વિના રહ્યું જાય નહીં. એ માટે કેશવાણિજ્ય પણ, જે ધર્મરુચિ આવક છે તે આ વકને તો ત્યાજ્ય છે. ઇતિ કેશકુવાણિજ્યં.

૫ પાંચમું વિષકુવાણિજ્ય. તે સોમલ, વઠનાગ, અફીણ, મનશિલ, હરતાલ, ગાંજો, જાંગ. ચડસ, તંવાકુ પ્રમુખ. તથા હથી ચાર તે ધનુષ, તરવાર, કટારી, વરઠી, તોમર, ફરશી, કુહાડા, કોદાલી, તુરી, પેસ, કવજ, વંડુક, ઢાલ, ગોલી, દારુ, વક્તર, પાંચર, કિલમ, ટોપ પ્રમુખ જેના વલથી સંગ્રામમાં મનુષ્ય, મજબૂત થાય

य, तथा हल, मुशल, उखल, कोश, कोदाली, दंताली, करवत, दावडा, दात्रा, ठीनी, नाल, गोला, हवाइ, कुहुक, शतघ्नी प्रमुख सर्व हिं सानां अधिकरणे. एउनो जे व्यापार, ते विषवाणिज्य कहेवाय. अहीयां शिष्य प्रश्न करेते के, अमल प्रमुख विषने तो विष क ह्युं पण धनुष्यादिक हथीयारने विष केम कहोबो ? ते वारें गुरु क हेते के सांजल, तुं तत्व नथी पाम्यो. जे विषथी काम थायते, ते एनाथी पण थायते. विषें करी मरता प्राणीने तो कोइ माणस, तेनुं विष उतारी पण शके, परंतु शस्त्रनो मास्यो तो कोइ बचे प ण नहीं. तथा ज्यारें हथीयार ले, त्यारें तेना विषरूप परिणाम थाय. जेम जेम जलद शस्त्र होय, तेम तेम खुश थइने तारीफ करी मूल्य लइने वेचे, तेथी आगलानो परिणाम पण बगडे. ए मा टे हथीयारने पण विषरूप कहीएं. ए विषवाणिज्यमां वठनागते, ते तो एकेंद्रियादिकथी मांसीने पंचेंद्रिय पर्यंत जीवोनो घात करेते. सोमल तो वली एथी पण वधारे घात करनारोते. जे सोमल खाय, ते घणुं कष्ट पामे, मरीने दुर्गतिमां जाय. विष खाइने जे गतिमां उपजे, त्यां पण विषरूप थाय. जो क्रोधथी विष खाय, तो मरीने सर्प थाय, कां वींठी थाय, अथवा जेरी जीवोमां उपजे. ए माटे तेनुं फल पण विषरूप थाय ते. तथा विषवस्तुना गंधथी जीवनो नाश थाय. हरताल अने मनशिल ए पाणीमां वाढ्यां होय, ते उपर आवीने माखी बेसे, तो ते संताप पामीने तत्काल मरे. अफीण पण ज्यारें खाय, त्यारें आत्मघात करे. अमलीना शरीरनुं मल मूत्र पडे, त्यां त्रस अने स्थावर जीवो हणाय. खानारनी चेतना मुंजाय, तेथी दु ध्यान थयो थको मरीने दुर्गतिमां जाय तथा नांग प्रमुख पण चे तनाने मुंजावे. रात्रीनोजनादिक अविरति पणुं वधारे, अब्रह्मचर्य घ णुं करे, तेथी ते असत्यपणुं वधारे, व्रतनी दृढता जति रहे, कषायनी वृद्धि करे, तुष्ठ पणुं आवे, निद्रा वधारे, मतिनी अज्ञानता करे, सा

री तवीयतने बदलावे, निरुद्यमी थाय, परनिंदा अने वाचालपणं वधारे, मुखथी गमे तेम वचन बोलतो आधुं पाहुं न जुए, चित्त त्रम थयेलानी पेटें अवस्था थाय, तेना आश्रित बहु जीवने हणावे. इत्यादि अफीण खाधाथी आलोकें दुःख अने परलोकने विषे गहन दुर्गतिमां पडे, ए माटे विष कह्हीएं. तथा सर्व हथीयार तो प्र गट पापना हेतुठे. ए माटे विषवाणिज्य निषिद्धठे. इति विषकुवाणि ज्यत्याज्यस्वरूपं ॥ एटले पांच कुवाणिज्य थयां. ए सर्व मली दश थयां. हवे पांच सामान्य कर्म कहेठे.

१ तेमां प्रथम यंत्रपीलनकर्म. ते घाणी, शेरडी पीलवानो शीं चूडो, चरखा, चरखी, लीसा, उखल, मुशल, कंगड, सावरणी, वेगडीयंत्र, सराण, जलयंत्र, पातालयंत्र आकाशयंत्र, कोलिकायंत्र प्रमुख यंत्रजाति, शतघ्नीयंत्र प्रमुख जे जे काष्ठ, पाषाण, लोह, वस्त्रादि अनेक अनेक अंगमेलापथी जे जीवघातकारक पदार्थ होय ते यंत्रपीलनकर्म कहियें. ए यंत्रपीलनकर्ममां घणो आरंजठे. घाणीयंत्रमां तिलादिमिश्रित जे त्रस जीवो होय, तेनो घात थाय. एवीज रीतें रक्षपीलनकर्मयंत्रमां पण अनेक जीवघात ठे. एम जे जे यंत्रठे, ते मुकरर करीने जीवघातना हेतु ठे, एमाटे आजीविकाहेतुयें यंत्रपीलनकर्म निषिद्धठे.

२ बीजुं निलंठन कर्म ठे. ते एमके, बलदनुं नाक विंधावे, घोडाने माग देवरावे, गाय, बलदना कान कपावे, शिंगडां ठेदावे, पुढ ठेदावे, उंटनी पीठ उपर लदावे, गाल नासिका प्रमुखने विंधन करावे, बलद घोडाने खासी करावे, मास देवरावे, खोज करे, करावे तथा कोटवाली खिजमत लेइने नवो कर वेसाडे. इजारा लेइने आकरो कर वेसाडे, चोरधाडमांवासीनी पेरें दोडा दोडी करे, मनमा एम जाणे के मारुं नाम जगत्मां प्रसिद्ध थाय; ए माटे निर्दय शस्त्र चलावे. इत्यादिकनो रसिक थइ जे नरसां कार्य

होय, ते, करे तेने निलंबन कर्म कहीयें. ए निलंबन कर्ममां घ
णा पंचेंद्रियोने कदर्थना थाय; घात थाय. आपणा परिणामम
ध्ये अतिनिर्दय पणुं थाय. अने एशी करी, दुर्गति प्राप्त थाय.
ए माटे ए निलंबन कर्म अति निषिद्धे.

३ त्रीजुं दावाशिदान कर्म. ते केटलाएक जीव मिथ्यात्व अने
अज्ञानना जोरशी विपर्यास कहेते के, आ वन घणुं मोहोदुं थ
इ गयुंते, जिह्वादिक लोको दुःख पामता हशे; ए माटे ए वनने
दव लगाडी दश्येंतो बधुं वन बलीने साफ थइ जाय, अने एशी महा
धर्म थशे. फरी नवी कुंपल निकलशे, ते वृद्धो ज्यारें फलशे त्यारें
लोको तेनां फल फूल खाशे, एशी धर्म थशे. एवो उपदेश दे तथा
देवरावे. वली वनमां दव लगाडवाशी धरती माताने बोजो उतरशे,
ते जग्या खाडी थशे, त्यारें तेमां धान्य निपजशे, खेती नवी निपज
शे अने लोको सुखी थशे. वली जूनांतृण, काष्ठ, बली जशे अने
नवां तृण रस जस्यां थशे, तो एने गाय, वाठरडां सहु सुखशी चरशे.
वली बलेली जूमिमध्ये धान्य पण सारुं नीपजशे. एवी रीतें मूढ
पुरुष, पोतानी मातबरी देखाडे. लोजनी लगनशी पापकर्म करतो
शंका पामे नहीं. वली चोर चखार जिह्वनो एमां वासडे, ए सौनो जय
मटी जशे. एवी न्यायरीतीशी वनमां दव लगावे, वनकटी करावे
तथा आजीविका निमित्तें महोटां महोटां गहन वन, जेमां आववुं
जवुं दुष्कर पडे; ते माटे पण वनने अग्निसंस्कार करे, त्यारें
त्रसजीवो वाघ, रीठ, चित्ता, गेंरा ए सर्व जागी जाय. पोताना
स्थानशी बूटे. सर्पादिक जुजपरिसर्प, वली कीडी, मंकोडी प्र
मुख तो सर्व हणाय. एवुं मनमां न आवे के, वनने अग्निसंस्कार
करतां, ए जीवो हणायानुं पातक आपणने चढशे ? तेम तो क
हेज नहीं पण कहे के, वनमां दव दीधाशी सुखें हरवुं, फरवुं त
था आववुं जवुं थशे. रस्तो सारो थशे. पण एवी हिंसा निश्चयें

केशोर, पांच शेर, अधमण अथवा मण पर्यंत सर्व धान्य शेकावतुं पडे, तेंढलुं बूट राखे. अन्निकर्मनी चीज लेवा देवामां आवे, तेने अन्निकर्म करावतुं पडे, तेनो आगार. तेने वेचवानो आगार. बीजुं सर्व निषिद्धे. कंसारा, ठंगारा तथा लोहार प्रमुख पासेंथी घर संबंधी वाशण कुशण प्रमुख करावे, तेनो आगार. लज्जा, दाक्षिण्य, कुटुंबादि कार्यें सहाय आपवानी, आदेशादिक देवानी जयणा.

२ तथा वनकर्ममां घरसंबंधी बलद, घोडा, गौ, उंट प्रमुखने वास्ते घांस प्रमुख राखवां तथा मंगाववानी जयणा. पोताना वगीचाने माटे उत्तर प्रत्युत्तर देवानो आगार.

३ शाडीकर्म मध्ये नाव, गाडी, ठकडा, वेल, रथ, बलद उघे घरना होय तेने सुधारवा पडे, तेनो अगार. निकामां शकटादिक होय, तेने वेचवानो आगार, लहेणामां आव्यां होय तेने राखे अथवा वेचे, तेनो आगार.

४ चोथुं जाडीकर्म. तेमां पोतानां घर, हाट, नाव, गाडी, हरेक वाहन प्रमुखने जाडे देवानी जयणा. तेनो पण आगार.

५ फोडीकर्ममां पोताना घरसंबंधी कूज, जोंयरुं, टांकुं, ताजखातुं प्रमुख कराववानो आगार. घरनी खाल कराववानो आगार तथा घर कराववानो आगार तथा ऊवाहीरनो व्यापार, घरसंबंधी नंग, घाट घूटने माटें तोडावतुं, फोडावतुं तथा मोती विंधाववां, तथा घरने माटे पत्थरनी खाण कढाववी, तेपत्थरनो घाट घडाववो पडे, तेनी जयणा. लज्जा, दाक्षिण्यें, साहाय्य करतुं पडे तेनी जयणा. घर खरचमां फोडीकर्म जे जे आवे, तेनो आगार.

६ ठठा दंतवाणिज्यमां घरखरचने विषे पोताना जोगना अधि करणमां लेवा मंगाववानो आगार. आगल व्यापारनी विगतमां जे परिमाण करी बूट राख्युं होय, तेनी जयणा. देणा देणामां आवे, तेनी सरजरा करवानो आगार.

जयणा तथा घरखरचमां जे जंत्रपीलन आवे, तेनी जयणा. तथा पोताना अंगना जोगादिक निमित्तें अत्तर चूआ प्रमुखना यंत्र, तथा रोगादिक कारणे कोइ औषध करवानो यंत्र करवो, कराववो पडे, तेनी जयणा. लज्जा दाक्षिण्यें तथा फरमाशें नहीं बूटतां जे करवो पडे, तेनो आगार. इति यंत्रपीलनकर्म.

१२ बारमुं निलंठनकर्म. तेनो व्यापार करवो निषिद्धे. पण कोइ राजादि, आग्रह करीने अधिकार आपे, तेमां जे निलंठन कर्म आवे, तेनो आगार. तथा घरसंबंधी पशु बालकादिकने करवुं पडे, तेनो आगार. लहेणामां आवे तेनी तजवीज करवी पडे, तेनी जयणा.

१३ तेरमुं दवदानकर्म. तेनो निषेधजठे, पण रस्ता वच्चें एटखे मार्गें जतां कोइ ठेकाणे रहेवुं थाय, त्यां रसोइ प्रमुख करतां वायुना प्रयोगें करी यत्न करतां पण अग्नि, वनमां पसरी जाय, ते ने उलववानी शक्ति नथी तो मारुं व्रत एथी न जांगे. ए अग्नि उलववानी शक्ति होय, तो हुं ते अग्निने शांत करवामां आलस करीश नहीं. वढी घरखरचमां कोइ रीतें दवदान कार्य करवुं पडे, तेनी जयणा. इति दवदानकर्म.

१४ चौदमुं शोषणकर्म. तेमां सरोवर, झर, तलाव प्रमुख जलाशयोने शोषाववानो निषेध, परंतु घरप्रमुखना कूवाने सुधार वा गलाववानो आगार, टांकुं धोवानो आगार. नदीमां वीरडो करवो पडे, तेनो आगार. बीजा पण घरसंबंधी कार्यमां जे महोद्वामां रहेता होइए, तेमांना उचित पंचनी सरासरीयें कूवाने निमित्तें कांइ खरच देवो पडे, पाणी सारुं पीवा माटे आगलना कूवाने शोषावीने नवो करवो पडे, तेमां तेना खरच निमित्तें पंचनी सरासरीए कांइ खरच आपवुं पके, तेनो आगार. इति चौदमुं शोषणकर्म.

१५ पंदरमुं असतीपोषणकर्म. तेमां घर परिवार संबंधी न बूटे, तेनी जयणा. पण चाह धरीने, तेउनुं पोषणकर्म न करुं. प

७ सातमुं लाखवाणिज्यकर्म तेमां पण दंतवाणिज्यनी परें जाणवुं. घरखरचने माटे कोइ कार्य पडवाथी लेवुं वेचवुं पडे, तेनो आगार. इति सातमुं लाखवाणिज्यकर्म.

८ आठमा रसकुवाणिज्यमां घरखरच संबंधी जे परिमाण करी राख्युं होय, तेनो आगार. व्यापार संबंधी जे राख्युं होय, तेनी जयणा. लहेणामां आवे तेने वेचवानी जयणा. लज्जा दाक्षिण्यथी केफरमासथी सरजरा करवी पडे, तेनी जयणा तथा आपणी तैय्यार चीज कोइ सारा माणसें मागी तो यथायोग्य ते वस्तुनुं मूख्य लेइने देवी पडे, तेनो आगार. इति रसवाणिज्य आठमुं.

९ नवमुं केशवाणिज्यकर्म. मूल आजीविका हेतुयें आदर करी व्यापार करवानो निषेध. घरसंबंधी पशु वेचवानो आगार. लहेणामां आवे, तेने लाखवा वेचवानो आगार. घरमां पुत्रादिकना उपरोधें करी तोता, मेनां प्रमुखने लेवां पडे तेनो आगार. पोताना जोगनिमित्तें घोडा प्रमुख वेचीने, बीजां लेवां पडे, तेनो आगार. कोइ संसारीने स्नेहथी उचित घोडा प्रमुख खरीद करी देवानो आगार. राजादिकने प्रसन्न करवा माटे कोइ जातिनां चतुष्पद वेचातां लेइने नजराणो करवानो आगार. फरमासें करी केशवाणिज्यनी न चालतां सरजरा करवी पडे, तेनो आगार. ए केशवाणिज्य.

१० दशमुं विषवाणिज्य. ते ए के, जे जे आगल व्यापारमां राख्यां होय, तेनो आगार. तथा घर खरचमां जे विषचीज औषधमां आवे तेनो आगार. तथा पोतानी मोजने माटे घरवखरीमां जे जे शस्त्र लेवामां आवे, तेने लाखवानो आगार. वढी ते कराववां, समरावां तथा मंगाववां पडे, तेनो आगार. लहेणामां आवे, तेनी जयणा. इति दशमुं विषवाणिज्य.

११ अग्यारमुं यंत्रपीलनकर्म. तेमां आगल जे जे व्यापारने अर्थें राख्याठे ते व्यापारमां जे जे यंत्रपीलन क्रिया आवे, तेनी

रिग्रहपरिमाणमां पशु राख्यांठे, तेजने पोषण करवानो आगार. तथा म्लेच्छादिक राजानी साथें व्यापार आजीविका अर्थें, पोतानी गरजने माटें आहारादिकें पोषण करवुं पडे, तेनो आगार, पण पोतानी इच्छाथी बूट नथी, तथा पोताना उदयिक जावथी मळ्युं जे पाप कुटुंब, तेजनुं जरण पोषण करवानो आगार; पण एथी करी हुं महारो अवतार सफल थयो, एम जाणुं नहीं. तथा लहे णामां आवे तेनुं प्रतिपालन पोषण करवुं पडे, तेनो आगार. दया बुद्धियें श्वानादिकने पोषवानो आगार. एवी रीतें पंदरे कर्मादान दोष तजुं. ए पंदर कर्मादानमां जे जे चीज घरसबंधें, दाक्षिण्यता संबंधें, इत्यादि न चालतां लहेणा प्रमुखमां आवे, ते कारणें तेमां जे कर्मादान क्रिया करवी पडे तेनी जयणा. अर्हीयां जे कर्मादान राख्यांठे, एमां एकेक कर्मादानमां बीजां बे, त्रण, चार, कर्मादान जलतां आवे, तेनी जयणा. इति पंदर कर्मादान राखवानी विगत.

हवे ए सातमा व्रतना पांच अतिचार लखेठे. सचित्तेति—

१ त्यां प्रथम सचित्त आहारनामा अतिचार ठे. ते मूल जांगे तो श्रावकने सचित्तत्याग नियम होय. कदापि तेम नहीं तो, सचित्तनी संख्या करी राखे. त्यहां सर्व सचित्तनो परिहार करे अथ वा सचित्तपरिमाणवंत थाय. वढी कोइ अनाज्ञोग दोषथी सचित्त आहार करे, तथा अपरिणतोदक तो त्रण उकाला पाणी उपर आवे, त्यारें शुद्ध पाणी थयुं. तेमां एक, बे उकालानुं पाणी अपरिणतोदक कहेवाय. ते पाणी अचित्त थयुं, एवुं जाणी ने पीए तथा सचित्तने फासु करतां कहीं काचुं रही जाय, एने पण अचित्तबुद्धिथी खाए. श्रावकने तो सचित्त चीज अचित्त करवाने अढी तरेहथी शस्त्र लागे, त्यार पढी अंतर्मुहूर्त वीत्या केडें खाए. त्यां अचित्तबुद्धिथी सचित्तने खाय, अथवा अनाज्ञोगादिकें खाय, तो ते प्रथमातिचार, सचित्ताहारनामा जाणवो.

૨ બીજો સચિત્તપ્રતિબંધ અતિચાર. તે જેને સચિત્ત નિયમ છે, તે તરતનો ઝખાડેલો એવો જે સ્વેરની ગાંઠનો ગુંદર પ્રમુખ તે ને ખાય. તે ત્યાં ગુંદર તો અચિત્ત છે પણ સચિત્તનો સ્પર્શ લાગ્યો હતો, તે દૂષણ છે. તથા પાકી કેરીના સમુદાયને ચૂસે, રાચણ બોર, સમુચ્ચય સહિત મુખમાં મેદેલે, અને મનમાં ઉપયોગ એવો આણે કે મેં તો એ ફલ પાકું ચૂસું છે. એ અચિત્ત થયું એમાં શો દોષ છે ? પણ એવો ઉપયોગ ન જાણેકે એ ફલની અંદર, ગોટલી સચિત્ત છે. એ માટે સચિત્ત ત્યાગી હોય, તે એવી चीज અચિત્ત બુદ્ધિ એં ખાય; ત્યારે તેને બીજો અતિચાર લાગે.

૩ ત્રીજો અપકાહારાતિચાર તે અચાલિત આટો પ્રમુખ તેણે અગ્નિસંસ્કાર ન કર્યો હોય ને કાચો આટો ફાકે. જે કારણ માટે શ્રી સિદ્ધાંતમાં આટો, દહ્યા પઠી કેટલા એક દિવસ, સચિત્તમિશ્ર રહે છે, પઠી અચિત્ત થાય, એવું લખ્યું છે. શ્રાવણ ઝાઢવામાં આટો, દહ્યા પઠી પાંચ ચિવસ સુધી અણ ઢાણ્યો સચિત્ત મિશ્ર રહે, આશ્વિન માસમાં ચાર દિવસ સચિત્ત મિશ્ર રહે. કાર્તિક, માર્ગશીર્ષ અને પૌષ મહીનામાં ત્રણ દિવસ, સચિત્ત મિશ્ર રહે. માહા અને ફાગણ મહીનામાં પાંચ પ્રહર, સચિત્ત મિશ્ર રહે. ચૈત્ર વૈશાખમાં ચાર પ્રહર સુધી, સચિત્ત મિશ્ર રહે; પઠી અચિત્ત થાય. જ્યેષ્ઠ આષાઢમાં આટો, ત્રણ પ્રહર સચિત્ત મિશ્ર રહે; પઠી અચિત્ત થાય. એ માટે કાચો આટો અણ ઢાણ્યો અચિત્તની બુદ્ધિ એં ખાય, તો તેને ત્રીજો અતિચાર લાગે.

૪ ચોથો ડુપ્પકાહારાતિચાર. તે કાંઈ કાચો, કાંઈ પાકો એવો, જેમ સર્વ જાતિના ઝંલા, પોંક ઝંવી, જુવારનો પોંક શ્યાદિક સર્વજાતિના લીલા પોંક વીજથી ઝરેલા તે અગ્નિ સંસ્કારમાં કેટલા એક દાણા અચિત્ત થાય, કેટલા એક દાણા સચિત્ત રહે અને તે

ने अचित्त बुद्धिथी जाणे, केमके अग्निसंस्कार थयो त्यारें अचित्त थ या; एवं जाणी खाय, तो तेने चोथो दुष्पकाहारातिचार लागे.

५ पांचमो तुहौषधिज्झणातिचारठे, ते तुह एटले असार, जेना खावाथी कांइ तृप्ति न थाय अने आरंज तो घणोज थाय. जेम बोडा प्रमुखनी अति घणी असार ठीमी, जे बोडानी अंदर था यठे, एना खावाथी कांइ आत्मानी कुधा प्रबल जांगे नहीं अने प्रसंगदोष लागे. वली कोमल वनस्पतिमां कोइ रीतेंथी अनंतका यनी शंका रहेठे. रसगृद्धिपणुं वधे. कोमल फल फली प्रमुखने अचित्त करीने खावानो व्यवहार पण नथी. ए माटे बोडा प्रमुख नी कोमल फली खाय अने मनमां जाणे के, बोडानी फली तो मारे खावी योग्यठे. एवं जाणी करीने खाय; पण एम न जाणे के तुहौषधिज्झण दोष लागेठे. इति पांचमो अतिचार. ए पांच अतिचार जाणवा, पण आदरवा नहीं.

इति श्री द्वादशव्रतविवरणे सप्तम जोगोपजोगविरमणनामा द्वि तीयगुणव्रते पंक्ति श्रीज्योतसागरगणिना कृतज्ञाषा संपूर्णा ॥ ७ ॥

॥ अथ ॥

॥ अष्टम अनर्थदंरु विरमणव्रत प्रारंजः ॥

॥ दोहा ॥

द्वादश व्रतकी टीपमें, कहे सात निरधार;

अष्टम अनर्थ दंरुका, जेद लिखुं सुविचार ॥ १ ॥

१ प्रथम अर्थदंरु. एटले जे सप्रयोजन धन धान्य क्षेत्रादिक नव विध परिग्रह संबंधि हानि वृद्धिरूप. जे कारण माटे धनवृ द्धि निमित्त, संसारी जीवनें घणां पापनां कारण सेववां पडे, तेवारें साचुं जूतुं बोल्या विना रहेवातुं नथी. पापोपकरण मेलववां पडे ठे, मनसुवा करवा जोश्यें अनेक विकल्परूप आर्त्तध्यान करवुं

પડે; જે કારણે ધનાદિ પરિગ્રહ, આજીવિકા હેતુયેંટે. એ માટે ધનવૃદ્ધિ નિમિત્તે જે જે આશ્રવસેવન કરવું પડે, તે સપ્રયોજન છે, તે કારણ માટે એ અર્થદંત્ર છે.

૨ વીજું એમજ જ્યારે ધનહાનિ થાય, ત્યારે પણ એવું કારણ પામીને ગૃહસ્થને તે ધનહાનિ નિવારવાને અર્થે અનેક નિકલ્પ કરવા પડે, પાપનાં સ્થાનક સેવવાં પડે, તે પણ અર્થદંત્ર છે, જે કારણ માટે સંસાર સંબંધી સુખનું મૂલકારણ વ્યવહારેં તો ધનજઠે; એ માટે એને વાસ્તે આત્મા દંત્રાય, તે અર્થદંત્ર છે.

૩ તથા ત્રીજું પોતાનાં સ્વજન કુટુંબ પરિવારાદિકને વાસ્તે તથા આવરુના યોગેં જે જે અવશ્ય, પાપસ્થાનક સેવવાં પડે, તે પણ અર્થ દંત્ર છે, જે માટે જ્યાંસુધી પ્રવલ કષાય નિવાર્યું નથી, ત્યાંસુધી સ્વજનાદિ પાશ બૂટે નહીં. સંસારમાં ઇન્દ્રિયસુખનાં પુષ્ટહેતુ એ સ્વ જનજઠે, વ્યવહારમાં હેતુ કહેવાયઠે. આપણા સુખેં સુખી, અને આપણા દુઃખેં દુઃખી. એમાટે એજને સારુ પાપસ્થાનક સેવે, તે પણ એક અર્થદંત્ર છે. જે માટે સંસારી જીવ, પુજ્જલવિલાસી, પુજ્જલા નં દીઠે. તે પ્રવલ અવિરતિકષાયોદયથી એજને ઢોડી શકતો નથી.

૪ અને ચોથું પંચજોગના આસેવનથી કેટલી એક વેલા ઇન્દ્રિયો તૃપ્ત રહેઠે. આત્મા પ્રમુદિત રહેઠે, તે પણ અર્થદંત્ર છે. એ ચાર પ્રયોજનમાં કોઈ પણ પ્રયોજન હોય નહીં, અને જે પાપવૃત્તિ કરે, તે અનર્થદંત્ર કહેવાય. કારણવિના ફોકટ જ્યહાં જ્યહાં આત્મા દંત્રાય, તેથી જે જે દુષ્કર્મની વૃદ્ધિ થાય, તે અનર્થદંત્ર કહેવાય. એના ચાર જોદઠે, તે લખેઠે.

૧ પ્રથમ અપધ્યાન અનર્થદંત્ર. ૨ વીજો પાપોપદેશ અનર્થદંત્ર. ૩ ત્રીજો હિંસાપ્રદાન અનર્થદંત્ર. ૪ અને ચોથો પ્રમાદાચરિત અનર્થદંત્ર. તેમાં અપધ્યાન અનર્થદંત્રના વે જોદ ઠે. ૧ એક આર્તધ્યાન. ૨ વીજો રૌદ્રધ્યાન. ત્યાં વલી પ્રથમ આર્તધ્યાનના ચાર જોદઠે.

तेमां १ प्रथम अनिष्टसंयोगार्त्तध्यान. २ बीजो इष्टवियोगार्त्तध्यान.
३ त्रीजो रोगनिदानार्त्तध्यान. ४ अने चोथो अग्रशोचनार्त्तध्यान.

१ तेमां इन्द्रियसुखने विघ्नकारि अनिष्टशब्दादिक तेउंना संयोगनी
त्रणे काल चिंता रहे के, रखे मने ए अनिष्ट शब्दादिक मळे ? आ
मने नवविध परिग्रह जे मळ्याळे, तेउंनो रखे वियोग पडे ? अथ
वा इष्ट एटळे वाहालां माता, पिता, स्त्री, पुत्र अने मित्र प्रमुख
नुं विदेशगमन अथवा मरण थाय, तेणे करी घणी चिंता करे,
खाय पीए नहीं. वियोगनां दुःखें करी आत्मघात करवानी चिंतव
ना करे, आदरे, आखो दिवस गुस्तामां रहे, तथा घरमां आ कपुत
ठे, ए जाइ, बे दिलठे, ए बापनुं दिल मारा पर नथी, आ स्त्री न
ठारी मली ठे, ए स्त्री माराथी बेदिली करे ठे, एनो कशो उपा
य पामुं तो ठीकठे. एमज स्त्री विचारे के, मारी शोक्य मने चूंमी
मलीठे, जर्त्तारने जोलवे ठे, कोइ दिवस जर्त्तारने माराथी जूदाइ
करावशे, ए माटे एनो कांइ उपाय पामुं तो सारुं थइ जाय. सेव
क होय ते एवुं विचारे के स्वामिना महोडा आगल फलाणो महा
रो दुश्मन चढ्यो ठे, तेमारो नाश करशे, मारी राह रीति ठे ते
गमावी देशे, स्वामिने कांइ मारुं साचुं जूतुं कहेतो हशे, मारी चा
करीबोडावशे, त्यारें हुं शुं करीश ? एनो कांइ उपाय पामु तो सारुं
ठे. एना निग्रहने माटे कोइ यंत्र, मंत्र, कामण, मोहन, वशीकरण
शोधे. कोइ साचुं अथवा जूतुं तेनुं ठिड ताके, तेने अठतुं आल दे,
लोकोना मुख आगल तेनुं बुरुं बोले. वली ते पूठतो फरे के, एनो
निग्रह करवावालो कोइ ठे ? तेवामां कोइ धूर्त्त जटिल प्रमुख वो
ली उठे के, फलाणा त्रस जीवनो घात करीने बलिदान कर, तो श
त्रुनिग्रह होय. ते सांजली ते मूढ, ते जीवघात पण करे अने
ते पुरुषनुं मरण वांठे; पण मूढ एम न विचारे के, जे पोताना
शुरूमार्गे अने साचे दिलें सेवा करशे, तो तेने कोण काढी मे

લશે ? પુણ્યોદય જ્યાં સુધી છે, ત્યાં સુધી કોઈ બુરું કરી શકે નહીં. એ પ્રમાણે જૂઠી આર્તિ વિચારે. ઇત્યાદિક સર્વ સંબંધે સંસારી જીવ, અનર્થે દંતાય છે. તથા આગલથી પોતાની આતુરતાયે અશુભ કારણ મળ્યા વિના પ્રથમજ મનમાં કુવિકલ્પ કરે, જે દુશ્મનના કુલમધ્યે ફલાણો સામર્થ્યવાન પેદા થયો છે, તે મને દુઃખ દેશે; એમટે રાજ્ય દ્વારાદિકેં એની આવરુ જાય, અને દંત પામે તો સારું થાય. જો એ ઘણી તસ્દી પામે, તો એ ગામ ઢોડી કરીને જાગી જાય; એનું જો કોઈ ઢિડ પામું તો ફલાણાને કહું; અને તે રાજદરવારમાં જાહેર કરે, એટલે પોતાની મેલે દુઃખ પામશે. એવી વિચારણા તે મૂઢ કરે, અને તે જેને વેરી ગણતો હોય, તેના દિલમાં તો કાંઈ પળ હોય નહીં; પરંતુ એ અજ્ઞાની એવા અનર્થમાં પડે.

વલી વીજું પણ તે મૂઢ વિચારે કે, એ ક્ષેત્રમાં ચોર ઘણા થયા છે. એડને હાકેમ, ઠાની ફોજ રાખીને એ ચોરો જ્યારેં એના દાવમાં આવે ત્યારેં સર્વનો નિગ્રહ કરે, તો સારું થાય. પણ તે ચોરોનો તો જ્યાં લગી પૂર્વપુણ્યોદય પ્રવલ છે, ત્યાં સુધી એડનું કાંઈ પણ વળ છે નહીં; પરંતુ તે કુવિકલ્પવાલો જે ચિંતવે છે તો તેને ચોર મારવાની આર્તધ્યાનની હિંસાક્રિયા વેઠી. વલી કોઈ અમુક માતવર થયો છે તે, એ આપણી વરોવરી કરશે, અમારાથી આગલ પગ થરશે, એ માટે એ હરામજાદાનો એવો ઉપાય કરવો કે, એને ફરી ઉપર આવવાને દાદ ફરિયાદ લાગે નહીં. ઇત્યાદિક અનર્થોને વેઠો વેઠો વિચારે, પણ તે મૂર્ખ મનમાં એવી વિચારણા ન વિચારે. કે, મારે કહે શું થવાનું છે ? એનો પાપોદય થશે, ત્યારેં પોતાની મેલેં હોળ હાર હશે, તે મટવાનું નથી; તો શા માટે એ વિચારવું ? ઇત્યાદિક અપધ્યાનાર્ત અનર્થદંત છે. વિના મતલબ એવી રીતે પાપજાલ પોતે વાંધે, એ અનિષ્ઠ સંયોગ અને ઇષ્ટવિયોગ વે આર્તધ્યાનના ષેદ કહ્યા.

૩ તથા ત્રીજો રોગનિવાનાર્તધ્યાન. જે રહે મારા શરીરમાં કદા

पि कोइ वखत रोग आय ? सर्वरोग मारार्थी दूर रहे तो सारुं ? एवुं विचारीने कोइने पूढे के फलाणो रोग केम करी थायढे ? त्यारें ते कहेके, फलाणी चीज खाय तो उतावळें रोग थायढे, अने फलाणी अन्नद्वय वस्तु खाय, तो कदापि पण रोग थाय नहीं. त्यारें ते अन्नद्वयादिक खाए, वढी ते बीजाने बतावे. तथा ज्यारें शरीर मां रोग उत्पन्न थाय, त्यारें घणी हाय हाय करे, घणो आरंज करे. घणुं द्रव्य खरचे, अने विलाप करे के हाय हाय, आमारो रोग क्यारें जशे !!! वढी ते पलें पलें अने घडीयें घडीयें ज्योतिषीने पूढे के, मारी दिनदशा केवीढे ? आ रोगनी व्यथा क्यारें मटशे ? वढी वैद्यने पूढेके, हे महाराज ! मारा दिलमां महोटी शंकाढे. तमारार्थी कांइ कर्त्तव्य ठानुं नथी. मारा उपर कोइयें जाडु कखुं हशे ? फलाणो माणस मारा उपर खुनस राखेढे. तेणे मारा उपर कोइ पासें कांइ जाडु कराव्युं हशे, ते केवी रीतें जशे. कराव्युं होय तो हवे तमे साजो करो. एवी रीतें नवी नवी शंका धरे अने रोग जवा माटे कुलविरुद्ध धर्म आचरे, अन्नद्वय खावाने तैय्यार थाय अने अकरणीय करवाने पण लागे. एना मनसुवामां सदाय एम रहे. ने जे जे रोगढेदननी चीज जडी, बुटी, औषधि, यंत्र, मंत्र, उतारो, जाडो, हजराय. ए सर्वनी चाहना राखे के ए चीज कोइ वखत मारा काममां आवशे. नजरमां राखे के ए सर्व मारा काम नीढे. एने आपणी पासें अमलमां राखी होय तो सारुं, फरी एवी चीज हाथ नहीं चढशे. एवुं जाणीने ते जडी बुटी सर्व एकठी करवा लागे, ए सर्व रोगनिदानार्त्तध्यानढे.

४ तथा चोथो अग्रशोच आर्त्तध्यान. जे आगला कालनी चिंता करे के, आगली शालमां आ विवाहनुं काम करीशुं, एवी तरेहथी विवाहना उठव सरनजाम करीशुं, तथा फलाणा साथें कजियो थाशे त्यारें आवी वातोथी अने आवा जुवापथी एने हरावीशुं.

एवी रीतें काम करीशुं तथा ए मेहेल, हवेदी एवी तो बनावी शुंके, तेने देखी करीने सर्व अचंबो पामे, तथा फलाणा पुरुषें क्षेत्र बगीचो बनाव्योळे, तेवो हुं पण बनावीश. अने ते एवो बनावीश के, बीजा सर्वना बगीचा एना आगल नाकार थइ जाय, अने सर्व दुश्मननी ठाती बले एवो बनावीश.

तथा वली आ शोदो जे आपणे कस्योळे, ते आगल जतां ज्यारें घणो मोंघो जाव थशे, त्यारें अमें पोताने मोढे माग्युं मूल्य लेइशुं, बीजा कोइनी पासें ए माल नहीं मलशे, तो पो तेंज गरजना माख्या लइ जशे, एवां वचन, आर्तध्यानथी बोले, अने विचारे के, एटला पैशानो हाथ मारी लेइशुं. हवे शी फि कर ठे ! एवी रीतें दिलमां आगलथी मलकाय.

तथा आ चीजनवी ठे, कोइनी पासें नथी. माटे कोइ सारा शि रदार, राजा, पादशाहने ठेकाणे देखाडीशुं तो तेउं पण एने देखी, चा हना करीने लेशे, मने पण मान आपशे, प्यार करशे, उपर शिरपाव मलशे, आपणुं पण काम थइ आवशे, पैशा मोढे माग्या लेइशुं, अने तेणें करी सारी सारी मोज मारिशुं, अने लोको सर्व जोइरहेशे. एवा एना मनोरथ प्रमाणे कांइ थयुं तो ठे नहीं, अने ते पहेलांज मनमां महामय थइ रहे, खोटां कर्म, आगलथी वांधे. आगलथी शुं जाणी यें के शुं थशे ? चीजमां नफो मलशे के नहीं मले ? अथवा ते चीज, कांइ खोवाइ जशे के रेहेशे ? एवी तो खबर रहेती पण नथी, अने वातो करवा थकी कर्म तो साचां वांधेठे. ए पण आर्तध्यान.

अथवा महारा घरमां अनाज संग्रह घणो ठे, अने आगला व र्पनां चिन्ह माठां देखाय ठे. अने ज्योतिषवाला पण एम कहेठे के आगलुं वर्ष बहु निषिद्धठे, ए माटे जो चार दाणा कोइ राखशे तो चार पैशा सारी पेटें मलशे, माटें अवश्य दुष्काल पडशे, तो पण वेचीश नहीं, तो धान्यमां त्रगणो चोगणो नफो मलशे, तो पण नहीं

वेचुं. एम जतां जतां धान्यनो जाव अमारा मनमानतो थशे, त्यां
 रें आठ गणो नफो, अने ते उपर वढी व्याज खाइशुं, त्यारें वेच
 वानी वात काढशुं. ते वखत पैशा घणा मलशे, त्यारें फरी वढी
 दूर देशांतरथी बीजुं अनाज मगावशुं, तेमां बीजा घणा पैशा मल
 शे. ए प्रमाणे द्रव्य वधशे, लाखो रुपैय्यानी मोज करशुं, पढी वढी
 कोइ अनेक तरेहना व्यापार करशुं, आपणी नजरमां सर्व व्यापार
 ठे, सर्व व्यापारनी आपणने माहिती ठे, कोइ व्यापारमां ठगाइयें
 नहीं, कोइ शेहेरमां शाहुकार साथें साटुं शोदो लगावशुं, कोइ जग्या
 यें आपणो गुमास्तो रहेशे, त्यांनी हुंमी अमारा उपर लखी मोक
 लशे, अने वढी त्यहांथी हुंमी विगेरे अमो मगावी लेशुं. अथवा
 कोइ बंदरथी आपणने गम पडे तेवी चीज मंगावी लेइशुं, तेमां पण
 चार पैशा मलता जशे. अने कोइ वर्षमां चार पांच रकमो सारी आ
 वशे तो लक्षाधिपति, कोटिध्वज नाम काढीने उच्चा रहीशुं. तेवारें
 आपणुं पण नाम सर्वोपरि सर्वशिरोमणि थशे. सर्वरीतें आपण
 ने आसान थइ जशे, आपण कोइने पण खातरमां नहीं लावशुं.
 एवामां कोइ ठेकाणे सगाइ सादीनो पण जोग बनी जाय, तो
 घणुंज सारुं. पढी घर, बार, हवेढीउं, अहीयांज फरी बनावशुं,
 अने ठोकरां, ठैय्यां सर्वनो योग मळी जाय, मनना मनोरथ सर्वे
 फळे. त्यारें दुश्मननी ठाती उपर साहेबी करी मग दळीशुं, त्यारें हैडुं
 ठरशे. ए शत्रुउपण दीन थइ रहेशे, एम वढी राज्यदरबारमां पण
 प्रख्यात थइशुं. त्यारें आपणा प्रिय मित्रोने उंचे अधिकारें चढा
 वशुं, मुद्दइउंने काढी मेलावशुं. एटले जेम जेम आपणो जापतो
 थशे, एम एम मननी इडा प्रमाणे सर्व करीशुं. जोग विलास
 सर्व करशुं. अने जो अहीयां अमारी सादी थइ तो घणीज खु
 शवखती करीने कोइ समयें स्त्रीयादिक पोताना जीवथी गुस्सो
 करी वेसशे, तो ते समयें तेने मनावशुं, सारी सारी रीतें वस्त्र

जरीयान विगेरे सारी सारी वस्तु आपशुं, त्यारें ते राजी थशे, इत्यादिक मन कटपना जूठी साची बांधे, अने घणां कर्म उपा जें. ते माटे ए आर्त्तध्यान ठोडीने जो धर्मनी करणी करे तो सारी ठे. अने आगळे कालें आ जवने विषे धन, समृद्धि, यश, प्रतिष्ठा, मान, मरतबो चाहे, परजवने विषे देवत्व, इंद्रत्व प दवी चाहे, ते अग्रशोच आर्त्तध्यान कहियें.

हवे रौद्रध्यानना चार जेद लखे ठे. तेमां पहेलो हिंसानंदरौद्र, बी जो मृषानंदरौद्र, त्रीजो चौर्यानंदरौद्र अने चोथो संरक्षणानंदरौद्र.

१ तेमां प्रथम हिंसानंदरौद्र. ते त्रस, स्थावरजीवोनी हिंसा क रीने पोताना दिलमां हर्ष करे, घणा आरंजनी चीज जे घर, हवे द्दी, वगीचा प्रमुख, ते बनावे. पढी तेनी तारिफ, लोकोना मुखेंथी सांजले, अने मनमां बहुज खुशी थायके, जूठ ! में पोतानी खबर दारीथी केवुं काम कह्नीने कराव्युं ठे ! के जे कामनी सर्व लोको तारिफ करे ठे. अमरा जेवी अक्कलनो फेलावो थोडाज जणोनो हशे. मारा पैशा जे खरचाया, ते सर्व सफल थया. तथा रसोइ, खावा प्रमुखनी चीज बनावे, तेमां बहुजातिनो मशालो, तथा जदय वस्तु साथें अजदय वस्तु मेलवी अनेक अग्निसंस्कार देइ ने खादिष्ट वस्तु बनावे. पढी सर्वने बोलावी करीने नात, जात, मिजमान प्रमुखने जमाडे, त्यारें ते रसिया लोक, जोजन करी करीने रसोइनी तारिफ करे, अने अहेके आवी बनेदी वस्तु घणी वार खाधी हशे, पण जाइजी ! आजनी मजा तो जंरजठे. आज नी मजानी शुं तारीफ करियें ? जेटला मशाला दीधाठे, तेनी खुश वोइ घणी प्यारी लागे ठे. एवी एवी बहु तारीफ सांजले, तेथी मनमां खुशी थाय. अने विचारेके फलाणे माणसें, मिजमानी क री हती, तेनी निंदा थायठे अने अमे केवुं जोजन कराव्युं ? जेणे करी, सर्व आमारी तारीफ करेठे. फरी वली आवो अवसर पामी

शुं तो वली एनाथी पण घणी सारी रसोइ बनावीशुं, तथा राजजो ज न अजह्य चीजनी नकल बनावीने, तेनो आशय धरीने खाय, खवरा वे, ज्यारें रसिया लोको जमणने वखाणे, त्यारें जाणेके सर्व सफल थयुं अने पोताना मनमां खुशी थाय. जुवो ! हुं केवी चीज बनावुं बुं ? मारा जेवो कोइ होंशवालो तथा जोगी जन नथी. अथवा राज विग्रह युद्धादिकनी वात सांचलीने खुशी थाय, अने विचारे के ए राजायें सारुं कखुं, राजा महोटा शमसेर बाहादूरठे. आगल पण एना बाप, दादा, पादशाहीमां महोटा प्रख्यात हता अने शिपाइ गीरीमां घणा मजबूत हता, तेना वंशानो एठे. एना वडवाज्यें. आ जग्यायें फतेह मेलवी, किछो पण खादी कराव्यो, बडा अकल ब हादूर हता. महोटा मोहोटा संग्रामोमां दुश्मनोने जेर कख्या हता, सर्वनां पोताने चरणे शिर नमावी करी, चोतरफ पोताना अमलनो डंको बगडाव्यो हतो, हमणां पण सर्व जुवान एवाजठे, एउनी ज्यहां ज्यहां चोकीठे, त्यहां त्यहां रस्तामां पडी चीजने कोइ पण उपाडतो न थी; तो बीजुं शुं कहीयें ? फलाणो सुजट, एकज चोटमां सिंहने मारी ने पोतें एकलो निर्जय थइ तेने उजो चीरी नाखेठे, बीजाथी एवुं शुं थशे ? एम कहीने शाबाश, शाबाश कहे, तथा दुश्मनने आप दा अथवा मूवो सांचलीने बहुज खुशी थाए, सीरणी वांटे, मुख म रोडे, मूठें हाथ फेरवे, हाथना पोंहोचा मसले, अने महोठेथी कहेके, ए हरामखोर अमारा पुण्यथी मरी गयो, एवां एवां कूडां कर्म बांधे; पण एवी खबर न राखेके, तुं कोण मारवा वा लो ? एनी जवस्थिति आवीने पूरी थइ, एना उदयमां हती ते जोगवी, एक दिवस, तमे पण एज रस्तो पकडशो, एनो जूठो गर्व करवो तेमां कांइ सारुं नथी, अने तुं मारनारो हतो, तो आटला दिवस शुं काम ढील करी ? माटे एवी जे व्यर्थ विचारणा करवी, ते हिंसानंदरौद्रध्यान कहीएं. ए सर्व मतलब विना कर्म बांधवुंठे;

२ वीजुं मृषानंदरौद्रध्यान कहैठे. ते एमके, जूतुं वोलीने हर्षे पामे, अने मनमा विचारेके में केवी केवी वात बनावीने कही के जे वात, सर्व लोकोयें कबूल करी? मारुं कपट कोइएं पण न जाणुं. वीजा कोइने एवी कला आवडे नहीं. एटला महोटा महोटा अ कल वाला सर्वे मल्ल्या हुता पण कोइ वोली शक्या नहीं. में सर्व सवाल जूवाव कस्या. बोलवामां तो घणी करामतठे. बोलवुं ए तो कांइ कामज आवेठे. आ वखतें अमें नहीं होत, तो खबर पडत? ए सर्वेनीशी गति थात? एवी रीतें मनमां फूलाय. वली पोताना दुश्मनने माथे जूतुं तहोमत मेले, अने ते दुःख पामे, त्थारें पोतें हरखायके में एने केवो जेर कस्यो ठे? तथा पोताना फरजंदसंवंधी प्रमुखनी आगल वातो बनावी बनावीने कहैके, अरे मूर्खाजि! तमे शुं करशो? अमे केवां केवा फेल कस्यांठे? पण ते कोइने मालमज नथी. पोतानुं फेल कोइ जाणे, त्थारें अकल शानी? तथा दरवारमां जइने, चुगली करतां राजानो स्वार्थ करे अने मनमां हरखेके, में राजाने केवो वश कस्योठे? एवा एवा मनमां कुविकल्प करे. इत्यादिक मृषानंदरौद्रध्यान कहियें.

३ त्रीजुं चौर्यानंदरौद्रध्यान. ते एमके, जडक जीवोनी साथें कूड कपटनी वातो बनावीने घणा मूल्यनी चीज ठेक थोडामूल्यमां ले, तथा पारकुं द्रव्य, व्यवहारथी अधिक ले, तथा चोरी करीने को इनी गुमास्तीमां जूतुं साचुं नामुं मांकी दे, अने पैशा खाइ जाय. कपट कला बनावीने शेठने प्रसन्न करी, पठी मनमा हर्षे पामे के, अमारी केवी कलाठे आटवुं द्रव्य पण खाधुं अने शेठने पण राजी राख्या. मारुं केवुं रुहापणठे?

तथा व्यापार करे, तेमां जूठा जूठा सोगन खाइने अने मीतुं वोली करीने वीजाने प्रतीति करावीने अधिक मूल्यनी वस्तु, थोडा मूल्यमां ले अने थोडा मूल्यनी वस्तु अधिक मूल्यमां बेचे, तोलमां

उठुं आपे,अने वधारे ले, तेथी पोताना घरनां संबधीथी वधारे क माय त्यारें मनमां हर्ष पामे अने घरमां फूलाय के, मारा घरमां ए जाइ प्रमुखठे, ते सर्व नकाराठे. कोइमां कोइ वातनी सलुकाइ नथी, तो व्यापारनी कला क्यांथी आवशे ? व्यापार करवो तो बहु मुश्केलठे, अने मोहोटी अक्कलनुं कामठे. अमे न होत तो ए सर्वनीशी गति थात ? जुं ! आ चीजना शोदामां तमे केटलो न फो लीधो ? अने तेज चीज अमे बेची, तो सर्वनी हजूर आट लो नफो लीधो. ए अक्कलनुं कामठे. हमारी कलाने तमे नहीं पामो, एम पोताना जीव साथें फूले.

वली राजद्वारमां पोतें जातो होय तो त्यहां साचां जूठां फेल बनावीने लोकोने रु देखाडीने राज्यमां पैशा लेवरावे, अने पोतें पण वच्चेथी कांई लइने सुखेंथी खाई जाय. चार वातो सारी तरेहथी बनावे. कोइने त्यां विद्यानुं फेल बनावीने, इंद्रजाल प्रमुख चमत्कार बतावीने विश्वासघात करी, तेनी पासेंथी पैशा ले, अने मुखथी कहेके, अमे तमारुं ड्रव्य फोकट गंमावनार नथी. तमे अमारी तरफनी खातर जमा राखजो. एवी रीतें कही ने पारकुं ड्रव्य, खाइ जाय अने वली खरचावे, अने लोकोमां महोटी विद्वान् कहेवाय, अने मनमां जाणेके जुं ! मारा जे वो कोण अक्कलवान् बीजो हशे, के आवी रीतें पारकुं ड्रव्य खा य ? लोकमां पण हुं सर्व ठेकाणें विख्यातहुं, महाराज जेवा प्रख्यात तो मारा पिता पण न हता. हुं बालपणामांथीज कसाइ करीने लावुंहुं. एवी खोटी कुगतिनी सहायता वांधे, अने फेल करे.

क्यारेंक औषध, जडी, बुट्टी प्रमुख यद्वा तद्वा कंइकथी लावीने तेनी लोकोना मुख आगल घणी तारीफ करे, के हुं आजे औषध बनावुं हुं, ते रसायनठे. ए औषध, खानारने बहु गुण करवा वा लुं ठे. में ए औषध उपर घणो पैशो खरच्योठे. एना उपर रात

દિવસ ઘણીજ મેહેનત થઈશે. એ ઔષધ, હું તમનેજ આપું હું, તમે અમારા ઠો માટે આપુંહું. વલી તમને દરરોજ खरच પડે છે, તો જે ઔષધની તમે તારીફ કરતા હતા તેજ ઔષધિ આજ હું તમને આપુંહું. તેની તમારે અમોને એક દમડી પણ આપવી પડશે નહીં, માત્ર મોવતને खातर આપુંહું તમોને गरमी રહેશે, તે માટે તે गरमीને મટાડવાને આજ, મને યાદગિરી આવી. તેથી મેં તમને ઔષધ આપ્યું છે. તે સાંજલીને તે ઔષધ લેનાર કહે કે, મારીઝપર આપ સાહેબેં મહોટી મહેરવાની કરી. તમે અમારી खबर ન લ્યો, તો बीजું કોણ લેશે ? એવી તજવી જથી વાતો બનાવીને पैशा લીધે, મહોટી લાયકી બતાવીને, આગલાની પાસેથી पैशा લેશને खुशी થવું. इत्यादिक खराब वि कल्पना करवी, તે પણ चौर्यानंदरौद्र કહીએ.

૪ હવે ચોથો સંરક્ષણાનંદરૌદ્ર કહેશે. સંરક્ષણાનંદરૌદ્ર, એટલે પરિગ્રહ, ધન, ધાન્ય, ઘણુંજ વધારે. વલી અધિક વધારવાની इ छा કરે, પાપ કુટુંબનું પોષણ કરવાને માટે પરિગ્રહ વધારવાની वे हद् कुबुद्धि વિચારે. અને તેવાં કર્મ પણ આદરે. લોકવિરુદ્ધાદિ કની અપેક્ષા ન કરે. એમ કરતાં વલી કોઈ પ્રાચીન પુણ્યેં કરી પાપ પરિગ્રહ પામે, અને ઘણું દ્રવ્ય મલે, ત્યારેં મનમાં ઘણો હર્ષ પામે અને કહે કે, जुठ ! आ सर्व मैं एक जीवें पेदा कखुंठे. एवो मारा जेवो कौण हुशीआर थशे ? અને મારા જેટલી દોલત કોણ મે લવશે ? એવા અહંકારેં કરી, મગ્ન રહે. અને તેજ પરિગ્રહમાં પો તાના મનની વૃત્તિ લાગી રહે. રહે એ પરિગ્રહને કાંઈ નુકશાન થાય ? એવી રાત દિવસ ચિંતા કરે, અને દ્રવ્યને ઘણા ચલથી જા લવી રાખે, તાલા પ્રમુખની खबरदारी રાખે, રાત્રે સુવેં કરીને સૂ એ નહીં. સગા પુત્રનો પણ વિશ્વાસ કરે નહીં. અને પુત્રાદિકને કહેકે, તમારામાં શું અક્લબ છે ? તમારી बुद्धि जती रही है कारण

के, तमे निरुच्यमी ठो, माटे अकलवाला थाउं. अमारी पतें शुं तमे क्यारें पण कमाशो? तमे तो धनने बगाडवा वाढाढो. अमे ज्यारें नहीं होशुं, त्यारें कोण जाणे पाठल तमारा शा हाल थशे ? तमारां लक्षण तो हमणांथीज जाहेर दीठामां आवेढे, जे तमोने आगल जतां मोहोटी आपदा पडशे. कमाववानी युक्तितो कोशमां पण नथी, तो आ पेट, केम जरशो ? अरे मूर्खाओ !!! धन कमाववुं तो महा मुश्केलढे. कमाइ करीने सबुकाइथी एकवुं राखवुं. ते तो बली घणुंज मुश्केल ढे. हमणां तमे सारी रीतें जूजंके, हुं धन कमायो अने कमाउं पणवुं. आज सुधी लोकोमां प्रतीत, आबरु अने व्यवहार राखता आव्या ठैयें, ते अमारी खबरदा री जाणवी. अने दुश्मनोने पण जेर करीने पग नीचें राख्या ढे. मारा ठतां कोइ दावो मुद्दो पण काढनार नथी. तमारा जेवा होत, तो धन कमाववुं तो दूर रखुं, परंतु ते दुश्मनो तमने खावा पण देत नहीं, एवा दुश्मनो लागी रह्याढे, ए माटे अमारी अकल शीखो, के जेणे करी तमारुं जलुं थाय, ए प्रमाणे परिग्रहमां चेतना लागी रहे, तेने संरक्षणानुबंधिरौद्रध्यान कहेढे. ए सर्व अपध्यानाचरित अनर्थदंरु कहेवायढे.

एटले प्रथम अपध्यान अनर्थ दंरु. तेना पूर्वे बे जेद कह्या, ते मां एक अर्त्तध्यान, अने बीजो रौद्रध्यान. ए बेउ ध्यानना जेद, विस्तारथी कह्या. हवे बीजो पापकर्मोपदेश अनर्थ दंरु लखेढे.

१ बीजो पापकर्मोपदेश अनर्थनंरु. ते हरेक वखतें कोइने घर संबंधीने लज्जा दाक्षिण्यता विना पापोपदेश करे, ते एम के तमारा घरमां वाठरडां महोटां थयांढे ते अमारे देखवामां आज आव्यां, ते माटे तमने कहीयें ठैयें के, तेउने हवे समारो के जेम ए वाठरडां सुध रे. तो पढी गाडी, हल विगेरे सर्वस्थानमां सारी रीतें जोतरी शकशो, नहीं तो तेउना शरीरनुं बल बधशे. तेथी गायने जो

ફને ઉન્મત્ત થશે, ને લોકોને મારશે, એ માટે એને પલોટો, અને ઉતાવલથી ખાસી કરાવો, પોતાના માલને શા માટે વગાડો છો ? હમણાં એને નહીં પલોટો તો, પઠી એ જૂતમાં જૂપશે નહીં. અને ફેરવશે તો ચમક મટી જશે. નાથ્યા વિના તો ચાલેજ નહીં, તે માટે નાથવો તો પહેલોજ જોઈયે. એવો પાપોપદેશ કરે. વલી કહે કે, આ ઘોડીનો વઠેરો મહોટો થઈ જાયઠે. હવે એને ફેરણીથી એટલે દોરીથી ફેરવવો જોઈયે જેથી કરી એ વઠેરો, સારી ચાલ શીખે એને ચોકડું, લગામ ચઢાવો. હવે એના ઉપર કાઠડો વિગેરે સાજ માંડ્યા કરો. વાંધ્યુંને વાંધ્યું રાખવાથી જાનવર खराब થઈ જાયઠે.

તથા વલી એમ કહે કે, વરસાદના દિવસ આવ્યાઠે માટે આપણાં ક્ષેત્રમાંથી ગાંઠ, ગુઠ, ઘાંસ, ઘાડા વિગેરે હોય, તે કપાવી નાખીને સુધારોકે જેથી કરી જમીન સાફ થાય, અને વરસાદનું પાણી ક્ષેત્રમાં જ જરી જાય. પાણી પચીને જમીન તર થાય તો તેમાં ધાન્ય સારું નીપજે. વલી વરસાદ પણ આવ્યો, માટે ઘરની મરામત કરાવો. એ ઘર જાજરું થઈ ગયુંઠે, માટે ફરી વંધાવો. આ વચ્ચે. અને હમણાં મશાલો મજુરી સો શસ્તા થયાંઠે. હવે મૂલથી નવી હવેલી વનાવો. એ વાવત તમોને યવર ન હોય, તો મને પૂઠી લેજો. અમે જે મનસુવાથી કશું એવી તજવીજથી તમે પણ વનાવશો તો સર્વ કોઈ જોઈને આશ્ચર્ય પામશે. એવો ઉપદેશ દેઈને યોટાં કર્મ વાંધે; તથા ફરી વલી એવું કહેકે, જાણી ! ત મારી ઢીકરી તો ઘણી મહોટી થઈઠે. એની ફિકરમાં તમે ઠો કે નહીં ? હવે વિવાહ કરવા યોગ્ય થઈઠે. એ માટે તમારી પાસે કોઈ ન હોયતો, મારી પાસેથી લિયો, પણ વીજા કોઈનું કરજ કરશો નહીં. જો કરજે કાઢવા હોય તો મને કહેજો, એટલે મારી માત વરીથી તમોને કોઈની પાસેથી અપાવીશ; પરંતુ તમારે આ કામ

करवुं जोशुं. ए धर्मनुं कामठे, माटे एमां ढील करो नहीं. एवी रीतें संसारने वधारनारो उपदेश करे.

वढी कहे के, हे जाइजी ! बगीचो समरावो. कोइ ठेकाणे जमीन सखत होय, तो त्यां आग लग्गडो. एमां जंगलनी पठें घांस कुशनो घणो वधारो थयोठे, ते कपावी नाखीने ए जग्यायेंज बाढी ना खो एटले ते जमीन साफ थशे. एवी रीतें कहे.

वढी बीजी प्रेरणा करे के, फलाणो माणस, तमारी साथें दुश्मनाइ करेठे. तेने जेर करवानो हमणा तमारो वखतठे. राजदरबारमां तमारे तो वग ठे. ए माटे कोइ ठेकाणे कोइ पेचमां लेइने फसावी नखावो. आपणुं चाळतुं होय, त्यारें तो दुश्मनने जेर करवानो उपाय कस्या विना रहीं नहीं; मारी तो एवी अकलठे. आवो अवसर तमें फरी क्यारें पामशो ? पोताना चाळता चळण मां सारुं नठारुं करवामां न आव्युं, तो जींदगीनुं फलशुं ? ते माटे दुश्मननो नाश करी, तेने नाबुद करवो, तेज सारुं. ए तो तमारी बदगोइ लोकोनी आगल घणीज करेठे, एक बे वखत तो में पण सांजळी हती. ते माटे तमे मूर्ख लेखाउठो, ते दुश्मन शीर उपर चढतो जायठे. एटली पण तमोने कालजी नथी. दुश्मनने तो उगतोज जड मूलथी कापी नाखवो, लोकोनी एवी कहे वतठे के, “ करतेसेंती कीजीयें, अथवा हणताने हणियें, एमां पाप दोष न गणीयें ” एवो एवो उपदेश आपे.

वढी बीजाने एवी रीतें कहेके आटलो बधो दिवस चढ्योठे तो पण हजी रसोइनी तो कांइ वातज नथी. उठो जइने रसोइनी कांइ तजवीज करो ! चोको प्रमुख देवरावो, स्नान करी रसोइ कस्या पढी, सर्व काम थायठे. अमे तो उठतां वेत, महोटा परो ढीयामां रसोइ करी खाइयें तो पढी अमने कांइ काम काज सुजे. इत्यादिक उपदेश आपे, प्रयोजन विना जूवुं साचुं कहेवुं, तेमां

शुं फायदो ? जलटुं एवुं करीने पोताना आत्माने बंधन करवुं.
ए वीजो पापोपदेश अनर्थदंरु कह्यो.

३ हवे त्रीजो हिंसाप्रदान अनर्थदंरु कहेवे. पोताना संबंधी
ने दाक्षिण्यताथी तथा कोइ पण गरज विना हरकोइने कहेवुं
के, केम रसोइ करता नथी ? अग्नि न होयतो अमारे घेरथी अग्नि
लेइ जाउं. वली ज्यारें जोइयें, त्यारें घेरथी सुखें अग्नि लइ जजो. अ
मारे त्यां तो ज्यारें जोइयें त्यारें अग्नि रहेज ठे, माटें सुखेंथी लइ जाउं.
वली एवो उपदेश करेके, अग्नि देवानुं तो महोडुं पुण्यठे. वली कहे
के, आज वजारमां तरकारी एटले शाक चाजी घणुंज आव्युंठे,
ते जलदी लेइ आवो, एक बे दिवस चाले एटलुं लेइ आवो, पढी
फलाणी तरकारीने तो चाकुयें करी, आपणे हाथे ढोलीने सारी ब
नावशुं; पढी तेमां हिंग, हलदर, विगेरे मशालो, सर्व नाखीने रांध
शुं, तो पढी खावानी वखतें तेनी मजा पामशो; त्यारें कहेसो
के, शावाशठे. वली आगल पण तमे निरंतर एज तरकारी खा
शो, जे खावानी चीज ठे, ते सारी रीतें वनावीने खाइयें, कारण
के कोइ जुए तो पण कहेके, ए घणा चतुर पुरुषोठे. एवी रीतें
कोइना पुठ्या विना कहे तथा माग्या विना अग्नि प्रमुख आपे,
अधिकरण क्रियानी अकल शिखवाडे, ते पण अनर्थदंरु.

तथा वीजा यंत्र. जेवा के घंटी, खारणीउं, सांवेळुं, गाडी, रथ,
वाहाण, चरखो, चरखी, घाणी, सूडी, दाव, दूरी, चीपीया, कात
र, पावडो, तरवार, खंती, कुहाडो, फरशी, वीजा पण सर्व हथी
यार नाना मोहोटा जेटला होय. ते तरवार, वंदूक, कटारी, कवा
ण प्रमुख तथा वली वीजां अधिकरणमां सावरणी, पावडी, पं
खो, घांसनी टट्टी, जीडवुं आदि दइने तथा वीजां मंत्र, साप
वींठी उतारवानो तथा तीड वर्षादना दिवसमां क्षेत्र खायठे, ते
मनी माढ मंत्रथी उतारे तथा खिलावणी करे, तथा माकिनी,

વ્યંતર, ચૂડેલ, ચૂતડી પ્રમુખ. ચૂત, પ્રેત, જોડ, વ્યંતર, ગ્રહીત
 એટલે એઝથી પીઠાતાઝને ઢોઢાવવાના જાઢા પ્રમુખ ઉપચારો કરા
 વવા, તથા ધૂણાવવાં, ચેલાવવાં, શીશામાં ઉતારવાં તથા મા
 રણ, મોહન, મુખબંધન કરવાનાં, તાનાં, તુનાં, જાડુ પ્રમુખના
 કરવાં, તથા કાષ્ટ કપાવીને નવાં ઉચલ, મુશલ, ચક્કી, માંચી,
 ચાટ, ચોકી, અને ચલાઉ પ્રમુખ જે થકી જીવહિંસા થાય, એવાં
 અધિકરણ બનાવે. બીજા પણ જે થકી હિંસા થાય, એવાં
 સર્વ ઉપાય એમાં જાણી લેવાં. તથા મૂલગર્જ એટલે ગર્જાદિ થવાની
 જડી, ઊંચધિ, યંત્ર, મંત્ર પ્રમુખ કરે, કરાવે તથા કોઈ સ્ત્રીને કુકર્મ
 થકી ગર્જ રહ્યા હોય, તો તે સ્ત્રીને તે ગર્જપાત થવાના ઊંચધ
 પ્રમુખ કરી ચવરાવે, અથવા કોઈ શાતન, પાતનના ઇલાજ યોનિ
 પ્રમુખમાં બત્તી અથવા ગોલી ચઢાવીને ગર્જપાત કરે, અથવા
 બીજાની પાસેં કરાવે તથા મોહન વશીકરણની જડી, બુટ્ટી, તો
 ડાવે, હોમ કરાવે, ત્યાં બલિ પ્રમુખ જીવનો આપે, અથવા અ
 પાવે, તથા બીજા પણ ઊંચધ કરવાનાં પત્ર, મૂલ, કંદ, ફૂલ, ફલ
 પ્રમુખનો હુન્નર શીચવાને તેને જમીનમાંથી તોઢાવવાં, કોઈ ઉપા
 ય કરીને ચોદી કઢાવવાં, કોઈક ચીજને પીલાવીને તેનો રસ કઢા
 વવો, તે પણ અધિકરણક્રિયા અનર્થદંડ જાણવો.

તથા બીજી રસાયનની ક્રિયા કરવાને આઠ પ્રહર, શોલ પ્રહર
 સુધી અગ્નિ આપે, એ રીતેં હરતાલ, પારો, સોમલ, ત્રાંબું, રૂપું,
 સોનું, તથા લોહને મારવાનો હુન્નર કરે, કરાવે, બીજાને બતાવે.
 એ રસાયન કરવાનો વિધિ, એ પણ સર્વઅધિકરણ પાપોપદેશનાં
 છે. તથા બીજી તેલક્રિયા, તે અનેક જડિયોના રસ કાઢે, અથ
 વા અન્નદ્યાદિક કોઈ ચીજ ઉકલતા તેલમાં નાચે, અગ્નિ નિચેં
 આપી છે, તેની તો ગણતી પણ ન રાચે. એવા આરંચ કરે.
 નારાયણી તેલ, લાદ્યાદિક તેલ, વિષગર્જતેલ, તથા શતપાત

सहस्रपातादिक तेल प्रमुख, तेनुं कराववुं तथा बीजां जे जे जडी, बुटीथी औषधक्रिया, जाडुक्रिया, वशीकरण कराववुं अथवा विरोधकरण, उच्चाटन, आगीयो, कतरीयो, रगतीयो, प्रमुख तथा वीरोने चलाववुं. इत्यादिक क्रियामां पोतें कुशलठे, तेवारें कोइ ने संबंध विना दाक्षिण्यताथी पोतानी सिद्धाइ देखाडवानें अर्थे अथवा पोतानी बाबु, बुजरगी वधारवाने अर्थे लौकिकमां यशनी वृद्धि थाय एवा कारणे तथा महोटाइनो फांको राखवानुं विचारी ते मूढ पुरुष, धर्मसंज्ञाथी मंत्रादिक प्रयुंजे, मंत्रादिक पोतें करे, अथवा बीजो कोइ तेनी सेवना करे, तेने शिखवाडे अने हिंसानी परंपरा वधारे, परंतु ए वद्धां, कृत्यो, परंपरायें पापबंधन करवाना उपायरूपठे. तथा बीजुं पण घणा आरंज रूप विविध प्रकारनी जडी, हुट्टी मंगावीने तेनुं तेल काढी, घरमां राखे. अने वली लोकोने कहे के, अमारा घरमां एटली चीज हाजरठे, जेने जोइयें, ते सुखेंथी मंगावी लेजो. अमें तो लोकोने आसन थवाने अर्थे बनावीठे. एवी पोतानी प्रचुता वधारवी तथा वली बीजुं कहेके, फलाणा माणसजी ! आज काल तमे फिकरवान् केम रहोठो ? अमारी पासें आवजो जे कहेशो, ते तमारी फिकर, अमे मटाडी आपीशुं. तमारुं कार्य करी आपशुं. अमे आ अमुक चीज, राखीठे ते वद्धी परोपकारने अर्थेज राखीठे, एवी वातो करे, पण ते मूर्ख एवुं न विचारेके एथी महोटो अनर्थ आशे. पोतानीतुठ वृद्धिना प्रमाणथी सर्व पापयोग करी आपे, त्यारें आगलाउंना पुण्ययोगें करी धारेहुं कार्य थाय, तेवारें ते बखाण करीने कहेके तमारी शुं तारीफ करियें ! तमे तो महोटा परोपकारी ठो, लायक माणस ठो. परलोक सुधारो ठो, तमारा जेवो बीजो कोइ पण आ शेहरने विपे अमारी न जरमां आवतो नथी. तमारा जेवो कोण थशे. तमें तो रत्नरूप ठो, वद्धी वातोथी आप दयाना सागरठो. सर्वलोक, पठवाडेथी

तमोने धन्य धन्य कहेडे. ते वारें एवी रीतनी पोतानी तारीफ सां
 नद्वीने पोतें घणोज खुशबखत थाय. अने मनमां फूलायने जा
 णेके महारी बळाने चाहना रहेडे. फरी एवी पोतानी घणी ता
 रीफ सांचद्वीने आगल करतां वधारे अधिकरण मेलववानो उद्य
 म करे. वद्वी बीजाने पण अधिकरण पोतें आगल थइने बनावी
 अपावे. दुनियांमां आरंजक्रियानी उस्तादी आपे, लोकोने कहेके
 कोइ शिष्यने महारी विद्या बळी शीखवाडुं, हवे हुं वृद्ध थयो हुं
 माटे आ क्रिया, सर्व शीखो, ए दुन्नर रूडोडे, एमां कमाइ पण
 ठे, अने बहुज शोजा, यश, कीर्ति ठे, जीवदया पण पलेडे. वली
 अमारुं, पण नाम कायम रहेशे. तमें लोकोमां कहेशे के, अमुक
 माणस पासेंथी अमे ए विद्या पाम्या ठैयें. तेथी महारो पण लोको
 मां यश वधशे. वली ए क्रिया शिखीने कोइनी उपर उपकार करशे,
 तो तेने आराम थशे, तेथी तमारुं पण नाम थशे. एवी वातो करे,
 पण ए समग्रक्रिया पाप रूपठे, तेनी खबर अज्ञानना प्रबलथी तेने
 रहेती नथी. इत्यादिकने हिंसा प्रदान अनर्थदंरु कहियें.

४ चोथो प्रमादअनर्थदंरु कहेडे. ते एमके, ठता सामर्थ्य अ
 ने ठता योगें जयणा करे नहीं. चालतां चाले. तेटलामां खाली
 गडबड करे, कारण विना पाप लगाडे, ए केवल, पोतानी अज्ञान
 ताथी तथा धिछांइ पणाथी लागे. जेम घणी जातिनां तेलमर्दन
 करावीने उपर उवटणा, पीठी अने सुगंध द्रव्य निष्पन्नथी तेलनी
 चीकणाश मटाडे, ते पीठीमां कडवी, तीखी, घणी गरम चीज आ
 वे तेथी अंगुठणा करावीने, पढी जीवोयें करी परिपूर्ण एवी जूमि
 होय, ते जग्या उपर बेसीने स्नान प्रमुख करे, त्यहां ते पीठीना
 पाणीनो रेलो चाले, तेथी करी त्यां जे जीवो होय, तेउ कडवा
 रसना गंधथी विनाश पामे, तथा ज्यां थोडा पाणीनुं काम होय,
 त्यां घणुं पाणी रेडे. अर्हींयां तजवीज करी शुद्ध जूमि जोइ

करीने स्नान मज्जन करे, तो दया पळे. प्रमाददोषथी धर्मेनी कोइ क्रिया गडबडजरी करे तथा कौतुक, नाटक, पेषणा प्रमुख, पोते जोवाने जाय अने बीजाने साथें लेइ जइने देखाडे, तयारें ते दो डा दोडीथी चालता आवे, तेणे करी घणा जीवनी विराधना था य. त्यां जइ तमासो जुए; खुशी थाय, बीजाउंनी पासें तारीफ करे. पोतानो आलोक परलोकनां साधननो जे व्यापार, जप पूजादिकनो उगरेलो वखत पण थइ जाय, तेथी ते काम पण बगडे. फरी ते, घणा तमासा जोइ ने घेर आवीने परिजनोनी आगळ वर्णन करे. तेणे करी पोतें चीकणां कर्म बांधे. बीजाना पण परिणाम बगाडे तथा कोइ सती, सत करवाने माटे काठ लेवा चाले, अथवा कोइ चोरने मारवा माटे लेइ जता होय, त्यहां जोवा माटे दोडे. जोवा उजो रहे, त्यां एना मनमां ए परिणाम रहेके हवे ए चोरने क्यारें मारशे ? अने सती एनी मढुलीमां क्यारें पेस शे ? अग्निमां केम बेसशे ? वली ते शिवाय बीजुं पण मिथ्यात्वीनी अनुमोदना, तारीफ करे. चोर मारे, त्यां चोरना पापनी निंदा करे. त्यहां चीकणां कर्म बांधे. फरी फरी ज्यारें ते वात काढे, तयारें तारीफ करे, ते वखतें पण चीकणां कर्म बांधे. एम केटला एक वखत वारं वार कर्म बांधे. तथा काम शास्त्र जे कोकशास्त्रा दिक तेनो घणो परिचय करे. चोराशी जोगासन शीखे तथा बीजाने शिखवाडे. पडवादिकथी मांकीने पूर्णिमा तिथि सुधी शुदि तथा वदिमां चढतो उतरतो कामदेवनो वास तेने पोतें धारे, अने बीजाने धरावे. नखशिखनां वर्णनादिवालां शास्त्रने जणे अने जणा वे तथा जावजेद अंग उपांगने वतावे. वली नदीने तट, जलक्री डा करवाने जाय. बीजाने बोळावे. ते नदीमां ज्यां सुधी पोतानो परसेवो मेल धोवाइने ते मेलनुं पाणी चाले, त्यां सुधी सर्व जल जीव जे सूक्ष्म होय, तेउनो नाश थाय. वली होशें करीने पोतानी

कामसंज्ञा वधारवाना हेतुएं केफी वस्तु जे माऊम, गोद्वी, चूर्ण प्रमुखठे, ते खाय. वली पंचेंद्रियवधोत्पन्न एवी, मलमनी पट्टी ल गाडे, बंधेजनुं औषध करे. बीजाउने शिखवाडे, तथा जे वचने करी पोताने तथा पारकाने कामसंज्ञा वधे, अने चेतना बगडे, एवां वचन बोले, बीजा पासें बोलावे, तथा हाथना, मुखना, नेत्रना, अने त्रकुटीना चाला करे. जे चाला देखीने बीजाने हसवुं आवे. वली कोइनी मश्करी पोतें करें, बीजा कने करावे, तथा अत्यंत मर्मनां वचन बोले.

१ तथा राजकथा, ते राजानी दोलत वखाणे, राजानी ल ढाइ वखाणे के एवी रीतें फोज चढी अने एवी रीते लढाइ थइ. ते अमे पण उच्चा रहीने दीठीठे. एवी रीतें मनसुबो करी ने दुश्मनने जेर कस्य. ए महोदो शमसेर बाहादूर कहेवाय ठे. वली राजाना जाग्यने वखाणे. कहेके ए राजानी बराबरी कोण करे? आजे तो, ए बीजो इंद्रतुल्यठे. अने राजाना काम जोग, वखाणे ने कहे के, आटला शेर अत्तर तो नित्यजोगमां आवेठे, वली राजाना अंगबलनुं वखाण करे.

२ तथा काम काज विना देशकथा तजत जे इंद्रियसुख जे खान पानादिक, तेने वखाणे, अथवा वखोडे. ते सांजलीने बीजाउनी पण चेतना तेवा विषयो उपर राखे. पोताने आरंजनी अनुमोदना थाय, तेथी ते क्षेत्रविपाकी कर्म बंधाय.

३ तथा स्त्रीकथा जे स्त्रीनुं रूप, रंग, चतुराइ, तेना बदफेलनी निपुणता, तथा शुक्वहोत्तेरीनां दृष्टांत संजलावे, जारी विजारी करी जाणे. ते महोदो चतुर कहेवाय, ते वातो सांजलीने कइक पुरुषनुं परिणाम बगडे, स्त्री सांजलीने फेल शीखे, पोताने विषय कर्म जूदी जूदी जांतिनां बंधाय.

४ तथा जक्तकथा जे खावुं पीवुं अशनादिक चारे प्रकारना आ

हारनी कथा कहे, वखाणे, तथा वखोडे. कोइ रसवतीना संस्कारनी वात तरेह तरेहनी करीने तेने वखाणे, ते रसवती बीजाने शिखवा डे. अने कहेके फलाणी रसोइ, फलाणी तरकारी आ रीतें बना वीयें तो ते एवी स्वादिष्ट थायके देवता पण पोतें आवीने आरो गे, परमेश्वरने पण तेनो जोग चढे, एवी बनेढे. अहींयां निष्क लंकने पण कलंक लगाडे. वली एणे करी गाढ, मिथ्यात्वनुं पो षण थाय. केटला एक जीव, ते सांजलीने एवा आरंजमां प्रवर्त्त. तथा एक दिवस बहु आरंज करीने खाधुं, ते फरी फरी याद करी ने वखाणे, त्यारें वारंवार चीकणां कर्म बांधे. ए चार विकथा क स्याथी लाज, मर्यादा, नीति तथा धर्म अने गंजीरतानी हानि करे, एथी लवाड कहेवाय. वली ए चार विकथा न करे, तो तेथी कांइ पोतानुं काम बगडे नहीं, अने कांइ इंद्रियसुखमां पण हा नि न थाय, केवल नकामुं चीकणुं कर्मबंधन थाय. ए प्रमाद थी थायढे. ए कुचाल जो मटाडीदे तो मटे, ए रीतें कामकाज विना फोकट आत्मा दंभावे, ए प्रमादाचरित अनर्थदंरु कह्यें.

हवे ए व्रतना पांच अतिचारढे, ते लखेढे.

१ प्रथम कंदर्प कुचेष्टा अतिचार. ते एमके मुखविकार, त्रकु टीविकार, नेत्रविकार अने हाथनी संझा वतावे, पगना विकारनी कुचेष्टा करे, अने ए चेष्टा करतां थकां बीजाने हसवुं आवे. कोइ ने कषाय उपजे, तेथी क्यांनी क्यां चाली जाए, ए कारणे पोता नी लघुता थाय, धर्मनी निंदा थाय, एवी कुचेष्टा करे, तेने प्र थम अतिचार जाणवो.

२ बीजो मौख्य अतिचार. मुखथी अतिशय वाचाल पणुं करे, एटले असंबंध वचन बोले; जेणे करी बीजानी एव प्रगट थाय, अने ते कष्टमां पडे. वली पोतानी लघुता थाय, वैर बधे, धिछा

६, लबाड, चुगलिउं, इत्यादिक नाम पडे. लोकमां लाज गमाडे. एवी रीतें घणुं वधीने बोलवुं, ते बीजो अतिचार.

३ त्रीजो जोगाधिक आरंज अतिचार. ते एमके जोग, उपजोगमां, स्नान, पान, आहार, धोवन, विलेपन, इत्यादिक शौचता प्रमुख आरंजनी क्रियाउठे, ते पोताना खप करतां वधारे करे. नकामो आरंज करे, एणेकरी ड्रव्यनो व्ययथाय. घणो इशकधरे, ते त्रीजो अतिचार.

४ चोथो काममर्मकथन अतिचार. ते एमके, कामनां मर्म बोले जेना बोलवाथी पोतानी तथा बीजानी चेतना काम क्रोध मय थइ जाय. एवुं बे तरेहनुं बोलवुं तथा विहरनी वात डुहा, साखी, रेखता, फुलणा, कवित्त, परजीया, श्लोकमां श्रृंगाररसनी कथा कहेवी. ते चोथो अतिचार.

५ पांचमो अधिकरणदोष अतिचार कहेवे. ते एमके पोताना काम काज करतां अधिक अधिकरण मेलवीने तैय्यार करी राखे. सर्व अंगोपांग मेलवीने सुधारीने राखे. ते अधिकरण कहीयें. जेणे करी हिंसादिक पापस्थाननी पुष्टता थाय एवा रथ, उखल, सुशल, घण, चक्री, ठरी, तरवार, कटारी, बंदूक, कमान, तीर, तरकस, ढाल बरठी, सूडी, ठिनी, फरशी, पावडो, कोदाल, केची, आरा, सांडसी, दांती, कोदादी प्रमुख हथीयार पोताने जरूर जोश्यें तेथी सर्व वधारे बनावे. अने ते हथियार, विना संबंधें अने माग्या विना दाक्षिण्यताथी बीजाने चाहीने आपे. ए पांचमो अधिकरण दोषनो अतिचार. ए आठमा व्रतना पांच अतिचार जा एवा. पण आदरवा नहीं. समजु श्रावकठे, तेतो त्याग करे. ए एमने महोटो लाजवे.

इति श्री द्वादशव्रतविवरणे अष्टमअनर्थदंरुविरमणनामा तृती यगुणव्रते पंक्ति श्रीज्योतसागरगणिनाकृतजाषा संपूर्णा ॥ ८ ॥

॥ अथ ॥

॥ नवम सामायिकनामक प्रथमशिक्षा व्रत प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥

अब चो शिक्षा व्रत कहुं, नवम सामायिक नाम;
दोष बतीसे ठांनि करि, बैठे एकंत धाम ॥ १ ॥

छादश कार्याके प्रथम, पुनि दश वचन प्रमान;
मनके दश दोष जु मिली, सब बत्तीस सुजान ॥ २ ॥

एवी रीतें ठहुं, सातमुं, अने आठमुं ए त्रण गुण व्रतो कहां.
हवे पूर्वोक्त आठे व्रतने अने आत्मगुणने पुष्टिकारक, अविरति
विषय कषायमां तदात्मजावें मल्यो, अनादि अशुद्धता जे विज्ञाव
परिणामनी देव ते मटाडवाने, अने आत्मिक गुणानुभव करवाने,
सहजस्वरूप रसास्वादनी मजा पामवाने, नवमुं सामायिक करण
रूप पहेलुं शिक्षा व्रत लखेठे.

त्यहां सामायिक ते जघन्य वे घडी प्रमाण, ते आर्त्तरौद्र
ध्याननी परिणति रूप क्रिया ते अशुद्ध सावद्य व्यापार कहीएं;
तेनो त्याग करीने अत्माने समता परिणाममां राखे, ते सामा
यिक कहीयें. अथवा सम आय सामायिक एटले सम के० सम्यक्
प्रकारें रत्नत्रयी जे ज्ञान, दर्शन अने चारित्र रूप सहज रूप
उदासीनवृत्ति मुक्तिनो मार्ग, ते सम कहीएं. तेनो जे आय के०
लाज आय जेने विषे तेने सामायिक कहीयें. ए सामायिक व्रत, वे
घडीनी मुनिना जावनी वानकी अथवा निशानीठे. अने अनादि
कालना संसार परित्रमण थकी विश्राम करवानो रूडो उपायठे.
हवे जे साधक होय, ते वे घडी स्वरूप सन्मुख चेतना करीने अने
सहज स्वरूपनी चाहना धरीने अने सकलसावद्य त्रिकरणयोगें
तजीने सामायिक करे. ते वत्रीश दोष टालीने करे त्यों शुरु
आय. तेमां प्रथम कायाएं करी वार दोष आयठे, ते बतवेठे.

१ प्रथम दोष. सामायिक करती वखतें पग पर पग चढावीने उंचे आसने पढांठी वालीने बेसे, ते माहात्म्य पर्यायथकी विनय गुणनी वृद्धिनी हानि करे, अथवा वस्त्रवडे जानु एटले गोठण बांधी करी बेसे, ते प्रथम दोषते, माटे जेणे करी विनयगुण रहे, उद्धता न जणाय, अजयणा न होय, एवा आसनें बेसे.

२ बीजो चलासनदोष. ते आसनने स्थिर न राखे, वारंवार आ गल पाठल चलायमान करे, पोतें चपलता घणी करे, मूलमार्ग तो एवोठे के, श्रावक एकज आसनें बेसीने सामायिक पूरुं करे. अरुगपणे रहे, कदापि रोग निर्बलतादिक कारणे एकासनें टक्युं न जाय ने फेरवुं पडे, तो उपयोगसंयुक्त जयणापूर्वक उठी उठीने चरवलाथी पुंजन प्रमार्जन करीने आसन फेरावे. पण एम कीधा विना चपलता राखे, तो बीजो चलासनदोष लागे.

३ त्रीजो चलदृष्टिदोष. ते सामायिक लेइने पढी दृष्टिने ना सिका उपर राखे, अने मनमां शुद्ध श्रुतोपयोग राखे, मौन पणे ध्यान करे. तथा जे सामायिकवंतने शास्त्रज्यास करवो होय, तो जयणायुक्त थइमुहपत्तिमुखें बांधीने पुस्तक उपर दृष्टि राखीने जणे तथा सांचले. तथा सामायिकमां काउसग्ग करवो होय, तो चार अंगुल आगल अने साडा त्रण अंगुल पठवाडे एटली बन्ने पगनी वच मां मोकलाश रहे, एवी योगमुद्रायें उजोरहे, बन्ने बाहुउं प्रलंबित राखे अने दृष्टिने नासिका उपर राखे, अथवा जमणा पगना अंगुठा उ पर राखे, ए शुद्ध सामायिकनी शैलीठे. ते शैलीने ठोडी करीने चपल पणे चारे दिशाउयें चकित मृगनी परें नेत्रो फेरवे, ते त्रीजो दोष.

४ चोथो साव्यक्रियादोष. तेमां कायायें करी कांश्क साव्यक्रिया करे, अथवा साव्यक्रियानी संज्ञा करे, ते चोथो दोष.

५ पांचमो आलंबनदोष. ते जे सामायिकमां दिवालप्रमुख नो आशरो ठोडीने निरवष्टंन एकासने वेसवुं, एवी रीतठे, ते रीत

त्यागीने दिवाल अथवा थांजलाने पीठ लगाडीने बेसे, अथवा बीजा कोइ पदार्थनो आशरो लइ बेसे, तो आलंबननामें पांचमो दोष लागे, कारण के, पुंज्या विनानी दिवाल उपर घणा जीवोनो विश्रामठे, त्यहां पीठ लगाडतां घणा जीवोनी विराधना थाय, तथा निद्रादि प्रमाद वधे, ए माटे आलंबन नामें ए पांचमो दोषठे.

६ ठठो आकुंचनप्रसारणदोष. ते एमके सामायिक लेइने नकामो कारण विना हाथ पग संकोचे, अथवा लांबा करे, अने सामायिकमां तो पुष्ट कारण विना हालवुं चालवुं कांइ कह्युं नथी. जरुरथी लाचार थये थके, चरवला प्रमुखथी पुंजन प्रमार्जन करी हाथ पग हलावे. मनमां आकुंचनस्थिति न सहवानो खेद धरे. एवी शैली विना नकामा हाथ, पग, हलावे, तो ठठो दोषलागे.

७ सातमो आलस्यदोष. ते एमके, सामायिकने विषे अंगें आलस मोडे, टाचका फोडे, करडका करे, कम्मर वांकी करे. ए प्रमाणे प्रमादनी बहुलताथी व्रतमां खेद उत्पन्न थाय; त्यारें शरीरमां अरतिजाव जागे, ते वखत आलस मोडीने असुहाम एो उठे, ए सातमो दोष.

८ आठमो मोटनदोष. ते सामायिकमां अंगुलि प्रमुखने वांकी करीने करडका काढे, ए पण प्रमादनी प्रवलताथी थाय. ए आठमो दोषठे. ठठो, सातमो अने आठमो, ए त्रण दोष, निद्राप्रमादनी उपाधिथी थाय अने दर्शनावणीं कर्मना उदयथी थायठे.

ए नवमो मलस्यदोष. ते सामायिक लेइने अंगमां खस थए ली होय, तेने वळूरे, मूल जागें तो सामायिक लीधा पठी खसप्रमुखनी उपाधि थइ तो समजवुं के, चेतना ठीक पणे रही नहीं, विकल्प थवा लाग्या. ए प्रमाणे शुच आलंबनमां चेतना स्थिर रहे नहीं, त्यारें लाचार थइने चरवला प्रमुखथी जयणा पूर्वक पुंजन प्रमार्जन करीने मनमां पोतानुं अखण मन न रह्युं, तेनो पश्चा

ताप करतां, महा पुरुषनी धीरजता मनमां जावतां, धीमे धीमे खसने वदूरे, एवी शैलीढे. तेम न करे, तो नवमो दोष लागे.

१० दशमो विमासणदोष. ते सामायिकमां अंग वीमासण क रावे, एटले हाथनो टेको दे, गले हाथ देइने बेसे, ते दशमो दोष.

११ अगीयारमो निद्रादोष. ते सामायिक लेइने निद्रा करें. ते सर्व घनघाति कर्मनी प्रकृतिउठे; ते सामायिकने निष्फल करेठे.

१२ बारमो दोष एके, सामायिकमां टाढ प्रमुखना प्रबलथी पोताना समस्त अंगें सारी पेटें वस्त्र उठे.

ए बारे दोष, सामायिकमां कायाथकी उत्पन्न थाय ठे, ते त जवा. हवे वचनना दश दोष ठे. ते कहेठे.

१ प्रथम कुत्सित बोलनो दोष. ते एम के, सामायिक लेइने कुवचन बोले. जला उत्तम पुरुषने कुवाक्य बोलवां लायकज नथी. तेम ठतां जे वचन सांजली कोइने लज्जा, जय, कषायादिक उपजे, तेवां वचन बोले, ते कुवचनदोष कहियें. ए प्रथम दोष.

२ बीजो सहसात्कारदोष. ते सामायिक लीधा पढी जे वचन बोले, ते आगल पाठल उपयोग दीधा विना बोले तथा अवि चाखुं बोले, अने जेम मनमां आवे तेम कहे, ते बीजो दोष.

३ त्रीजो असदारोपणदोष. ते सामायिकमां कोइनी उपर खोटुं तोहमत आपे, नकस्यांने कखुं कहे, ते त्रीजो दोष.

४ चोथो निरपेक्षवाक्यदोष. ते सामायिक लेइ शास्त्रनी अपेक्षा विना पोताना ठंदें बोले. जैनमार्गीने तो निरंतर सापेक्ष वचनज बोलवुं जोइए, निरपेक्ष वचन न बोलवुं; तेम ठतां सामायिक लेइने पोताने जावे तेम बोले. ते चोथो दोष.

५ पांचमो संक्षेपदोष. ते सामायिकमां सूत्रपाठें वचन संक्षेप करी बोले, अक्षर पाठादि हीन करीने कहे, यथार्थ कहे नहीं.

६ ठठो कलहकर्मदोष. ते सामायिकमां साधर्मीसाथें क्लेश करे.

અને સામાયિકમાં તો કોઈ મિથ્યામતિ ગાલ પણ દે, અથવા ઉપસર્ગ કરે, કુવચન કહે, તો પણ તેની સાથે કલહ ન કરવો. શુદ્ધ જૈનમાર્ગી તો વિના સામાયિકે પણ કોઈ તેના ઉપર કુવચનની પ્રેરણા કરે, તો પણ તેની સાથે કલહ ન કરે, જેમ તેમ કરી કલહને સમાવવાની ચિંતા કરે, તો તે સાધક, સામાયિકમાં સાધર્મીની સાથે ક્લેશ કેમ કરે ? અર્થાત્ નજ કરવો જોઈયે, અને જો કરે, તો ઠઠો દોષ લાગે.

૭ સાતમો વિકથાદોષ. તે સામાયિક લેશને રાજ્યાદિક વિગેરેની ચારે વિકથા કરે, સામાયિકમાં તો સિદ્ધાય અને ધ્યાનની મુખ્યતા કહીઠે, કદાપિ તે ન કરે તો બેઠો બેઠો ધર્મકથા કરે અથવા મહાપુરુષનાં ચરિત્ર અથવા તીર્થાદિકનો મહિમા કહે, પણ જેવી તેવી કર્મવંધની વિકથા ન કરે, જો કરે તો સાતમો દોષ લાગે.

૮ આઠમો હાસ્યદોષ કહ્યો છે. તે એમકે સામાયિક લેશને બીજાની મજકરી કરે નહીં. કારણકે, હાસ્યરૂપ મોહનીના ઉદયથી હાસ્યરસવડે આ લોકમાં કોઈની મજકરી કરે, તે લઘુતાને પામે, વલ્લી લોકમાં પણ કહેવતઠે કે “અનર્થનું મૂલ હાંસી, અને રોગનું મૂલ ખાંસી” વલ્લી પરલોકમાં તો, તે હાસ્યરસકર્મઉદય આવે ત્યારે તે કર્મ, રુદન કરતાં પણ ઘૂટે નહીં. તે કારણ માટે સાધકે, સહેજ મજકરી પણ કોઈની કરવી નહિં, ત્યારે સામાયિક લેશને કોઈની મજકરી કરાવજ કેમ ? જો કરે, તો એ દોષ લાગે. નીતિ શાસ્ત્રમાં પણ ઉત્તમ પુરુષને હાસ્ય કરવું નિષેધ્યું છે, માટે એ હાસ્યદોષ ત્યાગ કરવો.

૯ નવમો અશુદ્ધપાઠદોષ. તે જે સામાયિક લેશને સામાયિકના સૂત્રાદિક ઉચ્ચાર કરે તેમાં મુખથી સંપદાહીન, અથવા હ્રસ્વ રને ઠેકાણે દીર્ઘ વોલાવે, દીર્ઘને ઠેકાણે હ્રસ્વ

काणे मात्राहीन, अधिक उच्चरे. एम अशुद्ध पाठनो उच्चार करे, यद्वा तद्वा सूत्राक्षर कहे. ते नवमो अशुद्धपाठदोष.

१० दशमो दोष, मुणमुण बोले, एटले जे सामायिक लेइने उतावले पाठनो उच्चार करे. स्पष्ट प्रकट अक्षर न उच्चारे. पदनुं गाथानुं, ठेकाणुं कांइ मात्वम पडे नहीं, मुख थकी अक्षर कांइ ठीक पडे नहीं. कोइ जाणे माखी बण बणाट करेते ? एम गडबड करीने पाठ पुरो करें, ते दशमो दोष जाणवो.

ए दश दोष वचनना जाणवा. हवे मनना दश दोष कहेते.

१ प्रथम अविवेकदोष. ते सामायिक लेइने, सर्वक्रिया करे पण मनमां विवेक नहीं, एटले सामायिक शुं चीजते. विवेक सहित सामायिक करीने कोण तस्या ठे ? एनाथी शुं फलते ? ए कोनुं साधनते ? एमां कोण परसाध्यते ? व्यवहार सामायिक कथुं ? अने निश्चय सामायिक कथुं ? सामायिकनी शुं शैलीते ? एवा विवेक विना जे सामायिक करे, ते अविवेकनामा प्रथम दोष.

२ बीजो यशवांठादोष. ते सामायिक करीने यश एटले कीर्तिनी इहा करे. सामायिक तो निर्जरानुं हेतुते, अने शिवपदनुं मुख्य साधन ठे. ते सामायिक करीने यश इहे, ते बीजो दोष.

३ त्रीजो धनवांठा दोष. ते सामायिक करतां धनादिकनी इहा करे के आ सामायिक कस्याथी मने धन मलजो. अथवा सामायिक करतां मनमां विचारे के, कोइ एक नव्य प्राणी, धर्म जाणीने अथवा सामायिकना प्रसादे मने धन आपे. ए त्रीजो दोष.

४ चोथो गर्वदोष. ते सामायिक लेइने मनमां गर्व आणे के, हुं धर्मने जाणनारो हुं. बली जाणे के, अहो ! हुं केवुं सामायिक करुंहुं ? बीजा मूर्ख लोको सामायिक करवामां शुं समजे ? हुं तो संसारी कामकाजमां पड्योहुं, तोपण सामायिक करुंहुं, एटले महारा जेवुं सामायिक बीजो कोण करी शके ? बीजा तो बद्धा विचारा

पेट जरवावालाठे, बन्नीश दूषण टाळीने शुद्ध सामायिक तो हुंज करुं, एवो गर्व करे. ते चोथो दोष.

५ पांचमो जयदोष. एटले जय पामतो थको सामायिक करे, ते एमके, लोकमां हुं मुख्य श्रावक कहेवाजुं हुं, माटे जो हुं सामायिक नहीं करुं, तो लोक कहेशेके श्रावककुलमां उपज्यानुं फल शुं ? एवी सहु कोइ मारी निंदा करशे. वढी लोक कहेशेके जूठ ! फळाणो श्रावो वृद्ध थयो ठे, तो पण कांइ धर्मनी निष्ठा तेना मनमां आवतीज नथी. बीजुं तो सर्व रखुं, पण दररोज एक सामायिक करुं, तो ते पण करी शकतो नथी. एवुं ते शुं ठे ? नाम तो महोदुं धरावेठे, पोसह पडिकमणां करवानी तो हालज वखत ठे, ते पण नथी करतो, एवो लोक ठवको देशे, माटे मनमां सामायिक करवानो जाव नहीं, पण अपवादजयथी सामायिक करे, ते पांचमो जयदोष.

६ ठष्ठो निदानदोष. ते सामायिक करीने, धनादिकनुं अथवा बीजी कोइ पोतानी इच्छित वस्तुनुं नियाणुं करे के, आ सामायिकनुं फल होय, तो आ लोकमां घणुं धन पामु, परलोकमां पण देवतानां सुख पामु, एवो आशय राखीने करे, ते कोडीने अर्थे कोडनी चीजने हारेठे, सामायिकनुं फल महोदुं ठे, तेम ठतां नियाणुं कस्याथी ते वेची नाखुं, एवुं करे ते ठष्ठो दोष.

७ सातमो संशयदोष. ते एमके जे सामायिक करे, पण संशय मटे नहीं, संशय जखुं ते सामायिक करे, पण तेने तत्त्वनी प्रतीति नहीं. मनतां एम विचारे के कोण जाणे सामायिकनुं शुं फल मलशे ? करीयें ठैयें तो खरा, पण आगल उपर एनुं फल थशे के नहीं ? एवो संशय धरीने करे, ते सातमो दोष.

८ आठमो कपायदोष. ते एमके कपाय जखुं सामायिक करे. अथवा कोइने साथे रोष वत्तेंठे तेथी तेने जवाब देवो नथी, तो

तेटला वास्ते सामायिक करी बेसे. एवी रीतें कषाय जखुं सामायिक करे, तेमां शुं फल मळे ? सामायिकमां तो पूर्वें जे कषाय कस्यो होय, तेनो पण परित्याग करे; एवुं रहस्यठे तेम ठतां जो ते कषाय सहित सामायिक करे, तो तेने आठमो दोष लागे.

ए नवमो अविनयदोष. ते एमके, विनय रहित थको सामायिक करे. विनय ते गुरुनो अथवा थापनाचार्य प्रमुखनो जाण वो. जैनशैलीमां तो सर्वधर्मनी करणी, विनय विना नथी. धर्मनुं मूल पण विनयठे, विनयें करीने बहुमाननी पुष्टताथी अगणित फल थायठे, थोडी घणी धर्मकरणी करे, त्यहां पण जो विनय, बहुमान अति घणुं होय, तो एथी करी ते महाव्रत जेवुं फल पामे. ए माटे सामायिकमां तो विनयसहाय सामायिक सफल ठे. ते विनय जे न करे, ते नवमो दोष.

१० दशमो अबहुमानदोष. ते एमके, बहुमान रहित सामायिक करे, पण जक्तिज्ञावथी न करे. सामायिक उपर तो घणुं बहुमान राखवुं जोश्यें जेम कोइ दुःखी जीव, रोग, शोक, दुःख, दरिद्रतामां पची रह्यो थको महा दुःख जोगवे ठे, एटलामा कोइ कृपावंत महोटो उपकारी सुजन होय, तेने जोतांवेत तेना उपर दया उप जे. त्यारें ते दरिद्रीने पोताना घरमां लावीने औषधादिक करी सर्व दुःख मटाडे, धनादिक आपी दरिद्रता मटाडे, बीजी पण सर्व रीतें सहायता करे. ए प्रमाणे पोतानी बराबर करी बेसाडे, त्यारें ते दरिद्रीने ते उपकारी पुरुष उपर केवुं बहुमान अने केवी जक्ति रहे ? मनमां विचारे के ए उपकारी उपर मारां प्राण पण कुरवान ठे. हवे ए तो एक आ लोकना पुजलिक सुखनो उपकारी ठे, तेनी उपर एटलुं बहुमान रहे ठे, त्यारें सामायिक, तो आ लोक अने परलोकने विषे पुजलिक तथा मोक्ष, ए उजय सुखनुं दाता ठे अने बाह्याज्यंतर दुःखनुं मटाडवावाळुं ठे, ए माटे

ते सामायिक उपर तो एना करतां पण महोदुं बहुमान अने अधिक नक्ति राखवी जोश्यें. ते प्रमाणे न करे, तो दशमो दोष लागे.

एवी रीतें मनना दश दोष, तेम वचनना दश, अने कायाना वार, ए सर्व मलीने बत्रीश दोष थाय. तेजने टाळीने जे शुद्ध सामायिक करे, ते सुखनुं कारण कह्यें. बत्रीश दोष रहीत एक सामायिकनुं फल श्री जैनागममां व्यवहारथी तो आ प्रमाणे कह्युंठे, जे वाणुं करोड, उगणशाठ लाख, पचीश हजार, नवशें पचीश, एट ला पळोपम अने वली एक पळोपमना नव जाग करवा, तेमांना आठ जाग उपर एटला पळोपम देवतानुं आयुष्य बांधे, अने नर कगति कापे, ए माटे श्रावकने प्रतिदिन सामायिक करवुं, जेणे क री जन्म सफल थाय. ए व्यवहारशुद्ध सामायिकनुं फलठे; अने निश्चय शुद्धोपयोगथी सामायिकनुं फल, अनंत गणुंठे, एटले ते यावत् सिद्धिस्थानकें प्होचाडे. ए माटे सामायिक ठे, ते एकांत उ पादेय ठे. ते सामायिकना पांच अतिचार ठे, ते कहेठे.

१ प्रथम कायडुःप्रणिधान अतिचार. ते एमके, पोताना श रीरना अवयव जे हाथ पग प्रमुख, ते अणपुंजे, अण प्रमार्जे हलावे. जीतने पीठ लगाडीने वेसे, निद्रा प्रमुख करे, ते कायडुःप्र णिधाननामे प्रथम अतिचार.

२ वीजो मनडुःप्रणिधान अतिचार. ते एमके, मनमां कुव्या पार चिंतन. ते क्रोध, लोभ, द्रोह, अजिमान, ईर्ष्या, असूया प्रमु ख दोषसहित कार्यव्यासंगासक्तसंच्रमचित्तसहित सामायिक क रे, ते मनडुःप्रणिधान नामे वीजो अतिचार.

३ त्रीजो वचनडुःप्रणिधान अतिचार. ते एमके, सामायिक मां सावद्य वचन बोले, अथवा पद अक्षरादिक अशुद्ध बोले, ते उच्चारतां थकां सूत्रनी स्पष्टता मालम पडे नहीं अने अशुद्ध सू त्र उच्चारें, अर्थनी पण मालम पडे नहीं. अतिशय चपलपणा

यें गडबडथी कही जाये; ते वचनदुःप्रणिधान त्रीजो अतिचार.

४ चोथो अनवस्थादोषरूप अतिचार. ते एम के, सामायिक जे वखतें करवुं जोश्यें, ते वखते करे नहीं; अने करे तो यद्वा तद्वा करे, अथवा हठथी पावे अथवा उतावलथी पावे, आदर विना करे, स्वेच्छायें क्रिया करे, ते अनवस्थादोषरूप चोथो अतिचार.

५ पांचमो स्मृतिविहीन अतिचार. ते एमके, सामायिक दोष ने झूली जाय. क्रियादिकमां त्रांति पडे. सामायिकदंरुक सूत्र उच्चास्यां के नथी उच्चास्यां ? अथवा पाढ्युं के, नथी पाढ्युं ? एवी त्रांति, प्रबल प्रमादना उदयथी थाय. सर्व साधननुं मूल तो स्पष्ट यादगिरिठे. जाग्रतनो उपयोगठे ते तो विसरी गयो, त्यारें सामायिकना फलमां बढो लागे. ए विस्मृतिरूप पांचमो अतिचारठे. इति श्री द्वादशव्रतविवरणे नवम सामायिकनामा प्रथम शिक्षा व्रतकथने पंक्ति श्री उद्योतसागरगणिना कृतज्ञाषा संपूर्णा ॥ ए ॥

॥ अथ ॥

॥ श्री दशम देशावगाशिकनामा द्वितीय ॥

॥ शिक्षाव्रत प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥

श्रीपारस पदकमलयुग, बंदू बडे उमेद;

देशावगाशिक दशम व्रत, तिसका कहौं सुजेद ॥ १ ॥

हवे देशावगाशिक एटले देशावगाहीनो तो, ठछा व्रतमां राख्युं जे दिशिपरिमाण, ते तो यावज्जीवनुं कखुं ठे. ते दिशिदेत्र घणां ठे, ते उनुं कांइ नित्य काम पडतुं नथी, एमाटे दिनदिन प्रत्ये तेमां संक्षेप करे, के आजना दिवसमां दश कोश, वा पन्नर कोश, वा पांच कोश अथवा नगरना दरवाजा सुधी, अथवा कोश, अर्द्धकोश, बाग बगी

ચા સુધીની જગ્યાની દિશિ રાખે. અથવા અમુક ઘરની હદ સુધી છ
 ત્યાદિક હદપર્યંત જવું આવવું ઉપરાંત જાવાનો નિયમ કરે. એવું
 કરવું, તે દેશાવગાશિક વ્રત છે. એ ઠઠા વ્રતનું જ વિશેષ છે, તે તો યાવ
 જીવ સંબંધનો નિયમ કસ્યો છે અને એ તો ચોમાસું, વીશ દિવસ, દશ
 દિવસ, પાંચ દિવસ, અહોરાત્રી, અથવા દિવસ સુધી અથવા પ્રહર
 અથવા મુહૂર્ત સુધીનું પણ. એટલા વ્રતમાં પૂર્વે બહુ ક્ષેત્ર રહ્યાં
 હતાં તે બેઝનો દોષ અહીં સંક્ષેપ કસ્યો. ક્રિયા ઉતારી, એટલે દિગ્
 વ્રતનું દેશાવગાશિક નિત્ય પ્રત્યે પરિમિત ક્ષેત્રગમનનું પરિમાણ
 રાખે જે, હું કાયાયેં કરી ફલાણે ગામ, ફલાણી જગ્યાયેં, દેવલેં,
 દરગાહેં અથવા દેવીના ગામેં, અથવા કોઈ વીજી જગ્યાયેં જશ.
 તે ઉપરાંત જવાનો મને નિષેધ છે. એમાં જે દિગ્વ્રતી પ્રાણીને દેશ
 પરદેશનો વ્યાપાર છે, તે વ્રતી એમ કહેકે, મારે કાયાયેં કરી અમુ
 ક ક્ષેત્રથી ઉપરાંત જવાનો નિષેધ છે. પણ દૂર સંબંધનો કાગલ પ્ર
 મુખ લખવો ને વાંચવો તે અથવા કોઈ માણસને મોકલું તે મને
 માફ છે તથા તે દેશ સંબંધી વાત પ્રમુખ સાંજલવી પણ માફ છે અને
 જેને દૂરનો વ્યાપાર નથી, તે તો પરિમાણ ઉપરાંતની હદનો આવે
 લો કાગલ પણ વાંચે નહીં, કોઈને કાગલ લખીને મોકલે પણ
 નહીં. અને જો ચિત્તની પ્રકૃતિ સંકલ્પ વિકલ્પમાં ન હોય તો તે દૂર
 દેશની વાતો પણ સાંજલે નહીં અને વાત કરે પણ નહીં. પરંતુ જો
 એવી રીતે ન રહી શકાય તો વ્રતના જાંગામાં ટૂટ રાખે અને જા
 ણતાં થકાં પરિમાણમાં દોષ લગાડે નહીં. એ દેશાવગાશિક નિ
 ત્યવ્રત કરે, તે સદા સર્વદા સવારના પહોરમાં ચૌદ નિયમની યાદ
 ગિરીમાં સર્વ સંજારીને રાખે. વલી પણ એને સંક્ષેપીને રાત્રી સંબંધી
 જૂદાં રાખે, અને જે અહોરાત્રનાં કરે, તે સવારના પહોરમાં જ યાદ
 કરે. એવી રીતે ગુરુપાસેથી વિધિસહિત વ્રત ધાસ્યાં હોય, તેમ પા
 લે. એ દેશાવગાશિક વ્રતના પાંચ અતિચાર છે. તેનાં નામ લેખે છે.

१ पेहेलो आणवण प्रयोगातिचार. ते नियमनी जूमिका बाहेरनी कोइ चीज होय, तेनी गरज पडे, त्यारें विचारे के मारे तो नियम उपरांत जूमियें जावुं नथी अने जीवनी चाहना तो ते चीज मांज लागी रहीठे. त्यारें कांइ पोतानी बुद्धि उपाजें अने ते जूमि जणी जनारा कोइने देखीने कहेके हे जाइजी ! फलाणी जग्या सुधी जाशो तो अमारुं पण कांइ कामठे, ते पण तमे करता आवजो. ते सांजली ते माणस कहेके हाजी, हुं जइश. ते समयें ते व्रती कहेके, त्यारें तो अमुक चीज मारे माटे जरूर लेता आवजो त्यारें ते तरफ जनाराने ते जणश, तेनी महोबतें करी लाववी जोइयें. एवी रीतें ते चीज, नियमबाहेरनी जूमिथी मंगावी ले अने पोताना शाणपणाथी ते व्रती विचारे के, मे मारुं व्रत पण राख्युं, अने मारे कामें जे चीज जोइती हती, ते पण आवशे, अने एतो पोताने कामे जायठे तेनाथी हुं महारुं पण काम करावुं हुं, एनो बोजो मारा माथा पर नथी. एवी रीतें बुद्धिनुं अज्ञानपणुं करे, पण एम न विचारे के, एथी करी जलटो तोटो थाय ठे. केम के, जेकार ए देशावगाशिक व्रत जे कखुंठे, तेमां तो जातां आवतां हिंसाप्रमुख दोष बहुज लागे. ते दोषनी क्रिया मटाडवा माटे कखुंठे. अने जेवारें बीजा माणस पासें नियम क्षेत्रथी बाहेरनी चीज मंगावे, ते वारें ते आजाण्यो पुरुष, अजयणा करतो जइने ते चीज लइ आवे, तेनाथी तो पोतेंज जइने लइ आवे तो सारुं ? कार एके पोतें तो धर्मरुचियुक्तठे, तो तेथी जयणाथी जवाय, ते नाथी हिंसा केम थाय ? अने ते अज्ञानी तो अनेक हिंसादि दोष लगावीने ते चीज लावे, फरी तेनी पापक्रियानी अनुमोदना करी जाय. जुठ ! फलाणो अमुक क्षेत्रें गयो हतो तेथी सारुं थयुं अमारुं पण काम थयुं. ए माटे व्रतधारी थइने एवा कपटव्रत नो जांगो न करे. व्रतधारी तो गुरुनी आज्ञायें अने शास्त्रनी रीतें

जे कह्युं होय, तेज करे, ते माटे नियम लेइने बाहेरथी बीजानी पा सें कोइ चीज मंगावे, ते आणवणप्रयोग प्रथमातिचार जाणवो.

१ बीजो पेसवणप्रयोग अतिचार. ते एमके जे नियमचूमि काथी बाहेर कोइ चीज मोकलवी होय. त्यारें पहेलांथी मन सुबो करे के आ चीज तो मारे जरूर मोकलवी ठे. पठी नियमचूमि कानी बाहेर कोइ आदमी जतो होय, तेनी साथें ते चीज मोकले ने मनमां खुशी थायके मारुं व्रत पण अखंरुं रह्युं, हुं पण नियम चूमिकानी बाहेर गयो नहीं, अने में मारुं कार्य पण साध्युं. एवी रीतें करे, तेने तेमां उलटो तोटो पडे. अने वढी एम करवा थी तेने बीजो पेसवणप्रयोग अतिचारदोष लागे. ए माटे जे स मजु श्रावक होय, ते अतिचार न लगावे.

३ त्रीजो सदाणुंवाय अतिचारठे, ते कहेठे. शब्दानुपात अति चार. ते एके, पोताना नियमक्षेत्रनी बाहेर कोइ पुरुष जतो होय, तेनी साथें कोइ काम नियमक्षेत्रनी बाहेरनुं होय त्यारें व्रती श्रावक विचारे के माराथी त्यां सुधी जवाय एमतो नथी; माटे तेने नाम देइने बोलावीश, तो मारा व्रतनें दाग लागशे. एवी शंका थी जरूरखे अथवा अगाशीनी ठत उपर जइने उजो रहे, के, जेम मार्गें जता श्रावता सर्व लोकोने ए जुए, अने मार्गें जता श्रावता सर्व लोको, एने पण देखे. ते वखत एवी रीतें उजो रहीने मार्गें जता श्रावतानें देखे, त्यारें ते व्रती खुंखारो करे, अथवा नाकमां दोरो घाळीने अथवा तमाकु लेइ नाकमां सुंधीने उंचा सादें करी ठीक करे, तेवारें मार्गें चालतो माणस, खांसी ठीक प्रमुखनो शब्द सां जळीने उपरनी तरफ जुए, एटले ते वज्जेनो दृष्टिमेलाप थाय. त्यारें पठी ते त्यां चलावीने आवे. एवी रीतें मेलाप करे, तेवारें ते वज्जे जणा पोताना कामसंवंधी एकांत वातचित्त करीने व्रती श्रावक, मार्गें हालवावालाने विदाय करे; त्यार पठी ते व्रती

पोताना मनमां अज्ञानना विलास करे के, जूठ ! में कोइ उत्पातनी बुद्धि रची तो तेथी करी मारुं व्रत पण में निर्मलताथी राखुं, अने बीजाने बोलावीने जे कार्य करवुं, हतुं ते कार्य संबंधी पण वातचित्त करी लीधी. एवी रीतें मूढ, अज्ञानी, क्रियानी झूलवणी करे, तेने त्रीजो शब्दानुपाति अतिचारदोष लागे. ए माटे समजु शुद्धव्रती थइने अने बुद्धिमान् थइ, ते अतिचार न लगावे.

४ चोथो रूपानुपाति अतिचार कहेवे. ते एमके कोइ व्रतीएं पोताना घरना आंगणा सुधी क्षेत्र मोकवुं राखुं, अने बाकी बीजुं बधुं त्याग कछुं. हवे एवामां कोइ पोताना कामनो माणस घरना आंगणानी पासेना रस्तायें चाढ्यो जायवे, तेने व्रतीयें घर अंदरनी खडकीना रस्तायें अथवा जाली प्रमुखमांथी जोयो; त्यारें व्रती विचारे के, ए माणस साथें मारे जरूरनुं कामवे; ने ए माणसनुं घरतो अहींथी घणुं दूरवे; त्यहां सुधी तो माराथी जवाय नहीं. कारण के, जो जाउंतो व्रतचूमि परिमाण उलंघ्यानो दोष लागे. वली अहीं पण एने बोलावुं तो व्रतमां खोंच लागे ए माटे एवुं करुं के जेम ए उलटो मने बोलाववाने पोतें ज चाढ्यो आवे. एवो अज्ञाननो मनसुबो धारीने पोतें पोताना घरमांथी नीकलीने दरवाजा उपर आवी उजो रहे. ते माणस पण चाढ्यो चाढ्यो त्यां आगल आवीने नीकले; एटले ते बन्ने नी नजर एक थइ तेवारें ते चाली जनारो माणस पोतेज, व्रतीने बोलावे अने परस्पर मली जूहार विगेरे करीने पढी ते व्रतीयें जे वात, पोताना मतलबनी चिंतवी हती, ते करी लीधी. त्यार पढी पेढो माणस, पोताने ठेकाणे गयो अने व्रती पण घरमां आव्यो; अने मनमां अज्ञानपणे विचार करवा लाग्योके, में महारा शाणपणे करीने मारा व्रतने पण खोट न लगाडी, अने मारुं कार्य पण साध्युं. एवी में बुद्धि करी, पण एवुं न विचारे

के एमां अज्ञानपणुंठे. जे जाणीबूजीने पोतानुं कार्य चतुरताथी करे, तो तेने चोथो रूपानुपाति अतिचार लागे.

५ पांचमो पुजलप्रक्षेप अतिचार कहेवे. पुजलप्रक्षेप अतिचार ते नियमना क्षेत्रनी बाहेर कोइ पुरुष, पोताना कामने माटे जतो होय, त्यारें तेने जोइ व्रती अज्ञान दोषथी खोटी माया केलववा ने तत्पर थयो, जे हुं ए जता माणसने साद करी बोलावी लउं, अथवा हुं तेनी सामो जश्ने उजो रहुं तो महारा व्रतने दूषण लागे. माटे साद कस्या विना अथवा एनी सामु जवा विना कोइ बीजी क लायें करी एने बोलावुं. के जेथकी ए पोतें आवी महारी आगल उजो रहे. एवो विचार करीने आवनार पुरुष उपर कांकरी फेंके समस्या करे; कपडानो ठेडो बतावे. त्यारें ते कांकरी ते माणस ना देहने लागे एटले ते पण पावुं फरीने तेनी सामुं जुए. त्यारें व्रती माणसनी अने तेनी दृष्टि एक थाय तैथी ते पोतेंज चाळ्यो आवे, पढी ते व्रती मोहोवतथी पोतानुं कार्य करी तेने विदाय करे, त्यारें विचार करे के, में केवी बुद्धि वापरी ? जेम लौकिक मौनि बोलता नथी अने संज्ञा चेष्टा करीने कार्य करे ठे, तेम में पण बुद्धि बलथी मारुं व्रत राख्युं अने कार्य पण कखुं. एवी अज्ञानक्रिया ते पांचमो पुजलप्रक्षेप अतिचार जाणवो. माटे समजु व्रती होय, ते एवी अज्ञानपणानी वात जो न करे, तो ते महोटा लाजना हेतुने पामे. अहींयां पहेला वे अतिचार अज्ञानताथी थाय, अने पाठला त्रण अतिचार, कपटपणे थायठे; ते माटे ए अतिचारन आदरवा. ए बीजुं शिक्दाव्रत थयुं. अहीं ठछा व्रतना जेदथी दशमुं व्रत संक्षेप ठे. ए थकी कहेवामां एवुं जाणी लेवुं के जेम ए व्रतमां संक्षेप ठे. तेम परिग्रहादिक सर्वव्रतमां संक्षेप थायठे. इति तत्वं.

इति श्री द्वादशव्रतविवरणे दशम देशवगाशिकनामा द्वितीयशिक्दा व्रतकथने पंक्ति श्री उद्योतसागरगणिना कृतज्ञाया संपूर्णा ॥१०॥

॥ अथ ॥

॥ श्री एकादश पौषधोपवासनामा तृतीय ॥

॥ शिद्धाव्रत प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥

अब अग्यारम व्रत लिखुं, नाम पोसह उपवास;
जो विधिसहित करे व्रती, तो पामे उद्वास ॥ १ ॥

तिहां पोसह व्रतना चार जेदढे, ते लखे ठे. तेमां प्रथम आहार पोसह, बीजुं शरीरसत्कारपोसह, त्रीजुं अब्रह्मपोसह, अने चो थुं अव्यापारपोसह. ए चारें पोसहना प्रत्येकें बे बे जेदढे. एक देशथकी पोसह अने बीजुं सर्वथकी पोसह.

१ तेमां प्रथम आहारपोसह. ते देशथी जे त्रिविहार उपवास करीने पोसह करे, अथवा आयंबिल पोसह करे, अथवा त्रिविहार एकाशना करी पोसह करे. ए त्रणे प्रकारनां पोसह करे, ते देशथी पोसह कहेवाय तेनी शैली कहेठे. पोसह लीधा पहेलां पोताना घरमां कही राखे जे हुं पोसह करीश ने आयंबिल अथवा एकाशणुं करीश. ते माटे जोजन कालें हुं आहार करवाने आवीश; अथवा तमे पोसहशालामां आहार लेइ आवजो, एवुं कहीने पढी पोसह लीए, त्यां पोसह लीधा पढी जेवारें मध्यान्ह ना देववंदन करी रहे, तेवार पढी चरवलो, मुहपत्ति अने पोंठणुं, ए त्रणे उपकरण, साथें लेइ पढेडी जंढीने साधुनी रीतें उपयोगी रहेतो थको मार्गमां जयणा सहित चाल्यो जाय. अने जोजन स्थानकें जइने इरियावही पडिकमे, गमणागमण आलोवे, अने पढी पोंठणुं बीठावीने बेशीने आहारनुं पात्र पडिलेहे. पढी पोताने लेवा योग्य जे आहार, ते लीये अने ते लेइने साधुनी रीतें अग्ररु थको आहार करे. मुखथी आहारनुं वखाण न करे, आहारने

वखोडे पण नहीं, आहारनी जूठ, गीरावे नहीं, आहार करी रह्या पठी गरम पाणीथी आहारनुं वाशण धोइने ते पाणी पी जाय. पठी पात्रने शुद्ध करीने नितारी पाणी प्रमुख सूकाइ जवा देइ, ते पात्र कोरुं करीने पाहुं आपे. त्यार पठी फरी उपयोगी थको पूर्व नी पेरे पौषधशालामां पूर्व स्थानके जइ बेसे. मार्गमां कोइ जता आवतानी साथें वात करे नहीं. ए प्रमाणे स्वस्थानकमां आवीने इरियावही पडिक्रमे, चैत्यवंदन करी धर्म क्रियामां प्रवर्त्ते. अथ वा जो कोइ संबंधी तथा सेवक सामो आहार, पोसहशालामां लावे, तो पण पूर्वोक्त रीतें आहार करीने पात्र कोरां करी तेने पाठां आपे, अने पठी धर्मक्रियामां प्रवर्त्ते. जो त्रिविहार उपवास होय तो एकलुं पाणीज मात्र पूर्वनी पेरे जइने लइ आवे, एवी रीतें आहारपोसह करे, तेने देशथी पोसह कहीएं अने चौविहार उपवास करी पोसह करे, तो तेने सर्वथी पोसह कहीयें.

२ वीजुं शरीरसत्कारपोसह. ते सर्वथा शरीरनो सत्कार एट ले धोवन, धावन, तैलमर्दन, वस्त्राञ्जरणादि शृंगार प्रमुखथी को इ रीतें शरीरनी शुश्रूषा न करे. साधुनी पेरे अपरिकर्मित थको रहे, ते सर्वथी शरीरसत्कार पोसह कहीएं. तथा देशथी शरीर सत्कार पोसह ते पोसहमां हाथ पग प्रमुखनी शुश्रूषा करवानी दूट राखे, ते देशथी शरीर सत्कारपोसह कहीयें.

३ त्रीजुं अब्रह्मचर्य पोसह. ते जे त्रिकरण शुद्धें पोसहमां ब्रह्मचर्य पाले, ते सर्वथी ब्रह्मचर्य पोसह जाणवुं अने जे मन, वचन अने दृष्टि प्रमुखनी दूट राखे अथवा परिमाण राखे, ते देशथी ब्रह्मचर्य पोसह जाणवुं.

४ चोथुं सर्वसावधव्यापार त्याग करे ते सर्वथी अव्यापार पोसह कहीयें, अने जो एकादि अने जो एकादि वस्तुनी अथवा उधरा यवा आदेशादिकनी दूट राखे, ते देशथी अव्यापार पोसहकहीयें.

ए प्रमाणे चार प्रकारनां पोसह ठे. ते दरेकना बे बे जेदठे. ते प्रथम ज्यारें आगमविहारी गुरु विद्यमान होता, त्यारें ते जव्य जीव श्रावको पण शुद्ध उपयोगी घणा पापजीरु होता; अने तेज पोतें जे जे प्रतिज्ञा करता होता, तेवीज शुद्ध पालता होता, तेवीज रीतें उपयोगमां राखीने चालता, पण विस्मृति करता न होता, तथा तेमां कमवेश करता न होता अने गुरु पण अतिशय ज्ञानना प्रज्ञावशी योग्यता जाणी लेता होता के आ देश थकी पोसह करवा लायकजठे, अथवा सर्वथकी पोसह करवा लायकठे. वली ठवस्थ ज्ञावशी कदापि कमवेश थड जाय तो ते तरत जाणीने विचारता के मारी प्रतिज्ञामां आटली खोंच लागी आटलुं अविरति पणुं लाग्युं. एवुं जाणीने तेनी तरत आलोय णा लेता, अने पडिक्रमतां पण महोटी झूल न पडवा देता. अने हमणां तो एवा उपयोगी जीव नथी. काल दोषना प्रज्ञावशी वक्र जडठे, ए माटे पूर्वाचार्यायें उपकारने अर्थे लाजालाजनी तुल्यता विचारीने आ मुजब जीतव्यवहार बांध्योठे. तेमां प्रथम जे आहारपोसहठे, तेना बे जेद कीधाठे. ते आहारपोसह देशथी पण करे अने सर्वथी पण करे. एम जेवी पोतानी शक्ति होय ते प्रमाणे करे. अने बाकीनां जे त्रण पोसहठे, ते तो सर्वथीज करे. देशथकी तो थायज नहीं. ए व्यवहारशैली बांधीठे. एवी रीतें वर्तमान काळें पोसहनी प्रवृत्तिठे. हवे पोसहनो प्रज्ञाव आगममां जे कह्योठे, ते लखेठे.

जे, पापना समूह तेणे करी जारयुक्त थयेला एवा बहु सावधव्या पारी गृहस्थने आरंजनो बोजो उतारवाने पोसह, ते विश्रामनुं स्थानकठे. विश्राम करतां अल्प बोजो थाय. जेम जार उपाडनारो पोताना मस्तक उपर मोहोटी गांसडी उपाडी वे, चार कोश चा ले एवामां कोश विश्रामनुं स्थानक आवे, त्यारें ते प्रसन्न थडने

વોજો ઉતારે, જે માટે શીતલ ઠાયા વિશ્રામનું સ્થાનક હોય તથા
 ઘડિવાર જલાશય હોય ત્યાં વેસેં, ત્યારેં આનંદ થાય, થાક મટે,
 શરીર હલવું થાય, ફરી વોજો ઉપાડીને ચાલતો થાય. એ પ્રમાણે
 વે, ચાર વિશ્રામ લેતો થકો સુખેં ધારેલે ઠેકાણે પહોંચી જાય, તેમ
 શ્રાવકેં પણ દરરોજ સાવધ વ્યાપારનો વોજો ઘણો ઉપાડ્યો ઠે.
 અને તેવો મહોટો નારે વોજો ઉપાડીને ચાલેઠે, તે જ્યારેં પાંચી
 પ્રમુખ પર્વના દિવસ આવે, ત્યારેં પ્રસન્ન થઈને ઘરનો જે સાવધ
 કર્મરૂપ વોજો, તેને ઉતારી ઘરમાંજ રાખીને વિશ્રામરૂપ ક્ષેત્ર પો
 ષધ શાલામાં જઈને વેસેં, અને પોસહ ધારે ત્યારેં, સાવધરૂપ વો
 જાનો પરિશ્રમ ઇટલે થાક ઉતરી જાય. અને જાવના ઉપદેશરૂપ
 શીતલ પવન થકી વિષયકષાયરૂપ ગરમી, વિકલ્પ પશીનો મટી
 જાય, આત્મા શીતલ થાય. અને જિનશાસનરૂપ કલ્પતરુની ઠા
 યામાં વેસીને પોતાના સ્વરૂપચિંતવનરૂપ જલેં કરીને ઘણા કા
 લનું પાપ ધોઈ નાખે. આત્માને જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રરૂપ જા
 વજોજનથી પોષે. એ પ્રમાણે વચમાં વચમાં પોસહ કરણ રૂપ વિ
 શ્રામ લેતો થકો આરાધકજાવના સ્થાનકેં જઈ પહોંચે. અહીંયાં
 આઠે દિવસેં અથવા પંદરે દિવસેં પોસહ કરે, તો પણ ફલ એક
 પોસહનું ઇટલું કહ્યુંઠે. શાસ્ત્રમધ્યે એક પોસહનું ફલ કહ્યુંઠે, તે
 જાણવું, જે પ્રજ્ઞુની આજ્ઞાપૂર્વક એક અહોરાત્રી પોસહ કરે, તે
 જીવ વે હજારને સાતશેં કોડી તથા તે ઉપર સીત્તોતેર કોડી સી
 ત્તોતેર લાખ, સીત્તોતેર હજાર, સાતશેં ને સીત્તોતેર. ઇટલા પલ્લોપ
 મ તથા એક પલ્લોપમના નવ જાગ કરીયેં તેવા સાત જાગ ઉપર
 ઇટલું દેવતાનું આયુષ્ય વાંધે; અને ઇટલીજ નરકગતિથી દૂટે.
 અહો ! એક પોસહ કસ્યાથી જીવ, ઇટલો લાજ ઉપાર્જે ? તેના
 અંકસંખ્યાની સ્થાપના. (૧૭૭૭૭૭૭૭૭૭૭ અને ૐ) ઇટલું ફલ,
 એક શુદ્ધ વ્યવહારપોસહનુંઠે. અને વલી જો વ્યવહારપોસહ ક

रतां थकां चेतनाने निश्चयपोसहनी लीनता लागी, तो ते पोसह ना फलप्राप्तिनुं तो परिमाण पण न थाय, तेनो अगणित लाभठे. यावत् रत्नत्रयी द्वायकजावे थइ जाय. त्रणे लोकनां जव्य जीवने पूजनीय थाय. ए माटे पोसहठे, ते गृहस्थने अवश्य करवुंज. ए पोसहठे, ते कर्मरूपी जावरोगनुं औषधठे. माटे गृहस्थे पर्वदिवस आवे त्यारें जरूर पोसह करवुं. हवे ए व्रतना पांच अतिचार लखेठे.

१ प्रथम अप्पडिलेहिअ, दुप्पडिलेहिअ, सिद्धासंथारक अतिचार. ते जे स्थानकने विषे पोसह संथारो करे, ते जूमिनी तथा संथारानी पडिलेहणा करे नहीं. एटले संथारानी जग्या पोतानी आंखे श्री सारी पेटें निगाह करीने जूए नहीं अने कदापि जूए तो प्रमाद श्री कांइ दीठी कांइ न दीठी, एवी रीतें जूए, ते पहेलो अतिचार.

२ बीजो अप्पमस्त्रिय, दुप्पमस्त्रिय, सिद्धासंथारक अतिचार. ते एम के, ते संथारो, रजोहरण प्रमुखश्री पुंजे नहीं. कदापि पुंजे, तो जेवो तेवो गडबडश्री संथारो पुंजे, पण वस्त्रांचळें दंभाशणश्री पुंजे नहीं, अने कोइ जीवनी रक्षा करे नहीं. ते बीजो अतिचार. जे प्रमाणे श्री जैनशासननी शैली एवी ठे, ते प्रमाणे मार्गी जीव क्रिया करे, ते आवी रीतेंके प्रथम तो हरेक क्रियामां दृष्टिपडिलेहणा करे. सारी रीतें सर्व स्थळें चीज ने निगाह करी जोइने पढी पुंजणा प्रमुखश्री पुंजे, पढी ते वस्तु वापरे, एवो तो सहेज चाल ठे. त्यारें पोसहादिक क्रियामां तो निपट उपयोग धरीने पडिलेहणा प्रमुख करवी जोइयें. अने एवी रीतें जयणाश्री जो न करे, तो तेने बीजो अतिचार लागे.

३ त्रीजो अप्पडिलेहिअ, दुप्पडिलेहिअ, उच्चारपासवण जूमि अतिचार. ते एमके लघुनीति अथवा वमीनीति परठवानी जूमिने सारी रीतें दृष्टियें करी अवलोकन न करे, अने अवलोक

ન કરે, તો જેમ તેમ કામ ચલાવી દે. જીવયત્ન કીધા વીના લઘુ નીતિ પ્રમુખની પરઠવણા કરે, તે ત્રીજો અતિચાર.

૪ ચોથો અપ્પમધિય, ડુપ્પમધિય, ઉચ્ચાર પાસવણ ચૂમિ અતિ ચાર. તે માત્રાની, તથા પોસહશાલની ચૂમિ અપ્રમાર્જિત દેખીને ન પુંજે. અને પુંજે તો યદ્વા તદ્વા કરીને કામ કરે. એમ વડીનીતિ, લઘુનીતિ પ્રમુખ યત્નથી પરઠવે નહીં; તે ચોથો અતિચાર.

૫ પાંચમો પોસહવિધિ વિચરીએ અતિચાર. તે આહાર ત્યાગ પોસહ કીધે, ક્રુધાદિ પરિસહ જાગે, ત્યારે પારણું કરવાની ચિંતા કરે, કે પ્રજાતેં ફલાણી રસોડ અથવા ફલાણી ચીજનો અહાર કરશું તથા એમ ચિંતવે જે અમુક કામ સવારેં કરવું છે, તે ત્યાં જશ્શ અને તેની ઉપર તાગાદો કરીશ. તથા પ્રજાતમાં પોસહ પાઢીને પઠી સારી રીતેં તેલમર્દન કરાવીને ખુબ ગરમ પાણીથી સ્નાન કરીશ. તથા અમુક પોશાક પહેરીશ, અને કુલસ્ત્રીની સાથેં ખૂબ તરેહથી આવી રીતનો ઝોગવિલાસ કરીશ. એવું સાવધ ચિંતવે, તથા સંધ્યાસમયે સ્થં મિલશોધન ન કરે પોસહમાં વિકથા કરે, નિદ્રા કરે અને નીચેં લખેલા અઢાર દોષોને ટાલે નહીં. તે અઢાર દોષોનાં નામ લખીએં થૈયેં.

૧ પોસહમાં વ્રતી વિનાના વીજા શ્રાવકનું આણેલું પાણી ન પીવું.

૨ પોસહ નિમિત્તેં સરસ આહાર લેવો નહીં.

૩ પોસેહ કરવાના આગલ દિવસેં ઉતર પારણામાં વિવિધ

પ્રકાર સંયોગ મેલવીને આહાર કરવો નહીં.

૪ પોસહ અથવા પોસહ નિમિત્ત આગલે દિવસેં દેહ વિચૂષણ ન કરવું.

૫ પોસહ નિમિત્તેં વસ્ત્રાદિક ધોવરાવવાં નહીં.

૬ પોસહ નિમિત્તેં આચૂષણ ઘડાવીને પહેરવાં નહીં, વસ્ત્ર લેવાં નહીં, અંગેં ઘરેણાં પહેરવાં નહીં. સ્ત્રીને પણ નથ તથા કંકણ પ્રમુખ જે સૌજાગ્યના કુશલ ચિન્હ છે, તે પહેરવાં પરંતુ તે વિના પોસહમાં વીજાં નવાં ઘરેણાં ઘડાવીને સ્ત્રીયેં પહેરવાં નહીં.

- ७ पोसह निमित्त, वस्त्र रंगावीने पहेरवां नहीं.
  - ८ पोसहमां शरीरथी मेल प्रमुख उतारवो नहीं.
  - ९ पोसहमां शयन करवुं नहीं. निद्रा करवी नहीं.
  - १० पोसहमां सारी वा नठारी स्त्री संबंधी कथा करवी नहीं.
  - ११ पोसहमां आहारने सारो नठारो कहेवो नहीं.
  - १२ पोसहमां सारी वा नठारी राजकथा तथा युद्ध कथा करवी नहीं.
  - १३ पोसहमां अमुक देश आवो रूडोठे अथवा अमुक देश जूंमो ठे, एवां देशकथानां वचन, बोलवां नहीं.
  - १४ पोसहमां पुंज्या विना जूमिए लघुनीति अथवा बडीनीति परठ वी नहीं, अने परठवे तो पोताथी वोसिरावे. इरियावही पडिक्रमे.
  - १५ पोसहमां बीजानी निंदा करवी नहीं.
  - १६ पोसहमां स्त्री, पिता, माता, पुत्र. जाइ विगेरे सर्व संबंधी साथें वार्तालाप करवो नहीं.
  - १७ पोसहमां चोरनी कथा न करवी.
  - १८ पोसहमां स्त्रीनां अंगोपांग दृष्टि लगावीने जोवां नहीं.
- ए अठार दोष पोसहना ठे. ते त्याग करीने पोसह करे, ते शुद्ध पोसह कह्यें. तेशी जो विपरीत करे, तो पांचमो अतिचार लागे. इति श्रीद्वादशव्रतविवरणे एकादश पौषधोपवासरूप तृतीय शिक्षा व्रते पंक्ति श्रीउद्योतसागरगणिना कृतज्ञाषा संपूर्णा ॥ ११ ॥

अथ

॥ श्री द्वादश अतिथिसंविज्ञागनामा चतुर्थ ॥

शिक्षाव्रत प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥

अब बारम व्रत हे “अतिथि, संविज्ञाग” यह नाम;
कहुं दोष आहारके, पुनि अतिचार हे ताम ॥ १ ॥

હવે અતિથિ ઇટલે જેને લૌકિક પર્વોત્સવાદિક દિવસોનું પ્રયોજન નથી, તે અતિથિ કહીયે. ઇટલે લોક વ્યવહારમાં જે સંસાર વૃદ્ધિની હેતુ તિથિ, તેહેવાર, વિવાહાદિલગ્નતિથિ ઇત્યાદિક સર્વ જેણે ઠોડી દીધાંઠે. સર્વે દિવસોમાં જેની ધર્મારાધનકરવાની એક નિષ્ઠાઠે. તેને અતિથિ કહીયે. અથવા જેમ અતિથિ ઇટલે પ્રાહુણો, મિજમાન માણસ કોશ્ને ઘેર આવે, તે કાંઈ તિથિ તેહેવાર નો દિવસ જોડજે ન આવે, ગમે તે દિવસે પંથેથી ચાલ્યો આવે. તે ને કાંઈ તિથિકે તેહેવારનું પ્રયોજન નહીં, અણચિંતવ્યો આવીને ઊત્તો રહે; તેમ સાધુ પણ નિમંત્રણાદિ કીધા વિના જોજન કાલે આવી હાજર થાય. પ્રાયે સાધુ અમથો તો ગુરુ આજ્ઞા વિના ગૃહસ્થને ઘેર કદાપિ જાય નહીં, અને જોજન કાલે મધુકર ઇટલે ઝમરની વૃત્તિ કરે. નિમંત્રણ વિના ગૃહસ્થને ઘેર વિચરતા જાય. તે પણ ગૃહસ્થને અકલામણ ન ઉપજાવે. એવી રીતે આહાર લિયે, તે અતિથિ જિનાજ્ઞાકારી શુદ્ધ સાધુ તેનો જે સંવિજ્ઞાગ કરે. ઇટલે ન્યાયોપાર્જિત શુદ્ધ વ્યવહારે કમાણું જે ડ્રવ્યાદિક તે માંથી પોતાના ઉદર ઝરણને માટે ઉત્તમ કુલાચાર પૂર્વક જે શુદ્ધ નિર્દોષ આહાર નીપજાવ્યો અને તે પણ પૂર્વકર્મ પશ્ચાત્કર્માદિ દોષ રહિત હોય, એવો શુદ્ધ અને નિર્દોષ આહાર તે વહુમાન સહિત જાગ્યયોગે ગૃહને વિષે સાધુ આવ્યા થકા અતિહર્ષવંત થયો થકો આહાર આપે. અને તે પણ દાનના પાંચ ગુણે કરી યુક્ત દાતારની શુદ્ધતા ધરી આપે. તે દાનના પાંચ ગુણનાં નામ લેખેઠે.

૧ પ્રથમ જે જૈનમાર્ગી દાતાર. તે શુદ્ધ પાત્રની પ્રાપ્તિ પામીને પ્રથમ પોતાતા ઘરના આંગણને વિષે મુનિનાં દર્શન માત્ર થયાં અને તેણે કરી ઘણા દિવસની અંતરંગની ચાહનાના ઉદ્ધાસથી આનંદનાં આંસુ આવે, જેવી રીતે કોઈ આપણો પ્રિય અને પરમ હિતકારી પ્રાણપ્રિય એવો વલ્લભ સજ્જન દૂર દેશાંતરે ગયો હોય, તેને કદી

पण मनथी विसारतो नथी; मनमां एज वांठा लांगी रहे के ते आपणने क्यारें मलशे ? एवी चाहना राखतां राखतां घणो काल वीत्या पढी लांबी मुदतें कोइ वखत ते सज्जन अणचिंतव्यो एका एक आवी उजो रहे, त्यारें ते परम वद्वज्जने जोइने अंतरंग रागनी धारा उद्धासथी आंखमांथी हर्षनां आंसु पडे. ते शीतल होय जे कारणे वियोगना आंसु गरम होयठे अने हर्षना आंसु शीतल होयठे. तेम श्रावक पण साधुने आवतो देखी करी प्रशस्त रा गज्जक्तिना उद्धासैं उठे; अने मनमां विचारे के अहो ! आज हुं महोटी ज्ञान्यशाली के जे हुं अनादिनो जूझ्यो, खड्गव्य संबलरहित, ज्ञाव दरिद्रें पीडित, ज्ञानलोचन रहित अंधजावें पीड्यो, अपारसंसारचक्रमां पड्यो जटकतो हतो, एवो जे हुं, ते बहु अकथनीय दुःख पामतो अने कशी गणतीमां नहीं हतो, एवो महादुःखी मने जोइने आ महारा मोहोटा हितकारी मुनि राजे महोटी करूणाज्ञाव धारण करी मारा उपर महोटी मेहेर बानी कीधी. जे प्रथम तो मने ज्ञानांजनशलाका फेरवीने मारां सम्यक्ज्ञान लोचन खोली दीधां अने ए मुनियें त्रण तत्त्वसे वारूप आजीविकानो व्यापार शीखवाड्यो, तथा मुजने रत्नत्रयी धारणरूप नियमा करी दीधी. एवी रीतें महारो अनादिनो दरिद्र ज्ञाव मूकाव्यो, मने सारा आदमीनी गणतीमां आण्यो. एवा निष्कारण अने गरज बिना महोटा उपकारी महामुनिराज ते मारा घर आंगणाने विषे आव्या, ए ज्ञावनानी पुष्टिथी, प्रशस्तरागना ज्ञाव उद्धासथी हर्षानंदनां आंसु आवे, ते दाननो पहेलो गुण.

१ बीजो जेम संसारी जीवने अत्यंत इष्ट वस्तुनो संयोग पा मवाथी रोमावलि उज्जी थाय, तेम महोटी जक्तिना प्रज्ञावथी मुनिने जोइने ते श्रावकनी सर्व रोमावलि उद्धसित थाय, अने हृदयमां हर्ष समाय नहीं, ते दाननो बीजो गुण.

३ त्रीजो मुनिने देखीने मुनिप्रत्ये बहुमान उत्पन्न थाय. जेम कोइ संसारी सामान्य गरीब गृहस्थने घेर राजा पोतें चाली आवे त्थारें ते गृहस्थ, ते राजाने केवुं मान आपे ? अर्थात् घणुंज मान आपे. मनमां घणोज आश्चर्यमय थइ उमेद नस्यो हर्ष नस्यो थाय. अने मनमां विचारेके अहो ! आज महारे घरे महा राज आव्या, माटे घरमां कोइ सारी अने नवाइ जेवी चीज होय ते हुं एमने जेट करुं, फरी फरी एवा महोटा लोको मारे घेर क्यां थी आवे ? आवो संयोग फरी क्यारें मलवानो ठे ? आ दुर्लभ योग तो मारा महोटा जाग्योदयथी मल्योठे. एवो विचार करी घर मां जे सर्व करतां सारी अने नवाइनी चीज होय, ते राजाने जेट करवा माटे काढे. वली विचारेके आ महारा घरनी चीजने महा राज कबूल करे, तो महारां महोटां जाग्य हुं मानुं, एवा उद्धासथी ते गृहस्थ, राजाने पोतानी वस्तु जेट करे, तेम आवक पण साधुने पोताने घेर आव्या देखीने तेउं प्रत्ये घणुं बहुमान करे. अने विचारे के एवा निस्पृहीमां शिरोमणि, जगद्वंधु, जगत् हि तकारी, जगद्धत्सल, निष्कामी, आत्मानंदी, आत्मारामी, करुणा निधि, परमोपकारी, परमपात्र, करुणासागर, संसारजलधिउद्धरण, परमउपकार करवामां दक्ष, क्रोधादिकषायनक्षक, पोतें तरेला, परने तारनारा, एवा महामुनिराज चालीने महारे घेर आव्या, तो आज महारां महोटां जाग्य जाणवां. आज रूडो सुविहाण थयो, आज महारे आंगणे कामधेनु, कल्पवृक्ष, चित्रावेली अने चिंतामणि ए अणचिंति चाली आवी अने आज महारी जा गृत दशा सफल थइ. एवो हर्षनस्यो ससंजम होतो थको ते मुनि नी सन्मुख जाय अने त्रिकरण गुरु प्रणाम करीने कहे के हे स्वामि ! दीनदयालुजी ! पधारीयें. महारा घरनुं आंगणुं पावन करियें. एवुं बहु मान दइ करीने घरमां पधरावे, पठी मनमां विचारे के,

अहो ! महारां अतुल ज्ञान्यनो उदय थयो होय तो आज आ साधु महारां आहार पाणीनो अनुग्रह करे जे कारण माटे साधुजीने आहार लेवामां महोटी तजवीजठे. आहारनी गवेषणा करे, शुद्धनिर्दोषनी प्रतीति आवे, त्यारे तो साधु आहार ले. ए कारण माटे रखे कोइ दोष माराथी उपजे ? एवो विचार करी त्रिकरण योगें बहुशुद्ध, मान जस्यो उपयोगी थको विधिपूर्वक आहार लावे, अने मीठां वचनोथी ते साधुनी विनति करे के हे स्वामिजी ! हे गुरुजी ! आ शुद्ध निर्दोषी आहारठे, ए माटे हे कृपानिधान ! मुज सेवक उपर परम शुद्ध दृष्टिनो पसाय करी सपात्रकर पसारीयें. महारो निस्तार करीयें. एवां मीठां अने परम जक्तिवंत वचनोयें विनति करतो थको आहार आपे, त्यारें ते मुनिराज, ते योग्य आहार जाणीने ले, अने श्रावक पण जेटढी दानलायक निर्दोष वस्तु होय, तेज सर्ववस्तुनी निमंत्रणा करे. एवा विधियें करी दान आपीने फरी ते मुनिप्रत्ये हाथ जोडी, नीचो नमी, पृथ्वीपर मस्तक लगावीने नमस्कार करे. पढी वढी मीठां वचनोयें विनति करे के हे स्वामि ! कृपानिधान ! मुज गरीबनी एक विनतिठे, ते सां जढी लेइयें. सेवक उपर मोहोटी कृपा करी मने महोटो कस्यो, मारी पर महोटो उपकार कस्यो, आज महारुं घर पावन थयुं. उत्कृष्ट ज्ञान्योदय विना मुनिना चरणकमलनी रज घरमां क्यांथी पडे ? (गुणिपदकजधूलरजकंचन सेवहुं मूल मेरा) आजनो दिवस सफल थयो. फरी पण हे स्वामिजी ! अशन, पान, खादिम, खादिम, औषध, जेषज, वस्त्र, पात्र, सिद्धा, संधारकादि प्रयोजन उपजे, त्यारें सेवक उपर कृपा करी अवश्य अनुग्रह करवोजी. स्वामिजी ! आपंतो महोटा मुनिराजठो, गुणवान्ठो, निस्पृहीठो. आपने कोइ चीजनी कमती नथी, कोइ बातनो प्रतिबंध नथी, वायुनी पेरें अप्रतिबंधठो. तो पण हे करुणानिधान ! मुज सेवक उपर

कृपा करीने फरी अनुग्रह करवो. ए प्रमाणे ^{रहमान उत्पन्न थाय.} जेम
नी हृदसुधी ते मुनिश्रेष्ठने पहोचाडवा जाय. ^{राजा पोतें चाढी आवे}

४ चोथो गुण एके, त्यांथी ते मुनिने वंदना के. ^{अर्थात् घणुंज}
घेर आवी, नोजन करे. पण तेने मनमां हर्ष समा ^{मेद नस्यो हर्ष}
रो मुनिना आगमनरूप जाग्योदय थयो, तेणे करी ^{हारे घरे महा}
थको विचारे के आज कोइ साहारे नदी वात थइ गइ ^{चीज होय}
होटो कोइ लाज थयो. कारण, जे मुनिराज निस्पृही तथार ^{क्यां}
रहित, गतप्रतिबंधी, सहजउदासी निरीह, एवाने में विनर्तिन थो
धी एटले तरत महारे घेर आव्या. वदी में जे आहार आप्यो, त
पण सर्व लीधो. वचमां कोइ अंतरायरूप विघ्न न थयुं. एथी करी
महारो कोइ सारो वखत प्रगट्यो जणायठे. फरी आवो योग
क्यारें मले ? अने जो मले, तो जाणुं जे महारे अतुल्य पुण्यनो
प्रसाद थयो. एवी अनुमोदना वारंवार करे.

५ पांचमो गुण. ए जे जेम कोइ मंदजाग्यवान् पुरुष, व्यापार क
रतां करतां थोडुं कमाय, तेने कोइक दिवसें एकज शोदामां लक्ष
डव्यनी प्राप्ति थाय, त्यारें ते फरी व्यापारनी अनुमोदना केवी चा
ही चाहीने करे ? तेवी रीतें एना करतां पण अधिक दाननी चाह
ना समकेती जीव राखे. ए पांचे गुणोयें युक्त दान आपवुं, ते शु
द्ध दान कहेवाय, ए शुद्धदानथी अतिथिसंविज्ञागव्रत थाय.

अहींयां श्रावकें साधुने दोष रहित आहार आपवो, अ
ने साधुयें पण दोषरहित आहार लेवो. त्यां दोषनी विचा
रणा करतां प्रथम शोल दोष श्रावकथी लागे. अने शोल
दोष साधुथी लागे, तथा दश दोष साधु अने श्रावक वनेथकी
उपजे, ए प्रकारे वझा मदी वेतालीश दोषनो त्याग करीने सा
धु आहार लीये, ते वेतालीश दोषमांथी प्रथम श्रावकथी शो
ल दोष लागे, ते लखे ठे.

અહો ! મહારાં અતુલ્યાકર્મીં દોષ. તે સાધુને વાસ્તે ઢકાયનો આરંજ મહારાં આહાર પાનીપજાવે, તે આધાકર્મીં દોષ.

હાર લેવામાં મંડેશિકદોષ. તે જેવારેં રસોડ કરવા માંને, તેવારેં ષની પ્રતીતિ કરનારને કહેકે, રસોડ ઘણી કરજો. કારણકે, સાધુ કોડ દોષઆવશે, તેમને સારી રીતેં આપશું. જો રસોડ ઘરમાં પુષ્કલ માન જાતો કોડને દેવાય. કદાપિ રસોડ કમતી હોય, તો દેવાય ન ચનોઈ ત્યારેં સાધુને શું અપાય ? એ માટે રસોડ વધતી કરજો. એવી રીતેં સાધુનું નામ લેઈની વધારે રસોડ કરાવે, તે ઝેશિકદોષ.

૩ ત્રીજો પૂતિકર્મદોષ. તે આધાકર્મીં પ્રમુખ હર કોડ દોષે દૂષિત એવો અશુદ્ધાહાર હોય, તે શુદ્ધાહારની સાથેં જોડાવે, તે પૂતિકર્મદોષ.

૪ ચોથો મિશ્રજાતિદોષ. તે ઘરમાં કહ્યા કરે કે, રસોડ જ તાવલેં બનાવો. વખત થયોઢે માટે જો વેલાસર રસોડ બનાવો, તો કાંઈ આપણ જમીયેં અને કાંઈ સાધુને પણ આપીયેં. એ માટે તાકીદથી રાંધો. એમ કહી કહીને જે આહાર બનાવ્યો, તે મિશ્ર જાતિ દોષેં દૂષિત આહાર જાણવો.

૫ પાંચમો આપનાદોષ. તે જે ગૃહસ્થ, જોજન વખતેં એમ કહે જે આજ આ રસોડમાંથી આટલો આહાર વાંશણમાં જૂદો કાઢી રાખો. તે જેવારેં સાધુ આવશે, ત્યારેં દેવો પડશે. એવી રીતેં વ્યવહાર કરીને આપવું, તે પાંચમો આપનાદોષ.

૬ ઢઠો પાહુડીદોષ. તે સાધુને આવ્યા જાણી ચીજ વસ્તુ આગલ પાઢલ ખડજડ કરે, ધકા ધકીમાં સાવચક્રિયા કરીને સાધુ આગલ લાવીને આહાર આપે, તે પાહુડીદોષ.

૭ સાતમો પ્રાણુઃકૃતદોષ. તે સાધુને આવ્યો જાણીને જો ઘરમાં અંધારું હોય, તો તેને મટાડવાનો પ્રયત્ન કરે, ખડકી, જાલી, વારી, વારણાં, એ સર્વને તરત ડઘાડી નાચીને અજવાલું કરે. મનમાં

जाणे जे अंधारुं हशे तो साधु आहार वेशे नहीं. एम करी आहार आपे. ते प्रादुःकृतदोष.

८ आठमो क्रीतदोष. जे साधुने आव्यो जाणी करी बजार मांथी मूल्य आपी करी आहार वेचातो लावी साधुने आपे, ते क्रीतदोष.

९ नवमो प्रामित्यदोष. ते कोझुं उधार उठीनुं वेशे आपे, करज करीने आपे. ते प्रामित्यदोष.

१० दशमो परावर्तितदोष ते साधु आव्या जाणी मनमां विचारे जे, महारा घरमां तो नीरस आहारवे; ते साधुने केम दीधो जाय ? वास्ते पडोशी अथवा संबंधीने घेर, ते नीरस आहार आपीने तेने बदले साधुने सारु सारो सरस आहार थोडो लावे, ते साधुने आपे. ए दोष, चक्तिथी अथवा अजिमानथी अथवा लोकलाजथी थाय. एटले लोकोमां वात चर्चा थाय, जे आवो मातवर गृहस्थ थइने एवो आहार साधुने आपेठे, अथवा कोझ नीरस आहार देतां थकां पाडोशी जोशे, तो आपणी निंदा करशे, ने कहेशे के ए एवो आहार साधुने आपेठे ! एमाटे लोकलाजथी सारो आहार लावीने आपे, ते दशमो परावर्तित दोष.

११ अगीयारमो अज्याहतदोष. ते पोताना घरमां जे आहार वनेलो होय, ते जड्रकपणथी आहारने सामो लइ साधुने स्थानकें जइने आपे, ते अज्याहतदोष.

१२ वारमो उज्झिन्नदोष. ते कोठीमां तथा संजीरा प्रमुखमां चीज राखेली होय, ते चीजनो आहार, ते कोठी संजीरा प्रमुखनुं ताळुं उघाडीने तेमांथी आपे, ते उज्झिन्नदोष.

१३ तेरमो मालाहत दोष. ते आहारने मेडी माल उपर, अथवा ठीका उपर, अथवा ठत उपर, अथवा बीजा कोझ स्थानक उपर उंचो राखेलो होय, ते निसरणी प्रमुख मांकीने त्यां पहोची

ने पढी उतारी लावे. अथवा जोंयरामां नीचें उतरी तेमांथी आहार लावे, ते आहार, साधुने आपे, ते मालाहतदोष.

१४ चौदमो आह्विद्यदोष. ते ए के पारकाना हाथमां जे ची ज होय, ते तेनी कनेथी ढीनवी लेइने साधुने आपे, ते आह्विद्य दोष.

१५ पंदरमो अनिसृष्ट दोष. ते एके घणा माणसोनी कोइ साधारण चीज, वेंची लीधा विनानी होय, तेमांथी उपाडीने साधुने आपे, ते अनिसृष्टदोष.

१६ शोलमो अध्यवपूरकदोष. ते कलकलता पाणीमां बीजुं पाणी पूरे. अथवा ज्ञात प्रमुख चूला उपर चडेलांठे, तेमां बी जा चोखा नाखे, एम तैय्यार यता आहारमां बीजी पूरणी करे, अने मनमां विचारे के आज गाममां साधु घणा आव्याठे, तेउं मांथी हरकोइ पण आहार लेवा माटे आपणे घेर आवी चडशे; ए माटे रसोइमां घणी पूरणी करी रसोइ वधारे कराविये. एवुं क रीने पढी ते आहार साधुने आपे, ते अध्यवपूरकदोष. ए शोल दोष, श्रावकथी साधुने लागे ठे. एमां केटलाएक दोष अजाण पणे लागे, केटलाएक जक्तिथी लागे, केटलाएक दृष्टिरागथी ला गे अने केटलाएक अजिमानथी लागे. ए शोल दोष टाढी तजवीज करीने श्रावक, शुद्ध आहार साधुने आपे अने साधु पण त्यारें निर्दूषित आहार जाणीने ले.

हवे साधुथी शोल दोष उपजे, ते कहेठे.

१ प्रथम धात्रीदोष. जेम धात्री उदरपूर्णार्थे गृहस्थना बाल कने रमाडे, तेम साधु पण गृहस्थना बालकने रमाडे, तरेह तरेहनां वचनोयें करी बोलावे, चपटी वगाडी रीऊवे, तरेह तरेहनां चाटु क वचन बोली करीने बालकने, हसावे, घणो प्यारा देखाडे. तेवुं जोइने ते बालकनां माता पितादिक जाणे के साधुजी अ मारा ठोकरा उपर बहु हेत करेठे. तेणे करी ते बालकना नि

मित्तें ते साधु उपर दृष्टिरागनो उद्धासी थाय, तेवारें साधुने आहार आपे. ते आहार साधु ले, त्यारें धात्रीदोष लागे.

१ बीजो दूतीदोष. ते जे साधु विचरवा गया थका श्रावक श्राविकाने कासीदनी पेटें परगामना समाचार अथवा कागल आणीने आपे पीयरनी हकीकत लावीने वहूने कहे. वढी वहूप्र मुखने बीजी मुखचातुरी बनावीने कहे के, तमारी माताजी सुख चेनमांठे, अने तमारा ज्ञाज्ञी पण साजा ताजाठे. बीजा पण सर्व कुटुंबीयो कुशल देम ठे. वढी कहेके फलाणानुं सगपण थयुं, फलाणाने ठोकरो थयो, ते तमोने अमुक चीज मोकलशे, तेमणे अमुक चीज तमारी पासेंथी मंगावीठे. इत्यादिक संदेशा कही करी गृहस्थने राग उपजावी आहार ले. अहींयां कोइ गृहस्थें धर्मसंबंधी संवरवृद्धि कारणरूप संदेशो कह्यो होय, तेपण ज्ञिद्धा अवसरें न कहे, बीजे अवसरें कहे पण संसार संबंधी संदेशो तो कदापि काळें कहेज नहीं, एवी रीतें गोचरी जायने संदेशा कहीने ज्ञिद्धा लियें, ते बीजो दूतिकर्मदोष.

२ त्रीजो निमित्तदोष. ते गोचरी गये थके गृहस्थने, निमित्त वतावे, गृहगोचर, शुभदशा, अशुभदशा वतावे, तमोने आटला दिवसनी पीडाठे, तमोने वारमो वा आठमो शनिठे, एवुं कहे; तथा आटला वर्षनी तमोने पनोतीठे, माटे अमुक दान आपजो, जाप करावजो, एथी करी सुख थशे. आगल घणा सारा ग्रह आ वशे; त्यारें घणुं सुखचेन पामशो. तमारा दिलमां अमुक वातनी चिंताठे. एवी मनमानी वातो कहे, तेथी ते गृहस्थ खुशी थाय. चमत्कार पामे अने सारो आहार आपे, ते साधु लीए, तेवारें तेने निमित्तदोष लागे.

३ चोथो आजीविकादोष. ते वहोरवा गये थके त्यां गृहस्थ नी पासें पोतानी जाति ज्ञाति जाहेर करे ने कहेके, शेठजी ! तमे

अमने नथी उलखता ? अमे फलाणा शाहना ठोकरा, फलाणा ना जत्रीजा, फलाणो अमारो चाइ थायठे, तमारी साथें पण अमारे संसारनो नातोठे. तमे अमने उलखता हशो के नहीं उलखता हो ? पण अमे तो सर्व जाणीयें ठैयें. एक अहारार्थें एटला संबंध प्रगट करे, ते वारें ते गृहस्थने संबंध संबंधी राग उपजे. तेणेकरी ते खुशीशी आहार आपे, ते आहार साधु लीये, ते आजीविकादोष.

५ पांचमो वणीमगदोष. ते जे आहारने अर्थें साधु दीन पणुं बोले के, आज संसारमां सर्व स्वार्थीठे, परमार्थी कोइ नथी. तो अमारी खबर कोण लेठे ? तमारा जेवो कोइ धर्मरुचि, धर्मिष्ठ, उपकारी अने उदारचित्तवान् होय, ते जाणे, बीजो कोण जाणे ? अमे तो निराधार, निरालंबनवृत्तिवाला ठैयें. अमारो कोइ वालो सगो नथी. आ नगरमां तो एक तमारुंज घर धर्मात्माठे, जे आटली पण खर खबर तमे लीयो ठो. तमे अमारी तजवीज राखवावालाठो. तमे तो साधुना मा बापठो तमेठो, तो अमारो आटलो पण निर्वाह थायठे. इत्यादि दीनतानां वचन निर्वाहने अर्थें कहे, त्यारें ते गृहस्थने कांइ अनुकंपा अने कांइ अजिमान तथा कांइ राग उपजे, तेवारें आहार घणो आपे, ते साधु लीए, तो पांचमो वणीमगदोष लागे.

६ ठठो तिगंठादोष. ते आहारने अर्थें गृहस्थने घेर गये थ के गृहस्थनी नाडी जूए, रोगना आदान, निदान प्रमुख कहे, औषध, गोली, चूर्ण, काथ प्रमुख बतावे, रोगनुं मूल कारण कहे के फलाणी चीज खावाशी व्याधि उत्पन्न थयोठे; ते माटे जो गोली खाउंतो आ, रसनी गोलीठे ते खाउं, नहीं तो चार पांच दिवस औषधिनो काथ कूटावीने खूब तरेहशी उकाळो करावी पीउं. एवुं गृहस्थ सांजले, त्यारें खुशी थाय; अने मनमां जाणे जे ए साधु सर्वरीतें खबरदार ठे. एने बीजुं कांइ आपशुं तो

ए लेशे नहीं. माटे खूब तरेहथी आहार तो आप्या करो ? एवं विचारी घरमां स्त्रीयादिकने पण ते साधुने सारी रीतें आहार आपवानुं कही राखे. एवी रीतें गृहस्थने रागवान् करीने आहार लेवो, तेथी ठठो तिगंठादोष साधुने लागे.

७ सातमो क्रोधपिन्दोष. ते जे आहारने अर्थे साधुजन कोइ गृहस्थने घेर जाय अने ते गृहस्थ तो महाकृपणठे, एवं साधु यें जाणुं. ठती जोगवाश्यें पण ते गृहस्थने कृपणतायें करी साधुने आहार आपवानी सामर्थ्य नथी; तेथी ते मुखथी नाकारो के रे. ते समयें साधु क्रोध करीने एवी शापनी जाषा बोलेके ठती शक्तियें पण साधुने आहार आपवानी ना कहोठो तो तमारे घेर लक्ष्मी नहींज रहेशे. जे ठे ते पण नष्ट थइ जशे. आ नवविध परिग्रहनी जे जे वस्तु ठे, तेनी सत्ता रहेशे नहीं. एवा आशयथी बोले, त्यारे ते गृहस्थ शापना जयथी एम जाणे क, ए साधुठे, तपस्वीठे, माटे तपश्चर्याना बलथी आवुं कहेतो हशे. शुं जाणीयें एना कहा प्रमाणे थइ जाय तो ? माटे थोडाने माटे शुं करवा एवं करीएं ? एम विचारीने साधुने आहार देवानी समर्थ्य करीने आहार आपे, एवो क्रोध करी साधु आहार ले, ते क्रोधपिन्दोष. अथवा साधुने आहार आपवा माटे घरमां कोइ तरेहनो कषाय करवो कराववो पडे, ते पण दोष एमांज लेवो.

८ आठमो मानपिन्दोष. ते जे साधु, गृहस्थने घेर आहार लेवाने माटे जाय, त्यारें गृहस्थने जोशने तेनुं महोदुं मान तथा सत्कार करे. तेनी रुद्धिने जोशने कहेके तमे महोटा धर्मात्मा अने रुद्धिमान् गृहस्थठो. अथवा पोतानुं अजिमान देखाडवा सारु एवी रीतें कहेके, अमे पण कोइ दिवस आवा हता, अमारा घरमां आटलुं डव्य हतुं, हुं आटला गामनो खावंद हतो, अमुक वरुआ

सिरदार अमारी सेवा करता हता, आवी लक्ष्मीनो लहावो लेता थका, खाता पीता हता, सर्व जग्यायें हुकम चलावता हता अथवा अमारो व्यापार हजारो कोश सुधी चालतो हतो. प्रत्येक गाममां अमारी दुकान हती, लक्ष्मीनी संख्या न हती, हजारो रुपैय्यानी तो कांश् गणती पण नहीं राखता हता. जग्या जग्यानी दुकाननां गुमास्ता त था जलामणीया हता. दुकानोना जवाब, खत पत्र विगेरे आवता हता. देश परदेशमां कोण अमने नहीं जाणता हता ? अर्थात् सर्व जंलखता हता. हवे तो अमे साधु थया, बीजाने घेर आहार लेवाने अर्थें नीकल्या ठीयें, त्यारें हवे पाठलनी वात शुं याद करीयें ? ए वुं ते साधुनुं कहेवुं साजले, त्यारें ते गृहस्थलोक पण जाणे के “आ साधुपण असल महोटा घरनो ठे, एवडी बड्डी संपत्ति ठो डीने जावथी साधु थयो देखायठे; ए माटे एने जल्ही रीतें विवेक पूर्वक आहार आपो, एमां महोटो नफोठे.” एवो बुद्धिनो प्रपंच करी आगली गृहस्थावस्थानी संपत्तिनां वखाण करीने आहार लेवो, ते मानपिरुदोष. तथा साधुनी पासेंथी गृहस्थ मान पामे. ते एवि रीतें के ते गृहस्थ, साधुनी पासें आवये थके महोटी प र्षदाने विषे तेने साधु उंचे सादें हाथनी संज्ञा करी बतावे के अहींयां आवी बेसो. एवुं मान आपे, त्यारें गृहस्थ जाणे के आटला लोकोनी वचमां अमोने आदर सन्मान आप्युं; माटे ए साधु सर्व तजवीज वालाठे. महोटी उलादनाठे. एवुं जाणी ते गृहस्थ, ज्यारें ते साधु घेर वहोरवा आवे त्यारें आहार आपे, अने ते साधु ले, त्यारें तेने मानपिरुदोष लागे.

ए नवमो मायापिरुदोष. ते जे आहारने आर्थें साधु, गृहस्थ ने घेर गये थके कोश् कूड कपट करी रूपपरावर्तनादिक कला क रीने आषाढजूति साधुनी पेरें माया प्रपंच करे अथवा वाजी गरनी पेरें तंत्रख्याल देखाडीने चमत्कार उपजावे. तेथी करी

લોકો આગ્રહ કરેં કે, આ સાધુ તો કરામતનું ઘરજઠે; એ સર્વવિદ્યા જાણે છે. એવું જાણીને તે સાધુને ઘણા સન્માનથી આહારાદિક આપે. તથા વહી કહે કે હે સ્વામીજી ! તમોને જે જોઈયેં, તે તમે વીજું પણ કાંઈ લ્યો. એવી રીતેં માયાપ્રપંચ વિદ્યાને ફોરવીને સાધુ આહાર લે, તે માયાપિંડદોષ કહિયેં.

૧૦ દશમો લોજપિંડદોષ. તે જે સાધુ આહારાર્થેં ગૃહસ્થને ઘેર જાય અને ત્યાં કોઈ ઉદાર અને પ્રબલ દાનનો દાતાર જોઈને તે સાધુ તેના પાસેંથી પોતાના સ્વપ્ન કરતાં વધારે આહાર લીધે; તેથી તે લોજપિંડદોષ સાધુને લાગે.

૧૧ અગીયારમો પુવ્વપઞ્ચાસંસ્તવદોષ. તે આહારને અર્થેં સાધુ ગૃહસ્થને ઘેર જાય અને ત્યાં અહાર લે, તે પહેલાંજ ગૃહસ્થની સ્તવના કરે કે અહો ! આગલ પણ અમોયેં ઘણા વસ્ત્ર આ ઘર માંથી ઘણો સારો અને સ્વાદિષ્ટ અશનાદિ ચારે પ્રકારનો આહાર વહોર્યો છે. એવું કોઈ ન હશે કે જે આ ગામમાં આવીને આ ઘરમાં ન આવ્યું હશે. આ ઘર, સદાથી એવુંજ ધર્માત્મા છે. આ ઘર કાંઈ આજ કાલનું છે શું ? વહી એનાં માતા પિતા પણ એવાંજ સુધર્માત્મા હતાં. જે કોઈ અન્યાયગત સાધુ આવે, તેને ખુશી થઈને આહાર દેતાં હતાં. એમની જાતની તારિફ કેટલી કરીયેં ? સર્વ જગ્યાયેં આ ઘરની યશ પ્રતિષ્ઠા પ્રસિદ્ધ છે. એમના પૂર્વજોની એવી, જાતિ સહિત કરણી હતી તો આ પણ એમનાજ પુત્ર છે. એમની પણ તે કરતાં સવાઈ જાતિ છે, એમના વંશમાં મહોટા કુલદીપક થઈ ગયા, તેમનાં નામ હજી સુધી ચાલ્યાં આવે છે. એવી એવી સ્તુતિ કરીને સંજલાવે, અથવા આહાર લીધા પછી તે ગૃહસ્થાના મહોટા ઉપર સ્તુતિ કરે કે શેઠજી ! તમે ઘણા લાયક ગૃહસ્થ છો, સાધુજન વિષે જાતિમાન છો, તમારા જેવો વીજો કોઈ દાતા નથી. આ ગામમાં હમેશાં તમારું ઘર સાધુને આહાર આપવામાં ધોરી છે. તમે શ્રી જિ

नशासनमां गजेंद्रगो. स्थंजगो, दीपक गो, अमारां माता पिता गो, तमे अवसरना जाणगो, परीक्षावंत गो, अने जला जूमानेस वने उलखो गो. जे गाम जाश्यें ठैयें, ते गाममां तमारुं यश व्याप्त थइ रह्युंठे. इत्यादिक रीतियें करीने साधु आहार ले, त्यारें पुत्रपुत्रासंस्तवदोष लागे.

१२ बारमो विद्यापिंदोष. ते आहारने अर्थें साधु गोचरी जतां पहेलां अन्नपूर्णा देवीनुं आराधन करे. जेनी प्रसन्नताथी ज्यां जाय, त्यां घणो अने सारो आहार मले. एवी रीतें देवतानी प्रसन्नताथी सदा गृहस्थना घरथी आहार लावे, ते विद्यापिंदोष.

१३ तेरमो मंत्रपिंदोष. ते आहारना निमित्तें गृहस्थने कामण, मोहन, वशीकरण अने उच्चाटन प्रमुख प्रयोग करे; तथा मुखबंधनादि कोइ यंत्र प्रयोग करी आपे, अथवा गृहस्थने शीखावे, हस्तकला करे, अथवा कोइ तंत्रविधिथी जूतुं देखावा मात्र कांइ करे. एम मंत्रादि फोरवी चमत्कार देखाडीने आहार लावे, ते मंत्रपिंदोष.

१४ चौदमो चूर्णपिंदोष. ते आहारने अर्थें साधु, गृहस्थने घेर जाय, त्यां ते गृहस्थने अनेक जातिनां औषध, चूर्ण, मेलावी आपे, अथवा ते चूर्णनां विधि, रीति, क्रिया, कर्तव्यता, सहु करी आपे, त्यारें ते गृहस्थ, ते साधु उपर रागी थइने जाणे जे अमारी साथें गुरुजी कोइ वातनो अंतर राखता नथी, माटे ए रूडा साधुठे. ए प्रमाणे रागी थइने आहार आपे, ते साधु ले. ए वात पूर्वे तिगंठादोषमां कहीठे; पण अहिंयां एटलुं विशेष ठे जे साधु पोताने हाथे औषध, चूर्णादिक सिद्ध करी आपे. ते चूर्णपिंदोष.

१५ पंदरमो योगपिंदोष. ते जे साधु आहारार्थें पादले पादिक करी, कोइ महोटो चमत्कार देखाडी लोकोने खानुकूल करी आहार ले, ते योगपिंदोष. अहिंयां पूर्वे मंत्रादि योग

दोष कहा, ते तो सर्व कुद्रमंत्र, पण आमां तो महोटो चमत्कार करे, माटे जूदो जेद थयो.

१६ शोलमो मूलकर्मदोष. ते साधु आहारने अर्थे गृहस्थने अपुत्रीयो जोइने, गर्ज रहेवानुं औषध बतावे, अथवा पोते ते औषध वनावी आपे. अथवा कोइ अनाचरणी स्त्री होय, तेणे पुरुष साथें कुकर्म कीधुं होय ने तेथी ते गर्जवती थइ होय, पढी ते गर्जपात करवा माटे, साधुने आव्यो जाणीने तेनी पासें आवीने पोतानुं शल्य मटाडवा माटे गरीब थइने ते साधु आगल दीन जाण करे; अने कहे के हे स्वामिजी ! मुज हत्यारीनो उपकार करो. आवुं पाप भाराथी थयुंठे, ते उपकार करीने टालशो तो जीवीश, नहीं तो मारे सरवुं पडशे. एवां वारंवार दीनवचन सांजलीने साधुने करुणा उपजे. तारें गर्जना शातन पातन प्रयोग प्रमुखनां औषध वत्ती प्रमुख होय, ते बतावी आपे, तेणे करी ते स्त्री खुशी थइने सारो आहार आणीने आपे. अथवा मूलबंधन जे गर्ज स्थिरीकरणप्रयोग करे अथवा शांतिकर्म करे. एवी क्रिया करीने आहार ले, ते मूलकर्मदोष. ए कर्म, साधुयें अवश्य नज करवुं. ए कर्मने महादुःखदायि जाणीने जरुर त्यागवुं. ए शोल उत्पादन दोष साधुथी थाय; अने पूर्वे जे शोल दोष कहा ते आवकथी थाय. तेने उज्जमदोष कहियें. ए प्रमाणे ए वत्रीशे दोष टालीने आहार ले, ते एषणाशुद्ध कहियें. अन्यथा अनेपणा कहियें.

हवे दश ग्रहणदोष कहेठे.

१ प्रथम शंकितदोष ते आहारमां कोइ उज्जमादि दोषनी शंका आवे तो आत्मार्थी साधु, ते आहार न लीए. जो लीये, तो शंकितदोष लागे.

२ बीजो म्रक्षितदोष. ते जे अन्नदयादिक अयोग्य वस्तु ते सचित्त अथवा अचित्त होय तेनाथी हाथ खरड्या होय तेवे हाथे

અથવા અયોગ્ય દ્રવ્યથી જાજન યરડ્યું હોય, ઇવા જાજનથી આહારાદિક આપે, સાધુ લે, ત્યારેં અદ્ધિતદોષ લાગે,

૩ ત્રીજો નિદ્ધિતદોષ. તે જે માટી, પાણી પ્રમુખ હરેક સ ચિત્ત વસ્તુનો સ્પર્શ કરીને અથવા પરસ્પર સંઘટ્ટ થવાથી અચિત્ત થાય, ઇવો આહાર લે, તે ત્રીજો નિદ્ધિતદોષ.

૪ ચોથો પિહિતદોષ: તે ઇકે, ૧ સચિત્ત વસ્તુ અચિત્ત વસ્તુ યેં ઢાંકી હોય, ૨ સચિત્ત વસ્તુ સચિત્ત વસ્તુ યેં ઢાંકી હોય, ૩ અચિત્તવસ્તુ સચિત્ત વસ્તુ યેં ઢાંકી હોય, ૪ અને અચિત્ત વસ્તુ, અચિત્તવસ્તુ યેં ઢાંકી હોય. ઇ ચાર જાંગામાં ચોથો જાંગો શુ ઋઢે; અને બાકીના ત્રણ જાંગા અશુઋઢે. ઇમાટે ઇ ત્રણ જાંગે આહાર લે, ત્યારેં પિહિતદોષ લાગે.

૫ પાંચમો સંહદોષ. તે જે આહાર આપવાના વાશણમાં અ યોગ્ય વસ્તુ જરી હોય, તે વસ્તુ બીજા વાશણમાં નાચીને પઢી તેજ વાશણથી આહાર આપે, તે પાંચમો સંહદોષ.

૬ ઢઠો દાયકદોષ. તે જે નપુંસક, બાલક, અતિવૃઋ, આંધ લો, પાંગલો, કંપવાયુથી જેનો દેહ કંપતો હોય તે, જેના પંગમાં શંચલા, બેડી પ્રમુખ જડી હોય તે, ધાન્યને યાંચતો હોય તે, ધા ન્યને દલતો હોય તે, ધાન્યને યુસતો હોય તે, ચરચા ચરચી ફેર વતો હોય તે, કપાસ લોઢતો હોય તે, કપાસને કાલામાંથી ઢૂટો પાડતો હોય, વલોણું વલોવતો હોય, જમતો હોય, ઢકાયના આરંજનું કાર્ય કરતો હોય, સાત માસ ડપરાંત ગર્જવતી સ્ત્રી હોય, બાલકને ધવરાવતી સ્ત્રી હોય, અને જે સ્ત્રીનું બાલક રડતું હોય, તેને પડતું મૂકીને. ઇ ડપર કહેલી ક્રિયાઝમાંની હરકોઈ ક્રિયા કરતાં જે દાતાર આહાર આપે, તેવા યોગનો આહાર સાધુ ન લીચે; અને જો લે, તો દાયકદોષ લાગે.

૭ સાતમો ડન્મિશ્રદોષ. તે યોગ્ય આહારને અયોગ્ય આહાર

रसार्थे मिश्र करीने आपे,अने ते साधु ले, त्यारें उन्मिश्रदोष लागे.

८ आठमो अपरिणतदोष. ते आहारना वर्ण, गंध अने रस, ते कांइ परिणामांतर थइ गयां होय; कांइ न थइ गयां होय, वढी पूर्ण संस्कार थयो नथी, अने कांइ काचो कांइ पाको, एवो आहार थयो होय, ते वखत साधु ते गृहस्थने घेर आहार लेवा आवे,त्यारें तेने ते आपे अथवा ते गृहस्थ दाताना घरमांनां माणसो माहेला कोइकने आहार आपवानी रुचि थइठे अने कोइकने आपवानो जाव नथी, त्यारें जेने आपवानी रुचि थइ होय, ते दान आपे, तेवारें वीजाना दिलमां खेद उपजे. एवा बेउ गृहस्थने अपरिणत कहीयें. एवो आहार साधु ले, त्यारें अपरिणतदोष लागे.

९ नवमो क्षिप्तदोष. ते जे घरथी साधु आहार ले, ते आहार आपनार दातारना हाथ ते वखतें खरड्या होय, ते दान देवा माटे ते वखतें ते दातार, पोताना हाथ सचित्त पाणी प्रमुखथी धोइने पढी आहार वहोरावे अथवा वहोराव्या पढी हाथ धोइ नाखे त्यारें तेने, साधुनिमित्त पश्चात् कर्मनो आरंज लाग्यो. एवो आहार साधु ले, त्यारें क्षिप्तपिंदुदोष लागे.

१० दशमो षड्विंशतदोष. ते जे साधुने आहार आपनारो माणस ठे ते अन्न, ज्ञात, घृत, रस, दही, मठो, तथा रसवती शाक,जाजी, मांसा प्रमुख जूमि उपर वेरतो तथा ढोलतो थको आहार आपे, एटले थोडो जूमि उपर वेराय, थोडो वाशणमां रहे, तेवो आहार आपे अने ते साधु ले, त्यारें षड्विंशतदोष लागे. ए दश दोष जे ग्रहणना कहा, ते साधु अने श्रावक वेहुना मलवाथी थायठे, अने पूर्वना वत्रीश.एकंदर वेंतालीश दोष लागे.ए वेंतालीश दोष रहित आहार साधु लेइ आव्या पढी गुरुसमीपें आवीने गोचरी आलोवे. आवतां, जतां तथा आहार लेतां जे जे क्रिया थइ होय ते, तथा जे जे उत्तर प्रत्युत्तर थया होय ते, सर्व याद करीने गुरुने कहे, त्यारें

તે ગુરુ આહારને નિર્દોષ જાણી આજ્ઞા આપે, પઠી ગુરુજી તથા સ્થવિર, તથા બીજા જે સાધુ હોય, તેમને નિમંત્રણા કરે, અને સર્વને કહે કે હે સાધુજી ! તમે પણ આહાર વાવરો. ત્યારે તે સાધુ આહાર કરવાને બેસે, ત્યાં આહાર કરતી વખત પાંચ દોષ લાગે. તે પાંચ દોષનાં નામ લખે છે.

૧ પ્રથમ સંયોજનાદોષ. તે આહાર કરતાં સાધુ સ્વાદાર્થે દ્રવ્ય દ્રવ્યાંતરથી મેલાવી કરીને ખાય. જેમ તરકારીમાં લૂણ, મરીચ, ख टाड़ પ્રમુખ મેલાવે, સારી चीजમાં મીઠું મેલાવે. એવી રીતે સ્વાદિષ્ટ બનાવીને ખાય, તેને સંયોજનાદોષ લાગે. સાધુને તો પાત્રમાં જેવો આહાર પડ્યો હોય, તેવો ખાવો, પણ તે આહારને આગલ પાઠલ કરે નહીં તથા આહારની પ્રત્યેક चीज જૂદી જૂદી खाधि જાય નહિં તો સર્વ चीज એકઠી મેલવીને ઘોલીને खाइ જાય પણ જે આહાર થી રસગુદ્ધિ વધે, તે ન કરે. કઢી પ્રમુખ खाताં થકાં પણ સવડકા ઘણા થાય, તે ન કરે તથા પાપડ પ્રમુખ खाताં થકાં ઘણા વરડકા થાય, તે ન કરે. ઘણા કરડકા ન કરે તથા ઘણો વચબચાટ શબ્દ થાય, તે ન કરે. એવી રીતે સાધુ જોજન કરે, તેમ ઠતાં જે સાધુ દ્રવ્યાંતર મેલવીને રસસહિત સરડકા પ્રમુખ જરીને ખાય, ત્યારે તેને સંયોજનાદોષ લાગે.

૨ બીજો પ્રમાણાતિક્રમદોષ. તે પુરુષનો આહાર વત્રીશ કો લીયા પ્રમાણનો છે, અને સ્ત્રીનો આહાર અઠાવીશ કોલીયાનો છે. એ કરતાં એક બે પ્રમુખ કવલ વધારે જમે, તો પ્રમાણાતિક્રમદોષ.

૩ ત્રીજો અંગારદોષ. તે સાધુ આહાર કરતી વખતે આહારના દેનારની અથવા આહારની તારીફ કરતો ખાય, તે એમ કે અમુક આહારનો આપનાર પણ ચતુર છે. આહો શી એની ચતુરાઈ છે? જોજન પણ સર્વ સરસ અને સુસ્વાદ છે. વત્રી એ આહાર આપનાર ગૃહસ્થ હાથનો પણ ઉદાર છે. જેને આપે છે તેનું પાત્ર જરૂર કરી

આપેઠે. આહારવહોરવા ફરી વીજાને ઘેર જવાની ઇચ્છા રહેતી નથી. તથા જે વસ્તુ વહોરાવેઠે, તે પણ ઘણી સ્વાદિષ્ટ અને જાવેં કરી વહોરાવે ઠે. તેમાં પણ આજનો આહાર તો ઘણો સ્વાદિષ્ટઠે. એવી આહારના આપનારની તારીફ કરીને સ્વાય, તે અંગારદોષ.

૪ ચોથો ધૂમ્રદોષ. તે આહારના આપનારની તથા આહારની નિંદા કરતો થકો સ્વાય. તે એમકે ફલાણો દાતાર તો કોઈ સારો નથી, હાથનો મહા કૃપણઠે, વલી એનામાં કાંઈ ચાતુર્ય પણ નથી, સારી વસ્તુને વગાડી નાખીને સ્વાયઠે. એનો સદા સર્વદા એજ ઢંગઠે. જૂઠ્ઠા! આ ચીજ બરોબર જો વનાવી હોય, તો કેવી સ્વાદિષ્ટ થાય ? તેને કેવી વેસ્વાદ કરી નાખીઠે ? એતો કમોદને કુશકા કરીને સ્વાય ઠે. ચતુર હોય તે તો કુશકાને કમોદ કરીને સ્વાય. આ આહાર કેવી રીતે સ્વાધો જાય ? એમાં કાંઈ સ્વાદ નથી. એતો ગલ્લે પણ ઉતરતો નથી. એવાં દૂષણો દેતો થકો સ્વાય, તે ધૂમ્રદોષ.

૫ પાંચમો અકારણદોષ. તે જે સાધુ, વિનય, વૈયાવચ્ચ, સંયમનિર્વાહ, પ્રવલક્ષુધા શુદ્ધધ્યાનસ્થિરતા. ઇત્યાદિક કારણ વિના કેવલ શરીરની પુષ્ટતા નિમિત્તે સરસ અને સુસ્વાદ આહારનું ઓજન કરે, તે અકારણદોષ. એ પાંચ મંરુલિકદોષ કહ્યા. તે આગલા વેંતાલીશ સાથે મેલવતાં સડતાલીશ દોષ થયા. એ સડતાલીશ દોષ રહિત આહારના લેનારા જે સાધુ તેમને અતિથિ કહીયે. તેવા સાધુને શ્રાવક, દોષ ટાલીને આહાર નિમંત્રણા કરે અને જે જે આહાર સાધુયે લીધો હોય, તેમાંનોજ આહાર પોતે પણ જમે. કદાચિત્ એવા સાધુનો યોગ ન મલે, ત્યારે શુદ્ધ શ્રદ્ધાવાન અને વ્રત નિયમાદિકધારક, એવા સુશ્રાવકને અતિ ઘણા માનથી વોલાવીને મહોટા જક્તિજાવ પૂર્વક જમાડે અને જે આહાર તે જમે, તેમાંનોજ પોતે પણ સ્વાય; પરંતુ પંક્તિવિષ્ટેદ આહાર ન કરે. પ્રાયેં એ વ્રતની, પોસહનું પારણું કરવામાં મુખ્યતાઠે. પ્રવાહ

थकी बीजा दिवसोमां पण व्रत प्रमुख करेजठे. तेना पांच अतिचारठे, ते कहेठे.

१ प्रथम सचित्तनिक्षेप अतिचार. ते सचित्त चीज माटी, पाणीनो घडो, बलतो चूलो अथवा अनाजनो ढगडो, अथवा सचित्त पान, तथा फल, एवी चीजना उपर, दान देवा लायक जे आहार होय, ते मूकी राखे एटले मनमां साधुने आहार नहीं देवा नी तुष्ठ बुद्धियें विचार करे जे, में तो अतिथिसंविज्ञागव्रत लीधुं ठे, तेथी मारे तो साधुने सर्व चीजनी निमंत्रणा अवश्य करवी पडशे; अने साधु पण लेवा लायक आहार जोशने लेशे. माटे हमणांथीज आ युक्ति करुं ने पठी जो हुं निमंत्रणा करीने आग्रह करीश, तो पण ते आहार साधु लेशे नहीं. एवो तुष्ठ बुद्धियें विचार करी आहारने सचित्त चीज उपर धरी राखे. पठी साधुने आग्रह करी बोलावे, जूठी जावना जावे; पण साधु, सदोष आहार देखीने ते आहार लीधा विना पाठो फरे; त्यारें ते कुटिल बुद्धिवालो जाणे जे में साधुने निमंत्रणा सर्व चीजनी करी, माटे महारुं व्रत तो अखंम थयुं, अने आहारनो खरच पण न थयो ! एवो फेल करे, ते प्रथम अतिचार. एवुं ते कुबुद्धि कुटिलताथी करे, कां तो अज्ञानजडकजावथी करे.

२ बीजो सचित्तपिहिण अतिचार. ते दान देवानी चीज सचित्त फल पत्रादिकें करी ढांकी राखे. ए पण न देवानी बुद्धिथी ढांकी राखे, अथवा अज्ञानताथी ढांकी राखे, ते बीजो अतिचार.

३ त्रीजो अन्यव्यपदेश अतिचार. ते आहार नहीं देवाना निमित्तें ज्यारें साधु आवे, त्यारें महोटो जाव देखाडीने आहार नी चीज, पोताना हाथमां लेशने साधुना मुख आगल धरे. त्यारें साधुना आचार प्रमाणे साधु पूठे के ए चीज कोण संबंधी ठे ? एटले ए चीज कोनी ठे ? ते सांजली ते दाता कहे के हे स्वामिजी !

ए चीज तमे लीयो. ए अमारी नथी पण अमारा ज्ञाझनीठे अथवा संबंधीनी ठे एटले ते अमारीज ठे. ते अमारो ज्ञाझ पण बहु ज ज्ञाविकठे तथा धर्मरुचिठे. तमने आ चीज आपी सांजलीने बहुज खुशी यशे. ए माटे आप लेश्यें; कशो खतरो नथी. एवी री तें बहु मान अने आग्रह करे, पण मनमां जाणे ठे के आ पार की चीजठे ते साधु लेशे नहीं. माटे बहुज ज्ञाव देखाडे पण ते साधु, लीधा विनाज पावो फरी जाय. त्थारें ते दाता विचारे के में तो मारुं व्रत पण साचव्युं अने कांझ खरच पण न थयुं ! एवी कुबुद्धिनो फेलाव करे. तथा कोझ दृष्टिरागी दातार, दृष्टिरागथी देवानी बुद्धियें बीजानी चीजने पोतानी कहीने आपे, ते पण एमांज आवे. श्रावकें तो शुद्धाहारार्थी साधु आंगल याथातथ्य कहेवुं जोश्यें, पण कपट न करवुं. ए प्रमाणे त्रीजो अतिचार लागे.

४ चोथो समत्सरदान अतिचार. ते गृहस्थने घेर कोझ साधु गोचरी आवे थके कोझ ठति चीज जूए, ने ते चीजनो साधुने खप होय तेथी ते चीजनी याचना करे, त्थारें दातार होय ते तो ठती चीजनी ना कही शके नहीं; पण मनमां खीजाझने आपे, ते समत्सरदान कहीयें. अथवा कोझ सामान्य गृहस्थ सारी रीतेंथी परिगल दान आपेठे, तेनी तारीफ लांजलीने सहन करी न शके, तेवारें मनमां ईर्ष्या आणीने कहे के, ए सामान्य गरीब ठतां दान सारी रीतें आपीने शुं माराथी पण महोटो थवानी चाह राखे ठे ? तो हवे हुं एवुं दान आपुं, के तेवुं दान एनाथी दीधुं जाय नहीं. ए पोतानी मेळें थाकीने वेसी जशे. एवी रीतें पारका गुणनी ईर्ष्या धरीने जे दान आपे, ते पण समत्सरदान कहे वाय. ए चोथो अतिचार.

५ पांचमो कालातिक्रम अतिचार. ते साधुने गोचरीनो वखत थयो जाणीने साधुनी गवेषणा न करे, अने जाणे के हवे ए साधुने

आहार लेइने पाठा पोताने स्थानकें जवानो वखत थयो, साधु पण पोतानो खप जेटलो आहार लइ आव्या होय, बीजा अहारनो खप न होय, त्यारें ते गृहस्थ कुटिलपणायें विचारे के आहार तो साधु लइ आव्याठे. अने हवे आहारनो खप हशे तो थोडो हशे! एम विचारी गोचरीथी फरती वखतें साधुने जोवो नीकले. ए वामां कोइ साधु पोताना प्रयोजन मात्र आहार लेइने पोताना स्थानक प्रत्ये जता होय तेमनी कने जइने ते श्रावक महोटी मनुहार करे के हे स्वामिजी! मारे घेर पधारीयें, मारा मनोरथ सफल करीयें, महारी विनति दीलमां धरीयें, कृपा करीने मने निस्तारियें, कांश्क शुद्ध आहार लेइयें, जेम हुं पण पञ्चखाण पावुं. एम वारंवार कहे. एवी तेनी विनति सांजली साधु कहे के हे महानुभाव! अमारे तो हवे आहारनो खप नथी. खप माफक तो अमे लाव्या ठैयें, वधारे आहार अमारे शा कामनो? एवुं कहीने ते साधु आगल चालता थाय, त्यारें फरी ते कुटिल दाता कहे के, हे स्वामिजी! मारे साधुने आहार वहोराव्या बिना खावानो नियमठे. तमे कांश्क पण वहोरशो तो हुं खाइश, नहीं वहोरशो तो नहीं खाऊं. ते सांजली साधु अंतरायना जयथी एवुं विचारे के एने घेर जइने थोडुं लेइ आवुं, बहु नहीं लउं. एवुं विचारी तेने घेर जइने किंचित् मात्र आहार लइने जाय, त्यारें ते गृहस्थ, मनमां विचारे के मारुं व्रत पण पढ्युं अने खरच पण घणो न थयो! अथवा साधुने स्थंकिल जूमि प्रये जतां देखीने कुटिलताथी ते श्रावक, आडो फरीने जाव देखाडीने कहे के हे स्वामीजी! घेर पधारो, अने शुद्धमान आहारनो अनुग्रह करो. ते सांजली साधु कहे के हे महानुभाव! हमणां तो अमे आहार पाणी करी चूक्या; हवे निहारजूमि प्रत्ये जइण ठैयें. त्यारें ते मर्कट वैराग्य बतावे के हुं जाग्यहीन, मने घणा अंतरायनो उदयठे. जुउं घणो वखत थ

इ गयो !! तो पण महारो मनोरथ सफल थयो नहीं. साधुने गोचरीनो वखत पण जतो रह्यो, आमारो घेर असूर थइ गइ. ह वे शुं करुं ? एवो देखाडवामात्र पश्चात्ताप करतो घेर जाय. ते पण पां चमो अतिचार. अथवा अणदेवाना निमित्तथी पहेलो पोतें जमे अने पठी साधुने बोलावे, तो कालातिक्रम थाय एटले साधु केम आवे ? कदापि आवे तो बाकी वधेलो आहार साधुने आपे. सा धुने तो एवा आहारनो पण कशो हर्ष शोक नथी. शरीरने जा हुं आपवामाटे ए आहार पण सारोजठे परंतु दातारनी ए शुद्ध चाल नथी, दान आपीनेज जमवुं, ए चालठे. एम करी पठी पेढो गृहस्थ मनमां विचारे के में दान पण आप्युं अने बहु खरच प ण न थयुं ! ए पांचमो अतिचार. ए पांच अतिचार मांहेला प हेला त्रण अने पांचमो, ए मलीने चार अतिचार दंजथी थायठे. अथवा अज्ञानपणायें जोलाजावथी थायठे. अने चोथो अति चार, द्वेषदोषथी थायठे. ए चोथा शिद्धाव्रतनी शैली कही. इति श्री द्वादशव्रतविवरणे पंक्ति श्री उद्योतसागरगणिनाकृता द्वाद शअतिथिसंविज्ञागनामकचतुर्थ शिद्धाव्रतकथने ज्ञाषा संपूर्णा १२ एटले अहीं श्रीसम्यक्त्वमूल वारे व्रतनी विगत संपूर्ण थइ.

हवे समकितमूल वार व्रतधारी आवकने एकशो चोवीश अ तिचारनी खबर राखवी, ए सर्व अतिचार जाणपणामां राखवा, पण आदरवा नहीं. एटला माटे एकशो चोवीश अतिचारनो विचार लखीयें ठैयें ॥

तेमां प्रथम समकितना पांच अतिचार, वार व्रतना प्रत्येकना पांच पांच अतिचार करतां अथवा, अने कर्मा दानना पंदर अतिचार. ए अतिचारनां

સ્વરૂપ તો વ્રતની વિગતમાં લખી ગયા હૈયે. બાકી સંલેષણાના પાંચ તથા જ્ઞાનાચારના આઠ, દર્શનાચારના આઠ, ચારિત્રાચારના આઠ, તપાચારના બાર, અને વીર્યાચારના ત્રણ. એ બધા મલી ચુમ્માલીશ અતિચારહે, તેનું સ્વરૂપ કહીએ હૈએ.

॥ અથ ॥

॥ શ્રીસંલેષણાવ્રતાતિચારસ્વરૂપ પ્રારંભઃ ॥

ત્યાં સંલેષણાના બે જોડહે. એક દ્રવ્યસંલેષણા, બીજી જ્ઞાવસંલેષણા. તેમાં પ્રથમ દ્રવ્યસંલેષણા. તે જે સાધુ તથા શ્રાવક અને જ્ઞાનનો મનોરથ કરે, ત્યારે પ્રથમ સંલેષણાતપ કરે. તે તપ, આગમોક્ત વિધિયે કરે. તે સંલેષણાતપ ત્રણ પ્રકારનું હે. ઉત્કૃષ્ટ, મધ્યમ, અને જઘન્ય. તેમાં ઉત્કૃષ્ટ બાર વર્ષનું, મધ્યમ બાર માસનું, અને જઘન્ય બાર પદ્ધનું. તેમાં ઉત્કૃષ્ટ સંલેષણાતપવાલો પ્રથમ ચાર વર્ષ વિચિત્ર તપ કરે, પછી ફરી ચાર વર્ષ ષટ્ વિગય રહિત વિચિત્ર તપ કરે, પછી વલી બે વર્ષ એકાંતરે ઉપવાસ કરે; અને પારણે આંબિલ કરે. પછી ઠ માસ નાનાવિધ વિકૃષ્ટ તપ કરે, ઠઠથી ડુંડું તપ કરે નહીં અને પારણે આંબિલ કરે. વલી ઠ મહીના અતિવિકૃષ્ટ તપ કરે પરંતુ આઠમથી ડુંડું તપ કરે નહીં, પારણે આંબિલ કરે. તેવાર પછી વલી એક વર્ષ નિરંતર આંબિલ કરે. એ રીતે બાર વર્ષ ઉત્કૃષ્ટ તપ પૂર્ણ થાય.

૧ એજ રીતે મધ્યમ તથા જઘન્ય તપ પણહે. જેવી વર્ષની સંખ્યા હે તેવીજ માસની તથા પદ્ધની ગણતરીહે. આ સંલેષણાતપ કરતાં શરીર ગતરસ, અને ધાતુ સર્વ શોષાય, અસ્થિચર્માવશેષ અણશણ કરવા યોગ્ય શરીર કરે, ત્યારે તેને દ્રવ્યસંલેષણા કહીયે.

૨ બીજું જ્ઞાવસંલેષણા. તે અંતરમાંથી વિષય, કષાય, નોકષાય, ગારવ, સંજ્ઞા. ક્રિયાદિ અંતરદોષને અતિ ક્રીણ કરે. એટલે પ્રવ

ती नथी. माटे पीडाथी वहेला पार उतरीयें ! एवो विकल्प उठे, ते चोथो अतिचार.

५ पांचमो विसयासंसप्पज्जे अतिचार. ते अणशण करीने अणशणनुं फल, काम जोगनी प्राप्ति इहे; ते पांचमो अतिचार.

ए संक्षेपणाना पांचे अतिचार व्यवहार प्रसिद्धथी तो अण शण निष्ठाएं कहेवायठे. परंतु वस्तुगतें तो सर्वव्रतमां लागेठे.

१ जेम सर्वव्रत, सर्वनियम, दान, पूजा, विनय, वैचावच्च, अने प्रत्याख्यानादि क्रिया करीने आ लोकना सुखनी इछा न राखवी. तेम ठतां जो राखे, तो पहेलो अतिचार लागे.

२ तथा परलोकें देवगत्यादिकनी इछा न राखवी, तेम ठतां जो राखे, तो बीजो अतिचार लागे.

३ तथा आत्रो मनुष्यावतार पाम्या ठैयें, धर्मनियमकरणी, जी वदया, जिनपूजा महोत्सव प्रमुख करीयें ठैएं; शास्त्र सांजलीएं ठै यें, ए सारुंठे; ए माटे घणुं जीवीएं तो सारुं. रखे आयुष्यस्थिति पासें आवी जाय? एहवो विकल्पन करे, अने करे, तो त्रीजो अतिचार.

४ वली धर्म करतां कोइ पूर्वसंचित पापकर्मना उदय थवाथी घणी अशाता पामवा लाग्यो. त्यारें मरणने इहे जे मरण पामीएं तो आ दुःखथी दूटीएं. पण ते एवुं न विचारे जे मरण पामवा थी कांइ कर्म दूटे नहीं. मुवाथकी पण बीजा जन्ममां अशुक्त कर्म आगलने आगल तैय्यारठे. “कृतकर्मक्षयोनास्ति” एम जाण वुं, उलटी मरणनी इछा राखवाथकी अशुक्तकर्मरसपोषण आयठे. कारण के नवा अशुक्त विकल्पें अशुक्तबंध थाय; ए माटे साधक, मरणनी इछा न राखे जो राखे, तो चोथो अतिचार लागे.

५ तथा धर्मफल तो निर्जराठे. ते निर्जरा साध्य धरीने जे जे धर्म करे, ते मार्गी जीव आराधक कहेवाय. त्यहां कामजोगनुं फल साध्य राखीने कर्म करे, त्यारें पांचमो अतिचार लागे. एम सर्व व्रतमां

संक्षेपणाना पांचे अतिचार लागे. ए माटे उपयोग संचालीने पांचे अतिचार त्यागवाची साधकता समरे. इति संक्षेपणा पंच व्रतातिचारस्वरूपं संपूर्णम् ॥

॥ अथ ॥

॥ श्री ज्ञानाचारस्य अष्टातिचारस्वरूप प्रारंभ ॥

१ प्रथम आकाशाध्ययन अतिचार. ते कालविना सूत्रसिद्धांत जणें गणें. त्यां अतिचार लागे, ते कालवेला कहेते. प्रथम सवामां एक घडी रात्रीनी अने एक घडी प्रातःकाल अरुणोदय थया पठीनी. ए बे घडी प्रजातनी कालवेला कहीयें. तथा ए बीज रीतें बे घडी मध्यान्ह कालनी, तथा एज रीतें बे घडी संध्यानी, तथा बे घडी मध्यरात्रीनी. ए चारेने कालवेला कहीएं. ए कालवेलांमां नवुं जणवुं, गणवुं, सांजलवुं, ए कांइ पण करवुं नहीं. ए कालवखतें ए कालनी क्रिया जे पडिक्रमणादिकडे ते सुखें करे; पण बीजुं नवुं जणें गणें नहीं. ए कालनी वखतें म नोगत जप, ध्यान सुखें करे, पण वचनोच्चार करीने जणें नहीं. ए अतिचार, साधु अने श्रावक बन्नेने साचववो. जो जणें, तो साधु अने श्रावक बन्नेने अतिचार लागे. तथा साधुने कालिक सिद्धांत पहेले पहोर अथवा चोथा पहोर शिवाय शेष कालमां सिद्धांतसूत्र जणाय नहीं. रात्रियें पण एमज जाणवुं, वढी बीजा, बीजा पोहोरमां अर्थचिंतवन करे तथा अकालें मेघवृष्टि थाय तथा त्रण चोमासाना महा पडवाना अढी दिवस असश्चाइ, ते आवी रीतें के अझीं चउदश, पूर्णिमा अने पडवो ए अढी दिवस तथा आशो अने चैत्र शुद्ध पांचमथी ते वदि पडवा सुधी असश्चाइ. तथा वर गाढमां महासंग्राम थतो होय, त्यहां सुधी

અસજ્ઞાઈ. તથા રાજા, ઠગપતિ, મહોટો દેશાધિપતિ મરણ પામ્યો હોય તેના તખત ઉપર જ્યાં, સુધી નવો રાજા ન વેસે, ત્યાં સુધી તે દેશ માં અસજ્ઞાઈ. ઇત્યાદિક અનેક સિદ્ધાંતમાં અસજ્ઞાઈકાલ કહ્યો છે. તથા મ્લેઢના તહેવારકાલે એટલે વકરીઈદેં મહાહિંસા થાય છે. માટે તે દિવસે કેટલો એક કાલરાત્રી પ્રમુખ, મહા હિંસાના દિવસ માં પણ લિદ્ધાંત જાણવું નહીં. તથા સો હાથમાં પંચેન્દ્રિય જીવનું કલેવર જ્યાં સુધી પડ્યું હોય, ત્યાં સુધી સિદ્ધાંત જે જિનપ્રણીત સૂત્ર તે કાંઈ જાણાય ગણાય નહીં. એ ક્ષેત્રથી અસજ્ઞાઈ કહીએ. ઇત્યાદિ અસજ્ઞાઈના પ્રકાર આગમમાં ઘણા કહ્યા છે; તેમાં સિદ્ધાંત જાણવું તથા સાંજલવું પણ નહીં. અને જો જાણે તથા સાંજલે, તો જ્ઞાનનો કાલાતિચાર લાગે.

૨ વીજો વિનયહીનાતિચાર. તે ગુરુ, પુસ્તક, તથા જ્ઞાનનાં ઉપકરણ જે પાટી, પોથી, ઠવણી, કવલી, સાંપડા, સાંપડી, દસતરી, વહી, નોકરવાલી તથા અઢાર જાતિની લીપિના અક્ષર સહિત કાગલ પ્રમુખ ઉપકરણને પગ લગાડે, પગથી દાવે, થૂંક લગાડે, થૂંકથી અક્ષર ખૂંસે, એઠે હાથે સ્પર્શ કરે, અક્ષર ઉપર રેતી નાખે, ઉપર વેસે, સૂવે તથા ફાડી નાખે, એઠા મુખેં એનો ઉચ્ચાર કરે, કોઈ દ્રવ્યના ઉપર અક્ષર હોય, તેને પાસેં રાખ્યા થકા ત્યાં વડીનીતિ, લઘુનીતિ કરે, લઘુનીતિ, વડીનીતિ કરતાં ઉચ્ચાર કરે, અને સ્નાન, મૈથુન, પૂજા કરતાં બોલે, પુસ્તકને બાલે, જલમાં ડૂબાડે, વેચે. ઇત્યાદિક આશાતના કરે, અને ગુરુની તેત્રીશ આશાતના ન ટાલે, તે વિનયહીનાતિચાર.

૩ ત્રીજો અવહુમાનાતિચાર. તે ગુરુ તથા પુસ્તકાદિકનું ઘણું માન ન કરે, તેમની અદવ રાખે નહીં. વહુ સાધ્ય ધેરોને પદરિયર્મ પુરુષને ધનપ્રાપ્તિ થયાથી જેવો અતિ આર્તું કામજોગનું ફલ સાધ્ય માન્ય પુરુષને ધેર રાજા પોતેં ચાલીને ચાર લાગે. એમ સર્વ વ્રતમાં

आनंद पामे ? अने आश्चर्य पामे ? तेम गुरु पुस्तकादिकनी जेट करवा वखतें तेथी पण विशेष आनंद पामे. ते न करे तथा ज्ञानद्रव्य इंद्रिय सुखमां वापरे. अथवा कोइ द्रव्य खातो होय तेने जाणीने देखीने ठति शक्तियें उवेखे नहीं तथा ठति शक्तियें शिक्षा न आपे, कोइ उपर उग्रता करें नहीं; मनमां एवुं जाणे के आपणने शुं ठे ? जे जेवुं करशे, ते तेवुं पामशे. एवी रीतें गइ गुजरी करी जाय. तथा ज्ञानी पुरुष उपर द्वेष राखे, ज्ञानीनो अवर्णवाद बोले, ज्ञान जणनारने अंतराय करे, ठति शक्तिएं ज्ञानने जणवा, गणवा, तथा सांजलवावालानी सहायता करे नहीं. ज्ञाननागंजीरचावमां असद्वहणा करे, शास्त्रोना अटपटा अक्षरनी मजाक करे, हसे, कुयुक्ति लगाडे, गुरु तथा सिद्धांतनी प्रत्यनीकता करे, अने मतिज्ञानादि पांच ज्ञाननी असद्वहणा करे. इत्यादि अतिचार लगावे, ते त्रीजो अबहुमानातिचार.

४ चोथो उपधानहीनातिचार. ते श्रावक, उपधान वह्या विना षडावश्यकादि क्रिया करे, तथा साधु, योगनी तपक्रिया कीधा विना सिद्धांत जणे, जणावे, तथा संजलावे, त्यारें तेने चोथो उपधानहीनातिचार लागे.

५ पांचमो गुरुनिन्हवण अतिचार. ते कोइ अल्पश्रुत, अल्पविख्यात एवा साधु अथवा श्रावकनी पासें जण्यो होय, मूल उपकार तो तेनो होय, पढी जणवावालो पोताना सारा द्योपशम उद्यम थी शास्त्रमां घणो हुशीआर, शाणो अने चतुर थयो; त्यारें कोइ जडक लोको, तेनी निपुणता, अने चमत्कारिक ज्ञान जोइने ते चमत्कार पामी बहुमान करी पूठे के, अहो स्वामिजी ! तमे श्रुतमां सावधान ठो, एवी श्रुतज्ञाननी चतुराइ, संपूर्णविद्या, ते श्रुत के झसैं जण्यो ठो ? जो ते गुरु हाल अहीं विद्यमान दिवस तथा आशो अमे पण दर्शन करियें. हवे ते गुरु तो सुधो असक्षाइ, तथा बर गाऊ.

गरीब, पण ज्ञानगुणसंयुक्त होय अने पोतें तो महोटी गोगा लो होय अथवा श्रावक होय तो महोटी तालेवर होय, पोषाक प्रमुख सारो होय, चाकर प्रमुख घणा होय, तेवारें ते उबूता दोषथी मनमां विचारे के महारो विद्यागुरु तो घणो प्रख्यात न थी, माटे एनुं नाम लइश, तो महारी महोटाइ थशे नहीं माटे ते वर्तमान कालमां कोइ महोटी पंक्ति बूझ होय, जेनुं यश प्रख्यात होय, तेनुं नाम दीये. एम करी पोताना मूल गुरुने दुपावे. ते गुरुलोपी, महापापीने पांचमो गुरुनिहवण अतिचार लागे.

६ ठठो कूटसूत्रातिचार. ते सूत्रना अक्षर खोटा उच्चार. न्हस्व दीर्घनी खबर न राखे, अक्षर, मात्राहीन अथवा अधिक करीने जणे. ठंदोजंग करी जणे, पद, संपदासहित न बोले, ते सूत्रकूटातिचार.

७ सातमो अर्थकूटातिचार. ते पोताना अज्ञानदोषथी अथवा कोइ कुमति कदाग्रहना उदयथी अशुद्ध अर्थ करे, विपरि-
त प्ररूपे, ते सातमो अर्थकूटातिचार.

८ आठमो उन्नयकूटातिचार. ते सूत्र अने अर्थ ए बन्ने शुद्ध जणे, प्ररूपे, ते आठमो उन्नयकूटातिचार. इति ज्ञाना-
स्य अष्टातिचारस्वरूपं संपूर्णम् ॥

॥ अथ ॥

॥ श्री दर्शनाचारस्य अष्टातिचारस्वरूप प्रारंभः ॥

१ प्रथम शंकातिचार. ते जे जिनागमना सूक्ष्म अतींद्रिय गंज्जीरजाव सांजलीने पोताना मंदक्षयोपशमना योगथी तथा मिथ्यात्वना प्रदेशोदयथी शंका धरे, जे ए वात केम ठरशे ? ए केम हशे ? कांइ मनमां वेसती नथी. शुं जाणीयें जे केवी रीतेंठे ? ए ते साबुं ठे के जूवुंठे ? एवो विकल्प उठे, ते प्रथम अतिचार.

अथवा जेने मंदक्षयोपशमठे, पण मिथ्यात्वना बहुप्रदेशोदय नथी. समकितनुं स्थान उंचुं ठे, ते पण गंजिरचाव सांचलतां बुद्धिमांतो एका एक आवे नहीं. पण ते समकेती एम विचारे जे ए वात, मारी बुद्धिमां नथी आवती; ते मारा आत्मदोषथी मने आवरणो दय घणांठे; पण ए वात साचीठे; कारण के जे माटे ए सर्वजिन ज्ञाषित ठे. अने श्री जिनेश्वरजी तो असत्यज्ञाषी नथी. असत्य ज्ञाषणमां त्रणे दोष जे राग, द्वेष, अने अज्ञान, ते तो जेमना नाश पाम्याठे अने ते दोषना सहचारी जे हास्य जयादिक ते पण जेमना नाश पाम्याठे, तो तेवा वीतराग परमेश्वर कोण कारणे जू तुं बोले ? विना उद्देश कोइ कार्य प्रवर्ति ठेज नहीं अने वीतराग कृतकृत्यने तो कोइ कार्यनो उद्देश रह्यो नथी, ए माटे जे केवलि ज्ञाषित ठे, ते सर्व सत्यजठे. एमां कांइ संदेह नथी. एवी निश्चल बुद्धि थइ, तेने समकितनी निर्मलता वधती जाय. अने जेने एवी निश्चल बुद्धि न होय, तेने अतिचारना सबबथी समकित, मलीन थइ जाय. ते प्रथमातिचार.

२ बीजो आकांक्षातिचार. ते जे दान, शील, तप प्रमुख धर्मकरणी करीने पुण्यरूपी फलनी इच्छा राखे, अति आतुरता करे, अथवा आकांक्षा ते परमताजिलाष अन्यदर्शनीना धर्मनो उन्नतिचाव देखी, ते धर्मनी इच्छा राखे जे, आ पण धर्म सारोठे, आचरवा लायकठे, जूठ जूठ !! एमां पण केवा केवा प्राणी ठे ? औदार्य, धैर्य, गांजीर्य, पूर्णजक्ति, परोपकार, अने निस्पृहता के वी धारण करे ठे ? एवा धर्मने केम निंदीएं ? एवो विकल्प, ते बीजो आकांक्षातिचार.

३ त्रीजो वितिगिह्यातिचार. ते धर्म करणीना फलनो संदेह धरे. अहींयां पोतानां पूर्वकृत पापना उदयथी कोइ उदयिक दुःख पामे,त्यारें शिथिल परिणामना योगथी अशुद्ध विकल्प ठे,

જે અમે વિધિપૂર્વક ધર્મકરણી કરીયેં થૈયેં, પણ કાંઈ ફલ નજરમાં આવતું નથી. કોણ જાણે કેવું ફલ પામશું ? પણ એમ ન વિચારે જે, ધર્મ તો આજન્મમાં પામ્યા થૈયેં, અને હમણાં કરીયેં થૈયેં તેનું ફલ તો નિશ્ચે આગલ પામશું. પણ એતો પૂર્વજન્મને વિષે મિથ્યાત્વાદિ ચારની પ્રવલતાથી જે ચીકણાં કર્મ બાંધ્યાં છે; તેનો અહીં ઉદય થયો છે, તે પોતાના વિપાક માત્ર જોડને જેને ધર્મમાં નિશ્ચલ બુદ્ધિ છે, તેનાં કર્મ તરત નાશ પામશે, જે કારણ માટે ધર્મકરણી કરતાં પાપ ઉદય થાય. તે પ્રાયેં નિકાંચિતરસિયાં કર્મ ઉદય આવે, અને બંધ, સ્પષ્ટ, નિધન્ત રસીયાં કર્મ તે ધર્મના પરિણામથી વિફલોદય થઈ જાય, એવું ન વિચારે. એમ દુઃખની આતુરતામાં જૂલે, તે પણ અતિચાર છે. તથા સાધુ સાધવીનાં મલમલી ન વસ્ત્ર તથા શરિરાદિક જોડને મનમાં ડુગંઢા કરે, સૂગ આણે, જે એ સર્વકરણી તો સારી છે પણ એ ગલીચ રહે છે, તે બૂરું કરે છે. જો તે અચિત્ત ફાંસુ પરિમિત જલથી સ્નાનાદિક કરીને શુદ્ધ રહેતો ઘણું સારું; એવો વિકલ્પ કરે, પણ એમ ન વિચારે કે એ પુજલ, સર્વે એક સરખાંજ છે. સારું નઠારું કોઈ નથી. જે કારણ માટે શુચિ તે અશુચિ થાય, અને જે અશુચિ હોય તે શુચિ થાય. સમય સમય અશુચિ પુજલમાં શુચિ પુજલ આવે છે, અને શુચિ પુજલમાં અશુચિ જાય છે. જે શરીરને પવિત્ર કરવાને વિવિધ પ્રકાર કરે છે, તે શરીર તો કેવલ અશુચિથી જન્મ્યું છે; તો તું ક્યાં સુધી એને પવિત્ર કરીશ ? વલી આ શરીર, પવિત્ર કરવાથી કાંઈ જીવ પવિત્ર નહીં થશે, જીવ તો સર્વે પુજલની વાંઠના મટવાથી પવિત્ર થશે. જો અહીંયાં ફાંસુ અચિત્ત જલથી પવિત્રતા કરે, તો પણ તે પુજલ રંગી થયો; અને જ્યારે જીવ પુજલરંગી થયો, ત્યારે આ જીવની અનાદિની જૂલ મટી નહીં. એને તો પહેલોજ દિવસ છે. સર્વે ધર્મનું મૂલ તો એ છે. કે જેમ જેમ પુજલ વાસના ઉતરે, તેમ તેમ ધર્મ

निश्चलता होय. पवित्र अपवित्रपणानी वासना तो राग द्वेषनं मूलठे. अने ज्यां राग द्वेषनी पुष्टिठे, त्यां धर्म क्यांठे ? इत्यादिक शुद्धयुक्ति चित्तमां न आवे, त्यारें कुविकल्प करे. अथवा विति गिह्या ते घणो पुण्योदय थये थके माचे, मनमां फुले, अजि मान धरे; अने अतिपापोदय थये थके दुःख धरे, बहु अरति वेदे, उदासी रहे, दीनता करे, दिलगिरी रहे, ए सर्व दुगंठा ठे. तथा एक सारो, अने एक जूंको ए लक्ष्णें करीने ए त्रण प्रकारना विफलप, ते त्रीजा अतिचारमां आवे.

४ चोथो मूढदृष्टि अतिचार. ते जे अन्यदर्शनी मिथ्यात्वीनां कष्ट, मंत्र, चमत्कार, अथवा कोइ मिथ्यात्वीना देवनो परतो जे मनःकामनापूर्ण, ते जोइने दिवमां मुरजाय जे आ देवधर्म तो प्रत्यक्षठे; तो गुरु केम ना कहेठे ? कांइ खबर पडती नथी. एम मुरजाय, पण एम न विचारे जे सुख दुःखतो कर्मना उदयने आ धीनठे. देवता तो तिमित्तमात्रठे. आपणां पुण्य पापना उदय विना देवताथी कांइ थनार नथी. तेउं तो केवल आपणां पुण्य पापना उदयनिमित्त थइने यश ग्रहेठे; पण उदधिक पाप पुण्य ना उदय विना सुख दुःख आपी शकता नथी. अन्यदर्शनना जे जे प्रज्ञावक देवता ठे, तेमनी सेवनाना करवावाला तो कोइ सर्व सुखी नथी, तेमां पण घणा दुःखीठे, ए माटे कर्मना उदय विना सुख दुःखनी प्राप्ति, ते मिथ्याठे. अथवा श्री जिनागमना अति सूक्ष्मविचार, निगोदना, अथवा षट्द्रव्यना, नय, गम, जंग, प्र स्तारा दिक गहनविचार सांजलीने पोताना आवरणना दोषथी बुद्धिमां न आवे, त्यारें मुजाय, ते एम के कोण जाणे ए शुं कहे ठे ? कांइ खबर पडती नथी. कोण जाणे शी रीतें हशे ? ए प्र कारें विकल्प करे, ते चोथो मूढदृष्टि अतिचार.

५ पांचमो अणुवबुद्धि अतिचार. ते जे पोतानी सत्ताना गुणप

ર્યાય પ્રકાશ કરીને કહે નહીં. અથવા ગુણવંતના ગુણ જાણે તો પણ તારીફ કરીને પ્રકાશે નહીં. પાંચ લોકમાં ગુણીના ગુણ પ્રસ્તાવતી વચ્ચે તેના ગુણ પ્રગટ જાણે નહીં. પ્રકાશે નહીં, મોઢેથી કહે નહીં તથા રાગદ્વેષાદિક, કર્મઉપાધિ સંયોગિક જ્ઞાવ, સર્વ દુઃખનું મૂલહે. એમ વીશદરીતે પ્રકાશ કરીને કહે નહીં, તે પાંચમો અતિચાર છે.

૬ ઠઠો અસ્થિરીકરણ અતિચાર. તે જે આપણને કોઈ પાપ કર્મનો ઉદય થયો, ત્યારે આપદા, રોગ, શોક, આજીવિકા, દુર્લભતા, કૂઠાં આલ, તેવી દિનપર દિન દુઃખની ચઢતી જોડને કોઈ મિથ્યાત્વના પ્રદેશ ઉદયવલેં કરી જૈનમાર્ગથી પરિણામ સ્વસ્થતા જાય. આચારમાં શિથિલ થાય, તે પોતેજ પોતાના શાસ્ત્રપરિચયથી જાણે જે મારાં પરિણામ ધર્મમાર્ગથી શિથિલ થયાં છે, પૂર્વથી મારી શ્રદ્ધા પણ મલીન રહેશે. એવું જાણે તો પણ તેની દૃઢતાનાં કારણ જે સંજુરુસેવન, શાસ્ત્રશ્રવણ, દૃઢવૃત્તિ, મહાપુરુષચરિત્રસ્મરણ, દેવદર્શન, ઉત્સવાદિગમન, કર્મગ્રંથાદિક અથવા અધ્યાત્મ શાસ્ત્રપઠન, ઇત્યાદિ દૃઢતાનાં કારણ છે, તે ન સેવે, અને જાણતાં ઠતાં પણ ગુરુસંસર્ગ, શાસ્ત્રપઠનાદિ ઉદ્યમ કરે નહીં. અથવા કોઈ અધર્મરુચિ પ્રાણીથી પરચો કરે, અથવા કોઈ વીજો ધર્મરુચિ જીવ હોય, તેને ધર્મથી પડતો દેખે, ત્યારે કહે ફલાણો પુરુષ, આગલ ધર્મમાર્ગમાં ઘણોજ દૃઢ થયો હતો, હવે તો દિવસે દિવસે એના શિથિલતાનાં પરિણામ નજરે વધારે આવે છે. એવું પોતે જાણે અને પોતામાં એવી શક્તિ પણ છે, કે તે ધર્મ શિથિલને વહુવિધ હેતુયુક્તિ દેખાડીને ધર્મમાર્ગમાં સ્થિર કરે અને પડવા ન દીધે. એવી શક્તિ ઠતાં પણ તેને ઉપકાર બુદ્ધિયં કરી શુદ્ધોપદેશં દુર્ગતિપત્તનાદિ વિપાકદર્શન. ઇત્યાદિ સ્થિરીકરણ ન કરે, અને મનમાં જાણે જે આપણું શું વગડે છે ? ચેતના તો એની વગડે

माटे जे करशे, ते पामशे. एवी उदासी करीने ठति शक्तियें धर्मथी रुगतो होय, तेने धर्ममार्गमां स्थिर न करे, तो तेने अस्थिरीकरण ठठो अतिचार लागे.

७ सातमो अवात्सल्यातिचार. ते जे जे साधमीं प्राणी, जे नी एक श्रद्धाठे, अने शास्त्रश्रवण, देवदर्शन, सामायक, पोसह प्रमुख करवुं, इत्यादिक धर्मकरणी. साथेंज करता होय, जेनी साथें धर्मनो महोटो संबंधठे अने जे एक गुरुना उपदेशित प्रमुख ठे, तेने साधमीं कहीयें. ते साधमींनी ठति शक्तियें नक्ति न करे तेने कोइ रीतनुं संकट आवी पड्युं होय अने पोतानामां ते संकट टालवानी शक्ति ठे, तो पण तेनो उद्धार न करे, ते संकटने मटाडे नहीं, ते साधमीं उपर घणुं हेत न धरे, तेने जोइने खुशी न थाय. संघमध्ये कोइ गुणवान् पुरुषनी शोचा यश, प्रतिष्ठा सांजलीने अप्रीति उपजे तथा साधमींकनो समुदाय मळे, त्यां कषाय करीने मांहो मांहे विरोध पेदा करावे. साधमीं साथें शत्रुतानी रीति राखे, तेनी उपर अशुभ परिणाम चिंतवे, अथवा सर्वजीव सत्तामां सरखाठे, एकज जाति, समानगुणपर्यायी, अने तेजनुं वस्तुगतें एकज स्वरूपठे, ए माटे समानसाधमीं थया, एवुं शास्त्रना उपकारथी जाण्युं, तो पण तेजनी रक्षा न करे, ते अवात्सल्यदोषठे अथवा स्वनिष्ठामां अंतर्गतमां पोताना ज्ञान दर्शनादि गुणपर्याय ठे, ते निश्चें साधमीं ठे, एवुं गुरुकृपाथी जाणेंठे तो पण तेने ज्ञान, ध्यान, संवर अने समता रमणें करी पोषे नहीं, अथवा जेम वार तहेवारें पोताना पाप कुटुं वने आदरथी अने नक्तिथी बोलावी विविध उपचारो करी हर्षें करी पोषेठे; तेम कोइ वार्षिक पर्वादि धर्मगत पर्व आवे थके, स्वामीवात्सल्यादिक नक्ति, ठति शक्तियें करे नहीं; ते पण अवात्सल्यदोष रूप अतिचार ठे अथवा देवद्रव्य, ज्ञानद्रव्य, गुरुद्रव्य, अने

साधारणद्रव्य वावरे. कोइ देवद्रव्य जक्षण करतो होय, तेने ठति शक्तियें शिक्षा न आपे. मनमां विचारे के आपणने शुंठे ? जे खाशे, ते दुर्गतिनो देखवावालो थशे, संघमां शुं आपणे एक लाज ठैयें !! बीजो तो कोइ बोलतो नथी, तारें हुं एकलो शा माटे कोइ जाइ कुटुंबीने मातुं मनावुं ? एवुं विचारे तथा ठति शक्तियें देहेरा प्रमुख धर्मस्थानकना द्रव्यनी खबर राखे नहीं, अथवा खंभित, रंभित, मेढी, अशुद्ध, अपवित्र धोतीथी पूजा करे अथवा पूजा करतां बीजाने एबीज रीतें, एवे वेपें जोइने तेने कांइ कहे नहीं, अथवा पूजा करतां मुखकोश बांधे नहीं, तेत्रीश आशातना टालीने पूजा करे नहीं, अथवा पूजा करतां बिंबने हाथमांथी पाडी नाखे, बिंबने कलश प्रमुखनो धक्को लगाडे, देहेरा नी दश आशातना न साचवे, सामायक तथा पोसहमां आपना चार्यनी पडिलेहणा करतां हाथमांथी जूमि उपर गिरावे अने शुद्ध मानजक्ति न राखे. ए सर्व सातमो अवात्सल्यातिचार जाणवो.

८ आठमो अप्रज्ञावनातिचार. ते जे, ठति शक्तियें धर्मनी उन्नतिनां जे जे कारणोठे, जेवां के स्नात्रपूजा, सत्तरप्रकारीपूजा, एकशो अष्टोत्तरीपूजा अने एकवीशप्रकारीपूजा ते महोटा हर्षथी कराववी, तथा थोडी शक्ति होय तो व्यवहारें अष्टप्रकारनी पूजा, प्रज्ञावना, संघजक्ति, रथयात्रा, तीर्थयात्रा, संघसहित जंबुं, महोत्सव, बिंबप्रतिष्ठा कराववी, तीर्थोद्धार कराववा, जीर्णोद्धार पोताथी कराववां, अथवा अन्यने उपदेशप्ररूपक थइने नवां प्रासाद बीजाकने कराववां, अने सद्गुरु, आचार्य, जट्टारक प्रमुख आवे थके तेमने संपत्तियुक्त अवारित दान आपे. ठति शक्तियें उंबुं न करे. सोना ना तथा रत्नना लुंठनां करतो थको तेने नगरप्रवेश करावे ते समयें उदारचित्तवालो थइ जेबुं पोतानुं सामर्थ्य होय, ते प्रमाणे चौटा प्रमुखमां शोचा करावे. प्रतोली प्रमुख विविध प्रकारें विज्रूषा वना

वे उदारताथी दीनने दान आपे. ए सर्व शासननी उन्नतिन
कारण ठे. जेकारण माटे एवा उत्सव, महोत्सव, बहुमान अने
अवारित दाननी उदारता विगेरेने देखवाथी सर्व कोइ सिध्द
त्वी जीव, धर्मनी अनुमोदना करीने पुण्योपार्जन करे. सुख
धी पण अइ जाय, अने आपणा पण एवे कारणे करी परिणम
र्मल थाय. कोइ देख्या एवी आवी जाय के, तेवी देख्या वळी इ
मरमां पण आवे नहीं. एवो परिणाम समरी जाय. शासननी प्र
ज्ञावनाथी घणा जीवोने उपकार थाय; एवुं जाणतां न करे अने
ठति शक्तियें पण प्रज्ञावना न करे, अथवा निश्चिं प्रज्ञावना अने
गंतमां ज्यां ज्यां पुष्टनिमित्त जे देवगुरुदर्शन, शास्त्रज्ञान, साधु
सेवन, जेनाथी आत्माना गुणनी वृद्धि थाय, वणी निश्चिं अने
आत्मामां ज्ञानप्रकाश थाय. एवुं सर्व पोतें जाणें, न करे अने
णे करे नहीं, ते अप्रज्ञावनादोषातिचार आदमां जाणें. अने
दर्शनाचारस्य अष्टातिचारस्वरूपं संपूर्णम् ॥

॥ अथ ॥

॥ श्री चारित्राचारस्य अष्टातिचारस्य ॥

१ प्रथम अनुपयुक्तगमनातिचार. ते मागे शासन करे
चन, काया, एकत्र उपयोगीरूप प्रणिधानद्वारा अने अने
साधु फूसर प्रमाण चूमियें दृष्टि पडिबिंदु अने अने
ईर्यासमितियुक्त गमन थाय. त्यां साधुनं अने अने
श्रावकने सामायक पोसह कीधे हांय. अने अने
चपलतासहित वने, तोते प्रथम अनुपयुक्तगमनातिचार

२ बीजो अनुपयुक्तजापी अतिचार. ते अने अने
ल, अने श्रावक सामायक पोसहमां देणे अने अने

त्यां ज्ञाषाना चार जेदढे. प्रथम सत्यज्ञाषा. ते जेवुं होय, तेवुंज कहे, पण कम वेश न कहे, बीजी असत्यज्ञाषा, ते कांश् कहे वानुं होय तेने बदले कांश् कहे. त्रीजी मिश्रज्ञाषा. ते कांश्क जू तुं अने कांश्क साचुं, जेम के आजे नगरमां दशनोजन्म थयो. ए वुं कहे, ते मिश्रज्ञाषा. चोथी अनुजयज्ञाषा. ते साचुं पण नहीं अने जूतुं पण नहीं, पण जे लोकव्यवहारें बोलवुं. ते जेम गाम आव्युं रात्री पडी, वली कोशुं नाम कहेवुं. जेम के जगत्पाल, लक्ष्मीधर, देवदत्त, अमर इत्यादि व्यवहारज्ञाषा चोथी. त्यां साधु सदाकाल, अने श्रावक सामायक पोसहमां पहेली अने चोथी ए वन्ने ज्ञाषा बोले; ते पण प्रणिधानयुक्त उपयोगी अने जयणायुक्त बोले. ते अहींयां विना उपयोगें अशुद्ध बोले, ते बीजो अतिचार.

३ त्रीजो अनुपयुक्तएषणातिचार. ते जे पूर्वोक्त प्रणिधानयुक्त बेंतालीश दोष टाढीने जिद्दा ले. पांच दोष टाढीने आहार करे, ते चारित्राचारढे; पण उपयोग विना एथकी विपरीतपणे आहार ले, ते त्रीजो अतिचार. अहींयां एषणाशुद्धिमां बीजुं पण वस्त्र, पात्र, शय्या, संधारक, वसती प्रमुख जे जे चीज चारित्रने उपकारी होय, ते चीज जो निदोष ले, तो आचार जाणवो अने जो सदोष ले, तो अतिचार लागे. ए पण अतिचार साधुने सर्वदा, अने गृहस्थने पोसह सामायक लीधे लागे. एम पोतानी दशा माफक पाले, तेमां जो अनुपयुक्त प्रवर्त्ते, तो ते त्रीजो अतिचार.

४ चोथो अनुपयुक्तआदानमोचनातिचार. ते जे साधु सदा काल, अने श्रावक सामायक पोसहमां जे जे चीज ले, तथा मूके, ते चीज पूर्वोक्त प्रणिधानयुक्त उपयोगी थको दृष्टि पडिले हणा पूर्वक ले, फरी एवी रीतेंज मूके, एवो आचारढे. अने जे अनुपयुक्तअवधिशी आदान मोचन करे, ते चोथो अतिचार कहियें.

५ पांचमो अनुपयुक्तपरिष्ठापन अतिचार. ते जे साधु सर्व

काल, अने श्रावक सामायक पोसहमां लघुनीति, वडीनीति, मे
ल, श्लेष्मादि जे परठवणा लायक वस्तु, ते शुद्ध निर्जीव भूमि
ना स्थानकमां दृष्टिपडिलेहणापूर्वक, पुजन प्रमार्जन करीने
परठवे, एवो आचारठे. तेथी विपरीत, प्रणिधान रहित अनुप
योगी थको परठवे, तो पांचमो अतिचार लागे. अर्हीयां पहेली
बे समिति, पोसह सामायकमां तो अवश्य साचववी. कदापि न
सचवाय, तो पण ए बेनो जैनधर्मीने उपयोग राखवो, कारण
ए धर्मनो मूलमार्गठे.

६ ठठो अनुपयुक्तमनप्रवर्तनातिचार. ते जे साधु सर्व कालें
अने श्रावक सामायकादिक धर्मकरणीना अवसरें पूर्वोक्त प्रणि
धानपूर्वक सर्व कुविकल्प ठोडीने सूत्रार्थ चिंतवन प्रमुख आदर्श
वनयुक्त उपयोगी थको मनने स्थिर राखे, ते मनगुप्ति आचार,
अने एनाथी विपरीत आर्तध्यानादिकें करी कुविकल्पमां मन
दोडावे, ते ठठो अतिचार.

७ सातमो अनुपयुक्तअकारणवचनातिचार. ते जे साधु सर्व
काल अने श्रावक सामायक पोसहमां प्रायें मौनज रहे. अने
बोले, तो पण उपयोगी, पूर्वोक्तप्रणिधानयुक्त अवश्य कारण
योगें जिनाज्ञायुक्त सर्व जीवने हितकारक, एवं शुद्ध जांगे सां
जलवामां मधुर एवं वचन कहे, ते वचनगुप्ति आचारठे. अने
एनाथी विपरीत निष्कारणे जेवुं तेवुं बोले, ते सातमो अतिचार.

८ आठमो अनुपयुक्तनिष्कारणकाययोगचपलतातिचार. ते जे
साधु सर्वकाल अने श्रावक पोसह सामायकमां इंद्रिजने गुप्त क
री राखे अने अवश्य कारण योगें उपयोगी थको प्रणिधान यु
क्त आज्ञापूर्वक जयणाथी हस्त पादादिक आकुंचन प्रसारण क
रे, अथवा उठे, बेसे, ते कायगुप्ति आचार. पण निष्कारण,
अनुपयुक्त, अने अविधिपूर्वक जे हस्त पादादिक योगचपल

તા કરે, તે આઠમો અતિચાર જાણવો. એ અતિચાર જાણવામાં રાખે, પણ આદરે નહીં. અહિંયાં ગુપ્તિધર્મ તે ઉત્સર્ગધર્મ છે અને સમિતિ ઈર્યાદિક જે પાંચેઠે, તે અપવાદધર્મઠે. એ આઠે ધર્મની માતા કહેવાય, જે જે ધર્મ કરણીઠે, તે એ આઠે કરી યુક્તઠે, તે આચારઠે. અને એ વિના જે કરે, તે અતિચાર જાણવો ॥ ઇતિ ચારિત્રાચારસ્ય આષ્ટાતિચારસ્વરૂપં સંપૂર્ણમ્ ॥

॥ અથ ॥

॥ શ્રી તપાચારસ્ય દ્વાદશાતિચાર સ્વરૂપ પ્રારંભઃ ॥

ત્યાં તપનું મૂલ લક્ષણ એઠે જે, શ્રી જિનેશ્વરે વાર પ્રકારના તપની પ્રરૂપણા કીધી, તે તપ, પરમ નિર્જરાનું કારણઠે. પણ ઇઠા નિરોધ કરીને મનમાં ગ્લાનપણું નહીં, મન હારે નહીં, અગ્લાન ની આતુરતા રહિત, વિષયાનુષ્ઠાન, ગરલાનુષ્ઠાન રહિત, અન્યોન્યા નુષ્ઠાનરહિત ઇટલે આ લોકને વિષે આજીવિકા હેતુયે અથવા માનને અર્થે, તથા પૂજાને અર્થે, અને પરલોકે દેવાદિક પદવીના હેતુયે એ ત્રણ અનુષ્ઠાન ઠે; ઇત્યાદિક આશયરહિત, ક્રોધમા નાદિ કષાયરહિત, ઊમંગસહિત, સમતાસહિત, અને ચિત્તની પ્ર સન્નતાયે કરી, કેવલ કર્મદાયના નિમિત્તે કરે, તેને શુદ્ધતપ ક હીયે. તે તપના વાર જ્ઞેદ ઠે, માટે વાર અતિચાર લાગે, તે લખેઠે.

૧ પ્રથમ અણશણતપ. તે જે જે ઉપવાસાદિક વીવિધ પ્રકાર નાઠે, તે કરીને પઠી પૂર્વે જોગવેલા આહારને યાદ કરે, જતકકથા કરે, આગલા દિવસે પારણાની ચિંતા કરે કે આવી રીતે રસોડા વ નાવીને ટાણે. એવો મનમાં વિકલ્પ કરે. આ સંસારમાં આહાર સંજ્ઞાદિ દોષઠે, તે મોહોદું લાંઠનઠે, અને સર્વ આરંભનું મૂલ ઠે. “ઠાકાહનો થાય જ્યારે જંટો, ત્યારે વને એક રોટો” એવો અ નાદિ દોષ જિનવચન સાંજલવાથી જાણ્યો પણ તે દોષ સર્વ પ્રકા

रें परित्यागवाने तो लाचार ठे, त्यारें मोक्षार्थी जीव, पोतानी शक्ति मुजब योग्य परिमित काल कवलाहार त्रिविध योगें त्यागरूप पञ्चखाण करे; एटले धारणापरिमाणकाल सुधी ठकायने अन्न यदान थयुं. अने रसनेंद्रियादिक मार्गी थया. त्यारें सकल लब्धि प्रमुख आत्मिक संपत्तिनुं बीज रोप्युं. एम सकल मनःकामना पूर्ण करवाने समर्थ एवुं तप करीने आगला पाठला दिवसनी चिंता, अनुमोदना करे, ते तपफल व्यर्थ करे, अथवा मनग्लान करे जे, उपवास महोटा कठिन थयो? आ शुं कस्युं? एवो पश्चात्ताप करे. ए सर्व, तपना अतिचार ठे ॥ इति अणशण तपातिचार.

१ बीजो जणोदरीतप अतिचार. ते जे पुरुषनो पूर्ण आहार बत्रीश कवलप्रमाण, अने स्त्रीनो अष्टावीश कवल प्रमाण आहार. ए नीरोगी शुद्धकायानुं लक्षणठे. एमां जो कमी जास्ती आहार थाय, ते प्रायें रोग औषधादिकना प्रज्ञावशी अइ जाय तो लाचारीठे, पण प्रमाण तो बत्रीश कवलनुं ठे. अने एक कवलनुं प्रमाण मुरगीनुं इंसुं अथवा जेवडुं आंबडुं तेवडुं, अथवा आपणा मोढानी फाडमां जेवडो कवल सुखें आवे एटलो ग्रास लेवो तेने पण कवलप्रमाण कह्यें. अथवा आपणो जेटलो आहार होय, तेना बत्रीश जाग करीएं तेमांनो एक जागने पण कवल कह्यें. एवा बत्रीश कवलनो जे आहार करे, ते पूर्णाहारी कहेवाय. ते पूर्ण आहारमांशी इह्वारोध करीने क्रुधा ठेते संतोष धरीने वे अथवा चार अथवा आठ कोलीया उंठा खाय; तेने जणोदरी तप कह्यें. त्यां जणोदरीतप करीने कवल परिमाणमां महोटा महोटा कोलीया गणतरीमां राखीने खाय अथवा सरस आहार जे मोदक प्रमुख चीज घणी चीकणीठे, तेना कोलीया खावामां पण उंठा आवे. कारण तेना थोडा कोलीयांमांज तृप्ति थाय. ते थोडा कोलीया गणतरीमां राखे, अथवा विशेष स्वादशी घणुं खाय. एवुं

करीने विचारे जे आहार प्रमाण तो बत्तीश कोलीयानुंठे; अने में तो चोवीश कोलीया खाधा; माटे मारे पण जणोदरी तप थयुं. पण एम न विचारे जे, बत्तीश कोलीयामां मोदक प्रमुख चीकणी वस्तुनी गणतरी नहीं जाणवी. तेम ठतां आझानदोषथी समजीने ते एवो मनमां विकल्प करे, ते जणोदरी तप अतिचार.

॥ त्रीजुं वृत्तिसंक्षेपतप. ते विविध प्रकारना अजिग्रह धरे, अने श्रावक चौद नियम धरे. अथवा आहारनी चीज होय तेनी द्रव्य द्वारयें संख्या राखे, ते वृत्तिसंक्षेपतप कहियें. ते तप करी ने साधु वार्तामां अथवा उपदेश देतां थकां पोताना अजिग्रहनी वात पण गृहस्थना आगल कही दे, त्यारें ते सांजलीने गृहस्थ जाणे जे अहो !! साधुयें केवा केवा अजिग्रह लीधाळे. तेथी वि वेकी अने चतुर श्रावक होय, ते पोतानी बुद्धिथकी अवसर थये थके अजिग्रह पूरे. तथा गृहस्थ द्रव्यपरिमाणादि नियम धरतो होय, ते पोताना घरमां संकेत शिद्धारूप करे. जे तमे तो स्नेह ग्रथिल ठो तेथी हरेक चीज लावीने जोजन करती वखतें जोज नमां नाखशो; अने अमें तो वृत्तिसंक्षेप ठैयें, तेथी द्रव्य अधिक थइ जाय त्यारें व्रत खंरुन थाय. माटे अमने जूदी जूदी चीज आपवी नहीं. अमारानी एकठी करेदी चीज लीधी जाय, जेनुं एक द्रव्य गण्युं जाय माटे हलफल करीने विना खबरथी कोइ चीज जूदी आपशो नहीं. एवी शिद्धा कहे त्यारें ते रसोइदार तुरत रहस्य पामी जाय अने पठी पोतानी निपुणताथी दूण, म रचुं, जीरुं, हिंग संयुक्त व्यंजनादिक मीठी चीज प्रमुख आगल थी एकठी मेलवीने राखे अने ते सौ चीज सुखाद होय ते पी रसे अने ते चीज आरोगे, मनमां जाणे के, मारुं द्रव्यापरिमाण हुं शुद्ध राखुंतुं. पण पूर्वे एवी संज्ञा करी, तेथी व्रत तो मलिन थयुं. एवो कुविकल्प, ते वृत्तिसंक्षेपतपअतिचार.

४ चोथो रसत्यागतप अतिचार. ते रस जे ठ विगय, ते वि कारना हेतुठे. अने रसगृहिना बहु कटु विपाक ठे; एवुं जाणीने त्याग कस्यो. पढी कोइ कारण विना अने गुरुआज्ञा विना निविआता करी खाय अथवा अन्य द्रव्यांतरसंयोग मेलावी घणी रीतें अग्निसं स्कार करीने तेनी मजा आवे; एवी गुणवान् चीज करी खाय. एटले जिब्हानी रसगृहि मटाडवा सारु ए तप कीधुं हतुं ते तो थयुं नहीं, ते चोथो अतिचार.

५ पांचमो कायक्लेशतप अतिचार. ते जे साधु, मुनीश्वर दोच करावे. तडकामां ताप सहन करे, शीत सहन करे, मांस, मधुर, कुतरा प्रमुखना परिसह सहन करे, विकटासनें स्थिर थड्ने ध्यान करे, विकटासनें सज्जाय करे, ए तप साधुने तो हररोजठे अने श्रावकने तो सामायक, पोसह अथवा जाप, नवकरवादी, पंचपरमेष्टिना ध्यानना अवसरमां कायक्लेश सहन करवानोठे त्यां ठति शक्तियें आगलथी वस्त्रादिक लपेटी सर्व शरीर, आवृत करीने क्रिया करे, अथवा कोमल आसनें बेशीने जपादिक करे, ते कायक्लेशतप अतिचार.

६ षष्ठो संद्वीनतातप अतिचार. ते जे साधुने तो सदा संद्वीनता तपठे तेथी सदा पोताना अंगोपांग संवरी राखे. विना कारणें ह लावे नहीं अने श्रावक पण सामायक पोसहमां, अथवा पूजा ज पादिक अवसरें पोतानुं अंग संवरी विनयगुणयुक्त राखे एटले गप लांबा करवा, अवष्टंज लेवो, गळे हाथ देवो अने अंगोपांग मोडवादिक न करे. एक शुद्ध उपयोगी अंगोपांग संवरी जयणापूर् वक विनयगुणयुक्त प्रवर्त्तन करे, ते संद्वीनतातप कहियें. त्यां एवुं तप करीने पूर्वोक्त दूषण लगाडे, तेने संद्वीनतातप अतिचार षष्ठो लागे. ए ठ प्रकारनां बाह्य तपना ठ अतिचार कहा.

हवे ठ प्रकारनां अज्यंतर तपनां ठ अतिचार कहेवे.

१ त्यां प्रथम प्रायश्चित्ततप अतिचार. ते जे साधु अथवा श्रावक, पोतपोताना व्रतमां दूषण लाग्युं जाणे, त्यारें ज्ञानी गुरुपासें आलोयणा ले. त्यां आलोयणा वे प्रकारनीवे. एक स्वल्पविषयी स्वल्पकालीन. ते कोइएक नियमनो तथा व्रतादिकनो अतिचार लाग्यो जाणे, त्यारें तरत गुरुने पूढीने तेनुं प्रायश्चित्त लीये.

वीजी बहुविषयी, बहुकालीन, उमरगत दूषणनी आलोयणा. तेमां जे एकाद नियमना दूषणनी आलोयणा तो, जे, वर्त्तमानें शाणो होय, तेने पूढी ले; पण ज्यारें आखी उमरनी महोटी आलोयणा लेवा ने चहाय, त्यारें शुद्धगुरु जे ज्ञान अने क्रिया ए वन्ने गुणोयें युक्त होय, तेनी पासें आलोयणा ले. कदापि ए वन्ने गुणोयें युक्त एवो शुद्धगुरु न मले, तो बहुश्रुत, ज्ञानवान्, शुद्ध ज्ञाषी, एवो पासठा प्रमुख होय, तेनी पासेंथी आलोयणा ले; पण जे उत्कृष्ट क्रियावंतज होय परंतु सिद्धांतना रहस्यने न जाणे तो तेनी पासेंथी न ले. कदापि ज्ञानवंत पासठा पण न मले तो वे गुणें युक्त अथवा एक गुणें युक्त शुद्धप्ररूपक ज्यां होय, त्यां तेनो शोध करीने तेने माटे वीजे गाम वीजे देश जाय. एवी रीतें खोज करतां पोताना निवासक्षेत्रथी सातशें योजन सुधी गुरुनी गवेषणा करे, तथा कालथी चार वर्षे पर्यंत गवेषणा करे. एम शोधतां शोधतां कदापि तेनुं अयुष्य पूर्ण आय; तो पण तेने आराधक कही यें. तथा गवेषणा करतामां ज्यां गुणवंत गुरु मले, त्यां ते गुरुनी पासें आलोयणा ले. एम करतां वे गुणयुक्त अथवा एक गुणयुक्त पण गुरु साधु पासठा अथवा ज्ञानवान् होय तेनी खबर, चार वर्षे सुधी खोज करतां न मली, त्यारें पढी कोइएक ठेकाणेशी एवी खबर मली के एक साधु, बहुश्रुत अने क्रियावंत हतो, ते साधु कोइ पापकर्मना उदयथी प्रतिपाति थइने अर्हीयांथी कोइ दूर देशांतर

जइने त्यां ते वेष ढोडीने गृहस्थ थयोढे, तेनुं नाम पछाकडो. श्रावक कहीयें ते फलाणा गाममां ठे. एवुं सांजलीने प्रायश्चित्ती त्यां जाय अने ते पछाकडाने एवो प्रतिबोध आपे के हे महानुभाव ! तमे तो रत्नत्रयिनी महोटी पदवी पामी करीने ढोडी दीधी, ते सारुं नहीं कछुं. पण तेमां तमे शुं करो ? उदय ठे ते महाबलवान् ठे. तेना जोरथी तमारा परिणाम शिथिल थइ गया. ते तो जे थवानुं हतुं ते थइ गयुं, ते माटे हवे कांइ चेतो अने फरी पराक्रमने फोरवो. हमणां अशुच कर्मना उदयनी अशाता पाठी हठ वानो समय थयो जणायढे तेथी करी अमारो पण तमारी साथें मेलाप थयोढे. वली तमोने तो महाज्ञाननो आधारढे. तो तमे देखी पेखीने केम जूलमां पडोढो ? ए माटे फरीथी खबरदार थइ चारित्ररत्नने अंगीकार करो अने आत्माने तारो. आगल पण घणा पतित थइने फरी जाग्रत थयाढे, सर्व कर्मनो क्षय करीने मुक्तिसुखने पाम्याढे ए माटे तमे पण चारित्रल्यो, ढील करो नहीं. एवो सारो उपदेश सांजलीने ते पछाकडा श्रावकना परिणाम सुधरे, तो तेने चारित्र लेवरावी, पठी तेनी पासेंथी प्रायश्चित्त ले. एम करतां पण ते नारे कर्मींढे, तेथी एम कहे के जाइ साहेब ! गजपाखर ते रासजथी केम उठावी शकाशे ? तेम मारथी आ निष्कलंक चारित्ररत्न न पळे तो तेने जूतुं लीधा थी शो गुण थाय ? जो ते विधि माफक निर्वहे नहीं तो हुं उलटो महापापी अने अघोरी थाउं. एकवार तो थयो ठउं अने ए राघ लागी चूक्योढे. हवे एवी हकीकत कही अने ते जाइयें सांजली ते समयें ते, ते पछाकडाने जिनमंदिरमां लेइ जाय अने त्यां तेने सामायक लेवरावे. पठी तेने वंदन करीने तेनी पासेंथी आलोचणा ले; पण अज्ञानी पासेंथी आलोचणा ले नहीं. एवी रीतें गुरुनी गवेषणा करीने पण आलोचणा ले, ते एवी रीतें के जेम पोतानी

माता कने बालक पोताना मननी बात कहे; तेमांनी कांइ पण
 बुपावे नहीं, कोइ बात कहेतां लाजे पण नहीं, तेम साधक पण
 गुरुनी आगल जेवी वीती होय तेवी, निष्कपटी थइ करीने त्रणे
 योग जे मन, वचन, अने काया तेणे करी जे झूल थइ होय ते कही
 आपे. कोइ जाणीती बातमां बुपावे नहीं, तेने आलोचना कही
 यें. पण जो कांइ ठानुं राखीने कहे, तो ते तत्त्वदंजी थयो, तेथी
 तेनी शुद्धि आय नहीं. एवा विधिपूर्वक साधकें गुरु आगल, सर्व
 पाप प्रगट करी दीधां; गुरुयें पण सर्व जाणी दीधुं. तयार पढी
 गुरु, आगमना ज्ञाताठे ते विचारे के पापकर्म, चार रीतें लागेठे
 १ आकुटी, २ दर्प, ३ कटप, अने ४ प्रमाद. एवा चार प्रकारना
 पापमां आ आलोचना लेनार कया पापना प्रायश्चित्तने लायक ठे ?
 एवो विवेक करीने यथायोग्य प्रायश्चित्ततप, गुरु आपे, ते शिष्य
 प्रसन्न थइने ले अने एवुं जाणे के गुरुजीयें मारा उपर महोटी
 कृपा करीने संकष्टमांथी ठोडाव्यो अने मने घणो सुखी कस्यो.
 मने घणो शुद्ध उपाय बताव्यो. ए गुणना उपकारने कोण वि
 सरे ? एवी रीतें हर्षित चित्तथी गुरुदत्त प्रायश्चित्ततप ले.
 पढी गुरुयें उपदिष्टकालने विषे जे तप आप्युं ठे, ते तप लेखा
 शुद्ध पूरुं करी पहोचाने. ते प्रायश्चित्ततपाचार कहीयें. अने जे
 गुरुयें आपेला मार्गने ठोडीने पोतानी मतिकटपनापूर्वक करे,
 अथवा प्रतिज्ञात कालथी वधारे काल, विना कारणे लगाडे,
 अथवा कमवेश करे अथवा प्रतिज्ञा, राजवेठ समान करे, पांच
 लोकमां अण बूटतुं करे अथवा शून्यचित्तथी करे अथवा फरी
 तेवुंज आश्रवसेवन करे, ते प्रायश्चित्ततप अतिचार कहीयें.

१ बीजो विनयतप अतिचार. ते जे साधु तथा श्रावक सहु पो
 त पोतानी दशा माफक विनयपूर्वक आगममां “आयरियउवश्चाए”
 इत्यादिक गुणवंत प्रत्यें विनय जे वंदन, नमन, अच्युत्थानादि

ઉચિતજ્ઞત્તિક્રિયારૂપ, તે આગમશૈલી પ્રમાણે કરે, તે વિનયત પાચાર કહીયે; અને જે આગમોક્તિથી કમવેશ કરે અથવા વિપરીત કરે અથવા અણ બૂટતો કરે અથવા દંજથી કરે, તે વિનયતપ અતિચાર કહીયે.

૩ ત્રીજો વૈયાવચ્ચતપ અતિચાર. તે જે સાધુ તથા શ્રાવકને, કુલ, ગણ, ચૈત્ય, સંઘ ઇત્યાદિકનું જેનું જેનું જેવું જેવું વૈયાવચ્ચ કરવું આગમમાં કહ્યું છે, તે પ્રમાણે તેનું વૈયાવચ્ચ કરે. ત્યાં વૈયાવચ્ચ તે રોગાદિક વિઘ્ન ઉપજે થકે તેનો પ્રતિકાર જે ઉપાય વિવિધ ઔષધ, અંગમર્દન, પથ્ય, જ્ઞાતાદિ યોગમાં તત્પર થઈ જ્ઞાતિપૂર્વક કરે, તે વૈયાવચ્ચતપાચાર કહીયે અને જે તે વૈયાવચ્ચની વચ્ચે કાંઈ બાનું કાઢી દેલી જાય અથવા વૈયાવચ્ચ છોડું કરે અને જે જ્ઞાતિ વિના અણબૂટતે કરે અથવા દંજથી કરે અથવા આચાર્યાદિકના જયથી કરે અથવા પોતાને કરવાનું, તે બીજા પાસે કરાવે, તેને વૈયાવચ્ચતપ અતિચાર કહીયે.

૪ ચોથો સશ્ચાયતપ અતિચાર. તે જે સાધુ તથા શ્રાવક પોત પોતાની યોગ્યતા પ્રમાણે શ્રુતજ્ઞાનનો અભ્યાસ કરે, તે સશ્ચાયત પાચાર કહીયે. તે સશ્ચાયતપ, પાંચ પ્રકારનું છે. ૧ વાંચવું, ૨ પૂઠવું, ૩ પરાવર્તવું, ૪ અનુપ્રેક્ષા, ૫ ધર્મકથા.

૧ ત્યાં પ્રથમ વાંચનસશ્ચાય. તે જે શ્રુતનું જાણવું જાણાવવું, તે વાંચનસશ્ચાય કહીયે.

૨ બીજી પ્રહણાસશ્ચાય. તે જે જાણવામાં સંદેહ થયો, તેનું શિષ્યે પૂઠવું અથવા ગુરુએ શિષ્યને કહેવું. તે પ્રહણાનામેં બીજી સશ્ચાય.

૩ ત્રીજી પરાવર્તનાસશ્ચાય. તે જે પૂર્વે જાણેલા શ્રુતનું ગણવું અથવા ગુરુએ શિષ્યની પરાવર્તના સાંજલવી અથવા પરાવર્તના કરવાની પ્રેરણા કરવી, તે પરાવર્તનાસશ્ચાય કહીયે.

૪ ચોથી અનુપ્રેક્ષાસશ્ચાય. તે જે પઠિતશ્રુતના અર્થનું ચિંતવ

न करवुं, अथवा परस्पर साधु श्रावकें मलीने चर्चा करवी
अथवा गुरु, स्याद्वादशैलीपूर्वक उक्ति युक्तियें करी शिष्यनो
संशय टाले, ते अनुप्रेक्षासञ्ज्ञाय.

५ पांचमी धर्मकथासञ्ज्ञाय. ते जे रुचिवंत जीवने जाव करु
णापूर्वक धर्मोपदेश कहे; धर्म प्रत्यें पमाडे, तेने धर्मकथासञ्ज्ञा
य कहियें. ए पांचे प्रकारनी सञ्ज्ञाय, शिष्य अथवा गुरु पोतानी
दशा माफक यथागम करे, ते सञ्ज्ञायतप कहियें.

१ अथवा शिष्य विनयसहित हर्षित थको, गुरु आशय अट
कल करतो, अनुकूलपणे आसनस्थ प्रशांत इत्यादि विधिपूर्वक वां
चना ले तथा गुरु पण प्रसन्नचित्तथी तेनी योग्यता माफक प्रमाद
तजीने अग्लानपणे वाचना आपे, ते वेउने वांचनासञ्ज्ञाय तप.

२ तथा प्रवृण्णासञ्ज्ञाय. ते आसनस्थ गुरु जोडने शिष्य विन
यादि गुणयुक्त आशय अनुकूल थडने पूठे. गुरु पण जाव दया
धरीने धर्मरागथी घणी बुद्धिनो खरच करीने स्याद्वादशैली
अनुसरतो, एवो जवाव आपे के, तेणे करी शिष्यना चित्तनो
संशय तरत मटी जाय, ते वेउने प्रवृण्णासञ्ज्ञायतप कहियें.

३ तथा परावर्त्तनासञ्ज्ञाय. ते जे शिष्य, तीव्र उपयोगी थको
पूर्व पठितशास्त्रने गुणे, तथा गुरु पण तीव्र उपयोगी थका सां
जले, झूल चूक कही दीए, ते वझेने परावर्त्तनासञ्ज्ञायतप कहियें.

अनुप्रेक्षासञ्ज्ञाय. ते जे अर्थनी चर्चा, शिष्य सहाध्यायी अने वी
जा पण निपुण साधु मलीने विविधयुक्ति जैनशैलीपूर्वक करे, त्यां कया
रेंक चर्चा करतां उक्ति युक्तिपूर्वक निर्णय थाय अने क्यारेंक निर्णय न
थाय, त्यारें गुरु पण आगमानुकूल उपयोगी थडने विशद रीतें चर्चानो

४ करी आपे, ते वझेने पूर्वोक्त अनुप्रेक्षासञ्ज्ञाय तप कहियें.

तथा धर्मोपदेशसञ्ज्ञाय. ते वझेने पूर्वोक्तविधिपूर्वक उ
बुद्धिथी धर्मोपदेश आपे. त्यां जो पोताने उपदेश आप

वानी योग्यता होय, तो आगमशैलीपूर्वक उपदेश आपे, अने जो आगमशैलीना नय, निक्षेप, प्रमाण, सप्तजंगी प्रमुखमां तथा विध दायोपशम न होय, त्यारें जे बहुश्रुत उपदेश आपे, ते कचित् हर्षित अने विस्मय स्मेरमुख थको सांजले, ते धर्मकथासंज्ञाय तप कहियें. ए पांचे संज्ञाय, कहेली रीतिथी विपरीत करे अथवा दंजथी करे, अथवा शिरबोजनिर्वाहन्यायें करे, अथवा अग्निमान धरीने करे, बीजानी ईर्ष्याथी करे, अथवा उतावलो उतावलो गड बड करीने पूरी करे, अथवा पोतानी सरजी माफक करे, अथवा यश अर्थे करे, ते संज्ञायतप अतिचार कहियें.

५ पांचमो ध्यानतप अतिचार. ते जे धर्मध्यान अने शुक्लध्यान ए बन्ने मुक्तिदायकठे. त्यां प्रथम साधुने धर्मध्यानना चारे पाद ध्याववानाठे. ते धर्मध्यानने ध्यावतां ध्यावतां, ज्यारें परिपूर्ण अप्रमत्त नामे उत्कृष्ट स्थानें पहोंचे, त्यार पढी आठमा गुणस्थानकने पामे. त्यां शुक्लध्यानना प्रथम पादनुं ध्यान करे, ते ध्यावतां थकां आगल बारसुं गुणस्थानक पामे, तेवारें शुक्लध्यानना बीजा पादनुं ध्यान करे, ते ध्यावतां थकां बारसुं गुणस्थानक ज्यारें पुरुं थइ रहे, त्यारें चारे घनधातीकर्म दाय थइ जाय, एटले केवलज्ञान पामे, तेर मुं गुणस्थानक पामे अने त्यार पढी पोताना आयुष्यनी स्थिति माफक तेरमे गुणस्थानकें रहे. पढी जेवारें तेरमा गुणस्थानकनो शेष अंतरमुहूर्त्त काल रहे, ते वारें शुक्लध्यानना शेषवे पाद ध्यावे, त्यां च उदमा गुणस्थानकें पहोंचे, ते स्थलें सर्वकर्मनो दाय करीने मुक्ति सुख पामे, ए साधुना ध्याननी पद्धति ठे तथा श्रावकने तो धर्म ध्यान अने शुक्लध्यानने ध्याववानी योग्यता नथी जे कारणे मूल धाती चार कषाय उदयवंत सरु ठे, ए माटे ते श्रावक, अनित्य अशरणादि बारे जावनाने एक चित्तें शुद्ध आर्त्तरूपें ध्यावे. ते जावना करतां, कोइ उत्तम जीवने उपयोगनी निर्मलताथी लयली

नता थाय, तेनाथी धर्मध्याननी समाप्ति थाय. समाप्ति ते एम के, जेम सूर्योदय पहेलां आरुणोदय आजास मात्र होय, ते सूर्य नथी पण एथी सूर्योदयजन्य कार्य, घट पटादि सर्वनो अनुभव थइ जाय. तेम आवकने पण जावनाजन्य शुद्धोपयोगथी धर्मध्याननी समाप्ति जलकरूप धर्मध्यानसरखो अनुभव थाय. मुनिजावनो आस्वादमात्र पामे, पण ध्यानपदनी पूर्णता पामे नहीं, ए जे ध्यानयोग, ते ध्यानतप कहियें. अने जे ए जे ए ध्यानमां बीजो विकटप, योगचपलतादिक करे, ते ध्यानतपअतिचार कहियें.

६ ठठो त्यागतप अतिचार. त्यां त्यागतपना बे जेदठे. एक द्रव्यत्याग, अने बीजो जावत्याग. त्यां द्रव्यत्याग, ते साधु तथा आवकने पोतपोतानी दशा माफक आहार उपधि तथा नव विध परिग्रहरूप इंद्रियसुखनो तथा अवस्थाविशेषें देहनो पण त्याग करे, वोसरावे, ते द्रव्यथी त्यागतप कहियें. अने जे विषयतृष्णा तथा कषाय जे क्रोधमानादिक, तेनो जे त्याग करे, तेने जावत्यागतप कहियें. ए रीतें जिनागममां जावत्याग तप कह्युंठे. तेनो ठति शक्तियें त्याग न करे, अथवा विधिरहित करे, अथवा तत्वप्रतीति धरी करे नहीं, अथवा पांच माणसमां अणबूटते करे, अथवा निदान धरी करे, ते त्यागतप अतिचार कहियें ॥ इति तपाचारस्य द्वादशातिचारस्वरूपं संपूर्णम् ॥

॥ अथ ॥

॥ श्री वीर्याचारातिचारत्रय प्रारंभः ॥

१ त्यहां वीर्याचार. ते जीवने मन, वचन अने काया, ए त्रणे योगनुं सामर्थ्य जे शक्तिविशेष, ते वीर्य कहियें. त्यां साधु तथा आवक, पोत पोताना गुण स्थानक माफक तथा पोत पोतानी द

शा माफक जे जे धर्मकरणी करे, ते मनादि त्रणे योगनुं वीर्य फोरवीने करे, सर्व धर्मकरणीमां जेवो जेवो वीर्योद्धास होय, ते बुं तेवुं ते फल पामे. जे माटे गुणस्थान, योगस्थान अने संयम स्थानना जेद पडे. ते वीर्यनी प्रबलता अने मंदताथी चढवुं अ ने पडवुं थायठे. त्यां प्रथम काययोगथी सर्वधर्मकरणीमां पोताना अंगनुं बल, वीर्य, फोरववामां झूल न करे तथा मनोयोगथी उत्साह, जक्ति, उमंग तथा प्यार, बहु धरतो करे अने वचनयोगथी धर्मकरणीनी प्रशंसा घणा मानथी करे; धर्मनी उन्नति, उपमा आपी आपीने करे अने घणा जीवने धर्मसन्मुख करे, पोताना आत्माने धर्मप्राप्ति सराहे, षट्ठे वखाणे के, धन्य मारुं जाग्य, के मने श्री जिनेश्वरजीना मार्गनी धर्मप्रवृत्ति मदी ! हवे मने जवडुःखनो जय नथी. इत्यादि त्रिकरण योगशक्तिधर्मकरणीमां वीर्योद्धास फोरवे, ते वीर्याचारनो आराधक थोडा कालमां अद्द य दीला पामे. जो थोडी पण दानादि करणीमां वीर्योद्धास घणो होय तो, महोटी करणीथी पण वधारे फल पामे.

अने धर्मकरणीमां जे ठति शक्तियें काययोगें आलस्य करे, कायबल फोरवे नहीं अथवा राजवेठ समान करे, कांइ पण जक्ति विना जयादि कारणे करे अथवा अजिमानथी करे अथवा देखा देखीयें करे अथवा ते लालची, अनुष्ठानादिक बांठाथी करे, ते काययोगवीर्याचारातिचार प्रथम जाणवो.

२ तथा वचनयोगें उत्साहथी सझायस्तवनादि करे नहीं, मंद मंद जाषाथी गडबड करीने जणणानी रीतें कहे, तथा वीजो कोइ धर्मकार्य करतो होय, तेने दुष्करता कही देखाडे, जे ए धर्म काम ठे, ते घणुं मुश्केल ठे, तमाराथी पूरुं पडशे नहीं माटे प्रथमथीज जोइ विचारीने करजो. ए प्रमाणे कहीने समर्थने पण उत्साहजंग करे तथा धर्मकार्य करतां अथवा करीने पठी खेदनां

વચન કહે જે, એ ધર્મકાર્ય કહ્યું, પણ એ ધર્મકાર્ય કરતાં મહોટી તસ્દી પામ્યા, એ કામ ઘણુંજ કઠિન છે. કરશે, તેજ જાણશે. મને વીતી તે મારું મન જાણે છે, કોઈ સહાય પણ ન થયું, એને કોઈયે ઉપાડ્યું નહીં. ત્યારે શું કરીયે ? અમે કોને કહીયે. અધિકારી થયા ત્યારે સર્વ અમોને કરવું પડ્યું, બીજું શું કહીયે ? આ ધર્મકાર્ય કરતામાં આ શરીર, ડુર્બલ થઈ ગયું છે, તે હજી સુધી ઠેકાણે આવ્યું નથી. એવાં વચન કહીને ઘણાનાં ચિત્ત, ઝંગ કરે. શ્યાદિ હીન તાનાં વચન કહે, તે વચનયોગવીર્યાચારાતિચાર બીજો જાણવો.

૩ તથા મનોયોગે સીદાતો થકો કરે અથવા ઉત્સાહ વિના કરે, જે આ કામની વેઠ ક્યારે ઉતરશે ? એ કામ હાથમાં નહીં લેત તો સારું થાત. નાહક આ કામ મેં ઉઠાવ્યું તો खरું, પણ હવે કોઈ બીજો માથે લે, તો હું મૂકી આપું. કોઈરીતેં બૂટે તો સારું થઈ જાય અથવા એ કામમાં મહેનત ઘણી થશે, પૈશો ઘણો खરચાશે, શું કરીયે ? વગર વિચારે કહ્યું તો આવી ફસાયા; હવે ફરી એવી વાતમાં પડશું નહીં અથવા આ તપ, ક્રિયાદિક, કઠિન થયાં. હવે ફરી જોશને આદર કરશું ! શ્યાદિક કુવિકલ્પ મનમાં કરે, તે મનોયોગવીર્યાચારાતિચાર ત્રીજો જાણવો ॥ ઇતિ વીર્યાચારાતિચારત્રયસ્વરૂપં સંપૂર્ણમ્ ॥

એ પ્રમાણે સર્વ સાધુ અને શ્રાવકના ધર્મના સર્વ મલી એક શો ચોવીશ અતિચારનું વિવરણ કહ્યું. ઇતિ શ્રી સમ્પ્રકલ્પમૂલ દ્વાદશવ્રતવિવરણં સમાપ્તમ્ ॥ એવી વિગતથી દોષ મટાડીને જે વ્રત પાલે, તે પરમકલ્યાણમાલા વરે ॥

॥ દોહા ॥

શત અઠારે ઝપરે, વીતે વર્ષ ઠવીશ;

મગશિર શુદિ પંચમિ ગુરુ, પૂરણ ઝઈ જગીશ ॥ ૧ ॥

सुरसरिताके तट वसे, पामल्लिपुर शुभस्थान;
 जिहां सुदर्शन साधुवर, पाया केवलज्ञान ॥ १ ॥
 ब्रह्मचारि शिर सेहरो, श्रुतिचक्र गुणधाम;
 जिण कोश्या प्रतिबूझवी, जिणपुर राख्युं नाम ॥ ३ ॥
 तिण पुर साह शिरोमणि, सोमचंद अजिधान;
 दाता जुक्ता शुभमति, चातुरजन परधान ॥ ४ ॥
 तसु सुत जडक व्रतरुचि, धर्मैं दृढमतिमान्;
 हेमचंद नामैं निपुण, हाटक सम गुणवान् ॥ ५ ॥
 धर्मकथा सुणिने जइ, व्रतरुचि तव कहे साह;
 लिख दीजैं व्रतकी विगत, विस्तरसैं हम चाह ॥ ६ ॥
 समकित युं व्रत बारकी, विगत पुनी अतिचार;
 वृद्धपरंपर शास्त्र बहु, लिखि कीनो बिस्तार ॥ ७ ॥
 आगमजलधि अपार है, मुज मति नौका तुह;
 कौ निवहे जादों नदी, पकरे जेडी पुह ॥ ८ ॥
 आगे बहुश्रुतने लिखे, विरती वात विशेष;
 वाकूं दिख जाषा लिखूं, उनमें कौन विशेष ॥ ९ ॥
 तौज्जी तसु आसय अगम, जो बिन पाय अशुद्ध;
 लिखिउं मिछा डुक्कडं, साखी गुरुजन बुद्ध ॥ १० ॥
 अद्वयमती आज्ञान हूं, जाणुं न बहुत रहस्य;
 कृपा करी मोपरि कृती, करजो शुद्ध अवश्य ॥ ११ ॥
 विगत एह व्रत बारकी, लिखी यथामति योग;
 व्रतरुचि विविध अज्यास करि, करजो तसु परिचोग ॥ १२ ॥
 काल अनंत अनंतमय, जो पुग्गल परिअद्व;
 सोज्जी अनंतानंत गये, जनम मरण संघट्ट ॥ १३ ॥
 परमरिपू परमाद है, तसु जय करण उपाय;
 विधियुत मानव जव लह्यो, तौज्जि न चेतो कांय ॥ १४ ॥

झूठे जव जो एह तुम, बहुरि न आवै हठ;
 तौ चेतो चितमें चतुर ! निसुणी श्रुत परमठ ॥ १५ ॥
 सुविहित सूरि सिरोमणि, नागरवंदित पाय;
 (श्री) पुण्य सागर सूरिंद्र तै, तपगठपति सुखदाय ॥ १६ ॥
 तसु आणा सिर धारतां, वारतां विषय कषाय;
 श्रुतधारी उपगारि बहु, (श्री) ज्ञान सागर उवघाय ॥ १७ ॥
 तासु शिष्य पूरव तणा, तीरथ जेटण काज;
 किय प्रयाण शुभ दिन घडी, शुभ शकुनें शु साज ॥ १८ ॥
 तीरथ फरसत आविया, पटणा नयर सुठाय;
 परमानंद जयो वंदतां, शेठ मुनीसर पाय ॥ १९ ॥
 दिन केताइक तिहां रहि, लिख्यो सुव्रतविस्तार,
 वज्रोत्कीर्णमणिसूत परि, बहु श्रुतके उपगार ॥ २० ॥
 इह विधि जो व्रत धारशे, वारशे विषयकषाय;
 विलपे ज्ञान उद्योतमय, आनंदघन सुखदाय ॥ २१ ॥

इति श्रीसम्यक्त्वमूल द्वादशव्रतविचार
 पद्धतिः विस्तारसहिता संपूर्णा ॥ ग्रं
 थाग्रंथः किंचिद्भूतचतुःसहस्रः ॥

